

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

CENANİ DÖKMECİ'NİN ŞİİRLERİNDE YAPI VE
TEMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Tarık ÖZCAN

HAZIRLAYAN
Muhammet ÖZCAN

ELAĞİĞ-2015

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

CENANİ DÖKMECİ’NİN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Tarık ÖZCAN

HAZIRLAYAN
Muhammet ÖZCAN

Jürimiz,01/2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulmuştur.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Zahir KIZMAZ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Cenani Dökmeci'nin Şiirlerinde Yapı Ve Tema****Muhammet ÖZCAN****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı****Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı****Elazığ – 2015, Sayfa: VII + 297**

1926'da Elazığ'da doğan Cenani Dökmeci, Elazığ'ın yetiştirdiği önemli şairlerdendir. Sanatın birçok dalında etkinliği söz konusu olsa da kendisini özellikle şiir alanında yetiştirmiştir. Daha önce hakkında herhangi bir çalışma bulunmayan Dökmeci, şiirlerinde bireysel ve toplumsal konulara yer vermiştir.

Bu çalışmada Cenani Dökmeci'nin şiirlerini tema ve yapı olarak ele aldık. Çalışmanın birinci bölümünde şairin hayatı, eserleri ve edebi kişiliği hakkında bilgi verdik. İkinci bölümünde şiirleri yapı ve tema bakımından inceleyerek, şiirlerde öne çıkan temaları ve yapısal unsurları belirledik. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Dökmeci'nin şiirlerini dil ve üslup bakımından inceledik.

Çalışmadaki temel amaç Elazığ'ın yetiştirdiği önemli bir değer olan Dökmeci'nin şiirlerini gün yüzüne çıkarmak ve bilinirliğini artırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Cenani Dökmeci, hayatı, edebi kişiliği, tema, yapı, dil ve üslup.

ABSTRACT

Master Thesis

Structure and style of poetry in Cenani Dökmeci

Muhammet ÖZCAN

Firat University

Institute of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

New Turkish Literature Department

Elazığ - 2015, Pages: VII + 297

Cenani Dökmeci who was born in Elazığ in 1926 is one of the most important poets of Elazığ. While he has an effectiveness in many fields of art, he improves himself in the field of poetry. Dökmeci about whom there is no study uses personal and social topics in his poems.

In this work we have examined the poems of Cenani Dökmeci in terms of theme and structure. In the first part of the work we have given information about the life, works and his literary identity. In the second part by studying his poems in terms of structure and theme we have detected the featured themes and structural elements. In the third part of the work we have examined his poems in terms of language and genre.

The basic goal of the work is to reveal poems of this important figure of Elazığ and to increase his recognition.

Key Words: Cenani Dökmeci, his works, literary identity, theme, structure, language and genre

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖN SÖZ	VI
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.CENANİ DÖKMECİ’NİN HAYATI.....	3
1.1.Eserleri	4
1.2.Edebi Kişiliği	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. CENANİ DÖKMECİ’NİN ŞİİRLERİNDE TEMA VE YAPI.....	10
2.1. Cenani Dökmeci’nin Şiirlerinde Tema	10
2.1.1. Aşk.....	10
2.1.2. Milli Şuur.....	29
2.1.3. Dostluk	40
2.1.4. Özlem	44
2.1.5. Hüzün	50
2.1.6. Ölüm	53
2.1.7. Sevgi.....	58
2.1.7.1. Allah Sevgisi.....	58
2.1.7.2. Yöre Sevgisi.....	62
2.1.8. Ümit-Ümitsizlik.....	68
2.1.9. Toplumsal Eleştiri	73
2.1.10. Varoluş	76
2.2. Cenani Dökmeci’nin Şiirlerinde Yapı.....	82
2.2.1. Nazım Birimi	82
2.2.2. Nazım Şekli	96
2.2.2.1. Halk Edebiyatına Ait Nazım Şekilleri	96
2.2.2.1.1. Koşma	98
2.2.2.1.2. Semai.....	99

2.2.2.1.3. Destan.....	99
2.2.2.1.4. Mani	100
2.2.2.2. Yeni Türk Edebiyatı Nazım Şekli.....	100
2.2.2.2.1. Çapraz Uyak.....	100
2.2.2.3. Serbest Düzenli Nazım Şekilleri.....	101
2.2.2.3.1. Eşit Dizeli Nazım Şekilleri.....	101
2.2.2.3.2. Karışık Dizeli Nazım Şekilleri	105
2.2.2.3.3. Blok Şiirler	106
2.2.3. Vezin, Kafiye, Redif.....	109
2.2.3.1. Vezin.....	109
2.2.3.2. Kafiye, Redif.....	111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. CENANİ DÖKMECİ’NİN ŞİİRLERİNDE DİL VE USLUP.....	114
3.1 Dil ve Uslup	114
3.1.1 İmaj Dünyası	115
3.1.1.1 Sıfat Tamlaması Halindeki İmajlar.....	121
3.1.1.2 İsim Tamlaması Halindeki İmajlar	124
3.1.1.3 Sıfat ve isim Tamlamalarının Bozulması ve Diğer Kelime Gruplarıyla Kurulan İmajlar.....	125
3.1.2 Yinelemeler	126
3.1.2.1 Ses Birimsel Yinelemeler	126
3.1.2.2 Biçimbirimsel Yinelemeler.....	127
3.1.2.2.1 Önyinelemeler	127
3.1.2.2.2 Ardyinelemeler.....	128
3.1.2.2.3 Diğer Yinelemeler	129

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. CENANİ DÖKMECİ’NİN ŞİİRLERİ.....	131
SONUÇ	283
KAYNAKLAR.....	284
EKLER	289
ÖZGEÇMİŞ	297

ÖN SÖZ

Cenani Dökmeci Elazığ’ın geçen yüzyılda yetiştirdiği, kendine has imgeleri ve imaj dünyası olan önemli şairlerindendir. Bu çalışmanın amacı, böylesine zor yetişen değerlerin kaybolmamasını sağlamaktır. Ayrıca şairin geniş insan gruplarınca tanınmasını sağlamak bir diğer hedefimizdir.

Şairin üzerinde daha önce çalışma yapılmamış olması çalışmanın zorluk derecesini artırsa bile, bu durum yeni keşifler yapma açısından ilgi çekici boyuttur. Yayınlanmış bir kitabı bulunmayan Dökmeci’nin şiirleri farklı kaynaklarda yer almıştır. Yayınlanan elli bir şiirin çoğu Hisar ve Yeni Fırat gibi dergilerden toparlanmıştır. Yüz kırk dört şiirden yayınlanmayan doksan üç tanesi de Cenani Dökmeci’nin kızıdan alınan defter ve ajandalardan temin edilmiştir. Üç bölümden oluşan bu çalışmada, birinci bölümde şairin hayatı, eserleri ve edebi kişiliği incelenirken, ikinci bölümde yapı ve temasının unsurları incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise şairin dil ve üslup özellikleri ele alınmıştır.

Çalışmamızda Ankara ve Elazığ’da, yayınlanan şiirlere ulaşmak amacıyla birçok kitap, dergi ve gazete gibi arşiv taraması yanında, şairin oğlu Tuğrul Dökmeci ile de görüşmeler yaptık. Bununla beraber Cenani Dökmeci’nin kızı Bilge Dökmeci Savcı Hanımefendi de ellindeki kaynakları bizimle seve seve paylaştı. Bu çalışmada, Dökmeci ailesine anlayışlarından ve yardımlarından dolayı şükranlarımı sunarım.

Ayrıca, tezimi hazırlama sürecinde benden bilgisini ve yardımını esirgemeyen değerli kardeşim Doç. Dr. Özcan Bayrak’a ve bana sabır gösteren eşim Handan Özcan’a minnet duygularımı ifade etmek isterim.

Özellikle bu tezi oluşturmaya başladığım ilk günden bugüne kadar bana yol gösteren, ufkumu açan ve yaptığım tüm eksiklikleri, hataları büyük bir olgunlukla düzelten, kıymetli zamanını bana ayırmaktan geri durmayan ve ayrıca bu tarzda yapmış olduğu “Şair ve Şölen Süleyman Bektaş” adlı eseriyle yoluma ışık tutan danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Tarık ÖZCAN’a teşekkürü bir borç bilirim.

KISALTMALAR

- age.** : Adı geçen eser
C. : Cilt
ev. : Çeviren
S. : Sayı
s. : Sayfa
Yay. : Yayınları
YKY : Yapı Kredi Yayınları
YŞ. : Yayınlanmamış Şiirler
TK. : Tam Kafiye
R. : Redif

GİRİŞ

Edebiyatın malzemesi, ruhu dildir. Yazar ya da şairin bir edebi eseri oluştururken, bu ruhtan en güzel şekilde üflemesi gerekir eserine. Sıradanlığa yakalanmadan yapmalı ki bu eylemini eser yıllara meydan okuyabilsin. Dilin sıradan bir şekilde kullanılışı ortaya orijinal bir eser çıkarmaz ve bu da sanatkârane olmaz. Sanatkâr tavrı herkesin yaptığından farklı olanı yapmaktır. Yani malzeme aynı olsa da, ortaya farklı lezzette bir yemek çıkarmaktır sanatkârlık.

İşte şair bu kaygılarla, şiirini oluştururken sıradanlığın ağına kapılmamaya gayret eder. Sözcüklerin seçimi ve sözcüklerin hangi kontekstte kullanıldığı da önemli bir noktadır. “Şiirde anlam bağlamla yakından ilgilidir; kelime sadece sözlük anlamıyla değil, kendisiyle eşanlamlı ve sesteş olan kelimelerin havasını da beraberinde taşır.” (Welleck, Rene, 2005: 149) Yani sözcüğün şiir içinde tek başına bir anlamı yoktur. Sözcüğün cümledeki yeri ve diğer sözcüklerle olan ilişkisi sözcüğün bilinen anlamının dışına çıkabilmesine imkân verecektir.

Şiir, diğer tüm güzel sanatlarda olduğu gibi estetik bir haz peşindedir. Bu sebeple şair söylemek istediğini gizleyerek, bir bakıma bu hazzı ulaştırmasını ister. Ona ulaşılması için bir gayret bekler sanki. Çabuk ulaşılacak, ‘kolay’ olarak addedilmek istemez. Okuyucunun zihnini, kelimelerle oynadığı oyunlarla allak bullak eder.

Şiirdeki anlam gizliliğinden, her okuyanın kendi meşrebince, kendi duygu dünyasınca anlam çıkarması, şiirlerle şairlerin duygu dünyalarına uzun yolculuklara çıkılması ve yeni keşifler yapılması, şairlerin en büyük arzularıdır. “Peçeye bürünen şiir diliyle anlamsızlığın içindeki yeni anlamlara veya farklı anlam iklimlerine doğru yelken açılır.” (Özcan, 2005: 44) Herkesin hayata bakışı veya yaşamışlıkları farklı farklıdır. Bu yüzden şiir, her okuyan üzerinde farklı etkiler bırakır. “Evet, ben o şiirden bir hüznün duyuyorum diye ille sizin de duymanız gerekmez. Belki sizce o beyit yalnız baharı anlatıyordu, belki yalnız hazzı söylüyor, belki büsbütün başka duygular uyandırıyor. Olabilir. Güzel şeklin öyle bir gücü vardır: birçok mânalarla zenginleşir. Geçmiş yüzyıllardan kalma eserlerde bizim yeni yeni mânalar bulmamız, yaratıcılarının belki hiç düşünmedikleri şeyleri görmemiz bunun için değil midir?” (Ataç, 1998: 86) Ayrıca şiiri anlamak çaba gerektirir. Keşfedilmek için okuyucuya kollarını açmaz. Herkesin kolayca anlayabileceği, aynı şeyleri çıkartabileceği şiirlerin kalitesi soru işaretleriyle doludur. “Abartmadan denilebilir ki herkesin anlayabileceği şiir, yalnızca aşağı

düzeydeki şairlerin işidir. Büyük şiirlerin kapıları, tunç kanatlı sağlam kent kapıları gibi, sınıksız kapalıdır, her el o kanatları itemez ve o kapılar bazen yüzyıllarca insanlara kapalı durur.” (Haşim, 1928: 8)

Bunun dışında şair, sözcükleri günlük anlamlarının dışındaki anlamlarıyla kullanmaya ve sözcüklere, farklı terkiplerle yeni anlamlar yüklemeye çalışır. Alışkın olunanın dışında bir şey ortaya koyması gerekir şairin. Yani ilgiyi üzerine çekebilmesi için rutin dışına çıkılmalıdır. Ayrıca şiirde kafiye kaygısıyla gramerin bilinçli bir şekilde tahrip edilmesi ve gramerle oynanması söz konusudur. Şiirdeki devrik yapılar da bu kaygıyla ortaya çıkmaktadır. “Okurun dikkatini çekebilmesi için dilin ‘deforme’ edilmesi başka bir deyişle ya arkaik veya başka bir yoldan eski bir şekle yönelmek ya da ‘yaygın kullanım ve gramere aykırı bir dil kullanımına’ gitmek suretiyle bir üslup kazandırılması gerekir.” (Welleck, Rene, 2005:217) Bütün bunlarla beraber şair tümünden sorumsuz değildir. Şiire karşı belli ödevleri vardır. Bunların en başında da sözün belirli bir kalıp içerisinde söylenmesi gelmektedir. Sözün belirli bir kalıp içerisinde söylenmesi, şairin olgunlaşmasına yol açacağından, şiir bayağılıktan kurtulup vasıfları ve kalibresi daha yüksek bir söz gurubu haline gelecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.CENANİ DÖKMECİ'NİN HAYATI

Cenani Dökmeci 1927 yılında Elazığ'da dünyaya gelmiştir. Babası Harput' un yerlisi Zinnurizadeler'den şehrin ilk dökmeci ustası olan merhum Hacı Mehmet Efendi, annesi Harputlu Hacıyusufoğulları'ndan Hacı Seher Hanımdır. Önceki soyadı Tarak olan Dökmeci, baba mesleğinden dolayı bu soyadını almıştır. Kendisinden on yaş küçük İ.T.Ü'de öğretim üyeliği yapan Cengiz adında bir kardeşi vardır. 1949 yılında evlenen Dökmeci'nin bu evlilikten, Şennur, Tuğrul, Seher Banubahar ve Bilge adında dört çocuğu dünyaya gelmiştir.

1945 yılında Elazığ Lisesini bitiren şair sonrasında üniversiteye başlasa da, ekonomik sebeplerle okuluna devam edememiş ve askerliğini yapmak üzere önce Gelibolu'ya sonra Ağrı'ya (Karaköse) gitmiş ve 1948 yılında askerliğini tamamlamıştır. Babası bakırcılıkla uğraşan bir zanaatkâr olan Dökmeci, askerlik dönüşü Elazığ bakırcılar çarşısındaki dükkânlarında baba mesleğiyle uğraşmaya başlamıştır. Bu sanatı severek yapan ve esnaf arkadaşlarıyla uyum içinde çalışan biri olan Dökmeci, esnaflığı sırasında da şiirle uğraşmaya devam etmek istese de yaşadığı sıkıntılar ve istediklerini yapamamanın getirdiği buhranla şiire on yıla yakın bir süre ara vermiştir.

İçindeki şiir aşkıyla yaklaşık on yıl geçiren şair, Fikret Memişoğlu'nun teşvikiyle yeniden şiire dönmeye başlamış ve Memişolu'yla beraber çıkarttığı Yeni Fırat dergisinde, yazı işleri müdürlüğü yaparak bu özlemine son vermiştir. Bu tarihten sonra şiir üzerine daha fazla yoğunlaşan Dökmeci'nin şiirleri; Ufkum, Harput Yollarında gibi kitaplarda; Turan, Elazığ Gazetesi gibi gazetelerde, Yeni Fırat ve yoğun olarak da Hisar gibi dergilerde yayınlanmıştır. Dökmeci'nin ayrıca Yeni Fırat Dergisi'nde yayınladığı düz yazıları da bulunmaktadır. Dökmeci, şair olmasının yanında, sanatın birçok dalında eser vermeye çalışan çok yönlü bir sanatçıdır. Müzikle yakından ilgili olan Dökmeci, şarkı icra etmesinin yanında Türk Sanat müziğinin birçok makamına hâkim bir insandır. Akordeon ve mızık(Armonika) gibi enstrümanları kullanan bir sanatkârdır. Ailesinden aldığımız bilgiye göre, resim merakı olan ve bu yönde bazı karakalem çalışmaları bulunan Dökmeci'nin, birçok çalışmasıyla birlikte, eşini ve çocuklarını resmettiği çalışmaları da vardır. Heykel sanatıyla da uğraşan ve içinde babasının da heykeli bulunan birçok çalışması olmuştur. Ayrıca bakırcılığın

getirdiği yetkinlikle, bakır üzerine kabartma çalışmalarında da bulunmuştur. Dökmeci'nin uğraşı alanlarından biri de antıkadır. İstanbul'a her gittiğinde çok değer verdiği bir dostu olan Ömer Kayaoğlu'na uğrayan ve ondan çeşitli antika eşyalar alan Dökmeci'nin evi bu anlamda bir sanat galerisi gibi olmuştur. Bu bilgileri bizimle paylaşan kızı Bilge Hanım'ın o yıllara ait aklında kalanlar ise, tüm bu sanat eserlerinin ve antikaların evde sergilenecek yeterli alanın olmaması sebebiyle, yoğun bir dost çevresi bulunan Dökmeci'nin evine gelen her misafir için ayrı ayrı çıkarılmak zorunda olunuşu ve bu işin de evin küçük çocuğu olan Bilge'ye düşmesidir.

Dökmeci'nin hayatı için önemli noktalardan biri sürekli olarak bir araya geldikleri dost meclisleridir. Fikret Memişoğlu, İshak Sunguroğlu, Hafız Osman Öge gibi isimlerle evlerde geç vakitlere kadar yapılan uzun edebi sohbetler, sonrasında Muhsin Parlar, Saim Yumuşak, Süleyman Bektaş'la, Muhsin Parlar'a ait Hüres kitabevinde devam etmiştir. Bu sohbetlerde yazdıkları şiirleri birbirlerine okuyarak fikir teatisinde bulunan bu dostlar, böylelikle sanatlarının daha kâmil olması için birbirlerine yardımda bulunmuşlardır.

Ölümünden yaklaşık bir yıl önce şiirlerini toparlayarak bir kitap haline getirme düşüncesi ölümü sebebiyle yarım kalmıştır. Gökkuşağına Bakan Pencere adını vermeyi düşündüğü ve kızında bulunan, bu taslağın bir önceki hali olduğunu tahmin ettiğimiz deftere göre, şiirlerini Gök Kuşağına Bakan Pencere, Yağmur Durağı ve Yedireveren Anılar adı altında gruplamıştır.

Ankara Hukuk Fakültesi'ndeki eğitimini üçüncü sınıfta bırakmak durumunda kalan Dökmeci, 26 Kasım 1981 yılında 54 yaşındayken, erken denilebilecek bir yaşta vefat etmiştir.

1.1.Eserleri

Cenani Dökmeci'nin yayınlanmış bir şiir kitabı bulunmamaktadır. Ufkum, Harput Yollarında gibi kitaplarda, Elazığ Gazetesi, Turan gibi gazetelerde, Yeni Fırat ve yoğun olarak da Hisar gibi dergilerde yayınlanan ve kızındaki defterde bulunan şiirleri şunlardır:

Ufkum Adlı Kitapta 1968 Yılında Yayınlanan Şiirleri

Bakırı İşlerken (1968), Mevlana (1968), Sarı Zambak (1968), Sönen Harput (1968).

Harput Yollarında Adlı Kitapta 1968 Yılında Yayınlanan Şiirleri

Sönen Harput (1968), Dutunu (1968)

Elazığ Gazetesi'nde 1967 Yılında Yayınlanan Şiiri

On Kasım (1967)

Turan Gazetesi'nde 1965 Yılında Yayınlanan Şiiri

Dutunu (1965)

Kürsübaşı Dergisi'nde Yayınlanan Şiirleri

Bahar Var (1969), Fikret Memişoğlu'ndan Sonrası (1972).

Yeni Fırat Dergisi'nde 1963-1967 Yılları Arasında Yayınlanan Şiirleri

Apaydınlık (1965), Bahar Uyanışı (1966), Bayrak (1964), Bir Lokma İçin (1966), Bizim Dilden Bizim Köy (1967), Bu Aşk (1963), Fırat'la Söyleşme (1966), Göz Yorumu (1963), İkinci Murad'ın Ruhu (1962), Kaçalım Balam (1963), Kurban (1963), Oya (1966), Örseler (1963), Sihirli Dil (1963), Türkülerimiz (1966), Ustam (1963).

Hisar Dergisi'nde 1970-1980 Yılları Arasında Yayınlanan Şiirleri

Anılarla Elele (1973), Balıkçının Türküsü (1975), Bulvar Kuşları (1978), Büyüyen Ay (1976), Emirgan Yıldızı (1978), Gezgin Satıcı (1978), Gidelim (1976), Gurbete Giden Yol (1973), Güneşli Koyaklar (1979), Haberci (1977), Karanlığı Kovanlar (1980), Mavi Şarkı (1979), Meçhul Asker (1970), Niyeti Gaza Allahuekber (1979), Ozan Yontu (1978), Ötedeki Yakınlık (1979), Pencereleler (1975), Uygırlık Koşumuz (1971), Yağmur Durağı (1977), Yitik Düş (1977), Yunuslayın (1980).

Kızında Bulunan Şiirleri

Harputta Kırklar'a (1960), Senden (1958), Dolmuştaki Kız (1970), Kuyruklu Yıldız (1976), Martı (1968), Oh Olsun (1968), Tek Başına (1970), Ahım Şahım (1959), Araya Gider (1968), Bana Yeter (1960), Bursa'ya Doğru (1969), Bilirim (1961), Dağlar Neyleyim (1959), Düşlü Ses (1964), Ebem Kuşağı (1962), Geliyorum (1957), Gerek (1968), Gözlem (1959), Kalbimden Geçen (1945), Mor Sarmaşığıma (1960), Melankoli I (1979), Mekik Gözlüm (1967), Örtülü Söz (1962), Özlem (1959), Sepetçi Güzeli (1962), Sır (1958), Sırma Üstüne (1969), Usandım Diyemem (1960), Uzak Bir

Sevgiliye (1944), Uzaktakine (1945), Yarım Ay (1960), Yılbaşı (1944), Bizim Dağlar (1969), Söyleştirdik (1971), Göz Yaşlarım (1943), Harput Nakışları (1959), Harput'ta Kış (1958), Çocukluk Arkadaşım (1969), Ölüm (1945), Ömür (1952), Kıtalar (1976), Kim Bilir (1960), Kapıların Ardı I (1973), Kapıların Ardı II (1973), Ağaran Dünya (1975), Ahmet Kızıltan'a (1960), Göz Ağrısı (1965), Hatıralara (1943), Yediveren Anılar (1976), İnsanoğlu (1971), Ağıt (1978), Bitmiyen Koşu (1976), Çiçeklerimin Bahçesi (1980), Barış Çağrısı (1976), Ocak Başı (1975), Ümit (1945), Yol (1944), Gökkuşağına Bakan Pencere (1980), Yiten Oyuncaklar (1977), Pembe Domurlar (1959), Yürek Aydınlığı (1972), Malazgirt (1973), Işık Yol (1981), Sema (1969), Düğün (1975), Çizgimiz (1974), Efes (1967), Yollar (1961), Düşümde Yavuz Selimi Gördüm (1967), Plevne (1958), Rumeline Akın (1958), Ulus Yolu (1964), Kırkinci Yaş (1966), Melankoli II (1945), Trafikten (1975), Gençlik Bu (1960), Saim'in Kavağı (1975), Silsile Kayalığı (1971), Yıldız Koşu (1977), Ertelenmiş Rüzgârlar (1981), Şah Demek (1974), Yolculuk İstanbul'a (1968), Şiir Herşeyim (1968), Neye Kaldı (1963), Mumcu (1974), Kuyruktaki Kılçık (1976), Akşam ve Hatıralar (1945), Değişim (1977), Tapınak ve Kuşlar (1981), Vurgun Tavşan (1978), Eski Plak (1975), Yol Arkadaşlığı (1975), Hoyrat (1966), Uzun Hoyratlar (1966), Hoyratlar (1965).

1.2.Edebi Kişiliği

Dökmeci 1943'te başlayıp, 1981'de ölümüyle beraber son bulan şiir hayatında, 144 şiir kaleme almış ve bu şiirlerde konu olarak geniş bir yelpazede eser vermiştir. Şiirinin ilk dönemlerinde, geleneksel şiirden beslenerek, özellikle Halk edebiyatı çizgisinde dörtlüklerle kurulan ölçülü şiirler yazan Dökmeci, bu çizgide koşma, semai, varsağı ve mani türünde ürün vermiştir. Bu ilk dönemde yazılan şiirler daha sade bir dille yazılmış, kendine özgü bir imaj dünyası olmayan şiirlerdir.

Ne haldesin ne yoldasın

Hem gönülde hem dildesin.

Kâh yeşilde, kâh aldasın,

Sözümü bilenim sen ol.

(Göz Yorumu, 1963, Yeni Fırat Dergisi)

Gençliğin de verdiği hisle, ağırlıklı olarak bu şiirlerde; aşk, hüzn, yalnızlık, ümit-ümitsizlik gibi temalara eğilen Dökmeci, sonrasında memleketine ve ülkesine ait farkındalığının artmasıyla, yöresel ve milli unsurların ön plana çıktığı şiirler yazmaya başlamıştır.

Şiir yazmaya henüz lise yıllarında başlasa da, lise bitimiyle beraber yarım bırakılan üniversite eğitimi, askerlik ve evlilik gibi sebepler Dökmeci'nin yaklaşık olarak on iki yıl şiirden uzak kalmasına yol açmıştır. Aradığı çıkışı Fikret Memişoğlu ile tanışması sonrası bulmuş ve 1957 sonrası tekrar şiire dönme imkânına kavuşmuştur. Bu dönemden sonra, bir nadasa bırakılmışlığın etkisiyle şiire yoğunlaşmış ve 1962 yılından itibaren de Memişoğlu'yla beraber çıkarttıkları Yeni Fırat Dergisi'nde, şiirlerini sergileme imkânı bulmuştur. Onun derin Harput ve Elazığ sevgisi şiirlerinde vücut bularak, yöreye ait tüm folklorik unsurların dizelere yansımaya yol açmıştır.

Dökmeci'nin Elazığ'da yaşadığı kültürel çevre onun şiirlerine etki eden önemli bir noktada bulunmaktadır. İshak Sunguroğlu, Hafız Osman Öge, Süleyman Bektaş gibi isimlerle olan yakın teması, onun şiir kültürünün tekamülünde temel etki noktalarından biridir.

Dökmeci için diğer önemli bir aşama, Hisar Dergisi kurucuları arasında yer alan Mehmet Çınarlı'yla tanışmasıdır. Mehmet Çınarlı ve Hisar grubuyla olan bağı, Dökmeci'nin şairliğinin daha da olgunlaşmasına yol açmış ve onun altmışlı yılların sonundan itibaren zamanla tematik olarak bu guruba yakın çizgide eser vermesine yol açarak, yukarıda bahse konu olan milli şuuru ihtiva eden şiirlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu tarz şiirler, milli konulara Yahya Kemal çizgisinde bakan Hisarcılar paralelinde, ırk ekseninden öte, sosyolojik ve kültürel milliyetçilik esasına dayanan şiirlerdir. Yahya Kemal'in Osmanlının şaşaalı dönemlerine özlem duyan tarzı Dökmeci'nin şiirlerinde de ortaya çıkmış ve Dökmeci de Osmanlı'nın parlak geçmişini özlemle anan şiirler yazmıştır.

Gönül Hakka ayansa,
Dönülmez dünya yansa,
Sür Bizans'a Bizans'a!
Akın var, akın oğul!

(İkinci Muradın Ruhu, 2015: 253)

Tüm sanat hayatı boyunca gün yüzüne çıkan elli bir şiirinin büyük kısmını Hisar ve Yeni Fırat dergilerinde yayınlatan Dökmeci, şiirlerinde birçok ferdi ve toplumsal konulara yer verse de, yayınlanan bu şiirlerinde, ferdi konulardan uzak olanları tercih etmiştir.

Dökmeci'nin son dönem şiirleri, yaşının ilerlemesi ve fikri anlamdaki olgunlaşma neticesinde ortaya çıkan, ferdi konuların dışında, hayatı anlamaya çalışan varoluşsal sorgulamaların yapıldığı şiirlerdir. Dökmeci bu dönemde yazdığı şiirlerinde, dili kullanma biçimi, zengin imaj dünyası ve alışılmış benzetmelerden uzak yapısıyla bu şiirlerin ustalık dönemine ait ürünler olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Hoş görü çaprazından çözülmüş,
Uçan güvercin kanatlarınca kollar;
Yitik Samanyolları'ndan sanki
Huzur getiren kervanlar dönüyor.

(Sema, 2015: 246)

Dökmeci için Elazığ(Harput) ve dostları çok önemlidir. Şiirlerinde Elazığ'a ait kültürel unsurlara yoğun bir şekilde yer veren Dökmeci, Elazığ'ın köy yaşamına ait birçok unsuru sözcük kadrosuna katarak yöresel söyleyişlerle bu sevgisini ortaya koymuştur. Bu bağlamda editörlüğünü yaptığı Yeni Fırat Dergisi'nde yayınlanan gezi yazıları, onun hem Elazığ sevgisini hem de yazar ve gezginlik yönünü ortaya koyması açısından oldukça ilgi çekicidir. Harput Çevresinde Gezinti ve Mamure-til Aziz adlarıyla yayınlanan yedi gezi yazısında, Harput tarihine ve yer adlarına ait bilgi verilmekte, buralarda yaşamış köklü ailelerden bahsedilmekte, Harput çevresindeki köyler ve 1960'ların Elazığ'ı resmedilmektedir.

Dökmeci için dostluk hayatın tam merkezi konumunda durmaktadır. Yaşamının kırılma anlarında hep dostlarıyla var olan ve onlardan güç alan Dökmeci, kendisi için çok önemli olan bu insanlara şairce teşekkür ederek onlara şiirler ithaf etmiştir. Dostluk temasıyla yazılan şiirlerinin yanında, dostlarına armağan ettiği “Çocukluk Arkadaşım (Dr. Tuğrul Altaner), Fikret Memişoğlu'ndan sonrası (Hafız Osman Öge), İnsanoğlu (Hurşit Saim), Kurban (Ekrem Uzel), Mavi Şarkı (Şeref Tarakçı), Mevlana (N.Y.Gencosmanoğlu), Neye Kaldı (Ö. Kayaoğlu), Pencereler (Süleyman Bektaş), Saim'in Kavağı (Saim Yumuşak) Sarızambak (Bestekâr Yesârî Asım Arsoy), Sema

(Namık Çitçi), Sihirli Dil (Ömer Kayaoğlu), Söyleştirdik (Fazlı Kınal), Trafikten (Şükrü Nacak), Ustam (F. Memişoğlu), Yarım Ay (Tuğrul Altaner), Yitik Düş (Mehmet Çınarlı) gibi şiirlerle de onlara olan minnetini ortaya koymuştur.

Dökmeci'nin edebi hayatına genel olarak baktığımızda, halk şiirine ait unsurların ilk şiir evresinde yoğun bir şekilde yer aldığını görmekteyiz. Bu kaynaklardan beslenen Dökmeci, ilk şiirlerinde bireysel konulara yer vermiş, sonrasında yöresel unsurları kendi şiiriyle harmanlayarak, milli şuura doğru bir yönelim gerçekleştirmiştir. Şairliğinin en üst noktası diye kabul edebileceğimiz varoluşsal sorgulamaların yapıldığı şiirlerle, ulaştığı dereceyi gözler önüne sermiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. CENANİ DÖKMECİ’NİN ŞİİRLERİNDE TEMA VE YAPI

2.1. Cenani Dökmeci’nin Şiirlerinde Tema

2.1.1. Aşk

Cenani Dökmeci, duygu dünyasına keşifler yapılmasını uzun zamandır bekleyen Elazığ’ın önemli şairlerinden biridir. Her ne kadar toplumsal bilinirliği az olsa da, yaşadığı dönemde edebiyat alanındaki gayretleri, yerel ve ulusal birçok yayın organında yayınlanan şiirleri, çağdaşlarının ona ve şiirine bakışları, Dökmeci’nin ne kadar önemli bir kişilik ve usta bir kalem olduğunu göstermektedir.

Dökmeci’nin şiirlerinde işlediği temalar içinde en fazla öne çıkan ve hacim olarak da en fazla olan şiirleri, aşk teması üzerine olanlardır. Genel olarak aşk kavramına baktığımızda aşk, dünya var olduğundan beri, üzerinde en çok konuşulan, en çok söz söylenen, kavramların başında gelir. Aksiyonel bir durum olan aşk için binlerce tanım yapabiliriz ama hepsinde ortak olan noktayı söylemek daha doğru olur. O da: Aşk duyguların taşma halidir. Aşk en yoğun, en derinlemesine, en körcesine ve dünyaya en sırtını dönercesine yaşanan duygudur. En zor anımızda aşk çıkagelir. “Aşk, ümitsiz varlığımızı sonsuzluğa uçuran kanaattir; sonsuzluğun ümididir. Varlıkların hepsiyle dolup taşmaktır. Eşyada yaşamak ve eşyanın bizde yaşadığına şahit olmaktır.” (Topçu, 1999: 35) Yaşadığımızın delili, dünyanın anlamlı olmasının en büyük sebebidir. Sonsuzluk onunla anlamlanır ve insanın hayatla olan ilişkisi aşkla sağlanır. “Kişi sınırlandırılmışlığını ve ölümlülüğünü onu varlığın duvarlarına/sınırlarına çarpan aşk ile daha yoğun bir şekilde duyumsar ve yaşamın bir parçalanma süreci olduğunu daha kökten kavrar. Bu yönüyle aşk, bir tutunma noktasıdır; insani varlığın kaotik boşluğunda yitip gitmekten kurtarır. Böylece insan ölümle korkmadan yüzleşebilir; ölümün yok eden, silen, yutan, kesinliğine karşı; aşk, yaşamın vareden, çoğaltan ve açımlayan gücüdür.” (Korkmaz, 2008: 136)

Bu kadar geniş bir anlam alanı olan ve üzerinde çok fazla söz söylenebilecek bir saha olduğundan, aşk duygudan müteşekkil insan için hep cezbedici bir noktada durmaktadır. Dökmeci de bu duyguya sırtını dönmemiş ve neredeyse şiirlerinin tümünün mayası aşk olmuştur.

Dökmeci beşeri aşkı işlediği Bu Aşk, Büyüyen Ay, Dolmuştaki Kız, Göz Yorumu, Güneşli Koyaklar, Kuyruklu Yıldız, Martı, Oh Olsun, Tek Başına, Yağmur Durağı, Emirgan Yıldızı, Kurban, Mavi Şarkı, Sarızambak, Ahım Şahım, Araya Gider, Bahar Uyanışı, Bahar Var, Bana Yeter, Bilirim, Bursa'ya Doğru, Dağlar Neyleyim, Düşlü Ses, Ebem Kuşağı, Geliyorum, Gerek, Gözlem, Kaçalım Balam, Kalbimden Geçen, Mekik Gözlüm, Melankoli I, Mor Sarmaşığım, Örtülü Söz, Özlem, Sepetçi Güzeli, Sır, Sırma Üstüne, Usandım Diyemem, Uzak Bir Sevgiliye, Uzaktakine, Yarım Ay, Yılbaşı, Yufka Yürek, Ozan Yontu şiirlerinde, bazen geleneksel unsurlar kullanarak, bazen modern diyebileceğimiz orijinal imgelerle aşkı ifade etmektedir. Şair, sırtını geleneğe yaslamış yüzü yeniye dönük bir görüntü vermektedir bize. Genel olarak bakıldığında bir âşık-ı sadık formundadır şair. Sevgilinin tüm cefalarına razı tek amacı vuslat olan bir âşık. Özlem duyan, perişan olan yine de yâri sevmekten uzak durmayan, sitemleri sevgiliyi incitmeyecek naiflikte bir âşık. Dökmeci için sevgili Divan Edebiyatı'ndaki sevgili tipleri gibidir. Gerçekliğin ötesinde idealize edilmiş, muhayyel bir sevgiliden bahsetmek daha doğru olacaktır.

Dökmeci'nin sevgiliyi tarif ettiği, onun güzelliklerini anlattığı şiirlerden olan *Kurban* adlı şiirde, sevgili yeni doğmuş bir aya benzer. Ay, gündüz ve gece görünümüyle insanlığın sürekli ilgisini çekmiş ve birçok unsurla ilişkilendirilmiş ve anlamlandırılmıştır. Sevgilinin yeni doğmuş bir aya benzetilmesi ve akabinde düşündürdükleri, sevgili ile ilişkilendirilmiştir. Şiirde sevgili/yar yeni doğmuş bir ay gibi beyaz ve saftır. Belki biraz hışımlı da olsa, sevgilide temiz ve duruluk hâkimdir.

Gâh bir içim suya benzer,
Gâh yol kesen çaya benzer.
Yeni doğmuş aya benzer,
Kemend olan kola kurban.

(Kurban, 1963, Yeni Fırat Dergisi)

Şiirin adından da anlaşılacağı üzere yar uğruna “kurban” olma dileği belirtilmiştir. Sevgilinin her halinden aldığı haz karşılığında kendini feda etmekten kaçınmayan bir maşuk görüntüsü vardır. Her dörtlünün sonunda tekrarlanan ‘kurban’ sözcükleri bu arzunun güçlülüğünü göstermektedir.

Şairin aşk temasını kısa fakat yoğun işlediği *Yarım Ay* şiirinde de sevgili yine “ay”a benzetilerek anlatılmıştır. Şiirin girişinde yardan hoşnut olan sevgili, aşk acısının açmış olduğu yaranın durumu hakkında bize bilgi verir. Bu acının dinmeye ve yaranın iyileşmeye başladığını belirten şair, yaşanan bu olumlu sürecin kaynağını ise yine sevgiliye bağlar. Çünkü sevgili, şaire ıstırap veren bu yaraya bir merhem sunmuştur. Şair bu kısmı “Şifalı bir yaprak koydu yar” mısrasıyla dile getirir.

Şiirin giriş dörtlüğünde aşk teması sevgilinin verdiği ıstırap ile belirginleştirilirken, ikinci dörtlükte simgesel bir boyuta taşınır. Şiire ad olan bu simge “ay”dır. Şair sevgiliyi “ay”a benzeterak her gece rüyalarını süslediğini söyler. Çünkü sevgili şairin dünyasına doğan bir ay olarak nitelendirilmiştir. Fakat bu kendini tamamlayamamış, yarım kalmış bir süreçtir. Şair bu noktadan hareketle şiirinin başlığını “yarım ay” olarak seçmiş ve yaşanan bu aşkın eksik yönünü öne çıkarmıştır. Tek taraflı olan, sevgiliden karşılık görmeyen bu sıkıntılı ve acı veren aşk, “ay” imgesiyle bütünleştirilerek şiirde şu şekilde yer almıştır:

Her gece düşümde gördüğüm,
Dalıp da seyrine durduğum,
Hale tek belinden sardığım,
Ömrüme doğan bir aydı yar.¹

(Yarım Ay, 2015: 173)

Şair, şiirin son bölümünde aşkın tarihsel sürecinde yer edinen isimlere ve yaşanmışlıklara dikkat çekerken; aşk teminin yoğunluğunu öne çıkarır. Kendi yaşadığı aşkın da bu tarihsel süreçte yer alacak kadar önemli olduğunu vurgulayan şair, sevgilinin tarihsel süreçte önemli bir yeri olan Aslı’ya, Zühre’ye uyduğunu söyler ve sevgilinin vefasızlığını şiire yansıtır.

Bakmadı Keremin külüne,
Binmedi Tahirin salına.
Cenani göz yorma falına,
Aslıya, zühreye uydu yar.

¹ Şairin dergi ve kitaplar haricinde yayınlanmayan 93 şiiri bulunmaktadır. Bu şiirlere kızı Bilge SAVCI DÖKMECİ tarafından verilen defterler vasıtasıyla ulaşılmıştır. Çalışmamızda bu tarz şiirlerin künyesi, tezimizin yayınlanma tarihi ve sayfa numarası esas alınarak verilmiştir.

(Yarım Ay, 2015: 173)

Sepetçi Güzeli adlı şiirde şair, geleneksel yöntemlerin dışına çıkarak sevgiliyi anlatmada farklı benzetmelerden faydalanmış ve alışılmışın aksine, sevgiliyi ‘kara bir güle’ benzetmiştir. ‘Ben, karacasın, böğürtlenim, karasısın, karayelim, deli boranım’ sözcükleriyle bir esmer güzeli öne çıkaran Dökmeci, doğadaki unsurları vererek de sevgilinin saflık, temizlik ve doğallığına vurgu yapmıştır. Güzelliğin hep beyazla ilişkilendirildiği edebiyatımızdan farklı olarak tıpkı Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun Karadut şiirinde yaptığı gibi, esmer bir kadın üzerine güzellemede bulunan bu şiirle, Bedri Rahmi’deki karadut, yerini Dökmeci’de böğürtlene bırakmıştır.

Yaprak yeşil, çimen yeşil, göz yeşil,
Kara gülüm, benlerin çok, sayamam.
Karacasın, beyaz değil, al değil,
Böğürtlenim tadına hiç doyamam.

(Sepetçi Güzeli, 2015: 168)

Ebem Kuşağı adlı şiirde Dökmeci, sevgilinin tarifine devam etmektedir. Sevgilinin eza vermesiyle ilişkili olarak şair, yâri ‘Çıram yakan bir kibrit’ olarak anlatmaktadır. Bu yanma hali öyle yoğundur ki “Daldın gözlerin rengine! / Umudum düştü engine.” Diyen aşğın gözleri başka bir şey görmemektedir. Aşk sayfasını onla kapatmış, üzerine kepenk indirmiş ve onu kör bir kilitle sımsıkı kapatmıştır.

Sen kalbimin kepengine,
Vurulmuş bir kör kilitsin!

(Ebem Kuşağı, 2015: 158)

Dökmeci için aşk, ‘ufuklara yelken açılan’² bir yolculuktur. ‘Aşk umudu peşinde’³ bu yolculuğa düşülmüştür. Yolculuk bazen ‘düz bir ova’dan geçer gibi, bazen ‘sarp dağ’ları aşar gibidir. Dilde hep sevgili vardır ve sevgili akla geldikçe aşk yeniden tazelenir.

² Düşlü Ses, 2015: 157.

³ Düşlü Ses, 2015: 157.

Âşığın tek maksadı vuslattır. Vuslat aşığın, sevgilinin tüm yaptıklarına katlanmasının yegâne sebebidir. Bekleyiş hep devam etmektedir ve gözler hep yoldadır. Uzaklardan gelecek mutlu haberler beklenir.

Vatan tutma gurbet elde,
Kapımı çalanım sen ol.
Koma beni gözü yolda
Yaşımı silenim sen ol.

(Göz Yorumu, 2015: 138)

“Sen ol” şeklinde tüm şiirde kullanılan redifler ise her şeyin sevgiliye bağlandığının her şeyin sevgiliden beklendiğinin ifadesidir.

Bazen her şeyin sevgili olduğunu belirtip yalvarma şeklinde olan bu bekleyiş, bazen güzel bir sebebe bağlanmaktadır. Aslında sevgiliye kavuşmak için bahaneler üretilmektedir. Bu bahanelerden birisi de *Bahar Var* şiirinde dile getirilmiştir. Sevgiliye kavuşmak ve onu ikna etmek için artık yeni bir bahane vardır: Bahar. Üstelik bu güçlü bir bahanedir. Şahitleri de vardır aşığın: Kelebek ve arı.

Kelebekten arıdan sor
Dağlarda bahar var gülüm!
...

(Bahar Var, 1969, Kürsübaşı)

Kavuşmak için her türlü ikna yöntemi kullanabilir âşık. Tek amaç sevgilinin gelişidir. Tabiatın canlanması ve kendini yenilemesi açısından baharın seçilmesi, ikna için yeni bir başlangıcı anlatmaktadır. Her şeye yeniden başlama. Eskiye, kötü şeyleri unutup yeni bir sayfa açma ümididir. Dörtlüklerin son dizelerinde tekrarlanan “Dağlarda bahar var gülüm!” nakaratı şair için en büyük gerektir.

Kışımız yaza döndü gel!
Yolumuz düze indi gel!
Akşam, sabah, ikindi gel!
Dağlarda bahar var gülüm!

(Bahar Var, 1969, Kürsübaşı)

Dökmeci'nin âşık anlayışı hep bir beklenti içerisinde olan, hep uman Divan edebiyatı âşık tiplerine benzemektedir. Sözünde durmayan sevgilinin bir gün sözünü tutacağı ve kavuşmanın gerçekleşeceği ümidi beslenmektedir. Bu yüzden aşığın bekleyişi sabırsız bir şekildedir. Fırsatlar kaybedilebilir. Sevgiliye kavuşmak için vakit kaybetmemek lazımdır. *Kaçalım Balam* şiirinin başlığı da her zaman varlığıyla aşığı derinden yaralayan rakiplerden kurtulma amacıyla seçilmiştir.

Digel söz verdiğin yere,
En son söze gelsin sıra.
Fırsat geçer dura dura,
Ay batır, gün ıştır, balam!

(Kaçalım Balam, 1963, Yeni Fırat Dergisi)

Aslında her şey ve herkes sevgiliye kavuşma yolunda ‘Olsa da çevrem dört duvar’⁴ diyen şair için bir rakip, bir engeldir. Bu engelleri aşmak yârin bir sözüne bakar. Sevgilinin tamam demesi yeterlidir. ‘Sen ol dersen aşar, balam!’⁵

Bunun yanında sevgili uğruna yaşamdan ve insanlardan kopuş da ortaya bir kaçış çıkarmaktadır. Sonuç dünyaya sırt çeviriş ve her şeyden vazgeçiştir.

İşim yok güneşle ayla,
Bahtıma yıldız ol söyle.

(Kaçalım Balam, 1963, Yeni Fırat Dergisi)

Şiirin son dörtlüğünden ise Dökmeci maddi aşktan manevi aşka geçişi ortaya koymuştur. Allah sevgisini işlediği şiirlerde de bu manevi yönünü ortaya koyan şair, “Cenani Hak’ka dayan/ Bulur er geç arayan” dizeleriyle de dünyevi unsurlardan kurtulup, arayışın Allah yolunda olduğunu belirtmektedir.

Dökmeci'nin vuslat arzusunu anlattığı geleneksel şiirlerinin yanında, gelenekselden uzak, sevgiliyle birlikte olma şeklinde ifade edebileceğimiz bir anı anlatan *Yılbaşı* şiiri, akşam ve yılın bitişini tasvir edişiyle de bu şiirlerden ayrılmaktadır.

⁴ Kaçalım Balam, 1963, Yeni Fırat, S.17, s.23.

⁵ Kaçalım Balam, 1963, Yeni Fırat, S.17, s.23.

Yılsonunu bir takvim üzerinden anlatan Dökmeci, takvimi ve beraberinde yılı, dişleri dökülmüş ve ölmek üzere olan bir yaşlı insan şeklinde anlatmıştır.

Bak!
 Şu duvarda
 Koparılmış mukavvaya bak
 Dökülmüş bir ihtiyar gibi dişleri
 Yazıları silinmiş zamanla,
 O,
 Son olarak konuşuyor
 Ölmek üzere bulunuyor.

Yeni yıla geçiş her ne kadar kısa olsa da, “Yaşayalım/ Yılların son ve ilk anlarını” dizeleriyle aradan bir yıl geçmiş izlenimi verilerek bu birlikteliğin uzun olduğu algısı yaratılmaktadır.

Yine akşam vaktini “Can veren gün, Uzamış gölgelerini, Mor dağlar ve Gün kırmızı kefeniyle gömülsün” ifadeleriyle veren şair, bu matemli havadan sevgiliye sarılarak, neşe ve saadette çıkmak istemektedir.

Neş’e isteyelim Tanrıdan
 Ve saadetimizi hissederek
 Sarılalım...
 Sevgili sarılalım...

(Yılbaşı, 2015: 174)

Vuslat arzusuyla yanıp tutuşan âşık karşısında sevgilinin en çok sergilediği davranış naz ve cefa vermektir. “Sana bakmak bana yeter”⁶ diyen âşığın aslında çok büyük beklentisi de yoktur sevgiliden. Sevgiliden ne gelirse kabullenmiş, bu uğurda benliğinden ve beraberinde her şeyden vazgeçmiştir.

⁶ Bana Yeter, 2015: 153.

Beylik benim neme gerek,
Her emrine razı yürek
Kölen olsam, baş eyerek,
Yavan ekmek bana yeter.

(Bana Yeter, 2015: 153)

Şairin tek beklentisi “Gül gül açan yüzen kurban!/ Sana bakmak bana yeter.”⁷ ifadeleriyle, aşktır. “Bir şairin sevgilisini bir süre büyük bir aşkla sevmesi, sonra bir şekilde vuslata erememesi sonucu onu kendi iç dünyasında, ruhunda, kalbinde soyut bir imge olarak var kılması, imgeleminde kurduğu hayaliyle yetinmesi, bedenini arzulamaması ve visali ona kavuşmayı talep etmesi” (Çetin, 2014: 66) Arzulanan vuslattır, beden değildir. Bu uğurda da her şeye katlanılabilir. Şair, “Nazın çekmek bana yeter.” ifadesiyle bize Fuzuli’nin “Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabip” dizesindeki âşık tipini hatırlatmaktadır. Aşk bir derttir; ama hoşnut olunan, kurtulmak istenmeyen ve aslında ilaç olan bir derttir. Şair belki de moda ifadeyle söylersek aşka âşıktır.

Dökmeci’nin oluşturduğu âşık tipinin kavuşma arzusu o kadar yüksek düzeydedir ki, bekleyişin artmasıyla birlikte suçluluk duygusu da artmaya başlar. “Bekleyiş aşkın en şairane ve dramatik anlarından biridir. Arzular sevilen varlığa doğru uzanır, fakat sevilen varlık ortada yoktur. (Kaplan, 1975: 549) “İzini kaybettim şaşırıp tezden.”⁸ diyen âşık, tüm ulaşamazlık karşısında sadece kendini suçlar.

...

Bilirim zulmetse yine haklıdır,
Bende suç bendedir kusur bilirim.

(Bilirim, 2015: 154)

⁷ Bana Yeter, 2015: 153

⁸ Bilirim, 2015: 154.

Şair, “izini kaybettim” ifadesiyle, sadece sevgiliyi kaybettiğini anlatmamıştır. Kaybettiği aynı zamanda kendisidir de. “Yeni gelmişe döndüm köyden”⁹ diyerek kendinden geçtiğini ve aşka düşeli ne yapacağını şaşırdığını anlatmak istemiştir.

Bu şaşkınlık ve kendini kaybetme hali *Mor Sarmaşığım*a adlı şiirde “Göçemez oldum, seçemez oldum, içemez oldum ve kaçamaz oldum” ifadeleriyle verilmiştir. Âşık için bu aşamada artık çaresizlik hüküm sürmektedir. Şiirdeki -ebilmekli ifadeler, aşk yolculuğu karşısında, çaresizliği ve teslim olmayı anlatmaktadır.

Zülfünde kördüğüm olalı gönül,
Kuşlara karışıp uçamaz oldum.
Yollar büklüm büklüm, yollar müşgül,
Yükümü toplayıp göçemez oldum.

(Mor Sarmaşığım, 2015: 165)

Çaresizlik öylesine yoğundur ki her şeyden ümidini kesme noktasına gelmiştir âşık. “Dağlar neyleyim neyleyim”¹⁰ nakaratı dünyaya bir sırt dönüş ve gelecekte umudunu kesmenin ne kadar yoğun olduğunu göstermektedir. Her şey kötüye gitmektedir ve iyiye döneceğine dair umutlar tükenmiştir.

Benim kışım yaza dönmez,
Gayrı güle kuşum konmaz.
Bu dik yollar düze inmez,
Dağlar neyleyim neyleyim.

(Dağlar Neyleyim, 2015: 156)

Tüm dünya neşe içinde olsa bile, ‘gönül derdi’ başa gelmiş, gece- gündüz birbirine karışmıştır ve dünya âşık için, sadece ‘yar uğrunda’ dönmektedir.

Yine bu çaresizlik ve teslim olma *Örtülü Söz* şiirinde “Ayıkken savruk bir mestane oldum.” dizesiyle ortaya konulmuştur. Sevgili için divane olmak isteyenlerin kendisini takip etmesinin yeterli olacağı vurgulanmıştır.

⁹ Melankoli, 2015: 165

¹⁰ Dağlar Neyleyim, 2015: 156

Aklı yar olanlar gelsin peşimden,
Yar için ben deli divane oldum.

(Örtülü Söz, 2015: 166)

Pervane misali sevgilinin etrafında dönüp duran âşık, derdini kimseye anlatamamaktadır. Artık bu noktadan sonra bir içe dönüş söz konusudur. “Anlamı örtülü sözler alıştım/ İnciler saklı bir virane oldum.”¹¹ Yaşamı boyunca türlü iniş çıkışlar yaşayan Dökmeci’nin bu kendine dönüşleri ve kendi kendine kalış isteği hem aşk boyutuyla hem de hayatı sorgulama boyutuyla yaşanan bir içe dönüştür.

Şairin ortaya koydu bekleyişler ve çileler boşuna değildir. İçinde hep bir vuslat barındırır. Ve bu vuslat umududur aşığı hep güçlü kılan. “Gurbette ayrılık seni sarınca, Gönlün alevlenip yeter demez mi?”¹² diyen aşığın aynı duyguları sevgilinin de hissetmesi en büyük ümididir. Sevgilinin verdiği sözü yerine getirmesini ummaktadır.

Bir oyundu bırakıp gittiğin
Döneceğim dediğinde yağmurla
Bölüşmek için sevgiyi.

(Mavi Şarkı, 1979, Hisar Dergisi)

Şairin bu bekleyişle beraber umduğu şey, sevgiliye kavuşmayla birlikte karanlık dünyasının aydınlanmasıdır. “Lambanı da getir ufak ayaklarla” ifadesi aydınlığın kaynağının sevgili olduğunu göstermektedir. Sevgili olmadan geçen ömür karanlık olmasının yanı sıra “çiçeksiz akşamlar” gibidir. Kavuşmayla beraber aşığın dünyası hem aydınlanacak hem de renklenecektir.

Yârin her haline razı, derin bir vuslat arzusu içinde olan ve aşkın perişan ettiği âşık için sevgili sadece cefa sunmaktadır. Sevgilinin cefalarının anlatıldığı *Sırma Üstüne* adlı şiirde, tıpkı klasik edebiyatta olduğu gibi sevgilinin bakışları aşığı kendinden geçirmektedir. Aşığın arzulanan ve cefa veren hali daima birliktelik sergiler. Sevgili, sürekli arzu edilen ve uğruna birçok şey feda edilen bir özelliğe sahip olmasına rağmen, yapılan bu fedakârlıklara ve çekilen çilelere karşın, sevgilinin verdiği sadece eziyettir. Bu tezatlık aslında aşığı âşık, sevgiliyi sevgili ve en önemlisi şairi şair yapan husustur. Aşığı yaralayan ve ona eziyet veren bu bakış için Dökmeci, ‘kirpik-ok

¹¹ Örtülü Söz, 2015: 166

¹² Uzak Bir Sevgiliye, 2015: 171

mazmununu'¹³ kullanmıştır. Burada kirpik oka benzetilmiş ve sevgilinin bakışı her ne kadar güzel de olsa kan dökücüdür ve 'Aşığın kanına girmekte'dir.

...

Sık sık kirpiklerin kanıma girse,
Bilmezlikten gelip, varma üstüne.

(Sırma Üstüne, 2015: 169)

Dökmeci'nin oluşturduğu sevgili tipi geleneksel yapıda olduğu gibi hep zalimdir. Bu zalimliğe karşın aşığın tavrı hep aynıdır. 'Yufka bir yürek'e sahip olan aşık maşuğa en ufak bir zarar gelmesini bile istemez. Dökmeci'nin aydın bir gün, kusursuz, dalgalı gülüşe sahip, huzur veren olarak tarif ettiği bu sevgili tüm bunlara rağmen zulmeder, kan döker ve aşığın onu gördüğündeki mutluluğunu bir anda, bir hareketiyle yerle bir eder.

Sezip yüzümdeki gizli gülüşü,
Zulmeder, bir dudak büküş örseler.

(Yufka Yürek, 1960, Yeni Fırat Dergisi)

Şair, aşk uğrunda birçok sıkıntı çekmiş olsa da halinden şikâyetçi değildir. Çünkü aşka anlam veren, çekilen acıya tat veren, sevgiliye kavuşamamanın ızdırabıdır. Amaç aşk olduğundan bu yolda düşmekte vardır kalkmakta, ölmekte vardır kalmakta. Sevgili uğruna çekilen eziyette yolun engine, bilinmezliğe çıkarak çaresizliğin belirginleşmesi; eziyetin uçurumlarla ilişkilendirilmesi gibi sonuçlara rağmen sevgili yine de bu durumdan şikâyetçi değildir.

Engine götürdü yol beni,
Bahara yetirdi yol beni,
Yarlara attı bir ser beni,
Bu selden usandım diyemem.

(Usandım Diyemem, 2015: 170)

¹³ Bazı özel kavram ve düşüncelerin ifadesinde kullanılan klişeleşmiş söz ve anlatımlar.

Aynı duygu yoğunluğunu şiirin ikinci dörtlüğünde de belirginleştiren şair, zaman içinde aşk uğruna kurduğunu, kavrulduğunu, savrulduğunu söyler. Sayılan ve aşk acısıyla yaşanan duygulara bakıldığında şairin çektiği acılar daha da netlik kazanır. Ancak bu acıları şair büyük bir olgunlukla karşılar ve bu acıların kendisini yoğurduğunu söyler. Bu aslında şairin hamlık evresinden olgunluk evresine geçişini anlatır. Çünkü yaşanan acılara gösterdiği hoşgörü, bu olgunluk sürecinin göstergesidir.

Gün vurdu kurudum, kavruldum,
Yel esti, toz oldum savruldum.
Böyle, aşk, elinde yoğruldu,
Bu elden usandım diyemem.

(Usandım Diyemem, 2015: 170)

Şairin ulaştığı bu olgunluk evresinden ötürü, çektiği eziyete rağmen sevgilinin yine de acı çekmesini istemez. İncinse de “Bastığı her yerde halı döşeli, Korkarım dizini nakış örseler.”¹⁴ diyerek sevgilinin en küçük şeyden dahi incinmesini istemez. Bu aslında şairin ulaştığı olgunluk evresinin ve hassasiyetinin göstergesidir. Bu öyle bir olgunluk ve sevgidir ki her şeyde sevgiliyi görür.

Kuşlar, böcekler, arılar,
Arayıp tarıyor seni.
Yeşiller, allar, sarılar,
Sardıkça sarıyor seni.

(Bahar Uyanışı, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Dökmeci, şiirlerinde hep bekleyen, özleyen taraftır. Şair, aşkın ilk evresi olan acı çekerek olgunlaşma evresini geçirdikten sonra, bu acı, başta aşığı mutlu ederken, sonrasında şikâyeteye dönüşmektedir. Şiirde geçen “bekle” fiilinin üç defa yinelenmesi bu şikâyeti belirginleştiren en önemli göstergedir.

Hep unutuyorsun beklediğimi böyle

¹⁴ Yufka Yürek, Yeni Fırat Dergisi, 1960, S.16, s.8.

Nasıl kanatlandığını kuşun;
Bekle bekle bekle diyorsun.

(Yağmur Durağı, 1977, Hisar Dergisi)

Sevgilinin aşığa ettiği zulüm o kadar çoktur ki kelimeler yetmez. Şikâyetlerin olması kaçınılmazdır. Bu bazen aşığın sadık görüntüsünden beklenmeyecek şekilde ama yine de sadık bir aşığa yakışacak naiflikle, “Oh olsun” şeklindedir.

Hangi kitaba sığarmış
Sığacak gibi değil ki,
Şu senin ettiklerin.

Onun için almazlar
Antolojilere seni
Oh olsun.

(Oh Olsun, 2015: 141)

Şairin şikâyetleri hep yumuşak tondadır. *Bu aşk* şiirinde bir şikâyet söz konusu olsa da şair özellikle “Çiçek çiçek, gonca gonca” sözcüklerini seçerek, gerçekte bu şikâyetin çok da içten olmadığı görüntüsü vermektedir. Şiirin nakaratlarla kurulan son dizelerinde “Bu aşk neler etti bana” şeklinde yapılan tekrarlar, aşk uğruna birçok şey kaybedildiğini, çıkmazlara düştüğünü ve hâkir görünüldüğünü anlatsa da şiirin sonunda Dökmeci birçok şiirinde olduğu gibi asıl aşkı bulduğunu anlatmaktadır.

Kabuk kırdım buldum özü
Düşe kalka tuttum düzü

(Bu Aşk, 2015: 135)

Aslında en büyük şikâyet, sevgilinin kendisini anlamamasından, kendi hissettiklerini hissetmemesinden, ‘kalbinden geçeni bilmemesinden’¹⁵ dolaydır. Kendi yaşadığı tüm duyguları sevgilide de görmek isteyen şair, *Uzaktakine* adlı şiirinde

¹⁵ Kalbimden Geçen, 2015: 163.

“sarmaz mı, çeemez mi, demez mi, gölgelemez mi, tazelemez mi” gibi sözde sorularla bunları ifade eder.

Ayrılık sarmaz mı ince belinden,
Gariplik, gönlünü, kız çeemez mi?
Rüzgârlar gizlice tutup elinden,
“Dön artık yurduna, yeter” demez mi?

(Uzaktakine, 2015: 172)

Ama tüm bu siteklere rağmen, “Kalbim için için yanıp kavrulsun,/ Yeter ki gül yüzün bana çevrilsin.”¹⁶ ifadeleriyle yine de kavuşmak ümidiyle aşk uğrunda yanmaya hazırdır.

Aşkın olduğu her yerde mutlaka bir rakip vardır. Âşıkların en büyük şikâyeti rakiplerdir. Bu rakipler gerçek olabileceği gibi çoğu zaman âşıkların zihinlerinde oluşturdukları muhayyel varlıklar da olabilir. Dökmeci *Büyüyen Ay* şiirinde rakibi bir insan olmaktan çıkarmış ve kendisi için her şeyin ve herkesin rakip olabileceğini ifade ederek bir anlamda, yâri ne kadar kıskandığını belirtmiştir. “Ay girdi aramıza” ifadesinin nakarat şeklinde verilmesi bu duygunun yoğunluğunu belirtmek için verilmiştir.

İki ceylan koşuştuk gökkuşağında;
Çoğu bize düştü sevilerdeki payın.
Güneş duvarını aştı kuşlar, bir daha
Ay girdi aramıza.

(Büyüyen Ay, 1976, Hisar Dergisi)

Şairin beşeri aşkı işlediği şiirlerden biri de *Özlem*’dir. Şair, şiirin hemen girişinde aşk acısının kendi bedeninde oluşturduğu süreci “Koptu da bağrımdan bir ah, bir ağrı” dizesiyle dile getirir. Şairin aşk acısıyla yaşadığı sıkıntılı süreç ve bireysel yansıması bu duyguların en üst noktada belirginleştirilmesine yöneliktir. Bu

¹⁶ Uzaktakine, 2015: 172.

belirginleştirme evresinin şairin ruh dünyasındaki yansıması ise ahlak ve figanlar derecesindedir.

Şair aşk acısını somutlaştırma sürecinde doğa ve manevi unsurları bir araya getirerek bireysel psikolojisini şu şekilde verir:

Yaralı bülbüldür göğsümde öten,
Dostun duasıdır derdime yeten.
Benim duman duman başımda tüten,
Firkat halleridir inceden ince...

(Özlem, 2015: 167)

Şairin aşk acısını yaşamasına sebep olan sevgilinin uzak oluşu, arzu ve isteklerin sürekli ötelere ilişkili anlatılmasına sebep olmuştur. Muradının gözünde kaldığını belirten şair, aşkı içinde büyüyen ve serpilerek yemyeşil bir fidana benzetir. Yeşil rengin huzuru ve fidan kavramlarının tazeliği huzur vermesi gerekirken, şairi içinden çıkılmaz bir psikolojiye doğru sürüklemektedir. Bu sürüklenişin sebebi ise sevgilinin uzaklığıdır. Sevgilinin ötelere olması bu taze fidanın bir gurbet yolu gibi algılanmasına neden olmaktadır. Dağların bağrından yücelere doğru uzayıp giden ve sevgilinin uzaklığını somutlaştıran ince yollar sevgilinin bağrında uzayan ince yeşil fidan gibidir.

Aşk acısı şiirin dördüncü bölümünde doruğa çıkarak yine “ah”lara karışır. Bireyin psikolojik olarak her sıkıştığında koştuğu limanlardan biri olan arkadaşlık (gardaşlık) bu bölümde verilerek, aşk acısının anlatıldığı, bireyin içini döktüğü bir konumdadır. Şair uykusuz geçen gecelerde sığınak olan ve huzur veren dolunayın artık olmadığını vurgulayarak içinde bulunduğu sıkıntılı ve buhranlı süreci en üst noktaya taşır. Bu çaresizlik evresinde tek huzur kaynağı ise sevgilinin kokusunu getiren rüzgârdır.

Ah gardaş! Gözüme girmiyor uyku,
Ne çare dolunay süslemez ufku.
Burcu burcu esip gelen bu koku,
Gonca gülleridir inceden ince...

(Özlem, 2015: 167)

Şair yaşadığı aşka ve çektiği sıkıntılara rağmen içinde bulunduğu aşk ateşini bir türlü dindiremez ve karamsar psikolojiden kurtulamaz. “Kar yağmış dağlardan kalkar mı duman?” mısrasıyla içinde bulunduğu karamsar psikolojiyi vurgular. Anlamlandırmakta sıkıntı yaşadığı bu süreci kuşların birbirleriyle olan konuşmasına benzetir. Bu noktada Süleyman peygamberi zikreden şair, bu içinden çıkılmaz ve anlamlandırılmayan duygu yoğunluğunu ancak onun anlamlandırabileceğini belirtir.

Anlarsa, anlar tek Sultan Süleyman,

Bu, kuş dilleridir inceden ince...

(Özlem, 2015: 167)

Çekik gözlü, sürmeli bir güzel tasvirinin yapıldığı *Mekik Gözlüm* şiirinde, şair, “Dal mısın, yaprak mısın?/Saçların kokar kekik.” dizelerinde tabiat unsurlarını kullanarak, sevgilinin doğallığına ve gençliğine vurgu yapmıştır. Sevgilinin özelliklerinin sıralandığı şiirde öne çıkan ilk unsur duyguların yansıma alanı olan gözleridir.

Moğol musun, Türk müsün?

Gözler sürmeli, çekik.

...

(Mekik Gözlüm, 2015: 164)

Şiirin devamında sevgilinin ağzının badem, gözünün mekik gibi olduğunu söyleyen şair, aşk serüvenini çekilen acılarla belirginleştirmiştir. Sevgiliye canların adandığını, bedeninin sevgi kurduyla sürekli eridiğini vurgulamıştır.

Şairin geleneksel manada aşka bakışı ve sevgiliyi algılayışının yanında modern imgeler ve farklı benzetmelerle de aşka yaklaşımı söz konusudur. Farklı mekânlar sevgilinin aranmasındaki yeni unsurlardır. Bunlar bazen bir koyak,¹⁷ bazen bir deniz, bazen de yıldızlardır. Sevgili bazen de tamamıyla idealize edilmiş bir varlıktır.

¹⁷ İki dağın arasında kalan büyük çukur, vadi.

Bu attığım ağılardan, uzaklara,
 Ne mi çıkacak diyorsun;
 Bir denizkızı apaydınlık,
 Lacivert sular hele durulsun

(Güneşli Koyaklar, 1979, Hisar Dergisi)

Bu arayış, bazen çok uzak mekânlarla da ifade edilmektedir. Ulaşılmazlığın vurgulandığı *Tek Başına* şiirinde kuzey ve güney kutuplarının seçilmesi, hem ulaşılmazlığın boyutunu artırmak için hem de bu yerlerin soğukluklarıyla, sevgilinin kendisine olan mesafeli duruşunu ve soğuk tavırlarını belirtmek içindir.

Dördüncü de of! Kuzey kutbu, Güney kutbu
 Bu özlemine yenikliğim değil
 Kalbimin üşüyüşü çaresizlikten
 Ve uçsuz, bucaksız suskunluğum.

Ender kişilerin gördüğü bir yıldızda sen
 Tek başına.
 U-LA-ŞA-MAM.

(Tek Başına, 2015: 142)

Dünya sevgiliyi algılamak için yeterli değildir. Sınırlar zorlanmakta aşkla yoğrulmuş bu evrende, ‘kosmos, Kohutek, yörünge’ sözcükleriyle aşka farklı bir boyut kazandırılmaktadır. Sevgili tüm evrende aranmaktadır.

Seni aradım, her gece seni, tek;
 Yıldızların içinde, bulutların ardında.
 Bir kosmos ümitle bekledim seni
 Bir yetmiş bin yıl daha mı Kohutek?¹⁸

(Kuyruklu Yıldız, 2015: 140)

¹⁸ Kuğu takımyıldızı yönünde yaklaşık olarak 4600 ışık yılı uzaklıkta bulunan bir gezegenimsi bulutsu.

Dünyaya sığmayan bir bakış açısıyla sevgiliye bakan şairin sevgilide gördükleri de değişmiştir. Sevgili artık ince belli, gonca ağızlı bir sevgili değil, “En ince tanyerinde o kentin/ Yontuya yük değilmiş mermerliği”¹⁹ dizeleriyle bir yontudur.²⁰ Mermer ve kusursuz bir yontu.

Gözün seğirmesi bile artık farklıdır. Şair ‘füze atımlık’ imajıyla hızı farklı bir şekilde nitelemektedir.

Gece ne güneşler saklıyor..

Hep ötede füze atımlık gözbebeği

...

(Ozan Yontu, 1978, Hisar Dergisi)

Dökmeci’nin aşk teması üzerine yazdığı şiirlerde, bir diğer unsur da kent algısıdır. Bu kent de İstanbul’dur. Şairin İstanbul’a olan sevgisi, kadını İstanbul’la anlatmasına yol açmıştır. Üzerine sayfalar dolusu şiirler yazılan, bir ömür tüketilen İstanbul, aşkın ölçüsünü verebilmek için kullanılmıştır. Sevgili İstanbul kadar güzel, İstanbul kadar yakıcı ve aslında masalsıdır.

Bir zamanlar bir kız varmış, adı da;

Ne gül nede Leylâ; SARIZAMBAKMIŞ.

Bir gece üp-üryan görünüp suda,

Boğazın Yeniköy semtini yakmış.

(Sarızambak, 1968, Ufkum)

İstanbul tıpkı sevgili gibi içinde insanın kendisini kaybedebileceği ve bu kaybedişin bir buluşa gebe olduğu bir yerdir. Sevgili varlık ile yokluk arasında bir konumdadır. İstanbul’la ilişkilendirilerek verilen sevgili, bir kaybedilen bir bulunan özelliğe sahiptir.

¹⁹ Ozan Yontu, 1978, Hisar Dergisi, S.170, s. 28.

²⁰ Çeşitli materyallerin, yontulması, kalıba dökülmesi veya pişirilmesi yöntemleriyle oluşturulmuş heykeller.

...

Senin yıldızında ne mutlulukmuş,
Bir kaybedip bir bulmak İstanbul'u.

(Emirgan Yıldızı, 1978, Hisar Dergisi)

Dökmeci'nin şiirlerinde aşk teması içerisinde bakabileceğimiz cinsellik konusu ise çok yoğun değildir. O bir duygu adamıdır ve çoklukla cinsellikten uzak bir yaklaşımı vardır aşk konusuna. Yani aşk sadece aşktır. Cinsellik diyebileceğimiz husus, bir Anadolu delikanlısı saflığında ve sadece karşı cinse olan merak kıvamındadır.

...

Mini etekli çıplak dizlerinde.
Bir yaz sıcacık geçiyordu kanıma
Arka koltukta ikimizdik yanyana

Tastamam hatırlıyamıyorum doğrusu
Gelmedik göz göze görsem tanımam
Belki çirkindi
Güzelliği geçiyordu anlamda her sözcüğü belki de
Bu önemli değildi hani, başka bir kız da olabilirdi

...

(Dolmuştaki Kız, 2015: 137)

Cinsel bir kimlik olarak kadın vardır ama kadının güzelliğinin çirkinliğinin bir önemi yoktur ve bu kadının yüzüne bakacak cesareti dahi kendisinde bulamayan bir erkek vardır karşımızda. Genel olarak şiirlere baktığımızda aşk, temiz ve masum haliyle yerini almıştır. Sevgili ulaşılamayan ve acı çektiren bir konumdur. Ancak bu özellik şairi huzursuz etmediği gibi bu acıların arzulandığı görülmektedir.

Cenani Dökmeci'nin şiirlerinde yoğun olarak işlediği aşk teması, ağırlıklı olarak Divan edebiyatı ve Halk edebiyatına ait geleneksel unsurlara yaslanılarak anlatılmıştır. Genel olarak baktığımızda, Dökmeci'nin oluşturduğu âşık tipi hep bekleyen, özleyen ve acı çeken bir tipken, oluşturulan sevgili tipi ise acı veren ve bundan zevk alan bir sevgili tipidir. Sevgiliyi anlatmada gelenekselden beslenerek doğa öğelerinden yararlanan Dökmeci, ayrıca modern imgeler kullanarak bu anlayışın dışına da çıkmıştır. Dökmeci'nin aşk teması içerisinde ele aldığımız cinsellik konusuna bakışı çok sınırlı

düzeydedir. Sadece bir şiirde erken yaşlarda bir Anadolu genci gözünden anlatılan cinsellik, karşı cinsi meraktan öteye geçmeyen bir noktadadır.

2.1.2. Milli Şuur

Toplumların, milli devletlerin şekillenmesinde ve gelişmesinde milli şuur ön planda olan düşünürlere ve sanatkârlara ihtiyaç vardır. Çünkü "... milli romantik duyuş tarzının milletin uzak geçmişini, tarihi macerasını, dini servetini, halk zihni faaliyetlerini ve ecdat yadigarlarını değerlendirmek gibi çeşitli cepheleri vardır." (Aktaş, 1984: 14) Bu bağlamda milli bilinci ön planda olan Dökmeci'nin, bu duyuş tarzıyla şiirlerinde kullandığı temalardan biri de milli şurudur. Dökmeci, Hisar topluluğuna paralel olarak şiirlerinde tarihi unsurlara yoğun olarak yer vermiştir. Bunu yaparken de, Türk insanındaki ulusal bilinci uyandırmak ve güçlendirmek, bir anlamda insanımıza güven duygusu vermek amacını taşımıştır. "Tarih, milletlerin hafızası ve hazinesidir. Bunun bilincinde olan Hisarcıların beslendiği kaynaklardan biri Türk tarihidir. Onların geçmişe ve tarihe yaklaşımı, Y. Kemal Beyatlı çizgisinde, ırkçı olmayan kültürel ve sosyolojik milliyetçilik esasına dayanır. Anadolu'nun yurt yapılışından hareketle ve İslamiyet sonrası ağırlıklı olmak üzere tarihten güç alma anlayışını benimsemişlerdir. Bu, onların İslamiyet öncesine ilgi göstermedikleri anlamında algılanmamalıdır. Başlangıçtan kendi dönemlerine, bütün Türk tarihine bir bütün olarak bakmışlardır." (Emiroğlu, 2004: 1325) Dökmeci de Türk tarihine bir bütün olarak bakarak, Türk tarihi açısından kilometre taşı sayılabilecek, Türklerin tarih sahnesinde yıldızlaştığı noktalar üzerinde tek tek durmuş ve onları dizelerine yansıtmıştır. Şiirlerin geneline baktığımız zaman, Türkler'in Anadolu'ya, Rumeli'ye, İstanbul'a yerleşmeleri ve Kurtuluş Savaşı dönemi ayrı ayrı ele alınmıştır.

Cenani Dökmeci'nin milli şuura yer verdiği şiirleri: "Bakırı İşlerken, Uygarlık Koşumuz, Niyeti Gaza Allahüekber, Meçhul Asker, Efes, İkinci Murad'ın Ruhı, Malazgirt, Bayrak, Düşümde Yavuz Selimi Gördüm, Plevne, Rumeline Akın, Ulus Yolu adlı şiirlerdir.

Cenani Dökmeci'nin, milliyetçilik anlayışında Ergenekon Destanı'nı, başlangıç noktası olarak kabul edebiliriz. Dökmeci, *Bakırı İşlerken* şiirinde, "Ergenekon'dan ses verir/ Körüğümüz çekicimiz/ Alnımızda tarih erir/ Efsane dolar içimiz"²¹ dizeleriyle,

²¹ Gündüz, Reşat (1968), Ufkum, s.105, San Matbaası, Ankara.

köklerini İslamiyet öncesi döneme kadar götürmüştür. Körük ve çekiç sözcükleri Türklerin dağı eritme motifine bir telmih niteliğindedir ve aynı zamanda Dökmeci, bir dönem meslek olarak yaptığı bakırcılığın ilham kaynağının da Ergenekon Destanı olduğunu belirtmiştir. Dökmeci için bakırcılık bir meslek olmanın yanında “Ata yadigârı, bir emek zevki ve vatan harcı”dır.

Bize ata yadigârı,
Bakır dövme, sim işlemek.
Bir emek zevkidir kârı;
Bir vatan harcıdır emek.

(Bakırı İşlerken, 1968, Ufkum)

Şiirlerinde Anadolu’nun yurt yapılışını sahne sahne sergileyen Dökmeci, buna ilk olarak, *Malazgirt* şiiriyle başlamıştır. Dökmeci, tüm Hisarcılar gibi Türk tarihinden beslenme ve ondan güç alma anlayışındadır. “Geçmiş zamanları şiirin dünyasına taşıyarak, yeni nesil üzerinde Türk destan devrinin ulusal bilincini uyandırmak ister.” (Özcan, 2007: 302) *Malazgirt*’i bir dönüm noktası olarak gören bu yapı, Hisar şairlerinden Gültekin Samanoğlu’nun dizelerine de *Malazgirt* olarak yansımıştır. Samanoğlu *Malazgirt* şiirinde, Anadolu’ya girişi, eninde sonunda gerçekleşecek bir düş olarak görmüştür.

O ki, Anadolu’ya ötedenberi tanış:
Asya’dan Aktoprağa düşen cemrenin ilki,
Kulağına okunan ezanla adı konmuş
Fatih Sultan Mehmet’in, Yunus Emre’nin
Sinan’da kubbe, kemer; Yahya Kemal’de beyit.

Ve nice kahramanın yüzü suyuna hürmet:
Bilge Kağan, Kül Tigin ve bütün töresiyle
Orkun anıtlarının yıllar süren düşü bu;
Dağı, gölü, ırmağı; yanıla, yöresiyle
Asya’nın Avrupa’ya doğru yürüyüşü bu...

(Samanoğlu, 1983: 49- 50)

Malazgirt birçok şaire konu olduğu gibi, destan şairi olarak kabul edilen Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun dizelerinde de kendine yer bulmuştur. *Malazgirt Destanı*'ndan adlı şiirinde, Türkler için tarihsel açıdan dönüm noktası olarak kabul edilen bu savaş, yoğun bir milliyetçilik anlatımıyla verilmiştir. Malazgirt'te başlayan galebe çalmanın ebediyen devam etmesi arzusu Gençosmanoğlu'nun dizelerine şöyle yansımıştır:

Kan olursa yurt harcında,
Parlar hilal gök burcunda.
Tanrı izniyle acunda,
Türk en üstün ırk olacak!

(Gençosmanoğlu, 1973: 22)

Cenani Dökmeci'nin *Malazgirt* adlı şiirinde de, milliyetçilik unsurunun yanında eninde sonunda gerçekleşecek bir düş anlayışına rastlamaktayız. Türklerin gücüne ve birlikteliğine vurguyla başlayan şiir,

Düşmana ok gibi daldı kolbaşı
Ancak Fırat, Dicle böyle gür akar.
Peçenek Oğuzun öz kan kardaşı
Çetin günde ayrı sular bir akar.

(Malazgirt, 2015: 254)

tıpkı 'Smanoğlu'nun düşü' gibi devam etmektedir. Dökmeci biraz daha farklı olarak, 'gerçek sahibi' ifadesiyle bu duyguyu verme gereği duymuştur. Şiirde akıncı ruhun ortaya konulması ve savaş sahnelerine yer verilmesi, tarih bilincinin ortaya çıkartılması amaçlıdır.

Meydanda savrulan kılıçla kalkan
Dört yana saçılan döne döne kan.
Afşin, Balak, Tutuş, Saltuk, Alparslan.
Bir avuç yiğitle gök ve yer akar.

(Malazgirt, 2015: 254)

Dökmeci'nin *Malazgirt* şiiri, Türklük vurgusunun yanında İslami izler de taşımaktadır. Şair Türkleri Anadolu'nun gerçek sahibi olarak görmekle birlikte, bunun gerçekleşmesinin "Hilale yar oldu zafer duası / Arşa yüceldikçe imanın hası" dizeleriyle, dua ve imanla olduğu inancındadır.

Malazgirt, Türklerin bir zaferi olmasıyla beraber, Dökmeci'ye göre, *Haçın suya düştü şaşkın hevesi* ifadesiyle aynı zamanda Müslümanların, Hıristiyanlar karşısında aldığı bir zaferdir.

Dökmeci şiirlerinde hep savaşçı bir Türk insanı resmi çizmektedir. Şiirlerde kor bir ateş olarak ifade edilen Türklerin savaşçı yapısı ve doğu batı eksenindeki ilerleyişleri *Uygarlık Koşusu* olarak adlandırılmıştır. Sürekli bir ilerleyiş ve akın yapma hali Türklerin karakteri ve tutkusu olarak verilmiştir bir bakıma.

Dorukları dolaşmamış aşmışız,
Kartalca bir tutku kanımızda kor.
Uçmuşuz ak köpüklü yağız atlarımızla
Yoz tufandan ileri.

(Uygarlık Koşumuz, 1970, Hisar Dergisi)

Şiirdeki doruk, kartal kan, ak köpüklü yağız at sözcük ve sözcük grupları hep bir sonraki hedefi işaret etmekte ve Türk'ün fetih ruhunu anlatmaktadır. Şiirin devamında söz konusu vatan olunca Türk milletinin nasıl bir birliktelik sergilediği ve nasıl mücadele ettiği anlatılmaktadır. Türk'ün tarih boyunca kendisinden daha büyük ordularla nasıl baş ettiğinin anlatıldığı şiirde, "Nineler dedeler bel doğrultup sürülü kurşun olur" dizesi, milletin zor zamanlarında vatanın her unsurunun nasıl bir karşı duruş sergilediği anlatılmıştır. Türk milleti için aslolan özgürlüktür ve özgürlük her şeyden ötedir.

...
Özgürlük baştan yüce
Vatan candan ileri

(Uygarlık Koşumuz, 1970, Hisar Dergisi)

Dökmeci, *Ulus Yolu* adlı şiirinde Türklerin Anadolu coğrafyasına geçişlerinden bir sonraki aşama olan Beylikler Dönemi'nden bahsederek, Türklerin ilerleyişindeki süreci devam ettirmektedir.

Şahlanan atıyla uçar, uç beyi;
Savrulup cepkeni, gerilir yayı.
Bir kolu Artuklu bir kolu Kayı;
Türkmen Oğuzların nesli bu yollar.

(Ulus Yolu, 2015: 259)

Şair, “Pas tutmaz gönüller coşar akında/ Er kılıcı yatıp küflenmez kında” dizeleriyle savaştan korkmayan, hatta coşan Türklerin, Anadolu'nun her karışında izi olduğunu belirtmiştir.

Bakıp da geçilmez, izlere göz göz;
Nalların mühriyle süslü bu yollar.

...

(Ulus Yolu, 2015: 259)

Şiirdeki ‘mühür’ sözcüğünün kullanımı Anadolu'nun Türklerin olduğunu vurgulamak istemesi sebebiyle önemli bir tercihtir.

Dökmeci Türklerin savaşçı ve akıncı yapısını anlatmak için, birçok şiirde “Tan yeri, kartal, vatan, bayrak, akın, yağız, kırat, yele, dörtnal, nal sesi, kılıç- kalkan, ok, kan, zafer.” gibi ortak sözcük kullanımında bulunmuştur. Tarihi olayların yansıtıldığı şiirlerin okuyucular tarafından yaşanmasına yardımcı olması bakımından sözcük seçiminin önemli olduğu görülmektedir. Milli şuuru işleyen hemen her şiirde gördüğümüz milli ruh, sözcüklerin kullanım sıklığıyla okuyucuda daha yerleşik hale getirilmeye çalışılmıştır.

Osmanlı'nın son dönemlerindeki yoğun çöküşe şahit olan Y. Kemal, doğduğu Balkanların ve birçok toprak parçasının kaybedilmesi neticesinde duyduğu büyük üzüntüyü, şiirlerine yansıtmıştır. Bu üzüntüyü Osmanlı'nın görkemli geçmişini ve Osmanlı'ya ait eserleri dizelerine taşımak suretiyle teskin etmeye çalışmıştır. Milli tarihe Y. Kemal çizgisinde bakan Dökmeci de Osmanlı döneminde başta İstanbul'un fethi olmak üzere, kazanılan büyük zaferleri ve yapılan büyük mücadeleleri dizelerine yansıtmıştır. Yine bu tür şiirlerden biri olan *Rumeli'ne Akın* Osmanlı'nın Rumeli'ye

geçişini gözler önüne sermektedir. Sultan Murat kumandanlığında başlayan Rumeli ilerleyişinin anlatıldığı şiirde, bu ilerleyişteki zorluklar da verilmektedir.

Ayrıca şiirde ‘at, kılıç, sefer’ sözcükleriyle at sırtında, sevilen insanlardan uzakta geçen ömürler zikredilmektedir.

Atlayıp at sırtına
Coşuyor kır atlılar.
Tufanlaşsa da tuna,
Aşıyor kır atlılar.

Evi kışla, atı yar,
At üstünde bahtiyar.
Rumeli’ne sefer var,
Koşuyor kır atlılar.

(Rumeli’ne Akın, 2015: 258)

Hiçbir engel tanımayan bu ‘kır atlılar’ Allah’a koşar bir halde ve her an canını Hak yolunda vermeye hazırdır.

Yalın kılıç ellerde,
“Allah Allah” dillerde.
Hak’ka varan yollarda
Yaşıyor kır atlılar.

(Rumeli’ne Akın, 2015: 258)

Rumeli’deki fetih süreci, *Ulus Yolu* şiirinde Osmanlı’nın kazandığı Kosova ve Mohaç Meydan Muharebeleri verilerek devam ettirilmiş ve fetihlerin durmayacağı vurgulanmıştır.

...
Kosova’dan Mohaç’a çıkmış yakında,
Uzağı seçilmez puslu bu yollar.

(Ulus Yolu, 2015: 259)

Hak yolunda bu can verme, bu şahadet arzusu vatan için, bayrak içindir. Türklerin uğrunda can verip can aldıkları, ülke sembolü olması dışında kutsal bir anlam yükledikleri bayrak, milli şuuru bu kadar yoğun olarak işleyen Dökmeci'nin dizelerinde de kendine yer bulmuştur. Türkler için bayrağın ne kadar önemli ve anlamlı olduğunun anlatıldığı *Bayrak* şiirinde, Türk Bayrağı “Meşale, yol gösterici bir kartal, gül bahçesi, gonca, çiçek, tekbir” olarak sembolize edilmiştir. Bayrak, şairin bakış açısıyla, Türk milleti için, “Kan terle sulanmış, bu bir çiçektir/ Bu, vatan bağrında çapraz yürektir/ Bazen bin ağızdan kopan bir tekbir”dir.

1964 yılında yazılan bu şiiri, 1960 sonrası Ada'da Rumların Türklere başlattıkları yoğun saldırılar karşısında şairin, o dönemde Kıbrıs'ın tek yayın kurumu olan Bayrak Radyosu'na ithaf etmesi, Kıbrıs hassasiyetini ortaya koyması açısından çok önemlidir.

Türkler ve dünya için önemli dönüm noktalarından biri olan İstanbul'un fethi, Dökmeci'nin dizelerinde yer verdiği, tarihsel olaylardan bir diğeridir. Fethin önemli ve bilindik şahsiyetlerinden sayılan Akşemsettin ve Ulubatlı Hasan gibi isimlere yer verilen *İkinci Muradın Ruhu* şiirinde, İslami bir yaklaşım sergilenmiştir. Fethin Allah'ın izniyle, onun korumasıyla ve Allah'ın lafzıyla mümkün olduğu vurgusu yapılmıştır.

Ağarmadan tan yeri,
Koman dilden tekbiri.
... (İkinci Muradın Ruhu, 2015: 253)

Şiirin 507. fetih yıldönümü için yazılması ve adının *İkinci Muradın Ruhu* olması, şairde fetih ruhunun yaşamaya devam ettiğinin ve Ulubatlı Hasan'a yer verdiği dörtlükle de Türk insanına da bu kahramanca ruhu iletmeye çalıştığının bir göstergesidir.

Rüzgâr olup esen, bu!
Arşa bayrak asan, bu!
Ulubatlı Hasan bu!
Şu burca bakın oğul!
(İkinci Muradın Ruhu, 2015: 253)

1877’de Osmanlı-Rus savaşlarının başladığı yer olarak kabul edilen Plevne savunması, sonu mağlubiyetle bitse de Türk tarihine Gazi Osman Paşa gibi kahraman bir askeri armağan eden bir savunma savaşıdır. Destansı bir savunmanın yapıldığı bu savaş Dökmeci’nin dizelerinde de destansı ve övgüye mazhar olacak şekilde işlenmiştir. Savaşın zorluğunu ve şiddetini vermesi açısından “Kanlıkaya tabyalarında akan/Su değil sel değil oğul!/Oluk oluk kan/Akıncılar sıra dağları delmede...” dizeleri oldukça mühimdir. Plevne’deki mücadelenin silahla değil, topyekn bir şekilde ‘Ana, baba, bacı, kardaş’ ile yapıldığını söyleyen şair, şiirin sonunda övgü dolu sözlerle, Gazi Osman Paşa’yı taçlandırmıştır.

Yaşa! Bin yaşa!
Koca müşir Gazi Osman Paşa.
Bunu nasip etmez Allah her kuluna,
Verin kılıcını verin!
Kılıç O’na yaraşır,
Kahraman ırkımın usta eline.

(Plevne, 2015: 257)

Milli bilincin yüksek olduğu bir şair olan Dökmeci, bu bilinçle tarihsel değerlere ne kadar önem verdiğini *Efes* şiirinde ortaya koymuştur. Özellikle Osmanlı’nın son döneminde Anadolu’nun birçok yerinde yapılan tarihsel yağmanın en önemlilerinden biri olan Efes’teki Artemis Tapınağı’na²² ait parçaların İngiltere’deki British Museum’a götürülmesini acıyla işlemiştir dizelerinde. Eserlerin kaırılmasında kullanılan gemileri ‘Korsan’ diye nitelendiren Dökmeci, ‘Korsan gemileri kanlı’ dizesiyle de batı uygarlığının, tüm dünyadaki korsanvari yağmacılığını, smrclğn ve yakıp yıkıcılığını ortaya koymuştur.

²² Artemis Tapınağı, milattan önce yedinci yüzyılda Lidya kralı tarafından yaptırılan, içinde birçok heykelli barındıran ticari ve dini amaçlarla kullanılan devasa bir tapınaktır.

Korsan gemileri siyah..
 Korsan gemileri kanlı..
 ...
 Mermer döşeli yollar
 Bin kere gamlı.
 Yine kırbaç izleri sırtlarda yol yol.
 Yine yelken yelken şamar yüzlerde.
 Uçup bayraklardaki kartal,
 Pençe atmış herkese,
 Bir korkulu gölge düşmüş EFES'e.

(Efes, 2015: 250)

Burada önemli olan noktalardan biri de bu saldırganlık ya da 'korsanlık' karşısında Efes'in hatta ülkenin korkulu halidir. Bu korkuyla, yağmaya engel olunamayışıdır. Şaire acı veren en önemli nokta, sessizliktir, tepkisizliktir. İnsanların olup bitenin farkında olmalarına rağmen, susmaları 'taş kesilmeleri' şairi derinden yaralamaktadır.

Üzeri kapalı geniş kaldırımlar ıssız.
 İnanlar taş kesilmiş yollar boyunca,
 Bir sır var dillerde acı,
 Ki ağızlar mühürlü, nefesiz.
 ...
 Bilinir kulak verilse fısıltılı her sese,
 KOR-SAN-LAR girmiş EFES'e.

(Efes, 2015: 250)

Şiirde Artemis Efes'in ruhu olarak kabul edilmiştir. Kaybedilen şey sadece bir tapınak değildir, tapınaktan daha fazlası, Efes'in öznesidir. Bu yüzden geride kalan 'Meydanlar, müzik salonları, tiyatrolar' taş yığından fazlası değildir. Değersiz ve ruhsuzdur.

ARTEMİS uğruna taş yığını olmuş;
Meydanlar..Müzik salonları..Tiyatrolar..

(Efes, 2015: 250)

Şairin, birçok şiirinde tarihteki kahramanlıklarını anlattığı Türk milleti adına, tapınağın kaçırılması sonucunda hissettiği şey bir kahroluştur. Bir mağlubiyet hissidir. Ve bunu derinden yaşamaktadır.

Bilinmez böyle,
Kahroluş mu NİNOVA, SUS..
Ayrılırken KLEOPATRA.
Böyle lal olmuş mu KIBRIS,
Kaçırılırken ak köpüklü sularından VENÜS.

(Efes, 2015: 250)

Cenani Dökmeci'nin milli şuura bakış ve yaklaşımları noktasında değinilmesi gereken hususlardan biri de rüyadır. Şair *Düşümde Yavuz Selimi Gördüm* adlı şiirinde Yavuz Sultan Selim'in uzattığı bir sepet elmadan hareketle Türk töresine ve bu elmaların sembolik anlatımlarına yer vermiştir. "Kızıl elmaya dek soy dedi bir bir" mısrasıyla içinde bulunduğumuz zamandan başlayarak geçmişe doğru yapılan yolculukta milli şuur unsurları belirginleştirilmiştir. Bireyi milli şuur noktasında bilinçlendirme adına yapılan bu söylem, geçmişten günümüze uzanan süreçte bireysel bilinçten toplumsal bilince geçişte bir bütünlük oluşturma fikrini içermektedir. Bu nasihatlerin aktarımı ve bu aktarımda milli şuurun dinç tutulması şiire şu şekilde yansımıştır:

Yâdet, yoluna can koduklarımı!
Şadet, gazi, şehit, sadıklarımı!
Kulakta küpe et dediklerimi!
Toplar gürelemeden duy dedi bir bir.

(Düşümde Yavuz Selimi Gördüm, 2015: 256)

Milli şuur sürecin bütünlüğüne dikkat çeken Dökmeci, “Bayrak elden ele arşa yükseldi.” mısrasıyla devletlerin ve milletlerin büyümesinde kuşaktan kuşağa aktarıma dikkat çeker.

Dökmeci millet olarak yapılan mücadelede amacın ulviliğini verme noktasında “Hak için kılıcı karataşa çal!” söylemiyle genç nesle tarihten bir pencere açarken, geleceğe yönelim noktasında bireysel bilinçleri “Hak” için mücadeleye davet etmektedir. Bireysel değişimle başlayan ve zamanla topluma yansıyan bu değişim sürecini tarihimizde büyük başarı ve zaferlerle süsleyen şair, aynı başarılı dönemlerin yeniden yaşanmasını arzulamaktadır. “Yedi iklim dolu dizgin uçardık/ Doğudan batıya bayrak açardık” dizeleriyle de milli şuurunu canlandırma hissiyatını dile getirmektedir.

Dökmeci’nin *Meçhul Asker* adlı şiiri, Türk askerine bir saygı duruşu niteliğindedir. Yüzyıllar boyunca birçok cephede savaşan Türk askerini minnetle anıştır. Şair bu şiirinde, bazen fetih ruhunu ve fethin önemini yansıtmış,

...

Köhne kapılar gibi açıp kapamış,

Çağları çağların üstüne. (Meçhul Asker, 2015: 209)

bazen Viyana kapılarında, vatan sevgisi uğruna gençliğinden, yavuklusundan vazgeçen Mehmetçik’i öne çıkarmıştır.

O’nun Viyana’larda kalan çevre, yavuklusundan,

Ve doyulmamış gençliğine baskın vatan kaygısı.

...

(Meçhul Asker, 2015: 209)

Mehmetçik bazen ‘Sarıkamış’ta yağan kar’, bazen Gaziantep’te vatan savunmasında Şahin Bey’dir. Şiir aynı zamanda ‘Meçhul Asker’e bir ağıt niteliğindedir. Adı sanı bilinmeyen, yattığı yeri belli olmayan, bir Fatiha bile okuyanı kalmamış ‘Meçhul Asker’e.

Bir uçtan bir uca sıra dağların,

Duman, duman göğsünde dinlenir başı;

Okunmaz adı sisten,

Ağrı Dağı’dır mezar taşı.

(Meçhul Asker, 2015: 209)

Fakat bu ağıt aynı zamanda içinde bir gurur da barındırmaktadır. Çünkü kimsesi kalmamış, şahadet şerbetinin içmiş Türk askerini, ‘Dünya tanıyıp bilmiştir’ ve Mehmetçik, ‘Mutlu konuğudur Hak katının’. Şehitlikle ulaşılan makamın yüceliğini anlatması açısından, Ağrı Dağı’nı mezar taşı olarak görmesi, ulaşılan noktanın Dökmeci’deki büyüklüğünün simgesel yansımasıdır.

Bir uçtan bir uca sıra dağların,
Duman, duman göğsünde dinlenir başı;
Okunmaz adı sisten,
Ağrı Dağı’dır mezar taşı.

(Meçhul Asker, 2015: 209)

Cenani Dökmeci milli şuuru işlediği şiirlerinde, ağırlıklı olarak Türklerin tarih boyunca yapmış olduğu mücadelelerini ve kahramanlıklarını şiirin konusu yaparak, Türk insanındaki tarih bilincini canlı tutma amacını taşımıştır. Malazgirt’ten başlayarak Osmanlı’nın son dönemlerine ve Kurtuluş Savaşı’na kadar uzanan çizgide yaşananlar, Türklerin akıncı ruhu ve pes etmeyen yapısı ekseninde işlenmiştir. Milliyetçi unsurların yoğun olarak işlendiği bu şiirler aynı zamanda İslami unsurlar da taşımaktadır.

2.1.3. Dostluk

İnsan yaşamının en güzel dönemleri, beraber olunmaktan hoşlanılan insanlarla geçirilen vakitlerdir. Bu insanlar, kişinin doğuştan tanış olduğu akrabaları, hayatına büyük anlam katan eş ve çocukları olabileceği gibi dost diye tanımladığı kişiler de olabilir. Dostluklar meşrepleri birbiriyle örtüşen insanların birlikteliğidir. Kişinin dost tercihi bir seçme hakkının kullanımıdır. Ve insan bu seçimine dört elle sarılınca ortaya çıkar dostluk. Dostluklar zamana yenik düşmez, aksine zamanla güçlenir. Dökmeci için ise dostluk bir yaşam biçimidir. Dostluk, onun hayatının tam merkezinde durmaktadır. Şair dostlarına verdiği önemi onlara şiirler armağan ederek gösterme yoluna gitmiştir. Dökmeci, şiirlerinde tem olarak dostluğa yoğun bir yer vermese de, bir şairin en büyük varlığı olan şiirlerini dostlarına ithaf etmesi, onun dostluğa ne denli önem verdiğini göstermektedir. Şiirlerin ithaf edildiği isimler ise F. Memişoğlu, Dr. Tuğrul Altaner, Fazlı Kınal, Mehmet Çınarlı, Ömer Kayaoğlu, Namık Çitçi, Bestekâr Yesârî Asım

Arsoy, Saim Yumuşak, Süleyman Bektaş, N.Y.Gençosmanoğlu, Şeref Tarakçı, Ekrem Uzel, Hurşit Saim, Hafız Osman Öge'dir.

Dökmeci, spesifik olarak, *Ustam, Sihirli Dil ve Söyleştirdik* şiirlerinde dostluğu işlemiş, dostluk kavramının kendisi için ne ifade ettiğini ortaya koymuştur. Dökmeci için dostluk kelimesinin vücut bulmuş hali Fikret Memişoğlu'dur. Memişoğlu, Dökmeci'nin hayatı için önemli bir kavşak noktası olan ve çok sevdiği şiire geri dönmesini sağlayan bir dosttur. Her şeyden vazgeçtiği anda karşısına çıkan hayati bir kişiliktir. Beraber şiir yazdığı, dergi çıkarttığı, kültürel sohbetler yaptığı, musiki meşklerinde bulunduğu bir isim olan Memişoğlu'na, *Ustam* şiirinde, usta diye hitap ederek onun kendisi için ne büyük anlam taşıdığını ifade etmiştir. Dökmeci mesleği olan bakırcılığı birçok şiirinde öne çıkardığı gibi, ustam şiirinde de bakırcılığı, bakırın dövülmesinden, şekillenmesinden hareketle kişinin olgunlaşmasını anlatmak için öne çıkarmıştır. Şair, tasavvuf geleneğindeki ham olma ve pişme motiflerini bakırla ilişkilendirerek vermiş, olgunlaşma yolunda her türlü mihnete, çileye razı olduğunu büyük bir teslimiyetle ifade etmiştir.

Beni, bir ham bakır gibi tut işle,
Örs olsun yüreğim, hem vur, hem haşla.

(Ustam, 1963, Yeni Fırat)

Dörtlüğün ikinci bölümünde ise, usta çırak ilişkisinden bahseden şair, çıraklığın dahi bu değerli dostun yanında yeterli olduğunu belirtmiştir. Şairin çırak olduğu kişi onu şiire döndüren kişidir. Şiir Dökmeci için hayattır ve Memişoğlu ona hayat vermiştir. İşte bu kadar hayati bir önemi olan şiir için aslında Dökmeci her şeyden vazgeçtiği duygusunu “Bakırı çekici boş verdim gayrı/ Yepyeni bir tezgâh kurdum ben, ustam.” Dizeleriyle anlatmıştır. Kurduğu tezgâhtan, artık nakış nakış şiirler çıkmaktadır. Bu tezgâh uğruna birçok zorluklar yaşanmış ve birçok engeller aşılmıştır.

Bir şiir uğrunda menziller aştım,
Külüngü dağlara vurdum ben, ustam.

(Ustam, 1963, Yeni Fırat)

Tezgâhtan geçen sadece şiirler değil aynı zamanda kendisidir de. Sonunda, bu tezgâhta *yoğrulup kıvama* gelmiştir. Sıkıntılı dönemler sonrasında tekrar şiirle buluşmayı ‘Yolum düze çıktı, aşım yokuşu’ şeklinde ifade eden Dökmeci, artık olgunlaştığını da ‘Bir nice gizli sır gördüm ben, ustam’ dizesiyle ifade etmiştir. Şiirin son dörtlüğü Memişoğlu’na bir methiye niteliğindedir. Bunalımlı günlerini ‘karanlık basınca’ olarak ifade eden şair, bu karanlıktan çıkışı, dostundan aldığı *feyzle* sağladığını anlatmış ve usta diye hitap ettiği bu önemli dost uğruna canından bile vazgeçebileceğini vurgulamıştır.

Karanlık basınca kapına düştüm,
Feyzinden hız alıp dağ, deniz aşım.
Boşalıp elinden bir dolu içtim,
Postu dost uğruna serdim ben, ustam.

(Ustam, 1963, Yeni Fırat)

Şairin dostluğu anlattığı şiirlerden biri olan *Sihirli Dil*, kendisi gibi bakırcı olan Ömer Kayaoğlu’na yazılmış bir şiirdir. Yeni Fırat Dergisi’nde de şiirleri yayınlanmış olan Kayaoğlu, Dökmeci için bakırcı, şair ve antikacı olması bakımından önemlidir. İstanbul’a her gittiğinde ona uğrayan ve ondan antika eşyalar alan Dökmeci, ona verdiği değeri şiirinde ondan ‘Üstad’ diye bahsederek ortaya koymuştur. *Sihirli Dil* şiirinde Kayaoğlu’na duyduğu sevgiyi ve dostluğu dile getiren şair, bunu Kayaoğlu’nun şiir adlarından bazılarını şiirinin içine yerleştirerek yapmıştır. “Gösterdiği “aşık yolu” / Maçka “bizim el”dir, bize. / Deyişi “Kaderden öte” dizelerinde, dize içinde tırnakla özellikle belirterek hem şiir adlarını vermiş hem de özellikle seçtiği bu şiir adlarıyla Kayaoğlu’nu kendisine ne kadar yakın hissettiğini ifade etmiştir. Ayrıca ona verdiği önemi anlatmak için ‘üstad, izlenecek yol, ermiş kişi, katmer katmer gül, sihirli dil’ ifadeleriyle yaptığı sözcük seçimi de önemlidir.

Dökmeci için dostluğun bu kadar önemli olmasını sağlayan şey aslında onlarla yaptığı uzun dost sohbetleridir. Ailesiyle yaptığımız görüşmelerde de tatlı bir sitemle ifade edilen, bazen aile bireylerinden fazla vakit geçirilen ve geç vakitlere kadar süren bu dost sohbetleri, Dökmeci için yaşamın en büyük lezzetlerindendir. İşte *Söyleştirdik* şiiri, bu uzun dost meclislerinde yaşananları özetler niteliktedir.

Gül dalında şafak söktü
 Alı alla söyleştirdik.
 Saran avcumuzu yaktı
 Eli elle söyleştirdik.

(Söyleştirdik, 2015: 178)

Sabahın ilk ışıklarına kadar süren bu dost sohbetleri, enstrümanların çalındığı bir meşk havası içerisinde, kültürel unsurların kavrandığı ve onların içselleştirildiği sohbetlerdir. Şair “Her mevsimi bahar sayıp” şeklinde olumladığı bu anlarda, bazen sözün hükmünü kaybettiğini ve hal diliyle anlaşıldığını anlatır.

...
 Sustuk, söze nokta koyup
 Hali halle söyleştirdik.

(Söyleştirdik, 2015: 178)

Bu derin muhabbetler irfan ehlinde feyz almak için bir fırsattır aynı zamanda. Acı tatlı günlerin yaşandığı ve zamanın su gibi akıp geçtiği bu günlerde öğrenilen, kâmil insan olmaktır. Nefse uyup küçülmemek, kibirlenmemek temel hedef noktasıdır.

Ne küçüldük nefse uyup
 Ne yüceldik aşka doyup
 ...

(Söyleştirdik, 2015: 178)

Dostluk Dökmeci’nin yaşamıyla örtüşür bir şekilde özel anlam yüklediği bir duygudur. Hayatının önemli noktalarında hep dostlarıyla var olmayı seçen Dökmeci, şiirlerinde de dostluğun kendisi içi ne anlam ifade ettiğini ortaya koymuştur. Değer verdiği bu insanlara şiirler armağan ederek bunu görünür kılan şair, özellikle de hayatı için dönüm noktası olarak kabul ettiği Fikret Memişoğlu’nun ne kadar değerli olduğunu ve dostlarıyla geçirdiği zaman dilimlerinde neler yaşadığını ve neler hissettiğini şiir marifetiyle anlatmayı tercih etmiştir.

2.1.4. Özlem

Özlem, insanın yaşanmışlıklarını tekrar yaşama isteğinden ortaya çıkan bir duygudur. İnsanın, geçmişte yaşadığı güzellikleri hatırlaması sonrasında ortaya çıkan bu duygu, özellikle geçmiş zamana geri dönüşün olmayacağı düşüncesi uyandığında, insanda acı bir tebessüm olarak zuhur eder. Bu acı tebessüm aslında, ölüm yolunda alınan mesafenin hızla artmasının verdiği derin bir ızdırabı da içinde barındırır. Hasret duygusuyla bu ızdırabın yoğunlaşması ise yaşamdan keyif alınmamasını ve hayatın anlamsızlığını beraberinde getirir. Yaşlılığın da kapıyı çalmasıyla birlikte, kişinin yaşamındaki bütün bocalamalarında ve çırpınışlarındaki en büyük özlem durağı, çocukluğu olur. Çünkü “Dış hayatın her türlü dağdağasından uzak olan çocukluk evreni, gelecek zamanı kalmayan öznenin ihtiyarlığında yöneldiği tek yurdudur. O, çocukluğun her türlü endişesinden arınmış ve tüm masumiyetini içerisinde barındıran düşsel evrenidir.” (Özcan, 2014: 105) Dökmeci’nin özlem duygusunu işlediği “Gurbete Giden Yol, Ötedeki Yakınlık, Anılarla Elele, Çocukluk Arkadaşımla, Kapıların Ardı I, Kapıların Ardı II, Ağaran Dünya, Ahmet Kızıltan’a, Göz Ağrısı, Hatıralara, On Kasım, Sönen Harput, Fikret Memişoğlu’ndan Sonrası, Balıkçının Türküsü, Yediveren Anılar, Yitik Düş” şiirlerinde, çocukluğa ve gençliğe özlemin yanı sıra; özlem, dostlarla yaşanmış güzel günlere özlem, değer verilen insanlara özlem, kaybedilen kültürel değerlere özlem şeklinde işlenmiştir. İnsan fitratı gereği bu şiirlerde, geçmişe methiyeler düzülmüş ve geçmiş yılların güzelliklerinden bahsedilmiştir.

Anılarla Elele şiirinde ‘dolunay çocukluk’ şeklinde ifade edilen geçmiş günlerin güzelliği, “Çocukluk günlerimiz bizim / Sonsuzluk boyunca özlemle duyacağımız.” dizelerine de yansıyan asla unutulmayacak güzelliktedir. Bu özlem, beraberinde yalnızlığı da getiren bir özlemdir.

Yalnızlığımız büyüyor gölgeli sularda,
Boynu bükük sazlarla elele.

(Anılarla Elele, 1973, Hisar Dergisi)

Geçmişe dönülemeyeceğinin bilincinde olan şair, bu yitimin neticesinde derin bir ümitsizlik de duymaktadır. Bu ümitsizlik onun cevabını bildiği “O kaybolduğumuz açık kapılara / Dönebilir miyiz daha, izlerle elele.” sorular sormasına yol açmaktadır. Artık karşımızda yaşadığı andan tat almayan bir insan vardır.

Zamanın rengi seçilmiyor yakından;
 Bir demet çiçek uzaklarda, sevdiklerimiz.
 Nemiz var devşirdiklerimizden daha gerçek.
 Düşlü uçurtmalardan, gözlerle elele.

(Anılarla Elele, 1973, Hisar Dergisi)

Yaşlılık, geçmiş günlere duyulan özlemin acısının daha katmerli hale gelmesine sebep olan bir durumdur. Yaşlılığın beraberinde gençliğe özlemin işlendiği *Göz Ağrısı* şiiri, bir sonbahar resmiyle karşımıza çıkmaktadır. Çiçeklerin solması, baharın çabucak geçmesiyle anlatılan bu durum, duyu aktarımı yoluyla rengin ve kokunun tükendiği belirtilerek pekiştirilmiş ve tükenen ömür anlatılmıştır.

Lâle gül soldu; güz yüze güldü;
 Tanyeli gibi tez geçti bahar.
 Renkten kokudan son yudum kaldı,
 Başımda hâlâ mahmurluğu var.

(Göz Ağrısı, 2015: 222)

“Başımda hâlâ mahmurluğu var.” dizesindeki ‘mahmurluk’ sözcüğü, birçok şiirde karşılaştığımız ‘sarhoşluk’ sözcüğünün yerine özellikle kullanılmıştır. Sarhoşluk bir bilinç kaybını, kendinden geçmeyi anlatırken, mahmurluk sözcüğü hala o durumdan kurtulunamadığının, hala onunla, yani gençlikle dolu olduğunu ifadesidir. Bu durumdan kurtulmak şair için kolay değildir. Geçmişin ateşi alevli bir şekilde olmasa bile hala içten içe yanmaktadır ve dumanı tütmetedir.

Şavkı sönse de, dumanı büyür,
 Anılar tütüp gider, tutulmaz.

...

(Göz Ağrısı, 2015: 222)

Dökmeci bir başka şiirinde yaşlanmayı, saçların beyazlanmasından hareketle *Ağaran Dünya* şeklinde ifade etmiştir. Gençlik dönemini ve o yıllara hasretini *Ağaran Dünya* şiirinde, meslek olarak icra ettiği bakırcılıkla anlatmaya çalışan şair, yaşlılığı anlatmada alışılmışın dışına çıkarak farklı bir metot izlemiştir. Şiir esasında yoğun

olarak, bakırcılığın kaybolması neticesinde mesleki bir özlem içerse de, bakırcılığın şaşalı günleri gençlik zamanıyla örtüştüğünden, beraber verilme gereği duyulmuştur. Geçen zamanla eskiyen bakırcılık ve insan bedeni eş zamanlı verilerek yaşlılığın anlatımında bir birliktelik sergilenmiştir. Şair yorucu ve zor bir meslek olmasına rağmen, geçmişe duyduğu özlemle bakırcılık için, “Evire çevire döğerken bakırı şendik.”²³ diyebilmektedir.

“Turistlerin elinde şimdi bakır pul pul” dizesinde, pul pul ikilemesi, bakırın artık kaybolmasını anlatırken, “Saçlarımızca alüminyum, emaye, paslanmaz çelik.” dizesi, hem geçen zamanı ve yaşlılığı, hem de zamana yenik düşen bakırcılığı anlatmaktadır. Şair “Taşımıyor Ergenekon’lara ocaklar bizi / Yüreğimize üflemiyor delinen körük.” dizeleriyle de mesleğin ve gençliğin kayboluşundan duyduğu derin acıyı ve içindeki yangını ortaya koymaktadır.

Zaman karşısında yavaş yavaş eriyen insan, yaşamındaki hızını ve hareketliliğini de kaybetmeye başlar. Yavaşlayan yaşamla o coşkulu, heyecanlı günlerin geride kalışı, insanda derin bir hüznü beraberinde getirir.

Koşuyorduk dört yönde sabahlara,

Karartılmış kentin yıldızlığından,

Şimdi boş balkonlar, acımasız,

Belli ki o çiçek sığmamış saksılara. (Ötedeki Yakınlık, 2015: 216)

Şiirde saçların beyazlanması ‘tavşan kırı’ şeklinde ifade edilmiş ve daha dün gibi geçen zaman neticesinde insanın yalnızlaşması ayna üzerinden verilmiştir.

Tavşan kırına çaldı saçlarımız,

Kurdelalı eski aynalar yapayalnız

...

(Ötedeki Yakınlık, 2015: 216)

İnsanoğlu kaybettiği her şeyin arkasından mutlaka bir üzüntü duyar. Hele kaybettiği şey gençliyiye bu üzüntü anlatılamaz bir hal alır insanda. Dökmeci *Kapıların Ardı I* şiirinde kapıyı çalan yaşlılığa ağıt yakmak yerine, gençliği anlatmayı tercih etmiştir. Şiirde gençliğe karşılık olarak ‘Yıldız, papatya, umut, altın anahtar, yüce kapılar, tepe, doruk, şafak, bahar ülkesinin sultanı’ ifadelerine yer vermiştir. Geçen

²³ Ağaran Dünya, 2015: 221.

zamanı anlatmak için ‘Denize dökülüverdi / Tepelerde doruklardaydık / Ne taşımıştık / Kaynaklar artırıyor / Hani ne ırgalamıştık.’ şeklinde bilinen geçmiş zaman kipi özellikle tercih edilmiştir.

Zaman insan için, hiç bitmeyecek gibidir. Ama geriye dönüp bakıldığında bir anda geçmiş ve tükenmiştir. Şairin parıltılı bir şekilde anlattığı gençlikten de en büyük şikâyeti, bir anda kaybolmasıdır.

Gençliğimiz.. Hiç eskimiyecekmiş gibi geçen
Ne çabuk da gidiyorsun öyle.
Bahar ülkesinin sultanıyken büyük,
Kapıların ardında örtük, nereye, ne olmak için.

(Kapıların Ardı I, 2015: 219)

Bu parıltılı, çabucak geçen gençlik yıllarının ‘Kısa günlerin elmasları’ şeklinde anlatıldığı *Hatıralara* şiirinde, şair geride bıraktığı üzüntülü ve sevinçli anların mücadelesini dökmüştür dizelerine. Umutsuzluk anında her defasında geçmişine sarılan, onu ‘okşayan’ bir insan edasıyla davranan Dökmeci, mutlu anlarının, öne çıkmaya çalışan kötü anlarına sahip çıkmasını, ona baskın gelmesini istemiştir.

Kısa günlerin elmasları!
Niçin içimdeki ezintileriniz.
Yenilenmek hevesine düştüler?
Neden zorluyorlar fısıltıları keşfetmeğe
Siz, bitmiş acıların baş ucunda uyuyunuz.

(Hatıralara, 2015: 223)

Çaresizliğe kapıldığında her ne kadar eskiye dönse de, yeni şeyleri yaşayabilmek için, içindeki geçmişe dair seslerden, düşüncelerden de “Bir zaman susunuz! / Yeniden macerada başım” diyerek kurtulmak istemektedir.

İnsanoğlu için anılar “Hani sabahtı ya.. / Hani bahardı ya..” bazen o kadar özlenesi ve tazedir ki, yaşamda onlardan güç alma yoluna gider. Dökmeci de zihnimizde eski bir sokak içinde bahçeli, sıcak, çiçeklerle dolu küçük bir ev tablosu resmederek anıların sıcaklığını ve tazeliğini verme yoluna gitmiştir. Bu tablo her zaman

içini ısıtan, ona güç veren, kötü zamanlarda yanında olan, kanayan yaralarına basabildiği bir tablodur.

Odur ısıtan hâlâ
Karda yağmurdaki
Ağlıyan ellerimi.

(Yediveren Anılar, 2015: 230)

Unutulan, kaybedilen kültürel değerlere özlem, Dökmeci için acı veren başka bir noktadır. Harput'a olan ilgisini, Harput hakkında yazdığı şiirlerden ve Yeni Fırat Dergisi'nde yayınladığı gezi yazılarında da bildiğimiz Dökmeci, sadece şehir için değil, tüm ülke için bir kültür hazinesi olarak kabul edebileceğimiz Harput'taki yaşamın ve folklorik unsurların kaybını derin bir üzüntüyle hissetmiştir. Bu hisle, *Sönen Harput* şiirinde bir yıkılışı, bir 'talanı' göz önüne sermektedir. Şair bu yitimin yoğunluğunu anlatmak için talan sözcüğünü özellikle seçmiştir. Her şeyden önce Harput'un terk edilmişliğine vurgu yapan şair, bunu "Toz duman içinde bıraktı felek/ Harput'ta eğlenen gülen kalmadı." dizeleriyle dile getirmektedir. Hayalinde yaşattığı Harput'tan artık eser yoktur. Onun için çok değerli olan dünden kalan, bomboş camiler ve çarşılarıdır.

Bu günü aşarak aydın düne çık!
Dört yana gözünü kapıyarak bak!
Camilerden taşan şen cemaat yok,
Beş vakit kıldırın, kılan kalmadı.

(Sönen Harput, 1965, Ufkum)

İnsanların gidişi beraberinde kültürel değerlerin yok oluşunu da getirmiştir. Gelenekler unutulmuş "Ne "kürsü başı" var, ne yar, ne karar" diyen Dökmeci için hiçbir şeyin eski tadı kalmamıştır. Bunun temel sorumlusunun" Yâd eli değse de böyle talanmaz," dizesiyle biz olduğu fikrindedir şair.

Kaybedilen sadece kültürel değerler değildir. İnsanlar ve beraberinde dostluklar da zamana yenik düşmektedir. Dökmeci de *Fikret Memişoğlu*'ndan sonrası adlı şiirinde, bir dostun yitimi sonrası yaşadığı duyguları aktarmıştır dizelerine. Dökmeci için çok önemli bir yere sahip olan ve büyük anlamlar yüklenen bir dost olan Fikret

Memişoğlu'nun ve diğer dostların zaman içerisindeki kaybı, hayatın anlamsızlaşmasını da beraberinde getirmiştir. Bu anlamsızlığı yöresel deyişle “İyiler seçildi, kalan hırhaşek” dizesiyle ifade eden Dökmeci, geride kalan insanların onlar gibi olmadığını, değersiz olduğunu vurgulamak istemiştir.

Memişoğlu'nun ve diğer dostların ölümüyle ilişkilendirilerek yapılan toplumsal eleştiri, aslında yaşanan güzel günlerin özlemini içermektedir. Bu özlem şiirin tamamında dördlük sonlarında yer alan “İrfan meclisine koşan görünmez./ O renkli günlerden nişan görünmez./ Çayda çıralarla coşan görünmez.” dizeleriyle belirginleştirilmiştir.

Özlem konusunun işlendiği şiirlerden biri de *On Kasım*'dir. Şair bu şiirinde, Türk milleti için Kurtuluş Savaşı döneminde ve yeni bir devlet kurma aşamasında her türlü fedakârlığı yapan Atatürk'e olan özlemini dile getirmiştir. Onun kaybedilişinin daha dün gibi olduğu, acının taze olduğu ve özleminin dinmediği vurgulanmıştır.

Kolay değilki unutmak;

Acımız büyük.

Acımız taze daha,

Dün'ce...

(10 Kasım, 1967, Elazığ Gazetesi)

Şair, bu özlemle birlikte, “Açtığı yol aydınlık” ve “Her şey yerli yerince...” mısralarıyla Atatürk'ün unutulmayacağını, Türk insanının yolunu aydınlatmaya ve yolunu açmaya devam edeceğini anlatır.

Dökmeci özlem duygusunu dile getirdiği şiirlerinde, yoğun olarak yaşanan geçmiş günleri kutsama yoluna gitmiştir. Çocukluğun masumiyetinin, gençliğin bir ilkbahar mevsimi gibi renkli ve kısa oluşunun acısının anlatıldığı bu şiirlerde öne çıkan diğer bir yön, dostlukların zamanla ölüme yenik düşmesidir. Özlemin rengini koyuya çeviren nokta yaşlanmak değil, yaşlılıkla beraber, hayatın yüceltilen bu önemli anlarının kaybedilişi ve geride kalışıdır.

2.1.5. Hüzün

Cenani Dökmeci'nin şiirlerinde hüzün ögesi, yaşlılık ve yaşlılıkla beraber oluşmuş bir karamsarlık ekseninde işlenmiştir. Hüzün temasının işlendiği “Pembe Domurlar, Göz Yaşlarım, Eski Plak, Akşam ve Hatıralar ve Kırkinci Yaş” şiirlerinde Dökmeci, yaşlılığı eski bir plakla, akşam vaktiyle, mevsimler ve çiçeklerle verme yoluna gitmiştir. Değer verilen her şeyin kaybı insanda bir hüzün ortaya çıkarırken, kaybedilen şey ömür olunca, insan bu acıyı ve hüznü tüm zerrelerinde hissetmeye başlar. Kaybedilen obje ya da varlık insanın hatıralarında kendine yer bulurken, yaşlılıkla beraber yitirilen ömür, izlerini insan bedeninde, açık seçik olarak mütemadiyen gösterir. İnsan kendini her seyrettiğinde ise hüznü daha bir katmerlenir.

Akşam ve Hatıralar şiirinde bir akşam tablosu resmeden şair, güneşin batışıyla ortaya çıkan kızılığın bir yangın yeri gibi tasvir ederek ömrün son demlerini ve buna bağlı olarak kişinin yüreğindeki hicranı belirtmek istemiştir. Yaşlılıkla beraber bu yangın yerinde hatıralar ve hayaller de yitirilmiş, her şey karanlığa teslim edilmiştir.

Gölgelerle beraber uçuyor hatıralar,

Hülya dolu semaya bu akşam akın akın.

...

(Akşam ve Hatıralar, 2015: 181)

Şair, akşam görüntüsünden sonra karanlık bir gece imgesiyle kişinin düştüğü hüznün yoğunluğunu vermiş ve hüzün tablosunu tamamlamıştır. Geceyle beraber hissettirilen karanlık düşüncesi, aynı zamanda ümitsizliğin de kişide hâkim olmaya başladığının bir göstergesidir. Gece tüm koyuluğuyla her şeyi kaplamış, tüm duyguları esir etmiş ve ‘bel bağlanan tepelerden’ de umut kalmamıştır. Bu teslim olma haliyle, hüznün rengi daha koyu bir hale gelmiştir.

Bir gece karışıyor damla damla sulara,

Keder yüklü tepeler uzaklarda ölüyor.

Ve, bir gece sınıyor en derin duygulara,

...

(Akşam ve Hatıralar, 2015: 181)

İnsanoğlu için en hüznü zaman dilimlerinden biri, çevresindeki insanların sayısının gitgide azalmaya başladığı dönemlerdir. Yaşlılıkla beraber daha çok belirginleşen bu durumla kişi, toplumdan kendini geri çeker ve yalnızlaşmaya başlar. “Yalnızlık, daha çok kişinin ruhsal, düşünsel, duygusal ve sosyal dünyasını paylaşacağı kimselerden yoksun olması halidir.” (Çetin, 2014: 74) Buna sebep, aynı zamanda insanların özellikle yaşlılık dönemlerinde, yaşamın son evresini hissetmesiyle, toplumsal ortamlardan ve mekânlardan çekilmesi, şiirde sembolik olarak sahillerin tenhaliğiyle ilişkilendirilmiştir. Yalnızlaşan bireyin sığınma arzusu, şiirde martılarla dost olmak üzerinden verilmiştir.

Şu تنها sahil nedir, bu kimsesizlik niçin?

Niçin kendimi bilmem, bu ıssız yere attım.

Ve şimdi martılara arkadaş olmak için,

Kollarımı beyhude çok beyhude uzattım...

(Akşam ve Hatıralar, 2015: 181)

Şairin, hüznü temasını öne çıkardığı şiirlerden biri olan *Eski Plak* şiiri, yine yaşlılık temelli olarak işlenmiş ve yaşlılık ‘eski bir plak’a benzetilmiştir. Gençliğin ‘görmeli bir gölge’ ve ‘ilk sular’ olarak ifade edildiği şiirin başlangıcında şair, bu zaman dilimine ne kadar uzak olduğunu verebilmek adına ‘kayıp giden derinlikler’ tamlamasını kullanmış ve yine gençlik yıllarının bir düştü öte olmadığını belirtmiştir. Tüm insanların geçip giden günlerin farkında olamaması hali Dökmeci’de de belirginleşmiş ve Dökmeci, bu farkında olamama halinin hüznünü ‘Hüzzamda kararı esrik günlerin’ dizesiyle kuvvetlendirmiştir.

Dökmeci, şiirin son dörtlüğünde, hatıralarla bir an olsun geçmişine ve gençliğine dönen insanın bu dönüşünü, bir plağın dönüşüyle ilişkilendirmiş ve gençliğini hatırlayan insanın, plağın durmasıyla tekrar yaşadığı anla yüzleşmek, yaşlandığının farkına varmak zorunda olmasının ve ömrün kuş gibi uçup gitmesinin hüznünü yansıtmıştır.

Dönen plakla gençleşmek yarım yüzyıl,

Ve yitince yaşlanmak şarkılar.

Uçup gidiyor kuşlar yıldızları yakmağa

Sızısı başlayan bakışlarımızdan.

(Eski Plak, 2015: 182)

Yaşamın ilk dönemlerinde insana hâkim olan koşuşturma içerisindeki yaşam biçimi, zamanla yerini sessiz ve sakin bir hayata bırakır. Her ne kadar insanoğlu başlangıçta bu yoğunluktan şikâyet etse de yaşamın bu tantanalı, coşkun hali her daim bir özlem ve hüznün unsuru olarak karşımıza çıkar. Dökmeci de *Pembe Domurlar* şiirinde “Delice akışım duruldu kaldı.” dizesinde, kişinin o coşkun halini ‘delice’ şeklinde ifade ederek olumlamış ve özlemini dile getirmiştir. Şiirin devamında yaşlılık ve gençlik renk unsurlarından faydalanılarak daha somut bir hale getirilmiştir. Gençlik ‘akça, yeşeren ve pembe’ sözcükleriyle ortaya konurken, yaşlılık ‘bu yeni mevsim ve açmadan soldu’ ifadeleriyle belirginleştirilmiştir.

Bu yeni mevsimin eski rengi yok;
Akça günlerimin bugün dengi yok.
Ömrümün yeşeren ilk ahengi yok,
O pembe domurlar açmadan soldu.

(Pembe Domurlar, 2015: 180)

Hüznün daha koyu olarak verildiği şiirin son kısmında, bu hüzne kaynaklık eden asıl şeyin umutsuzluk ve karamsarlık olduğu görülmektedir. Yaşlılığın insanda yoğun hale gelmesiyle başlayan fiziksel yoksunluk bu durumun en büyük sebebidir.

...

Benim kaybolalı “gözümün nuru”
Günlerim bitevi karanlık oldu..

(Pembe Domurlar, 2015: 180)

İnsanların doğumundan ölümüne kadarki geçen süre içerisinde birçok eşik bulunmaktadır. Bu eşiklerin bir kısmı toplumsal özellik taşımakla birlikte, bir kısmı da zamana bağlı olarak belirginleşen bireysel özelliktedir. Bunlardan en önemlilerinden biri olan ve insan için psikolojik bir özellik de gösteren kırk yaş eşiği, insanda toplumsal algıyla beraber daha yıkıcı hale gelmektedir. *Kırkinci Yaş* şiirinde Dökmeci, bu eşiği “Kırkinci odanın kapısındayım.” şeklinde ifade etmiştir. Bu eşikle beraber yaşlılığa adım atıldığının anlatıldığı şiirde, yaşlılık bir gün dönümü ve eğimli bir yol olarak nitelendirilmiştir. Şiirde genel olarak bir çaresizlik ve teslim olma hali vardır. ‘Elden bir

şey gelmiyor' ön kabulü hüznün koyuluğunu daha belirgin hale gelmesine sebep olmuştur.

Bu yaşta müşgüller tez çözülmüyor;
Ne olsa hep arslan ağzında payım.

(Kırkinci Yaş, 2015: 183)

Yaşın psikolojik ağırlığı o kadar yoğundur ki, geçmiş günlerin çok uzakta kaldığını düşünmekte ve “Kafdağı’nda esip tozar her şeyim” dizesiyle bunu vurgulamaktadır. Şair yine bu psikolojiyle dünyanın gelip geçici ve küçük bir hatıra olduğunu belirtmiştir. Şair yaşadığı psikolojik durumla hayatındaki değişim sürecini de mısralarına aktarmıştır. Özellikle ‘dupduru’ olarak nitelendirilen gençlik çağlarına ait duygu dünyasının artık değiştiğini, eski tadı kalmadığını dile getirmiştir.

Nice yardan yara aka çağlıya,
Boz bulanık oldu, dupduru çayım.

(Kırkinci Yaş, 2015: 183)

Hüzün, Dökmeci’nin şiirlerinde yaşlılık neticesinde gençliğe duyulan özlem üzerinden verilen bir duygudur. Özlem duyulan gençlik yıllarının ve bu yıllara ait tüm unsurların kaybı, şair için hayatın en dramatik yönü olarak kabul edilmiştir. Burada hüznü artıran diğer bir unsur da yaşlanmayla beraber, hayatı için çok değerli konumda bulunan dostların ölümü ve şiirlerine yansıtması olduğu bu psikolojiyle kendisinin de ölüm düşüncesi altında yaşadığı ızdıraptır.

2.1.6. Ölüm

Ölüm, sonsuzluk arzusuyla yanıp tutuşan insanoğlunun yaşamındaki en büyük mağlubiyetidir. Kişi, tüm arzularına ve hırslarına rağmen, ölüm karşısında yaşadığı bu çaresizlik neticesinde, ya bir isyan tavrı takınır ya da bu ilahi emre teslim olur. Buradaki belirleyici unsur tabi ki kişinin inanç düzeyidir. Dökmeci’nin, sevgilinin ölümünü bir isyan duygusuyla anlattığı erken dönem şiirlerinden biri olan *Ölüm* şiiri dışındaki ölüm temasını işlediği şiirlerinde, inançlı bir insanın mütevekkil duruşu görülmektedir. Şair, “Vurgun Tavşan, Bitmiyen Koşu, Ömür, Kıtalar, Ağıt” şiirlerinde, bu temayı, ölümün

kaçınılmazlığı, hayatın anlamsızlığı ve insanın ölüm karşısında çaresizliği üzerinden vermiştir.

Genç yaşlarda kaleme aldığı *Ölüm* şiirinde Dökmeci, bir sevgilinin yitirilişi karşısında duyduğu kızgınlığı, bir başkaldırı ve isyan şeklinde dile getirmiştir. “Ölüm, insanoğlu için başlangıcından beri alışkanlıklarımızın dünyasından acımasız bir biçimde koparılıp atılmasıdır.” (Özcan, 2012: 76) Alışkanlıklar dünyamıza bir yıldırım gibi düşen ve irkilmemize neden olan ölümle sevme alışkanlığından koparılan aşık, her ne kadar bir karşı duruş sergilese de “Beni de!.. Beni de!..”²⁴ diyerek ölüme karşılık yine ölümü istemektedir. İsyanına rağmen, ölüm karşısında yaşadığı duygu, yine de içten içe yoğun bir çaresizliktir. En sevilenin ölümü, beraberinde her şeyin ölmesine sebep olmuştur. Hayat anlamsızlaşmış ve bütün ümitler tükenmiştir.

...

Şimdi mezarlıkta

İki tane mezar,

Biri ben,

Biri susmayan ümitlerim.

(Ölüm, 2015: 211)

Şiirin devamında, sevilen kişinin ölümünü kabullenemeyen, ölümün ağırlığı altında iyiden iyiye ezilen şair, kutsal değerleri ve ölümün sebebi olarak gördüğü yaratıcıyı da karşısına alan bir tavır sergilemektedir.

...

Dualarım sen,

Çilem sen,

Tesbihim sen olacaksın.

...

Hayır! Ben bir dinsizim.

Seni alanı inkâr ederim....

(Ölüm, 2015: 211)

²⁴ Ölüm, 2015: 211.

Şiirin son bölümü, ölüme karşı bir meydan okuma şeklindedir. Kıskançlığıyla sevenleri ayıran ölüme, bir davet vardır. Ölüm neticesinde ortaya çıkan büyük yitim sonrasında, ölüm güler yüzle, bir sevgiliye kavuşurcasına karşılanmıştır. Bundaki en büyük etken, hayatın anlamını kaybetmesi ve ölümlle sevgiliye kavuşma ümididir.

...

Sana kollarımı açtığımı göreceksin.

Fakat acele et,

Bu beyhude hayatı

Daha fazla beklemem...

(Ölüm, 2015: 211)

Dökmeci'nin *Ölüm* şiiri dışındaki şiirleri, ölümü kabullenen, ölüm karşısında hayatın anlamsızlığını öne çıkaran şiirlerdir. Bunlardan biri olan *Vurgun Tavşan* şiiri, bir avcının takibindeki tavşan özelinde, peşinde ölüm olan bir insanı anlatmaktadır. Burada tavşanın seçilmesi, hızıyla ilişkilendirilmiş ve ölümden süratle kaçmaya çalışan insan anlatılmak istenmiştir. “Duvarlar bitmişti hâlbuki/ Çatıyı kapatmağa gelmişti sıra” dizeleri, kendisine korunaklı bir hayat inşa etmeye çalışan, ölümden kurtulmaya çalışan insanı anlatmaktadır. Fakat insan kendini bu mukadder durumdan ne kadar kurtarmaya çalışsa da, kaçınılmaz son onu beklemektedir.

Şimdi sessizlik içinde yapayalnız

Kırmızı kar çiçeklerinde upuzundu.

Ve avcılar geldiğinde o, çoktan..

...

(Vurgun Tavşan, 2015: 264)

Tıpkı *Vurgun Tavşan* şiirinde olduğu gibi *Bitmeyen Koşu* şiirinde de ölümden kaçan bir insan anlatılmaktadır. Burada farklı olarak tavşan yerine ceylan seçilmiştir. Ceylan seçimi yine kaçıştaki hızı ortaya koymasından bilinçli olarak kullanılmıştır. İnsanın ölüm endişesi, ceylanın bir avcı korkusuyla hep ürkek ve tetikte olma haliyle anlatılmıştır. Şair her ne kadar hızı verebilmek için ‘kurulup boşalan yay ve sıçramak’ ifadelerini kullansa da aynı zamanda bu koşunun ‘güvercin ayaklarla’ olduğunu

söylemesi, aslında bunun mümkün olmadığını göstermektedir. Takip edilen bir insan psikolojisiyle arkasına bakmadan yapılan bu koşu nafile bir gayretten öte değildir.

Ceylandı koşuyordu işte
Bakmadan geriye
Belki kurtulurum diye.

(Bitmiyen Koşu, 2015: 233)

Dökmeci için ölüm hep takiptir ve her an insanı kollamaktadır. Ölümün hayatın bu kadar içinde olması, yaşamın kısa bir an olarak kabul edilmesine sebep olmaktadır. Şair, kaderci bir bakış açısıyla, sebep aranmaması ve sorgulanmaması gerektiğine inanmaktadır.

...
Sebep arama beyhude
Ta Âdemden beri böyle gelmiş böyle gider.

...

(Ömür, 2015: 213)

Hayata değer vermeyen bu anlayışla, *Kıtalar* başlığıyla oluşturduğu şiirinde insanlığa eşitlik çağrısı yapan şair, bu çağrıda insanların statülerinin önemsizliği üzerinde durmuş, sonucun hep aynı olacağını ve değişmeyeceğini vurgulamıştır. Dörtlüğün sonunda insanların ‘bir avuç taş’ şeklinde nitelendirilmesi, insanoğlunun büyüklüğe kapılmasına gerek olmadığına vurgu için önemlidir.

Aşağı yukarı olduğumuz, hiç.
Benzeriz, eşiz.
Sonunda, düşecek toprağa
Fırlatılmış bir avuç taşız.

(Kıtalar, 2015: 213)

Bireyin ömrünün tükenmesini ‘Mumluktan geçip halimiz’ şeklinde nitelendiren Dökmeci, bu erimenin yaşlılığa gebe olduğunu ve en önemli amacın yaşamda hoş bir sadâ bırakmak ve hayatı en güzel şekilde yaşamak olduğunu belirtmektedir.

...

En güzel söylemek hüner ya şarkımızı
Gitgide bayılıyor plak da.

(Kıtalar, 2015: 213)

Şairin ölüm temasıyla yazdığı son şiiri olan *Ağıt*, babasının ölümü üzerine yazdığı, babasının ölümüyle beraber bir cenaze ve insanın hayat yolundaki geçişini anlatan bir şiirdir. ‘Tatlı türküler söyleyen bir çalar saate’ benzetilen hayatın bitişiyle, başka bir yolculuğun başladığını ifade eden şairin, bu yolculuğun ‘beyaz zambakların açtığı yoldan’ ve ‘daha sevip bekleyen’ birinin olduğunu söylemesi, ölümle yaşanacak kavuşmaya bir özlem olduğunu göstermektedir.

...

En yüceye yolcuydu içindeki,
Evreni çiçekliyen.

(Ağıt, 2015: 231)

Şiirin devamı, sevilen bir kişinin ölümü sonrasında geride kalan insanların ruh halini yansıtmaktadır. “Umursamadan ağlayan sesimizi / Bakmadı ağlıyan gözlerimize” dizeleri, yaşanan çaresizliği somut hale getirmektedir. Ölümle yaşanan aynı zamanda insani özlemlerin ve hırsların sıfırlandığı duygusudur.

Ölüm temasını işlediği şiirlerde Dökmeci, erken dönem şiirlerinden biri dışında, ölüm karşısında inançlı bir insan tavrı sergilemektedir. Ölümü aynı zamanda bir kavuşma anı olarak da kabul eden şair, kadercî bakış açısıyla ölümü kaçınılmaz son olarak kabul etmiş ve ölüm karşısında çaresiz ve savunmasız durumda olan insan için, hayatın anlamsızlığı vurgusu yapmıştır.

2.1.7. Sevgi

2.1.7.1. Allah Sevgisi

Cenani Dökmeci'nin şiirlerinde işlediği temalardan biri de Allah sevgisidir. Allah sevgisi şairin, “Apaydınlık, Mevlana, Harput'ta Kırklara, Yunuslayın, Senden” şiirlerinde işlenmiştir. “İnsan, hayatta her şeye karşı aşk duyabilir. Aşk bazen bir çiçek olur, bazen bir kadın, bazen de ilahî bir elbise giyer.” (Şahin, 2006: 47) Şair, Allah sevgisini anlattığı bu şiirlerde, kâmil insan olma yolunda çıkılan bir yolculuğu anlatmaktadır. Dökmeci bu yolculuğun, yolu bilen, yolun sırrına ermiş, önder olabilecek kişilerle yapılabileceği vurgusunu yapmıştır.

Şairin *Apaydınlık* şiiri giriş itibarıyla farklı bir özellik taşımaktadır. Yağmurun tabiat içindeki önemi ve hayatın asıl kaynağı olan suyu barındırması bakımından oldukça önemli olduğu malumdur. Bu hususta göz önünde bulundurularak yağmurun ışıkla ilişkilendirilmesi “ışıklı yağmur” şeklinde oluşturulan bütünlüğün derinsel anlamı bizi karşılar. Şiirin girişinde ışık, yağmur ve nur kelimeleri bireyin yönelimini belirginleştiren unsurlar olarak karşımıza çıkar. Yaratıcının kudretine, onun büyüklüğüne ve cömertliğine yönelik bu kullanımlar ilahi bir aşkı belirginleştiren hususlar olarak öne çıkar.

Gökten bir ışıklı yağmur,
Yağar üstüme üstüme,
Yıldız yıldız bir ince nur,
Doğar üstüme üstüme.

(Apaydınlık, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Aynı şiirin devamında ise bu defa belirgin olan hususlar birinci dörtlükte söylenenlerin neticesi gibidir. ‘Aydınlık ufuklar, renk renk çiçekler, insanı büyüleyen ışık’ ile tabiatın değişen halleri sıralanarak, insanın aklının alamayacağı sevgi ve yücelik kavramsal olarak insan beynini anlayacağı bir boyuta taşınır. Bu anlamlandırma “aydınlığın mutlu eli” şeklinde nitelendirilir.

Şiirin son bölümünde “Ayan oldu Hak buyruğu / Öze döndü can kabuğu” diyen şair, artık ilahi sevgi noktasında alması gereken bilgi ve duyguyu almış, idrak boyutuna ulaşmış görünmektedir.

Şairin Allah sevgisini anlattığı şiirlerinden biri de *Mevlana* adlı şiirdir. Mevlana'nın ölüm yıldönümünde kaleme alınan şiirde, ilahi aşka ulaşmak için Mevlana seçilen bir aracı, ilahi aşkta yol gösteren bir ışık konumundadır. Bu uğurda “Soyundum libastan deriden” diyen Dökmeci, dünyevi unsurlardan vazgeçtiğini onlardan sıyrıldığını anlatmaktadır. Şair ikinci dördlükte Mevlana'nın ilahi aşk noktasında konumunu ve bu aşkı yaşama serüvenini anlatarak kendisinin de arzuladığı süreci belirginleştirmiştir.

Bilirim sende yâr kulusun,
Hülyalar sevdalar dolusun.
Erimiş, erimiş, velisin,
Mevlana! Mevlana! Mevlana!

(Mevlana, 1968, Ufkum)

Şair, Mevlana'nın bu aşk ateşinde eriyen bir veli olduğunu söyleyerek arzusunu görünür kılmıştır.

Şair, Mevlana'nın ulaştığı makamla hayata anlam veren tabiatın canlılığını simgeleyen yeşille bir bütün olduğunu ve ayrıca ilahi aşk sürecinde bütünden kopan parçanın bütüne ulaşarak nur olduğunu belirterek, Mevlana'nın ulaştığı makamı tekrardan gözler önüne serer. İlahi aşk yolunda makamını belirginleştirdiği Mevlana'dan “Tut beni düşmiyem yollarda” şeklinde yardım isteyen şair, hayatın cazibesine yenik düşmekten korkmaktadır.

Hayatın kendisini yakalamasından korkan şair, insan olarak düşürülen bu hayatta tekrardan bir düşüş yaşamaktan korkmakta ve ilahi aşktan uzaklaşma endişesiyle yardım istemektedir.

Koşarak eriştim izine;
Karıştım kışına, yazına.
Ko beni baş koyam dizine,
Mevlana! Mevlana! Mevlana!

(Mevlana, 1968, Ufkum)

Mevlana'yı ilahi aşka ulaşmada bir araç olarak seçen şair, bu seçim sürecini verdikten sonra “gül” imgesini kullanarak iki anlamı belirginleştirmiştir. Hz.

Muhammed yolunda Mevlana'nın bir öz olduğunu ve tabiata güzellik veren gülün de özü olduğunu düşündürmüştür. Buradan hareketle hem beşeri ve hem de ilahi noktada Mevlana'yı neden yol gösterici olarak seçtiğini açıklamıştır. Vurgulanan bu özellikler, şairin tekrar Mevlana'ya dönerek “İrşad et kul oldum ben sana” mısrasıyla yönelimini belirginleştirir.

İlahi aşka ulaşma ve bu yolda ilerleme hususunda diğer bir şiir *Harput'ta Kırklar'a* adlı şiirdir. Şairin yaşadığı yöreyle bağlantılı olan bu şiir, Allah sevgisini anlatırken Harput'un evliyelerine dikkat çekmek ister. Şair ilahi aşkı belirginleştirirken çok açık bir dil kullanarak çinideki yeşil sırdan, şarktan çıkan nurdan hareket ederek cenneti vurgulamış ve bu yolda ilahi aşka ulaşmış olan Harput'taki evliyalara örnek almıştır. Ayrıca dize sonlarında tekrarladığı “içimdedir” sözcükleri, onlar gibi olmak isteyen, bu yolda hedefe ulaşmak isteyen şairin, tam anlamıyla evliyelerin ‘tuttuğu yolu’ içselleştirdiğini göstermesi bakımında önemli bir noktadadır. Dökmeci'nin *Harput'ta Kırklar'a* adlı şiirinde vurgulamak istediği bir başka nokta, bu evliyelerin sadece Allah aşığı veliler olmadığı hususudur. Bu insanlar bu özelliklerinin yanında Allah için, Allah uğrunda cihad yapıp şahadete ulaşmış savaşçı kişilerdir.

Hak uğruna koymuş seri,
Şarktan garba vurmuş nuru.
Akan kanlar duru duru,
Yorgun pınar içimdedir.

(Harput'ta Kırklar'a, 2015: 133)

Şairin ilahi aşka ulaşma noktasında dikkat çeken şiirlerinden biri de *Yunuslayın*'dır. Yunus'un özü, samimiyeti, temiz lisanı ve sürekli dolaşarak ilahi güzelliği arama ve bunu şiirleriyle dillendirme yönü, şiirde kendini göstermektedir.

Şair “yola düşmek kolay değil” mısrasıyla çıkılan yolculuğun zorluğuna dikkat çekmektedir. Çünkü insan bu ilahi yolculukta düşmanların en güçlüsü, kudretlisi ve acımasız olan nefisle karşılaşacaktır. Nefsi geride bırakmak, bir kenara itmek veya yenmek sanıldığı kadar kolay değildir. Bu nedenle yola düşmek çok zordur.

Yola düşmek kolay değil,
 Bu kervanda neler gördüm,
 Bu toya bu yük tay değil,
 Yorulanda neler gördüm.

(Yunuslayın, 1980, Hisar Dergisi)

Şair, hayatta edinilen yerin büyüklüğü ve küçüklüğü konusunda beşerin bir “hiç” olduğunu vurgular. İki kapılı han misali olan dünyanın bu yönüyle “öte” diye adlandırdığı ölüm sonrası, şiirde vurgulanarak aslında yapılan yolculukta almamız gereken tavrı vermek ister. Bu yolun sonunun ölüm olduğuna dikkat çekerek insanları uyarır.

Şair, ilahi aşk temasında, Kur'an-ı Kerim'den hareketle bireyi doğru yola yönelimini ister. Bu uğurda zaman zaman yanlışlara saptığını anlatan şair, ilahi aşka yönelimde şair kendi ile Yunus arasında bir bağlantı kurar. Yunus'u bu noktada “nur saçan fanus” olarak görür. Şair bu yolda sorgulamadan, tam teslimiyetçi bir anlayışla hareket edilmesi gerektiğini belirtir.

Cenani der Âşık Yunus,
 Yoluma nur saçan fanus,
 Sual etme, dil bağla sus!
 Bu zindanda neler gördüm.

(Yunuslayın, 1980, Hisar Dergisi)

Şair, *Senden* adlı şiirinde tabiattaki unsurları sayarak bir sorgulama yapar. Görünenden hareketle görünmeyene, maddi olandan manevi olana doğru bir yönelim dikkat çekmektedir. İlahi olana yönelimde birey/insan boyutuyla kendini belirginleştiren şairin sorgular tarzı, şüphe boyutunda olmayan, var olanı kanıtlar niteliktedir. Soru sözcükleriyle kurulan şiirde evrenin sırrına ermiş, onu kavramış bir insan görüntüsü vardır. Her şeyin Allah'tan geldiğini ve kaynaklandığını anlatan şair, bu sözleri söyletenin de O olduğunu özellikle belirtmektedir.

Nice ateş böceği,
 Yanar döner de bulamaz seni;
 Senden değil mi?
 Âlemi görebildiğimce seyrediyorum:
 Aydın gecede yıldızlar,
 Ateş böcekleri...
 Yumak yumak ışıklı geceler,
 Dal dal çiçekli gündüzler;
 Açan her güzellik
 Senden değil mi?
 Gözlerim, gözlerimi kapıyorum:
 Varlığım, çıplaklığım,
 Korkum ve sevgim
 Senden değil mi?
 Nebi değilim, veli değilim,
 Özgür coşkunluğumu başışla tanırım!
 Bu coşkunluk bu taşkınlık
 Senden değil mi?

(Senden, 2015: 134)

Dökmeci'nin Allah sevgisini işlediği şiirlerde, Allah aşkının sırrına erme, Allah'a ulaşma, temel amaç olarak ortaya konulmuştur. Tasavvufi bir yolculuğun hissedildiği şiirlerde, tasavvuf ilkeleri doğrultusunda kendisine eşlik edecek bir yol gösterici belirlemiştir şair. Mevlana, Yunus Emre ve Harput Evliyaları olarak belirlenen bu yol göstericiler sayesinde onların yolundan gitme ve onların ulaştığı hedefe ulaşma en büyük emel olarak belirlenmiştir.

2.1.7.2. Yöre Sevgisi

Cenani Dökmeci'nin şiirlerinde işlediği bir diğer tema da yöre (Elazığ) sevgisidir. Şiirlerinde genel itibariyle bir yöre romantizmi görülen Dökmeci, bu duygusunu köye ve beraberinde şehre ait kültürel unsurları dizelerine yansıtarak ifade etmiştir. Şairin yöre sevgisini işlediği “Bizim Dağlar, Bizim Dilden Bizim Köy (I-II-III-IV-V), Dutunu, Harput'ta Kış, Türküler ve Fırat'la Söyleşme” şiirlerinde, yoğun olarak

bir köy yaşamı resmedilmiştir. Bu resim içerisinde, halkın yaşamına ait gündelik alışkanlıklar, tarımsal ürünler, hayvancılık, yeme-içme şekilleri, dini inanışlar, giyim şekli, kullanılan yöresel eşyalar, köy yaşamının zorlukları yöresel ağızla verilerek, bu unsurlara duyulan sempati ifade edilmeye çalışılmıştır.

Şair, *Bizim Dilden Bizim Köy I* adlı şiirinde, sonbaharın gelişiyle, kış hazırlığına başlayan köy insanının tatlı telaşını anlatmış, salça yapımı, kurutmalar, ceviz ayıklamaları pekmez ve orcik yapımı gibi gıda ürünlerinin hazırlanmasının yanında, kış için yakacak olarak çalı-çırpı temini ve tezek hazırlanmasına, damların loğlanmasına ve tarlaların ekimine de yer vermiştir.

Ceviz pirliyenin eli karadır;

Nakışlı tezekler sıra sıradır.

...

(Bizim Dilden Bizim Köy I, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

İnsanların bu yoğunluktan herhangi bir şikâyeti yoktur ve tüm zorluklar yaşamın olağan devinimi içerisinde görüldüğünden ortada bir mutluluk tablosu vardır. Şair bu mutluluğu dörtlüklerin sonlarındaki mısralarda belirginleştirmiştir. “Gönlümüz gözümüz toktur, ferahtan.” diyerek köy insanın yaşadığı yoksunluktan şikâyet etmemesini, “Hulkumuz geniştir sözden, mizahtan.” Ve “Soframız uzaktır dertten, firahtan..” diyerek yaşanan sorunların dert edilmediğini, sıkıntısız bir yaşam sürüldüğünü , şiirin sonunda da “Hoşnuduz avrattan, attan, silahtan.” diyerek de her şeye ve herkese karşı olumlayan bir bakışı, ifade etmiştir.

Beş bölümden oluşan *Bizim Dilden Bizim Köy* şiirinin ikincisinde şair, köy yaşamının güzelliklerini anlatmaya devam etmiştir. Şair, bu şiirinde baharın gelişiyle değişen doğayı ve bu paralelde değişen köy yaşamını anlatmıştır. Canlanan doğayla beraber dışa dönük daha hareketli bir yaşam resmi çizilmiştir. Gelen baharla köydeki çocuğun, yetişkin insanların, hatta koyun kuzunun dahi neşesi ve hareketliliği artmıştır.

Nur topu çağalar çağala yolar,

Yemlik, körman, yonca çıkına dolar.

Tırtıl tel attıkça, gelincik güler;

Kuzular çırpızda koşup meliyor.

(Bizim Dilden Bizim Köy II, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Şair üçüncü şiirinde, köy insanının temel ve sürekli bir uğraşı olan tarım ve hayvancılıktan bahsetmiştir. Dönemin koşulları içerisinde çoğunlukla kazma-kürek, kara sabanla yapılan tarımsal faaliyetlerin yanında, hayvanların otlatılması, bakımı, saman ve yem hazırlanması şeklinde olan bu uğraşı, zor doğa koşulları içerisinde yapılan, bitmek bilmeyen bir yaşam mücadelesidir aynı zamanda.

Yeşertmek için her dalı yaprağı,
Bir ömür hozana, hobana verdik.

...

(Bizim Dilden Bizim Köy III, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Yapılan tüm mücadelelere karşın insanların olaylara bakışı mütevekkil bir edayladır. Şaire göre bu durum, yaşamın doğasında vardır. “İşleri bitirdik sıraya dizip.” diyerek de normalize edilmiş bir yaklaşım sergilemiştir. Şairin sevgisinin yoğunluğuna da sebep, aslında bu yaklaşımdır. Ayrıca bu yaşananlar tüm ömür boyunca hatırlanacak güzel günlerdir.

Deliktaş’a davar saldıktı otladı;
Gıdikler de taştan taşa atladı.
O günlerin gitmez ağızdan tadı,
Kaymağı ekmeğe sürüp ısırdık.

(Bizim Dilden Bizim Köy III, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

İnsanların doğanın zorluklarıyla mücadelesindeki en büyük dayanakları kültürleri ve inançlarıdır. Çünkü Anadolu coğrafyasında tarımla uğraşmak insanlara bir zenginlik sunmaz. Kanaatkâr ve şükreden olmak gerekir. Anadolu insanı bu ilkelerle hareket eder ve sıkıntılarını bu yolla aşar.

Allah’a şükredip düşmezdik dara,
Töresini yeren etmez beş para.

...

(Bizim Dilden Bizim Köy III, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Bu sıkıntıların imbiğinden geçerken olgunlaşan, kemale eren yöre insanının en büyük destekçilerinden biri de, büyüklerden görmüş oldukları yaşam tarzı ve duydukları sözlerdir. Sözlü kültürdeki bu aktarım, nesiller boyunca idealize edilmiş bir yöre insanı tipini ortaya çıkarmıştır. Şair, halkın geleneğinden gelen bu söz varlığını “Halkın dilindedir “söz”ün en hası” olarak değerlendirir. Bireyin gelişiminde önemli olan bu süreci şu şekilde verir:

...

Büyük sözü duymak için susarız,
Dinleyi dinleyi irfana erdik.

(Bizim Dilden Bizim Köy III, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Bizim Dilden Bizim Köy adlı şiirin dördüncüsünde, şair köydeki çocukların ve gençlerin yaşamlarını öne çıkarmıştır. Hareketli bir yaşamın sergilendiği dizelerde, tabiatla, hayvanlarla iç içe, eğlenceli günler geçiren insan fotoğrafları verilmiştir. Birçok köyde ve eski mahalle yaşamında karşılaşacağımız, sapanla kuş avlayan, ağaçların dalları arasında gezen, ata binen ve derelerde veya göletlerde birbirini suya atan mutlu çocuklar bu fotoğrafın unsurlarıdır.

Geleni kucaklar suya atardık,
Çamur Göl’ü birbirine katardık.
Sonra çayırılıkta takla atardık,
Şimdi o günler ne uzak görünür.

(Bizim Dilden Bizim Köy IV, 1967, Yeni Fırat Dergisi)

Şiirde ayrıca, köy-şehir bağlantısı verilen diğer bir unsurdur. Bu trafiğin zor olarak verildiği dizelerde, şair mesafenin uzaklığını ve şehrin (Elazığ) Harput’tan kuşbakışı görünümünü anlatmak için “Kararan yollarda insanlar nokta” ifadesini kullanma gereğini duymuştur. Şehir ve köy arasındaki bu gidiş gelişler at veya eşek sırtında yapılan, uzun süren fakat insanların şehir havadislerini merak ettikleri zor yolculuklardır.

Ortalık kararıp akşam olunca,
 “Çınar”ın altına sohbet kurulur.
 Yol yorgunu esnaf bir bir gelince,
 Şehirden yeni bir haber sorulur.

(Bizim Dilden Bizim Köy IV, 1967, Yeni Fırat Dergisi)

Şair *Bizim Dilden Bizim Köy* şiirinin sonuncusunda, gene ilk dört şiirde olduğu gibi, köy hayatındaki mevsimlere dayalı zorlukları, köy-şehir ilişkisini ve bunlarla beraber yöresel kültüre ait müzik özelliklerini, yeme içme alışkanlıklarını, avcılık, inanç ve yaşam tarzına ait unsurları sıralamıştır. Şiirin sonunda “Anadolu’m baştanbaşa böyledir” şeklinde bir genelleme yaparak, Anadolu coğrafyasının bu şiirlerde geçen bütün özellikleri yansıtan bir coğrafya olduğunu, bu coğrafya içerisinde Harput’un ise Anadolu’ya ait bu özellikleri yansıtan bir model, Anadolu’nun bir özeti, sonuç olarak Anadolu’nun kendisi olduğunu ifade etmiştir.

Şairin yöre sevgisini işlediği şiirlerden biri olan *Dutunu* şiiri, geçmişte Anadolu coğrafyasında en çok dikilen ağaçlardan biri olan dut üzerine yazılmış bir şiirdir. Toplumun hem meyvesinden, ipek böcekliği için hem yaprağından faydalandığı ve de yakacak olarak kullandığı dut ağacı, hayatın tam merkezinde duran bir ağaçtır. Şiirde ise dutun toplanma, kurutma ve un yapılma süreçleri verilmiştir. Bir anlamda dut için bir güzellendirme olan şiir, öncelikle dutun nasıl toplandığını anlatır.

Dut dalı, dut için eğilir,
 Silkinir toplanıp yığılır,
 ...

(Dutunu, 1965, Elazığ Gazetesi)

Bu toplanma süreciyle beraber şair dutun ne kadar doyulmaz bir lezzete sahip olduğunu, insanlar tarafından bolca yendiğini belirtmiştir. Dutun toplanıp kurutulduktan sonra ise “Dutu un ederler tokmakla/Kurusu sokuda döğülür.” dizeleriyle dutun un haline getirilişini vermiştir. Burada şair ayrıca, “Dut avuç avuç hep yenilir/ Dutunu bir kıvrık yaprakla” dizeleriyle de bir yeme usulü dersi de vermektedir.

Harput’ta Kış şiiri yöre sevgisinin işlendiği şiirlerden bir diğeridir. “Bir beyaz çarşaftır Meteriste kar” dizesiyle, kar altındaki bir Harput manzarası ile başlayan şiir,

kış aylarında insanların yaşama biçimlerini anlatarak devam eder. Bu yaşam içerisinde karla mücadele de vardır, soğuktan korunma biçimleri de.

Sürütmeler kürer karlı ayvanı,
Mumların damlası süsler şamdanı,
Tabanda cengeri yol yol kilimler,
Sofada al yeşil kürsü yorganı.

(Harput'ta Kış, 2015: 202)

Şiirde üzerinde sevgiyle durulan önemli noktalardan biri de Türk kültürü içerisinde çok önemli bir yere sahip olan sözlü kültür geleneğine ait masal anlatma geleneğidir. Uzun kış gecelerinde birçok Anadolu coğrafyasında olduğu gibi çocukların en büyük eğlencelerinden olan bu gelenek, Harput'ta da devam ettirilmiş ve yaşatılmıştır. Şair bu durumu vazgeçilmez olarak anlatmış ve masalın yöresel karşılığı olan 'matal' sözcüğünü kullanmayı tercih etmiştir.

...

Nineler bibiler matal anlatır,
Bırakıp gitmeğe nasıl kıymalı.

(Harput'ta Kış, 2015: 202)

Şiirin sonunda ise geçen günlere ait sevgisini özlemle anlatan şair, bu özlemin şiddetini “Şimdi gönüllerde hasreti derttir / O geçen mevsimler yürekte kurttur” dizeleriyle dile getirmiştir.

Dökmeci'nin yöre sevgisini anlatırken 'tutku' sözcüğünü kullanmak yerinde olacaktır. Şair, yörenin insanına, kültürüne, taşına-toprağına ve her zerresine tutkuyla bağlıdır. *Fıratla Söyleşme* şiiri bunun en bariz örneğidir. Şair Fırat Nehri'ne olan sevgisini, “Akışın Alparslan akını gibi” deyip, nehrin adını Türk tarihine yön veren bir komutanla, Alparslan'la anarak ortaya koymuştur. Keban Barajı'nın yapım aşamasında yazılan şiirde, Fırat'ın şehrin ve ülkenin kaderine, tıpkı Alparslan gibi yön vereceği anlatılmak istenmiştir. Barajın yapımının büyük bir arzuyla istendiğinin ortaya konulduğu şiirde şair, ışık-karanlık sözcüklerinde olduğu gibi zıtlıklarla, kinayeli

ifadelerle, barajın ülkenin kaderini nasıl değiştireceğini ve ülkenin kaderine nasıl katkılar yapacağını somutlaştırmıştır.

Çöllere boşanıp akma, dur artık,
Sana göz yormaktan solduk, sarardık.
Işığa dönsün bu çöken karanlık,
Bir aydın vatandan haber ver bana.

(Fıratla Söyleşme, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Şair baraj yapımının uzun zamandır arzulanan bir istek olduğunu belirtmiş ve bu gerçekleşmenin destansı bir gelişme olacağını vurgulamıştır. Dökmeci için baraj yapımının anlamı yöreye getireceği büyük değişimdir. Baraj yapımıyla beraber ‘bağrı yanık Urfa, Elazığ’ suyla buluşacak ve tarımsal manada büyük bir zenginliğe kavuşacaktır. Ayrıca baraj demek, iş demektir. Barajın yapımıyla beraber, insanlar barajın imkânlarından faydalanıp iş gücü sahibi olacaklar ve evlerine ekmek götürebileceklerdir.

Bacalar tütsün hep, ocaklar yansın,
Dur Fırat! Keban’dan haber ver bana.

(Fıratla Söyleşme, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Yöre sevgisini öne çıkaran şiirlerinde baskın bir yöre romantizmi görülen Dökmeci, halk kültürüne ait tüm unsurları şiirine aktararak bu unsurlara ait sevgisini dile getirmiştir. Harput üzerinden bir Anadolu köy modeli oluşturan Dökmeci, kendisinin de çocukluk ve gençlik yıllarında dâhil olduğu bu yaşama ait öğeleri derin bir muhabbetle yansıtmıştır. Oluşturulan bu resim zorlu yaşam koşullarını anlatsa da, Dökmeci’nin yaşadığı bu coğrafyaya ait sevgisi, bu zorluk koşullar içerisinde devam eden hayatın okuyucuya sıcak bir şekilde aktarılmasına sebep olmuştur.

2.1.8. Ümit-Ümitsizlik

Ümit, insanın yaşamla olan bağının kopmamasını sağlayan, var olmasını anlamlı hale getiren itici bir güçtür. “Ümit, kişinin geleceğe dair kişisel ya da sosyal anlamda bazı güzel ve olumlu şeylerin gerçekleşmesi beklentisidir.” (Çetin, 2014: 57) Bu

noktada “kendini gerçekleştirmek için yaşam ve dünyanın işleyişine kafa yoran insan, böylece kendi ideler dünyasını kurar. Bu süreç insan için birçok çıkmaz ve çatışmayı da doğurur. (Şahin, 2012: 249) Yaşanılan tüm olumsuzluklara rağmen insanı ayakta tutan şey bu beklentilerdir.

Dökmeci’nin ümit-ümitsizlik ekseninde işlediği şiirlerinde yoğun olarak umuda dönük duygular hâkimdir. Hayata hep olumlu yönden bakmayı tercih eden şair, şiirlerinde her ne kadar özlemlerini, hüznlerini dile getirse de geleceğe hep ümitle bakmayı tercih etmiştir. “Bulvar kuşları, Gökkuşağına Bakan Pencere, Ocakbaşı, Ümit, Yol, Barış Çağrısı, Yollar, Yiten Oyuncaklar” şiirlerinde, bireysel ve toplumsal ümitlerini dile getirmiştir. Umudun şiirle ilişkilendirildiği *Gökkuşağına Bakan Pencere*, şiir var oldukça, evrenin tüm unsurları bunu kendi dilince terennüm ettikçe, ümitsiz olunamayacağının hayalinin kurulduğu bir şiirdir. “Evin dışı açılan bölümlerinden olan pencere, bireyin hayal dünyasının en önemli vasıtasıdır.” (Bayrak, 2013: 58) Bu hayal dünyasının penceresi gökkuşağına, umuda açılan bir penceredir. Şairin beşli bentlerden oluşan şiirinin ilk mısralarında “Şarkımızı söylüyorsa rüzgarlar / Şarkımızı söylüyorsa yağmurlar / Şarkımızı söylüyorsa akşamlar / Şarkımızı söylüyorsa kitaplar”la ifade ettiği şarkı, hayatına anlam katan şiirleridir. Tüm umudunu şiirlerinin var olmasına bağlayan şair, şiirin ilk beşliğinde ‘mavi, deniz ve yelken’ sözcükleriyle, şiirin onu sonsuzluğa taşıyacağını vurgulamıştır. Beraberinde bu varoluşla, gençliğe dönülebileceğinin, o yılların tekrar hissedilebileceğinin vurgulandığı şiirde, ‘bulutlu baş dönmelerimiz ve gül iklimleri’ tamlamaları aynı zamanda bir özlemin oluştuğunun da göstergesidir.

Şiirin devamında yine umudunu, şarkısının (şiirinin) söylenmesi şartına bağlayan şair, gençlik çok uzakta olsa da, yaşlılık gelip çatsa da ömrün tazeleneceğini ve tekrar umuda bir pencere açılacağını belirtmiştir.

Şarkımızı söylüyorsa yağmurlar,
Kupkuru saksılar yeşerir kırağı tutmuş;
Açılır gökkuşağına bakan pencere

...

(Gökkuşağına Bakan Pencere, 2015: 236)

Şiirin son bölümünde şairin hayali artık şiirlerinin ‘seslerin yığılmış olduğu’ kitaplarla ölümsüzleşmesidir. “Birlikte olur, ayrı düşse de gölgelerimiz” dizesiyle de bu ümidin ölüme rağmen, ölüm kapıya dayansa bile gerçekleşeceği vurgusu yapılmıştır.

Ümit ve ümitsizliğin beraber işlendiği bir şiir olan *Yol*, ne kadar sıkıntı yaşansa da ne kadar çaresiz olursa da ümidin kaybedilmemesini vurgulayan bir şiirdir. Ümitsizlikle ortaya çıkan teslim olma haline kızgınlıkla yaklaşan şair, güneşin batışı, havanın kararması, sessizlik ve yorgunluk üzerinden verdiği ümitsizlik durumundan çıkış için, emir kipiyle çekimlenmiş sözcükleri tercih etmiştir.

Kılıç gibi çık,

Durma

Sorma

Yürü!

(Yol, 2015: 239)

Kararlılıkla tüm sorunların üstesinden gelineceğinin, tüm engellerin aşılabileceğinin ve er geç güzel günlere ulaşılacağı ümidinin mesajı kesin bir dille verilmiştir. Bunun bir süreç olduğu ve zaman gerektiği de ‘yürü’ sözcüklerinin şiirde sürekli tekrar edilmesiyle öne çıkarılmıştır.

Elbette bir gün seni

Özleyen ufuklar

Kucaklar...

Haydi, yürü!

(Yol, 2015: 239)

Kent yaşamı yoğunluğu içerisinde, hayatlarını umutlarını erteleyen insan manzaralarının verildiği bir şiir olan *Bulvar Kuşları*, Ankara’da yaz vakti, akşamüstü işinden yorgun argın çıkan memur zümresini anlatır. Şairin bu kişileri anlatmak için kullandığı ‘yorgun aydınlık ve gül giysilerle’ ifadeleri bu zümreye verdiği önemi öne çıkarmaktadır. Ülkenin farklı yerlerinden, göçmen kuşlar gibi gelen ‘kentlerin bu eski misafirleri’ şair tarafından, iş çıkışında Ankara’nın büyük bulvarlarını doldurması sebebiyle ‘bulvar kuşları’ olarak nitelendirilmiştir. Şehrin bu koşuşturması içerisinde

ertelenen hayatlar yaşayan bu insanların hiçbirini bitirememiştir. Ama ‘aşkın ve güzel yaşamın sözünü’ söylemek için yarından umut kesilmemiştir.

Bireyin gelişmesi, olgunlaşması, aydınlanması ve bu aydınlanmanın tüm topluma teşmil edilmesi ümidinin anlatıldığı bir şiir olan *Ocak Başı*, bunu demirin şekillenmesinde kullanılan örs, çekiç ve toprağın sürülüp ekilmesi aşamasında faydalanılan kazma, saban gibi araçların kullanımıyla sağlama yoluna gitmiştir. Milli şuur ve dostluk temalarında da duygularını mesleği olan bakırcılık zanaatıyla anlatma yoluna giden Dökmeci, burada da benzer bir yöntemle kendini ifade etmiştir. Yaşanılan dönemde bu tür zanaatların canlılığını koruması ve köy-kent nüfusu dengesinde tarımla uğraşımın yoğunluğu, şairin duygularını ifade ederken bu unsurlardan sıkça faydalanmasına yol açmıştır. Örs ve çekiç sözcükleriyle hayatta yaşanan zorluklar ve neticesinde ortaya çıkan bir şekillenmeyle anlatılan olgunlaşma, aynı şekilde toprağın işlenmesi sürecindeki zorluklar ve ortaya çıkan ürünle de ifade edilmiştir. Yaşanılan zorluklar neticesinde ulaşılmak istenen aynı zamanda sözün tekâmülüdür.

...

Demir tavına

Söz düğüne gelsin tam.

(Ocak Başı, 2015: 237)

Şiirin sonunda, demirin kızgın hale gelme sürecinde kıvılcımların sıçramasından, memleketin ileriye gitmesi, atılım yapması ve saçtığı ışıktan hareketle ortaya çıkan bu aydınlığın her yeri sarması, karanlıkları aydınlatması, tüm ülkeyi kapsamaması ve daha aydınlık bir geleceğe ulaşma ümidi verilmiştir.

Korlaşsın da bir mavi

Gündüzden gecelere dek.

Sıçrayıp saçılsın aydınlık,

Köye, kente giderek.

(Ocak Başı, 2015: 237)

1980 ihtilali öncesinde yaşanan kargaşa ortamından derin bir endişe ve rahatsızlık duyan Hisar Gurubu’nun, oluşan bu ayrılık ortamındaki en önemli duruşları

tarafsız olma çabalarıdır. Özellikle sanatçıların eserlerini ideolojik eksenli vermemeleri gerektiği temel düsturlardır. “... Bize göre şairin veya yazarın kalemını herhangi bir ideolojinin hizmetine vermesi onun bir sanatçı olarak ölümü demektir. Sanat eserinin bir propaganda vasıtası haline getirilmesinin kesinlikle karşısındayız.”²⁵ (Ozansoy, 1971: 20) Dökmeci’nin bu kargaşa ortamında yazdığı bir şiir olan *Barış Çağrısı* da ideolojilerden uzak ve birlik ümidi içeren bir şiirdir. Şiiri ‘neyi bölüşemiyoruz’ vurgusu üzerine oturtan şair, muhatap olarak da gençleri seçmiştir. Şiire kavga ortamını hatırlatan ‘on ikiden’ ve ‘yumruğunu’ ifadeleriyle başlayan şair, dostumuz düşmanımız bir diyerek bu kavganın düşmana karşı verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. “Düşmanımız bir, ekmeğimiz tuzumuz bir, inancımız bir, anamız babamız bir, toprağımız bir, bayrağımız bir” ifadeleriyle birlik mesajı veren Dökmeci, şiirde geçen ‘bizim, ellerimiz, çiçekli dal, ısladığımız yağmurlar’ gibi kelime ve kelime guruplarından hareketle bu bütünlüğü pekiştirmiştir.

Hayat yolculuğunda yaşanan pek çok değişim, insanın azmini ve ümidini kırabilecek unsurlardır. Dökmeci *Ümit* şiirinde tam da bu değişimler karşısındaki hayat felsefesini ortaya koymuştur. Hayat acı tatlı pek çok şeye gebe olabilir. Huzurla yaşanan hayatın devamında insanı kötü günler de bekleyebilir. Ama şiire ‘penceredeyim’ diye başlayan şair, umudunu peşinen belirterek hayat karşısındaki duruşunu belirginleştirmiştir. Şiiri “Hepsinin üstünde, Masmavi bir gök” dizeleriyle bitiren şair, renk ögesiyle huzuru öne çıkarmış, gökyüzünün, ululuğu ve kapsayıcılığı bakımından da tüm sorunları örtebileceğini belirtmiştir.

Dökmeci’nin şiirlerinde ümitsizlikten bahsetmek oldukça çok zordur. Ümitsiz gibi görüldüğü anda bile ümide dönük duygular yine baskın gelmektedir. Sıkıntılarla boğulmaktan çok onlarla baş etme eğilimi hâkimdir. *Yollar* şiiri ilk dördüğü itibarıyla bu anlamda ümitsizliğe en yakın olduğu şiirdir. Hayat yolculuğunda sıkıntıların yoğunlaştığının ve bu durumdan çıkışın çok zor olduğunun anlatıldığı şiirde, şair ruhu genç olsa da yaşlılığın da etkisiyle ümidini kaybetmiştir.

²⁵ Aktaran: Öztürk Emiroğlu, (2009), “Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar”, Turkish Studies, Volume 4 /I-II, s.1309-1331, Ankara.

Bir geçit ararım, dn’de bugün’de,
 Ne çare dağlara yaslıdır yollar.
 Gönül at oynatır sanki her yönde,
 Ne mümkün dağ aşmak pusludur yollar.

(Yollar, 2015: 242)

Yaşamdaki zorlukların ve aşılmaılıkların ‘dağ’ sözcüğüyle belirginleştirildiğ şiirde, özellikle gönül yolculuklarında bu yolun ‘tanınmışlarını’ şiirin kadrosuna dâhil etmiştir. Ferhat ve Kerem isimleri zorluklar karşısında sabrın, ümidini kaybetmemenin, mücadelenin vücut bulmuş halleridir. şair bu isimlere yaptığı telmihle yaşanan zorlukları ortaya koyarken aynı zamanda onların bu ümitli duruşlarını ilke edinmiş bir tavır sergilemektedir. şiirin son kısmında şair, “Al yeşil giymeler, mor  etekler / Yüz bir renk içinde gr kimi bekler.” dizeleriyle renk ve ek unsurlarını ne çıkararak bir bahar tasviri yapmış ve bunu ümidi çağrıştırmak için kullanmıştır.

Bir bahar arzusu beni itekler,
 iğdemle ekle süslüdür yollar.

(Yollar, 2015: 242)

Dökmeci’nin mit-ümitsizlik teması dâhilindeki şiirlerinde hep umudun hâkim olduğ görülmektedir. Umutsuzluğın dahi umuda evrildiğ bu şiirler, tüm dertlere ve aresizliklere karşın hep ümidi telkin ederler. Yaşam süresince insanın azmini kıracak engellerle karşılaşılsa da mit yolculuğunda pes edilmemesi vurgusu bu şiirlerin mayasını oluştırmaktadır.

2.1.9. Toplumsal Eleştiri

Dökmeci’nin toplumsal eleştiri temiyile yazdığı şiirlerde, yozlaşma, toplumsal bozulma, modern hayat içerisindeki insanların yaşadığı sıkıntılar ve bu durumdan şikâyet ne çıkarılmıştır. “Kuyruktaki Kılçık, Mumcu, Neye Kaldı ve Yol Arkadaşlığ” şiirlerinde toplumsal eleştiride bulunan şair, buradaki en büyük eleştiriye insanoğlunun bu durumun farkında olmaması ve gerçekleri görememesi üzerine yapmıştır. *Neye Kaldı* şiirinde “Huzuru yoksa âlemin / Ağız tadı bala kaldı” dizeleriyle yaşanan genel

memnuniyetsizliği dile getiren şair, bununla yaşamdan tat almadığını, eski yaşanan günleri aradığını ifade etmiştir. Şaire göre toplumsal bozulma toplumun her kesimine sinmiştir.

Ustamız var gezmez ayık,
Kalfamız var kaytan bıyık.

...

(Neye Kaldı, 2015: 270)

“Yama küçük delik büyük / Çıplak omuz çula kaldı.” dizeleri ise yaşanan bu bozulmanın büyüklüğünü ifade etmek için kullanılmıştır. Şiirde toplumsal eleştiri yapılsa da, şair kendisini, “Uçarız gönlümüz yüce / “Bizim sözümüz doğruca” diyerek olumlamış ve bu yozlaşmanın karşısında bozulmadan durduğunu söylemek istemiştir. Geçen zamanla beraber birçok şey yitirilmiştir. Şiirin son bölümünde, geri dönüşün imkânsızlığı ile kaybedilen zamana ve değerlere bir özlem dile getirilmiştir.

Döndü o devran Cenani
Hancı nerde yolcu hani?

...

(Neye Kaldı, 2015: 270)

Şairin toplumsal eleştiriye, modern hayat içerisinde sıkıntılarla ve buhranlarla boğuşan büyükşehir insanı üzerinden vermeyi tercih ettiği bir şiir olan *Kuyruktaki Kılçık*, insanların oltayla tutulup leğene atılan bir balık gibi değerlendirildiği bir şiirdir. Başlığın bu şekilde belirlenmesi, insanların hem bir balığa benzetilmesi hem de büyükşehir denilince akla gelen ilk şey olan insan kuyruklarını çağrıştırmak içindir. Ayrıca toplumda kılçıkla akla olumsuzlukların, yolunda gitmeyen işlerin gelmesi de diğer bir sebeptir. Burada leğenin seçilmesi ise, insanların kendilerine belirlenen alanın dışına çıkamamaları ve aynı alanda dönüp durmak zorunluluğunda olmaları sebebiyledir. Büyükşehir koşuşturması içerisindeki insanların yaptıkları, hep bir rutin şeklini almış işlerdir. Bu insanlar, kendilerine belirlenen yaşamı sürdürmek ve belirli sınırlar içerisinde yaşamak zorunluluğundadırlar. Şair, dörtlünün son iki dizesinde insanların yaşamlarındaki bu çaresizliği ortaya koymuştur.

Dertli koyun gözü
Çaresiz öyleki.

(Kuyruktaki Kılıçık, 2015: 268)

Bir dönem yaşamak durumunda kaldığı Ankara ve İstanbul'daki bu karmaşık hayata kendisinin de maruz kaldığını ifade eden şair, kendisini de takıldığı oltadan kurtulmaya çalışan balık olarak göstermiştir. Aslında şair için, bu şehirlerde yaşayan insanlar bu tuzağa yakalanmışlar ve büyükşehrin bu girdaba benzeyen hayatından kurtulamaya çalışmaktadırlar.

Şiirin devamında, kent yaşamındaki acımasızlık ve insanlarda yer eden yeni değerler üzerinden toplumsal eleştiriyi sürdüren şair, merhametin eleştirildiği, kötü görüldüğü bir insanlar topluluğundan bahsetmektedir. Dökmecinin “Alıp atardım suya” dizesiyle, aslında belirginleştirdiği bir isteği vardır. O da bu insanları ana yurtlarına döndürebilme isteğidir. Çünkü onların ancak bu karmaşayla dolu hayattan kurtularak mutlu olabileceklerine inanmaktadır. “Giysileri alı pullu” diyerek tarif ettiği bu insanlar ne yapacaklarını bilmeden yaşayan bir kalabalıktır.

Yerilmeseydi acıma
Şaşkın ve çırpıntılı.

...

(Kuyruktaki Kılıçık, 2015: 268)

Şiirin son bölümünde kentin her köşesinde bir hareketlilik içerisinde sürekli bir yerlere yetişmeye çalışan, birbirini ezerek kuyruklara giren insan manzaraları sunulmaktadır. Şair, bu balık ya Ankaralı ya İstanbullu diyerek, bu yoğunluğun ve karmaşanın ancak buralarda olabileceğini ifade etmiştir.

Dökmeci'nin toplumsal eleştiri başlığı altında değerlendireceğimiz diğer bir şiiri olan *Mumcu*, insanlığın evrendeki gerçekleri kavrayamaması ve gerçeklere yabancı oluşu üzerinedir. Şiirin ilk kısmında bir mehtap görüntüsü içerisinde parıltılı bir gece tasviri yapan şair, bunu ay ışığı üzerinden sağlayarak her şeyin açık seçik ve görünür olduğunu anlatmıştır. Şiirin devamında ise âmâ bir insanı yaşadığı karanlık üzerinden anlatan Dökmeci, onların ışıktan bir nasipleri olmadığını ve hep geceyi yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu aydınlık ve karanlık tasvirlerinden insanoğluna yönelen şair, açık seçik görünen bütün bu gerçeklere rağmen insanoğlunun, gerçekleri göremediğini,

yaratıcıdan ve onun yarattıklarından bi haber, bir anlamda bakar kör olduğunu vurgulamıştır.

Biziz Babil sokaklarındaki körler

Yapılmadan taş tapınaklar biz.

Mumdan mumcudan habersiz.

(Mumcu, 2015: 269)

Dökmeci toplumsal eleştiriyi dile getirdiği şiirlerde, toplumun bozulma ve yozlaşmayı öne çıkarmış bunu da büyükşehir ve orada yaşayan insanlar üzerinden vermiştir. Büyükşehirle özdeş gibi görünen sözde modern hayatın insanları belirli kalıplara hapsedtiğini, buralarda yaşayan insanların da büyükşehirin kaotik yaşamı içerisinde nasıl buhranlarla boğuştuğunu anlatmıştır. Bu karmaşa ortamındaki yaşam içerisinde yaşamın ve evrenin gerçeklerini ıskalayan insan, eleştiri oklarının bir diğer hedefi olmuştur.

2.1.10. Varoluş

Dökmeci'nin varoluş temasını işlediği şiirleri, özellikle kırk yaş sonrası yazdığı şiirlere denk gelmektedir. Daha bireysel ve gündelik kaygılarla yazılan şiirler yerini, şairin yaşadığı tekâmülle beraber, âlemin yaratılışındaki niçinleri ortaya koyan “Işıklı Yol, Sema, Bir Lokma İçin, Düğün, Çizgimiz, İnsanoğlu, Değişim, Tapınak ve Kuşlar” gibi şiirlere bırakmıştır. “Varoluşsal seçimlerini kendi oluş ve bireyleşme üzerine yapılandıran insan yaşamına, kendilik bilinciyle yön verir.” (Deveci, 2012: 160) Kırk yaşın derin kırılmalar yarattığını, ölüm temalı şiirlerinde de gördüğümüz şair, yine varoluşu sorguladığı ve anlamlandırmaya çalıştığı şiirlerinde de aynı derin kaygılarla evrendeki oluşumlara, değişimlere ve dönüp duran bu evrendeki insanoğlunun varlığına bir anlam vermeye çalışmaktadır.

Eski çağlardan beri insanoğlunun en büyük merakı başının üstünde olup biten değişimlere karşıdır. Bilimin yaptığı keşiflerle bunları anlamlandıran modern insana düşen, bunun arkasındaki gücü sorgulamak olmuştur. Bu sorgulama neticesinde mutmain olmuş bir kalple gökyüzündeki bu olup bitenlere bakan Dökmeci'de hâkim olan duygu yücedir. Sınırsızlığıyla insanı etkisi altına alan, onu ezen yüce, “obje’de olan, obje’ye ait bir niteliği göstermez, tersine bizde, süje’de meydana gelen bir

duyguyu ifade eder. Bu duygu, bu gibi objeler karşısında bir saygıyı, derin bir hayranlığı ve bir ahlaksal tavrı dile getirir.” (Tunalı, 2011: 228) *Işıklı Yol* şiirinde sonsuzlukla ve göksel kavramlarla ilişkilendirdiği ‘Piramit, katedral, kubbe’ onun göğe ve beraberinde yaratıcıya olan hayranlığını ortaya koymaktadır. Bu hayranlık ve teslimiyetle büyük sanatkârların eserleri ancak anlaşılabilir.

...

Çıplak göğü sevmekle erişilir,

Sinan’a Uluğbey’e.

(Işıklı Yol, 2015: 245)

Yönünü gökyüzüne çeviren şairin anladığı ezeli bir varoluştur. Gökyüzünün katmanlarının çember şeklinde anlatıldığı şiirde, yaratılışın sürekli olarak devam ettiği vurgusu yapılmaktadır. Bu yaratım içerisinde insanoğlu da ‘düşen elmalar’ misali dünyaya düşmekte ve hayat mücadelesi içerisinde var olmaya çalışmaktadır.

Öte çemberden beri çembere koşu.

Ulu sarkacın bitmez gel-git türküsü.

Düşen elmaları çarpıp bölerek

Ad konulsa da silinmez, ileriye.

(Işıklı Yol, 2015: 245)

Varoluşu anlamlandırma gayreti içerisinde sergilediği kaderci bakış açısına rağmen, şairin vazgeçmediği en önemli nokta bilimdir. Şiir içerisinde kullandığı ‘Sinan, Uluğbey, yazı, kitap, Hint, Babil, bilim’ sözcükleri, şairde bir yaşam felsefesi haline gelen barış ve kardeşliğe götürecek ‘ışıklı yolun’ bilim olduğunun göstergesidir.

Dökmeci’nin varoluş temasını işlediği şiirlerinde, kullandığı en önemli enstrümanlardan biri de doğadır. Kent olgusunun çok yeni olduğu bir dönemde ve tarım toplumu içerisinde yetişen bir şair olduğundan, her ne kadar dışa açık ve büyük kentleri bilen bir şair olsa da, yaşadığı coğrafyanın ve dönemin etkilerini Cenani Dökmeci’de açık seçik görmekteyiz. İşte bu etkiyle yoğun bir şekilde, gerek diğer şiirlerinde gerekse varoluş temasını işlediği şiirlerde, tabiatla ve onun unsurlarıyla bağını hiç koparmamış ve sürekli olarak bu unsurlardan yararlanma yoluna gitmiştir. Bu etkiyle yazılan ve

oluşumun ilahi bir şekilde olduğunun vurgusunun yapıldığı *Düğün* şiirinde, şiirin başlığının bu şekilde seçilmesinin, bu varoluştaki güzelliği ve mükemmelliği ortaya koymak için olduğu muhakkaktır. Bir fabl kıvamında, doğadaki ‘çiçek, böcek, meyve, kuş, ağaç, toprak, güneş, rüzgâr ve yağmur’ gibi unsurların büyük bir uyum içerisinde sunulması, evrenin tüm unsurlarının yaratılış süreci içerisinde hep birlikte, bir senfoni uyumu gösterdiklerini anlatmak içindir.

Böylece başladı
Ağacın doğayla
Kuşların böceklerin
Ve kurbağaların
Senfonisinde
İlk yaz günü
Düğünü.

(Düğün, 2015: 248)

Varoluşun doğa unsurlarıyla anlatıldığı şiirlerden bir diğeri de *Bir Lokma İçin*’dir. Şiirde harmana gidiş sürecinde bir tohumun birçok merhaleden geçerek son noktaya ulaştığı ve bu aşamada evrenin şifrelenmiş bir şekilde talimatlara göre hareket ettiği anlatılmaktadır. Yaratıcının bir sistem üzerine kurduğu bu evrende, kendi yansıması ve varlığının bir delaleti olarak yarattığı, aslında varoluşun bir zaruret şeklinde tecelli ettiği “Bir gizli destanız bizler” şeklinde nitelendirilen insanın da, tohum misali çeşitli aşamalardan ve zorluklardan geçerek var olduğu ve ‘altın taneler’ gibi olgunlaştığının anlatılmasının yanında, bir lokma için bile sistemin ne kadar kusursuz olarak çalıştığı öne çıkarılmıştır.

Bir lokma için bu işler,
Er geç gerçek olur, düşler.
İş bittiği yerde başlar,
Çırpız, sır söyleyen dildir.

(Bir Lokma İçin, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

Şairin tabiat unsurlarıyla varoluşu anlamlandırmaya çalıştığı şiirlerden biri olan *Çizgimiz* şiiri, insanın dünya macerasının bir çalışma, üretme ve çoğalma süreci ihtiva ettiğini anlatan bir şiirdir. Şair insanın bu üretim sürecini, çalışkanlığıyla öne çıkan arıyla örnekleyerek verme yoluna gitmiştir.

Güneş kasımpatılarda arıyız bir
Sonsuz yapraklı.
Çoğalır ellerimiz
Sınırsızlığında bereketin,
Harmanladığımız.

(Çizgimiz, 2015: 249)

Şiirin devamında şair, benzer bir şekilde ‘martı, böcek, karınca’ gibi çalışkan hayvanlarla, insanın yaşam mücadelesini ve üretimini ortaya koymuş ve “Kesişir bir ucu çizgimizin tarlada / Bir ucu uzayda.” diyerek bireyin yerle gök arasında bir çizgide yaşadığını ve öldüğünü belirtmiştir.

Şairin varoluş sorunsalı içerisinde işlediği şiirlerden biri olan *Sema*, âlemdeki yerde ve gökte, canlı veya cansız her zerrenin bir dönüş içerisinde olduğunun ifade edildiği bir şiirdir. Sema sözcüğünü hem gökyüzü hem de dönüş anlamlarını kullanan Dökmeci, öncelikli olarak bu dönüş içerisinde zamanın sonsuzluğu üzerinde duruyor. “Akreple yelkovanın kovalayamadığı / zaman dışı zamanlar dönüyor” dizeleriyle ifade edilen zaman algısını, “İslami akide, mutlak zaman ve şimdiki zaman sarmalında ele almaktadır. Mutlak zamana ait an-ı daim kavramı, ebediliği ve sonsuzluğu çağrıştıırken, ondan fişkırان kozmos zamanının geçiciliği üzerinde durulmaktadır.” (Özcan, 2012: 3) Bu an-ı daim düşüncesi içerisinde zamana sınır çizememe şair tarafından “Saydamlaşan dakikalar, anlar dönüyor” şeklinde anlatılmıştır. Aynı zamanda evrendeki dönüşün Mevlevi dervişleriyle anlatıldığı şiirde manevi bir bakış da ortaya konulmaktadır. Dervişlerin Allah aşkıyla dönmelerinin pervane misali şeklinde nitelendirilmesi, yaratıcıyı merkeze alan ve tüm yaratılmışların ona müştak bir şekilde, onu arzularak ve ‘güneşe yönelen yıldızlar’ gibi yanmayı arzuladıklarını ortaya koymak içindir.

Dökmeci’nin *Sema* şiirinde ortaya koyduğu manevi bakış açısının bir diğer yönü aklın sınırlılığıdır. İnsan aklının yaratılmışları algılamada yetersiz kalacağını öne

çıkaran şair, “Açılmakta tennurelerce can gözü” ifadesiyle âlemin kalp gözüyle maddi unsurlardan sıyrılarak kavranabileceğini ve anlaşılabilirliğini belirtmektedir.

Şiirin son bölümünde ise şair, Mevlana felsefesiyle ve Mevlana’nın dilinden insanlara, herkesi kucaklayan, ümitsizliğin geçerli olmadığı o ünlü çağrışı hatırlatıyor.

Yansıyan gizli, perde perde:

“Gel! Yine gel! Yine gel!”

Neylerin çağrısına uymuş semazenler,

Gönüllere eş sultanlar dönüyor.

(Sema, 2015: 246)

Sürekli olarak dünyaya tutunma arzusu içerisindeki insanoğlunun en büyük düşmanı konumundaki zamanın geçişinin en önemli göstergesi olan gece-gündüz değişimi, şairin *Değişim* şiirinde, insanın kendine ayrılan zamanı sorgulaması açısından yer bulmuştur. *Zamanın varlık üzerindeki dış izlerini* (Özcan, 2012: 83) geçen ömürle beraber fark eden şair için, geride kalan gençlikle beraber her şey bir yalana dönmüştür.

...

Eski aynadaki çocuğa o,

Hepsi yalan hepsi söz.

(Değişim, 2015: 267)

Yalana dönen hayat içerisinde aynada ve suya yansıyan aksinde gördüğü değişim yaşlılığın resmidir. Bu görüntüyle gözyaşlarını tutamayarak yaşadığı hüznü ‘gözlerindeki tuz’ şeklinde somutlaştıran şair, şiirin son bölümünü ölümle bitirmektedir. Zamanın amansız bir şekilde akmasıyla sona yaklaşma ve her şeyin bitişi “Gök durdu baş ucunda / Ne kabuk kaldı ne öz.” şeklinde anlatılmıştır.

Dökmeci’nin sorguladığı ve anlamlandırmaya çalıştığı bir başka nokta yerle gök arasına sıkışmış ve bu şekilde bir hayata mecbur olan insanoğlunun yaşam çizgisidir. Bu yaşam çizgisi içerisinde *İnsanoğlu* şiirinde şair, insanın yaratılışını, hayat koşuşturmasını, hayatı anlamaya çalışmasını, güvenilmez oluşunu, kötülüğünü ve ölümlü oluşunu anlatmaktadır.

‘Bir avuç balık ve bir can veren soluktan’ yaratılmış olan bu masalsi hayatı bir andan ibaret gören ve onlarla hayata mana veren şair, ilk an olarak Hz. Âdem misali

dünyaya atılmayı kabul etmektedir. ‘Serendip adasından’²⁶ bakıyorum diyerek bireyin yalnızlığını ifade eden şair, bununla beraber, kendine dönerek gerçeklerin peşine düşmektedir.

...

Doğa gizleriyle sürer savaşım ayrıncasız, hızlı
Ben insanoğlu gerçeğe aç.

(İnsanoğlu, 2015: 228)

Peşine düştüğü gerçekler neticesinde gördüğü fotoğraf, güzelliğe tutkun insanoğlunun yaptığı çirkinliklerdir. Çıkarları için, her şeyi ele geçirme arzusu içerisinde dünyayı yakıp yıkan insanoğlu, şair için ‘yaşamın niçinini’ kavrayamamış noktadadır. Hayatın gerçek anlamını ıskalayarak bir elde etme yarışına giren insanoğlu bu haliyle güvenilmezdir. Bunu hayvanlar üzerinden vermeye çalışan Dökmeci, tüm hayvanların özelliklerinin belli olmasına rağmen, insanoğlunun kendini belli etmediğini ve gizlediğini belirtmektedir.

Tavşan çevik, tilki kurnaz, kuş ötegendir;
Güven olmaz elbet, it ısırır, katır teper.
Bütün canlıların dışında besbelli, dışında;
Ben insanoğlu içinde alacası.

(İnsanoğlu, 2015: 228)

Güvenilmez bulduğu insanı şiirin son kısmında daha sert sözlerle eleştiren şair, bunun için ‘çalmakta, öldürmekte, zulmetmekteyim, kan kusar silahlarım’ sözcük ve sözcük guruplarını tercih etmiştir. Kıskanç, bencil ve kibirden başı dönmüş bir şekilde günahkârca yaşayarak kötülük üretmekten başka bir şey yapmayan insanoğlunun yarınları bıraktığı sadece ‘soğuk bir kahkahadır’. İnsanın yaşadığı hırsla dünyayı bir yangın yerine dönüştürdüğünü düşünen Dökmeci, tüm insanlık adına derin bir mahcubiyetle utancını dile getirmektedir.

²⁶ Hz. Âdem’in yeryüzüne ilk olarak geldiği kabul edilen yer.

...

Öğünemem, insanlığımdan utanırım gururla başı dönmüş.
Ben insanoğlu çiğ süt emmiş.

(İnsanoğlu, 2015: 228)

Şairin bütün bu kötülükleri sebebi olarak gördüğü insanoğluna hatırlatmayı bir görev bildiği nokta ölümdür. Ona göre her ne kadar kendinden geçerse geçsin insanoğlu, bir yaprak gibi zayıf ve çaresizdir

Varoluş teması içerisinde yer alan şiirlerde Dökmeci, evrenin yaratılışıyla ilgili bilinmezlikleri anlamlandırma gayreti içerisinde. Zihninde oluşan sorulara teslimiyetçi bir bakış açısıyla, yaratıcı merkezli bir açıklama getirmeye çalışan şair, bir taraftan da yaratılıştaki anlamı kavrayamamış insanoğlunu eleştirmektedir. Bir mükemmellekle gerçekleşen yaratımı takdir etmesi gereken insanın, gücün kendisinde olduğu zannıyla kibirlendiğini ve dünyayı yaşanmaz hale getirdiğini anlatan Dökmeci, ölümün kıyısında yaşayan bireye bundan vazgeçmesini salık veriyor.

2.2. Cenani Dökmeci'nin Şiirlerinde Yapı

2.2.1. Nazım Birimi

Dökmeci'nin yazmış olduğu yüz kırk dört şiir, dört mısradan yetmiş iki mısraya uzanan bir yapıya sahiptir. Beş, on, on üç, on yedi, on dokuz, yirmi altı, otuz iki, otuz üç, kırk dört, elli sekiz, altmış dört ve altmış yedi mısra sayısında yalnızca bir şiir yazan şair; yedi, on beş, kırk, elli altı ve yetmiş iki mısralı, iki şiir yazmıştır. Dört ve yirmi bir mısralı üç şiiri bulunan Dökmeci'nin, altı ve sekiz mısralı dört, dokuz ve yirmi sekiz mısralı beş şiiri bulunmaktadır. Yirmi dört mısralı dokuz şiiri olan şairin, ağırlıklı olarak on iki, on altı ve yirmi mısralı şiirler yazdığı görülmektedir. Şiirlerinin yarısından fazlasını on iki (25 şiir), on altı (28 şiir) ve yirmi (33 şiir) mısra sayısınca oluşturan Dökmeci'nin, şiirlerindeki bent sayısı ise iki ila on sekiz bent arasında değişmektedir. Ağırlıklı olarak üç, dört ve beş bentlerle şiirlerini yazan şairin, bent sayılarının dağılımı ise şöyledir: Sekiz, dokuz, on bir ve on altı bentli bir; on, on dört, on sekiz bentli iki, yedi bentli beş, altı bentli on, iki bentli on bir şiir. Yirmi sekiz tane üç bentli şiirler, otuz bir tane beş bentli şiirler yazan Dökmeci'nin, otuz beş şiirle en fazla yazdığı bent düzeni, dörtlü bentlerdir.

Şiirler	Sayfası	Bentlerdeki mısra sayısı	Toplam mısra sayısı
1. MEVLANA		4/4/4/4/4/4	24
2. YUNUSLAYIN		4/4/4/4/4/4	24
3. APAYDINLIK		4/4/4/4/4	20
4. HARPUTTA KIRKLAR'A		4/4/4/4	16
5. SENDEN		blok	18
6. BU AŞK		4/4/4/4/4	20
7. BÜYÜYEN AY		4/4/4/4/4/4	20
8. DOLMUŞTAKİ KIZ		8/9	17
9. GÖZ YORUMU		4/4/4/4/4/4	24
10. GÜNEŞLİ KOYAKLAR		4/4/4/4	16
11. KUYRUKLU YILDIZ		4/4/4	12
12. MARTI		blok	5
13. OH OLSUN		3/3	6
14. TEK BAŞINA		3/4/4/3	14
15. YAĞMUR DURAĞI		3/3/3	9
16. EMİRGÂN YILDIZI		4/4/4/4	16
17. KURBAN		4/4/4/4/4	20
18. MAVİ ŞARKI		3/3/3/3/3/3	18
19. SARIZAMBAK		4/4/4/4	16
20. AHİM ŞAHİM		4/4/4/4/4	20
21. ARAYA GİDER		4/4/4/4	16
22. BAHAR UYANIŞI		4/4/4/4/4/4/4/4	32
23. BAHAR VAR		4/4/4/4/4	20
24. BANA YETER		4/4/4	12
25. BİLİRİM		4/4/4/4	16
26. BURSA' YADOĞRU		blok	7
27. DAĞLAR NEYLEYİM		4/4/4/4/4	20
28. DÜŞLÜ SES		4/4/4/4/4/4/4/4	28
29. EBEM KUŞAĞI		4/4/4	12
30. GELİYORUM		6/6	12
31. GEREK		4/4/4	12
32. GÖZLEM		4/4/4/4	16
33. KAÇALIM BALAM		4/4/4/4/4	20
34. KALBİMDEN GEÇEN		blok	4
35. MEKİK GÖZLÜM		4/4/4/4/4	20

36.	MELANKOLİ I		3/3	6
37.	MOR SARMAŞIĞIMA		4/4/4/4	16
38.	ÖRTÜLÜ SÖZ		4/4/4	12
39.	ÖZLEM		4/4/4/4/4	20
40.	SEPETÇİ GÜZELİ		4/4/4/4/4	20
41.	SIRMA ÜSTÜNE		4/4/4	12
42.	USANDIM DİYEMEM		4/4/4/4	16
43.	UZAK BİR SEVGİLİYE		4/4/4	12
44.	UZAKTAKİNE		4/4/4	12
45.	YARIM AY		4/4/4	12
46.	YILBAŞI		19/14	33
47.	ÖRSELER(YUFKA YÜREK)		4/4/4/4/4	20
48.	SIHİRLİ DİL		4/4/4/4	16
49.	USTAM		4/4/4/4/4/4/4	28
50.	SÖYLEŞTİRDİK		4/4/4/4/4/4	24
51.	GÖZ YAŞLARIM		4/4	8
52.	GİDELİM		4/4/4	12
53.	BİZİM DAĞLAR		4/4/4/4	16
54.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY I		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	56
55.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY II		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	64
56.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY III		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	72
57.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY IV		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	72
58.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY V		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	56
59.	DUTUNU		4/4/4/4	16
60.	HARPUT NAKIŞLARI		4/4/4	12
61.	HARPUT'TA KIŞ		4/4/4/4/4	20
62.	TÜRKÜLER		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	40
63.	FIRATLA SÖYLEŞME		4/4/4/4/4	20
64.	BAKIRI İŞLERKEN		4/4/4/4/4	20
65.	UYGARLIK KOŞUMUZ		4/4/4/4/4/4/4/4	28
66.	NİYETİ GAZA ALLAHÜEKBER		4/4/4	12

67.	MEÇHUL ASKER		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	44
68.	ÖLÜM		26/32	58
69.	ÖMÜR		blok	10
70.	KITALAR		4/4	8
71.	KİM BİLİR		4/4/4	12
72.	ÖTEDEKİ YAKINLIK		4/4/4/4/4	20
73.	ANILARLA ELELE		4/4/4/4	16
74.	ÇOCUKLUK ARKADAŞIMLA		blok	9
75.	KAPILARIN ARDI I		4/4/4/4	16
76.	KAPILARIN ARDI II		5/5/5/5	20
77.	AĞARAN DÜNYA		4/4/4	12
78.	AHMET KIZILTANA		blok	4
79.	GÖZ AĞRISI		4/4/4	12
80.	HATIRALARA		5/5/3	13
81.	ON KASIM		4/4/4/4/4	20
82.	SÖNEN HARPUT		4/4/4/4/4/4/4/4	28
83.	FİKRET MEMİŞOĞLU'NDAN SONRASI		4/4/4/4	16
84.	BALIKÇININ TÜRKÜSÜ		4/4/4	12
85.	İNSANOĞLU		4/4/4/4/4/4/4/4/4/4	40
86.	YEDİVEREN ANILAR		3/3/3/3	12
87.	AĞIT		3/3/3/3/3	15
88.	YİTİK DÜŞ		3/3/3	9
89.	BİTMİYEN KOŞU		3/3/3	9
90.	BULVAR KUŞLARI		4/4/4/4	16
91.	ÇİÇEKLERİMİN BAHÇESİ		4/4/4	12
92.	GÖKKUŞAĞINA BAKAN PENCERE		5/5/5/5	20
93.	OCAK BAŞI		4/4/4/4	16
94.	OZAN YONTU		4/4/4/4	16
95.	ÜMİT		blok	6
96.	YOL		blok	28
97.	BARİŞ ÇAĞRISI		4/4/4/4/4/4	24
98.	YİTEN OYUNCAKLAR		4/4/4/4	16
99.	GEZGİN SATICI		4/4/4/4	16
100.	PEMBE DOMURLAR		4/4/4	12

101.	OYA	4/4/4/4/4	24
102.	YOLLAR	4/4/4/4	16
103.	YÜREK AYDINLIĞI	4/4/4/4/4	20
104.	HABERCİ	4/4/4/4/4	20
105.	IŞIK YOL	4/4/4/4/4	20
106.	SEMA	4/4/4/4/4	20
107.	BİR LOKMA İÇİN	4/4/4/4/4	20
108.	DÜĞÜN	14/7	21
109.	ÇİZGİMİZ	5/5/5	15
110.	EFES	13/12/11/8/13/5/5	67
111.	İKİNCİ MURADIN RUHU	4/4/4/4/4/4	24
112.	MALAZGİRT	4/4/4/4/4	20
113.	BAYRAK	4/4/4/4/4	20
114.	DÜŞÜMDE YAVUZ SELİMİ GÖRDÜM	4/4/4/4/4/4	24
115.	PLEVNE	4/6/4/6	20
116.	RUMELİNE AKIN	4/4/4/4	16
117.	ULUS YOLU	4/4/4/4	16
118.	KIRKINCI YAŞ	2/2/2/2/2/2/2/2/2	18
119.	MELANKOLİ II	blok	6
120.	TRAFİK TEN	4/4/4/4	16
121.	GENÇLİK BU	10/11	21
122.	PENCERELER	4/4/4/4	16
123.	KARANLIĞI KOVANLAR	4/4/4/4	16
124.	SAİM'İN KAVAĞI	4/4/4/4/3	19
125.	SİLSİLE KAYALIĞI	4/4/4/4/4	20
126.	ERTELENMİŞ RÜZGÂRLAR	4/4/4/4	16
127.	YILDIZ KOŞU	4/4/4/4	16
128.	YOLCULUK İSTANBUL'A	blok	26
129.	ŞAH DEMEK	blok	8
130.	ŞİİR HERŞEYİM	blok	7
131.	KUYRUKTAKİ KILÇIK	4/4/4/4/4	20
132.	MUMCU	3/3/3	9
133.	NEYE KALDI	4/4/4/4/4/4	24
134.	YOL ARKADAŞLIĞI	4/4/4	12

135.	DEĞİŞİM		4/4/4/4	16
136.	TAPINAK Ve KUŞLAR		4/4/4/4/4	20
137.	VURGUN TAVŞAN		4/4/4	12
138.	ESKİ PLAK		4/4/4	12
139.	AKŞAM VE HATIRALAR		4/4/4/4/4	20
140.	SİR		blok	4
141.	GURBETE GİDEN YOL		5/5/5/5	20
142.	HOYRAT		4/4/4/4/4	20
143.	HOYRATLAR		4/4	8
144.	UZUN HOYRATLAR		7/7/7	21

Dökmeci'nin ilk şiirlerini kaleme almaya başladığı 1943 yılından, 1981 yılında vefatına kadar yazdığı toplam 144 şiiri, keskin çizgilerle olmamakla beraber, onar yıllık dönemlere ayırmak, şairin geçirdiği evreleri, yaşadığı değişimleri göstermesi açısından önemli olacağı kanısındayız. Yazılan şiirlerin yaklaşık olarak yüzde sekseni 1960-1980 tarihleri arasındaki şiirlerdir. Şiir serüvenine 1943 yılında yazdığı ilk şiirle başlayan Dökmeci, hukuk fakültesini bırakmasına kadar uzanan çeşitli problemler sonrası yaklaşık on iki yıl şiirden uzak durmuştur. 1945'ten sonra kesintiye uğrayan şiir yazma süreci, 1957 tarihinde tekrar başlamıştır. Yıllarca yaşanan tıkanmışlık özellikle 1960 sonrası aşılmış ve büyük bir şevkle başlanan şiirin bu ikinci baharında 110'un üzerinde ürün verilmiştir. Şiir hayatının ilk dönemlerinde bireysel kaygılardan ortaya çıkan aşk, hüznün, yalnızlık, ümit-ümitsizlik gibi konulara şiirlerinde yer veren şair,

Ne sarhoşum ne de ayık,
 Bir kurt düşmüş içim oyuk.
 Her sitemi bana lâyıık,
 Söyleştiği dile kurban.

(Kurban, 1963, Yeni Fırat Dergisi)

sonraki dönemlerde daha dışa dönük bir bakış açısıyla yöre ve ülke sevgisini anlatan şiirler yazmaya başlamıştır. Yöresine ait tüm kültürel unsurlara büyük bir muhabbetle değinen Dökmeci, ülke sevgisini ise milli şuur bilinci içerisinde destansı bir söyleyiş tarzıyla ele almıştır. Dökmeci'nin son dönem şiirleri ise, yaşadığı

olgunlaşmayla, bir arayış çabası içerisinde sorgulayan ve varoluşsal kaygıları dile getiren şiirlerden oluşmaktadır.

Öte çemberden beri çembere koşu.

Ulu sarkacın bitmez gel-git türküsü.

Düşen elmaları çarpıp bölerek

Ad konulsa da silinmez, ileriye.

(Işıklı Yol, 2015: 245)

Dökmeci'nin şiirlerinin yayınlanma tarihi onun ulaştığı olgunlaşmayı ve beraberinde gelen özgüveni bize anlatmaktadır. Yerelden ulusala uzanan bu çizgide 1960 sonrası şiirlerini yerel bir dergide yayınlamaya başlayan şair, şiirde iyi bir noktaya ulaştığına inandığı andan itibaren 1970'li yıllarla birlikte ulusal bir yayın organında şiirlerini yayınlama cesaretini göstermiştir.

	1940-1949	1950-1959	1960-1969	1970-1979	1980-sonrası
1. MEVLANA			√		
2. YUNUSLAYIN		√			
3. APAYDINLIK			√		
4. HARPUTTA KIRKLAR'A			√		
5. SENDEN		√			
6. BU AŞK			√		
7. BÜYÜYEN AY				√	
8. DOLMUŞTAKİ KIZ				√	
9. GÖZ YORUMU			√		
10. GÜNEŞLİ KOYAKLAR				√	
11. KUYRUKLU YILDIZ				√	
12. MARTI			√		
13. OH OLSUN			√		
14. TEK BAŞINA				√	
15. YAĞMUR DURAĞI				√	
16. EMİRGÂN YILDIZI				√	
17. KURBAN		√			
18. MAVİ ŞARKI				√	
19. SARIZAMBAK			√		

20.	AHİM ŞAHİM		√			
21.	ARAYA GİDER			√		
22.	BAHAR UYANIŞI			√		
23.	BAHAR VAR			√		
24.	BANA YETER			√		
25.	BİLİRİM			√		
26.	BURSA' YADOĞRU			√		
27.	DAĞLAR NEYLEYİM		√			
28.	DÜŞLÜ SES			√		
29.	EBEM KUŞAĞI			√		
30.	GELİYORUM		√			
31.	GEREK			√		
32.	GÖZLEM		√			
33.	KAÇALIM BALAM			√		
34.	KALBİMDEN GEÇEN	√				
35.	MEKİK GÖZLÜM			√		
36.	MELANKOLİ I	√				
37.	MOR SARMAŞIĞIMA			√		
38.	ÖRTÜLÜ SÖZ			√		
39.	ÖZLEM		√			
40.	SEPETCİ GÜZELİ			√		
41.	SIRMA ÜSTÜNE			√		
42.	USANDIM DİYEMEM			√		
43.	UZAK BİR SEVGİLİYE	√				
44.	UZAKTAKİNE	√				
45.	YARIM AY			√		
46.	YILBAŞI	√				
47.	ÖRSELER(YUFKA YÜREK)			√		
48.	SİHİRLİ DİL			√		
49.	USTAM			√		
50.	SÖYLEŞTİRDİK				√	
51.	GÖZ YAŞLARIM	√				
52.	GİDELİM				√	
53.	BİZİM DAĞLAR			√		
54.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY I			√		
55.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY II			√		
56.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY III			√		
57.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY IV			√		

58.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY V			√		
59.	DUTUNU			√		
60.	HARPUT NAKIŞLARI		√			
61.	HARPUT'TA KIŞ		√			
62.	TÜRKÜLER			√		
63.	FIRATLA SÖYLEŞME			√		
64.	BAKIRI İŞLERKEN			√		
65.	UYGARLIK KOŞUMUZ				√	
66.	NİYETİ ALLAHÜEKBER	GAZA			√	
67.	MEÇHUL ASKER			√		
68.	ÖLÜM	√				
69.	ÖMÜR		√			
70.	KİTALAR				√	
71.	KİM BİLİR			√		
72.	ÖTEDEKİ YAKINLIK				√	
73.	ANILARLA ELELE				√	
74.	ÇOCUKLUK ARKADAŞIMLA			√		
75.	KAPILARIN ARDI I				√	
76.	KAPILARIN ARDI II				√	
77.	AĞARAN DÜNYA				√	
78.	AHMET KIZILTANA			√		
79.	GÖZ AĞRISI			√		
80.	HATIRALARA	√				
81.	ON KASIM			√		
82.	SÖNEN HARPUT			√		
83.	FİKRET MEMİŞOĞLU'NDAN SONRASI				√	
84.	BALIKÇININ TÜRKÜSÜ				√	
85.	İNSANOĞLU				√	
86.	YEDİVEREN ANILAR				√	
87.	AĞIT				√	
88.	YİTİK DÜŞ				√	
89.	BİTMİYEN KOŞU				√	
90.	BULVAR KUŞLARI				√	
91.	ÇİÇEKLERİMİN BAHÇESİ					√
92.	GÖKKUŞAĞINA PENCERE	BAKAN				√

93.	OCAK BAŞI				√	
94.	OZAN YONTU				√	
95.	ÜMİT	√				
96.	YOL	√				
97.	BARİŞ ÇAĞRISI				√	
98.	YİTEN OYUNCAKLAR				√	
99.	GEZGİN SATICI				√	
100.	PEMBE DOMURLAR		√			
101.	OYA			√		
102.	YOLLAR			√		
103.	YÜREK AYDINLIĞI				√	
104.	HABERCİ				√	
105.	IŞIK YOL					√
106.	SEMA			√		
107.	BİR LOKMA İÇİN			√		
108.	DÜĞÜN				√	
109.	ÇİZGİMİZ				√	
110.	EFES			√		
111.	İKİNCİ MURADIN RUHU			√		
112.	MALAZGİRT				√	
113.	BAYRAK			√		
114.	DÜŞÜMDE YAVUZ SELİMİ GÖRDÜM			√		
115.	PLEVNE		√			
116.	RUMELİNE AKIN		√			
117.	ULUS YOLU			√		
118.	KIRKINCI YAŞ			√		
119.	MELANKOLİ II				√	
120.	TRAFİKTEN				√	
121.	GENÇLİK BU			√		
122.	PENCERELER				√	
123.	KARANLIĞI KOVANLAR					√
124.	SAİM'İN KAVAĞI				√	
125.	SİLSİLE KAYALIĞI				√	
126.	ERTELENMİŞ RÜZGÂRLAR					√
127.	YILDIZ KOŞU				√	
128.	YOLCULUK İSTANBUL'A			√		
129.	ŞAH DEMEK				√	

130. ŞİİR HERŞEYİM			√		
131. KUYRUKTAKİ KILÇIK				√	
132. MUMCU				√	
133. NEYE KALDI			√		
134. YOL ARKADAŞLIĞI				√	
135. DEĞİŞİM				√	
136. TAPINAK Ve KUŞLAR					√
137. VURGUN TAVŞAN				√	
138. ESKİ PLAK				√	
139. AKŞAM VE HATIRALAR	√				
140. SIR		√			
141. GURBETE GİDEN YOL				√	
142.HOYRAT			√		
143.HOYRATLAR			√		
144. UZUN HOYRATLAR			√		
	11	15	62	50	6

Cenani Dökmeci'nin 1940- 1981 tarihleri arasında yazdığı toplam 144 şiirin sadece 51 tanesi çeşitli dergi, gazete ve kitapta yayınlanmıştır. Bunların çoğu yerel olmakla birlikte içlerinde ulusal anlamda geçerliği yüksek olan Hisar Dergisi de vardır. Hisar Dergisi rastlantısal olarak seçilmiş bir dergi değildir. Dökmeci'nin Hisar Dergisi kurucularından Mehmet Çınarlı'yla olan yakın dostluğu ve Hisarcı çizgide eser vermesi, yayınlanan şiirlerinin birçoğunun burada olmasını açıklar niteliktedir. Dergide yayınlanan şiirlerin çoğu, Dökmeci'nin bireysel konulardan daha ziyade hayatı anlamlandırmaya çalıştığı felsefik söylemi olan şiirleriyle, milliyetçi unsurları öne çıkarttığı şiirlerinden oluşmaktadır. Bu dergideki, Yunuslayın²⁷, Büyüyen Ay²⁸, Güneşli Koyaklar²⁹, Yağmur Durağı³⁰, Gidelim³¹, Mavi Şarkı³², Emirgân Yıldızı³³, Gidelim³⁴,

²⁷ Dökmeci, Cenani, "Yunuslayın", Hisar, 1980, C. 20, S. 277(202), s. 25.

²⁸ Dökmeci, Cenani, "Anılarla Elele", Hisar, 1973, C. 13, S. 119, s. 17.

²⁹ Dökmeci, Cenani, "Balıkçının Türküsü", Hisar, 1975, C. 15, S. 143, s. 25.

³⁰ Dökmeci, Cenani, "Büyüyen Ay", Hisar, 1976, C. 16, S. 149, s. 21.

³¹ Dökmeci, Cenani, "Emirgân Yıldızı", Hisar, 1978, C. 18, S. 172, s. 27.

³² Dökmeci, Cenani, "Gezgin Satıcı", Hisar, 1978, C. 18, S. 254, s. 25.

³³ Dökmeci, Cenani, "Gidelim", Hisar, 1976, C. 16, S. 154, s. 16.

³⁴ Dökmeci, Cenani, "Gurbete Giden Yol", Hisar, 1973, C. 13, S. 116, s. 15.

Uygarlık Koşumuz³⁵, Balıkçının Türküsü³⁶, Meçhul Asker³⁷, Ötedeki Yakınlık³⁸, Anılarla Elele³⁹, Niyeti Gaza Allahüekber⁴⁰, Yitik Düş⁴¹, Bulvar Kuşları⁴², Ozan Yontu⁴³, Karanlığı Kovanlar⁴⁴, Gurbete Giden Yol⁴⁵, Haberci, Pencereleler⁴⁶, Gezgin Satıcı⁴⁷ şiirleri, 1970-1980 yılları arasında yayınlanan 21 şiirden oluşmaktadır.

Hisar Dergisi dışında Dökmeci'nin şiirlerinin en çok yer aldığı kaynaklardan biri de Yeni Fırat Dergisi'dir. Elazığ merkezli Yeni Fırat (1962-1967, 36 sayı), ara verdikten sonra şiire geri dönmesini sağlayan Fikret Memişoğlu'nun kurduğu ve Dökmeci'nin de uzun yıllar editörlüğünü yaptığı bir dergidir. Sanat ve edebiyat alanında çok değerli bir noktada konumlanan Yeni Fırat, ayrıca şehrin önemli konularını da sayfalarına taşıyarak, bu anlamda yüksek bir farkındalık ortaya koymuştur. Bu dergiyle Dökmeci tekrar kendini bulmuş, şiirlerin yanında gezi yazıları da kaleme almıştır. 1962-1967 yılları arasında Yeni Fırat'ta da tıpkı Hisar'da olduğu gibi 21 şiiri yayınlanmıştır. Yeni Fırat'ta yayınlanan şiirler bireysel, yöresel ve kısmen milli unsurların ön planda olduğu şiirlerden oluşmaktadır. Apaydınlık⁴⁸, Bu Aşk⁴⁹, Göz Yorumu⁵⁰, Kurban⁵¹, Bahar Uyanışı⁵², Kaçalım Balam⁵³, Örseler (Yufka Yürek)⁵⁴, Sihirli Dil⁵⁵, Ustam⁵⁶, Bizim

³⁵ Dökmeci, Cenani, "Güneşli Koyaklar", Hisar, 1979, C. 19, S. 265, s. 14.

³⁶ Dökmeci, Cenani, "Haberci", Hisar, 1977, C. 17, S. 161, s. 16.

³⁷ Dökmeci, Cenani, "Karanlığı Kovanlar", Hisar, 1980, C. 20, S. 271, s. 16.

³⁸ Dökmeci, Cenani, "Mavi Şarkı", Hisar, 1979, C. 19, S. 262, s. 24.

³⁹ Dökmeci, Cenani, "Meçhul Asker", Hisar, 1970, C. 10, S. 81, s. 17.

⁴⁰ Dökmeci, Cenani, "Niyeti Gaza Allahüekber", Hisar, 1979, C. 19, S. 260, s. 25.

⁴¹ Dökmeci, Cenani, "Ozan Yontu", Hisar, 1978, C. 18, S. 170, s. 28.

⁴² Dökmeci, Cenani, "Ötedeki Yakınlık", Hisar, 1979, C. 19, S. 264, s. 13.

⁴³ Dökmeci, Cenani, "Pencereleler", Hisar, 1975, C. 15, S. 136, s. 12.

⁴⁴ Dökmeci, Cenani, "Uygarlık Koşumuz", Hisar, 1971, C. 11, S. 90, s. 24.

⁴⁵ Dökmeci, Cenani, "Yağmur Durağı", Hisar, 1977, C. 17, S. 168, s. 25.

⁴⁶ Dökmeci, Cenani, "Yitik Düş", Hisar, 1977, C. 17, S. 157, s. 22.

⁴⁷ Dökmeci, Cenani, "Bulvar Kuşları", Hisar, 1978, C. 18, S. 174 s. 14.

⁴⁸ Dökmeci, Cenani, "Apaydınlık", Yeni Fırat, 1966, S. 32, s.15.

⁴⁹ Dökmeci, Cenani, "Bahar Uyanışı", Yeni Fırat, 1966, S. 29, s.7.

⁵⁰ Dökmeci, Cenani, "Bayrak", Yeni Fırat, 1964, S. 20, s.3.

⁵¹ Dökmeci, Cenani, "Bir Lokma İçin", Yeni Fırat, 1966, S. 27, s.13.

⁵² Dökmeci, Cenani, "Bizim Dilden Bizim Köy I", Yeni Fırat, 1966, S. 34, s.15-16.

⁵³ Dökmeci, Cenani, "Bizim Dilden Bizim Köy II", Yeni Fırat, 1966, S. 34, s.16-17.

⁵⁴ Dökmeci, Cenani, "Bizim Dilden Bizim Köy III", Yeni Fırat, 1966, S. 35, s.8-9.

⁵⁵ Dökmeci, Cenani, "Bizim Dilden Bizim Köy IV", Yeni Fırat, 1967, S. 36, s.12-13.

Dilden Bizim Köy I⁵⁷, Bizim Dilden Bizim Köy II⁵⁸, Bizim Dilden Bizim Köy III⁵⁹, Bizim Dilden Bizim Köy IV⁶⁰, Bizim Dilden Bizim Köy V⁶¹, Dutunu⁶², Türküler⁶³, Fıratla Söyleşme⁶⁴, Oya⁶⁵, Bayrak⁶⁶, İkinci Muradın Ruhı⁶⁷, Bir Lokma İçin⁶⁸, Dökmeci'nin Yeni Fırat'ta yayınlanan bu şiirleridir.

Dökmeci'nin şiirlerinin yayınlandığı bir diğer kaynak Reşat Gündüz'e ait Ufkum kitabıdır. Burada yayınlanan 4 şiiri şunlardır: Mevlana⁶⁹, Sarızambak⁷⁰, Sönen Harput⁷¹, Bakır İşlerken.⁷²

İshak Sunguroğlu'na ait Harput Yollarında adlı kitap, şairin şiirlerinin yayınlandığı bir başka kitaptır. Elazığ'ın genç şairleri bölümünde kendine yer bulan ve edebi kişiliğiyle tanıtılan Dökmeci'nin bu kitapta 2 şiirine yer verilmiştir. Dutunu⁷³, Sönen Harput⁷⁴ şiirleri kitabın 1968 yılında basılan dördüncü cildinde yer almıştır.

Şairin az sayıda şiirlerinin yayınladığı kaynaklardan biri Kürsübaşı Dergisi'dir. İstanbul'da Elazıglılar Derneği tarafından yılda bir kez çıkartılan bir dergi olan Kürsübaşı, şairin 1969 ve 1972 yıllarında, Bahar Var⁷⁵, Fikret Memişoğlu'ndan Sonrası⁷⁶ adlı şiirlerine yer vermiştir.

⁵⁶ Dökmeci, Cenani, "Bizim Dilden Bizim Köy V", Yeni Fırat, 1967, S. 36, s.12-13.

⁵⁷ Dökmeci, Cenani, "Bu Aşk", Yeni Fırat, 1963, S. 18, s.7.

⁵⁸ Dökmeci, Cenani, "Dutunu", Yeni Fırat, 1965, S. 25, s.22.

⁵⁹ Dökmeci, Cenani, "Fıratla Söyleşme", Yeni Fırat, 1966, S. 28, s.7.

⁶⁰ Dökmeci, Cenani, "Göz Yorumu", Yeni Fırat, 1963, S. 12, s.3.

⁶¹ Dökmeci, Cenani, "İkinci Muradın Ruhı", Yeni Fırat, 1962, S. 2, s.13.

⁶² Dökmeci, Cenani, "Kaçalım Balam", Yeni Fırat, 1963, S. 17, s.23.

⁶³ Dökmeci, Cenani, "Kurban", Yeni Fırat, 1963, S. 7, s.7.

⁶⁴ Dökmeci, Cenani, "Oya", Yeni Fırat, 1966, S. 33, s.13.

⁶⁵ Dökmeci, Cenani, "Örseler", Yeni Fırat, 1963, S. 16, s.8.

⁶⁶ Dökmeci, Cenani, "Sihirli Dil", Yeni Fırat, 1963, S. 7, s.15.

⁶⁷ Dökmeci, Cenani, "Türküler", Yeni Fırat, 1966, S. 31, s.16.

⁶⁸ Dökmeci, Cenani, "Ustam", Yeni Fırat, 1963, S. 13, s.22.

⁶⁹ Dökmeci, Cenani, "Mevlana", (Haz., Reşat Gündüz, Ufkum), 1968 s.107.

⁷⁰ Dökmeci, Cenani, "Sarızambak", (Haz., Reşat Gündüz, Ufkum), 1968, s.104.

⁷¹ Dökmeci, Cenani, "Sönen Harput", (Haz., Reşat Gündüz, Ufkum), 1968, s.109.

⁷² Dökmeci, Cenani, "Bakır İşlerken", (Haz., Reşat Gündüz, Ufkum), 1968, s.105.

⁷³ Dökmeci, Cenani, "Dutunu", (Haz., İshak Sunguroğlu), 1968, C. 4, s. 238-239.

⁷⁴ Dökmeci, Cenani, "Sönen Harput", (Haz., İshak Sunguroğlu), 1968, C. 4, s. 239.

⁷⁵ Dökmeci, Cenani, "Bahar Var", Kürsübaşı, 1969, s.24.

⁷⁶ Dökmeci, Cenani, "Fikret Memişoğlu'ndan Sonrası", Kürsübaşı, 1972, s.16.

Dökmeci'nin yayınlanan şiirlerinin sonuncusu Elazığ Gazetesi'nde yayınlanan, On Kasım adlı şiiridir. On Kasım⁷⁷ şiiri 1967 yılında Atatürk'ün ölüm yıldönümünde ona duyulan hasretin anlatıldığı bir şiirdir. Bu şiirlerin yayınlandığı yerlere göre dağılımı şöyledir:

TABLO: Yayınlanan Şiirler						
	Elazığ Gazetesi	Hisar	Yeni Fırat	Harput Yollarında	Ufkum	Kürsübaşı
1. MEVLANA					√	
2. YUNUSLAYIN		√				
3. APAYDINLIK			√			
4. BU AŞK			√			
5. BÜYÜYEN AY		√				
6. GÖZ YORUMU			√			
7. GÜNEŞLİ KOYAKLAR		√				
8. YAĞMUR DURAĞI		√				
9. EMİRGÂN YILDIZI		√				
10. KURBAN			√			
11. MAVİ ŞARKI		√				
12. SARIZAMBAK					√	
13. BAHAR UYANIŞI			√			
14. BAHAR VAR						√
15. KAÇALIM BALAM			√			
16. ÖRSELER(YUFKA YÜREK)			√			
17. SİHİRLİ DİL			√			
18. USTAM			√			
19. GİDELİM		√				
20. BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY I			√			
21. BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY II			√			
22. BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY III			√			
23. BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY IV			√			

⁷⁷ Dökmeci, Cenani, “On Kasım”, Elazığ Gazetesi, 1967, s.1.

24.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY V			√			
25.	DUTUNU			√	√		
26.	TÜRKÜLER			√			
27.	FIRATLA SÖYLEŞME			√			
28.	BAKIRI İŞLERKEN					√	
29.	UYGARLIK KOŞUMUZ		√				
30.	NİYETİ GAZA ALLAHÜEKBER		√				
31.	MEÇHUL ASKER		√				
32.	ÖTEDEKİ YAKINLIK		√				
33.	ANILARLA ELELE		√				
34.	ON KASIM	√					
35.	SÖNEN HARPUT				√	√	
36.	FİKRET MEMİŞOĞLU'NDAN SONRASI						√
37.	BALIKÇININ TÜRKÜSÜ		√				
38.	YİTİK DÜŞ		√				
39.	BULVAR KUŞLARI		√				
40.	OZAN YONTU		√				
41.	GEZGİN SATICI		√				
42.	OYA			√			
43.	HABERCİ		√				
44.	BİR LOKMA İÇİN			√			
45.	İKİNCİ MURADIN RUHU			√			
46.	BAYRAK			√			
47.	PENCERELER		√				
48.	KARANLIĞI KOVANLAR		√				
49.	GURBETE GİDEN YOL		√				
		1	21	21	2	4	2

2.2.2. Nazım Şekli

2.2.2.1. Halk Edebiyatına Ait Nazım Şekilleri

Cenani Dökmeci gelenekten beslenen yapısına uygun olarak, Halk edebiyatı nazım şekillerinde eser veren bir şairdir. Mani, koşma, semai ve destan gibi Halk edebiyatına ait nazım şekillerini kullanan şair, Yeni Türk Edebiyatı nazım şekli olan

çapraz nazım şekliyle de eser vermiştir. Şairin, nazım şekillerini kullanım dağılımı aşağıdaki gibidir.

	KOŞMA	SEMAİ	DESTAN	MANİ	ÇAPRAZ	
1.YUNUSLAYIN		√				
2.APAYDINLIK		√				
3.HARPUTTA KIRKLAR'A		√				
4.BU AŞK		√				
5.GÖZ YORUMU		√				
6.KURBAN		√				
7.SARIZAMBAK	√					
8.BAHAR UYANIŞI		√				
9.BAHAR VAR		√				
10. BANA YETER		√				
11. BİLİRİM	√					
12. DAĞLAR NEYLEYİM		√				
13. DÜŞLÜ SES					√	
14. EBEM KUŞAĞI		√				
15. GEREK		√				
16. GÖZLEM	√					
17. KAÇALIM BALAM		√				
18. MEKİK GÖZLÜM		√				
19. MOR SARMAŞIĞIMA	√					
20. ÖRTÜLÜ SÖZ	√					
21. ÖZLEM	√					
22. SEPETCİ GÜZELİ	√					
23. SIRMA ÜSTÜNE	√					
24. UZAK BİR SEVGİLİYE	√					
25. UZAKTAKİNE	√					
26. ÖRSELER(YUFKA YÜREK)	√					
27. SİHİRLİ DİL		√				
28. USTAM	√					
29. SÖYLEŞTİRDİK		√				
30. BİZİM DAĞLAR	√					
31. BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY I	√					
32. BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY II	√					

33.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY III	√					
34.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY IV	√					
35.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY V	√					
36.	HARPUT NAKIŞLARI	√					
37.	TÜRKÜLER		√				
38.	FIRATLA SÖYLEŞME	√					
39.	GÖZ AĞRISI					√	
40.	SÖNEN HARPUT	√					
41.	FİKRET MEMİŞOĞLU'NDAN SONRASI	√					
42.	PEMBE DOMURLAR	√					
43.	OYA					√	
44.	YOLLAR	√					
45.	BİR LOKMA İÇİN		√				
46.	İKİNCİ MURADIN RUHU			√			
47.	MALAZGİRT			√			
48.	BAYRAK			√			
49.	DÜŞÜMDE YAVUZ SELİMİ GÖRDÜM			√			
50.	RUMELİNE AKIN			√			
51.	ULUS YOLU			√			
52.	NEYE KALDI		√				
53.	HOYRAT				√		
54.	HOYRATLAR				√		
55.	UZUN HOYRATLAR				√		
56.	Toplam	24	19	6	3	3	

2.2.2.1.1. Koşma

Şairin en çok eser verdiği nazım biçimi koşmadır. Halk edebiyatı nazım biçimleri içerisinde sıklıkla kullanılan ve genellikle hecenin 11’li kalıbıyla 6+5 ve 4+4+3 duraklı veya 7’li, 8’li hece ölçüsüyle de yazılan, baba, ccca, ddda..., şeklinde kafiye düzeni olan koşmalar, “genellikle lirik konularda yazılır. Aşk duyguları, üzüntüleri, acıları, sevgiliye kavuşma isteği, ayrılıktan yakınma, doğayla ilgili türlü duygu ve düşünceler hep koşma ile anlatılmıştır.” (Dilçin, 1999: 306) Şairin yazdığı

yirmi dört koşma aşkın, sevgiliye kavuşamamanın ızdırabının ve doğayla ilgili çeşitli duyguların anlatıldığı koşmalardır. Hepsi 11’li hece ölçüsüyle yazılan şiirlerin kafiye düzeni de baba, ccca... kalıbına uygundur. Fakat şairin birkaç istisna hariç son dörtlükte mahlas söyleme geleneğine uymadığı görülmektedir.

Dilimin altında/ neler saklıdır – 6+5 11 hece c

Gönlümün üstünde/ kin gam yüklüdür – 11 hece c

Bilirim zulmetse/ yine haklıdır – 11 hece c

Bende suç bendedir/ kusur bilirim – 11 hece a (Bilirim, 2015: 154)

2.2.2.1.2. Semai

Dökmeci’nin eser verdiği diğer bir Halk edebiyatı nazım şekli semaidir. Semai koşma gibi uyak düzeni aynı olan, fakat hecenin 4+4 sekizli kalıbıyla yazılan ve dörtlük sayısı genellikle 3 ile 5 arasında olan bir nazım biçimidir. “Semailerde daha çok sevgi, doğa, güzellik gibi konular işlenir. Koşmaya göre daha canlı ve kıvrak bir üslubu vardır.” (Dilçin, 1999: 334) Bu nazım şekliyle on dokuz şiir yazan Dökmeci, Gerek ve Mekik Gözlüm şiirlerinde 7’li hece vezni kullanmıştır. Bu şiirleri konusu, üslubu ve kafiye örgüsü semai ile örtüştüğü için bu guruba dâhil etme gereği duyduk. Bunların dışındaki şiirlerinde 8’li hece ölçüsünü tam olarak uygulamıştır. Bu şiirler de kafiye düzeni, konusu ve canlı üslubuyla semai türüyle örtüşmekle beraber, içlerinden bazıları dörtlük sayısı itibariyle farklılık gösterebilmektedir. Şiirler genellikle 3 ila 5 arası dörtlük sayısına sahipken, Yunuslayın, Göz Yorumu, Neye Kaldı ve Söyleştirdik şiirleri 6, Bahar Uyanışı 8 ve Türküler adlı şiiri 10 dörtlükten oluşmuştur.

Kerem oldum/ yakılası 4+4 – 8 hece b

Alev alev/ tele kurban – 8 hece a

Kıvrım kıvrım/ bükülesi – 8 hece b

Boğum boğum/ bele kurban – 8 hece a (Kurban, 1963, Yeni Fırat Dergisi)

2.2.2.1.3. Destan

Dökmeci şiir yazdığı nazım biçimlerinden biri de destandır. Fakat diğer türlerdeki gibi destan türünde tam bir uyumluluktan söz edemeyiz. Şiirler çoğunlukla 11’li hece ölçüsüyle yazılsa ve kafiye düzeni uyumlu olsa da Halk şiirinin en uzun nazım biçimi olma özelliğini bu şiirlerde göremeyiz. Tabloda destan kategorisi

içerisinde bu altı şiire yer vermemizin nedeni ağırlıklı olarak konu ve söyleyiş bakımından destanla gösterdikleri benzerlik sebebiyledir. Türklerin tarihte birçok başarıya sahne olan İstanbul'un Fethi, Malazgirt, Kıbrıs, Plevne, Rumeli'nin Fethi gibi savaşlarının anlatıldığı bu şiirlerin en uzununu yedi dörtlükten oluşmaktadır.

Meydanda savrulan kılıçla kalkan – 11 hece b

Dört yana saçılan döne döne kan. – 11 hece b

Afşin, Balak, Tutuş, Saltuk, Alparslan. – 11 hece b

Bir avuç yiğitle gök ve yer akar. – 11 hece a (Malazgirt, 2015: 254)

2.2.2.1.4. Mani

Cenani Dökmeci mani biçiminde yazdığı şiirleri üç kategoride toplamıştır. Hoyrat, hoyratlar ve uzun hoyratlar şeklinde gruplanan bu maniler kümesi art arda yazılmış farklı manilerden oluşmaktadır. Tamamı aşk üzerine yazılan bu manileri kesik (cinaslı) mani kategorisinde değerlendirmek mümkündür. Şairin hoyrat ve hoyratlar kategorisinde yazdığı maniler dört dizeden oluşsa da, uzun hoyratlar şeklinde adlandırdığı maniler altı ve sekiz dizeden oluşmaktadır. Kaynaklarda dört ya da beş dizeden fazla yazılan maniler yedekli mani olarak kabul edilse de, bu manilerin de yine cinaslı oluşları sebebiyle Doğan Kaya'nın ifadesiyle bunlara cinaslı sözlerle kurulmuş kesik maniler dememiz uygun olacaktır. (Kaya, 1999: 36) Manilerden üçü hariç bu küme içerisinde geriye kalan yedi maninin de ilk dizesi kesik manilere uygun olarak yedi heceden azdır. Dört dizeli manilerin kafiye düzeni aaxa şeklindeyken altı ve sekiz dizeli manilerin kafiye örgüsü aaxaxa şeklinde oluşmuştur.

Yar olsa, yar olsa – 6 hece a

Dönülmez yol yar olsa – 7 hece a

Seven gönül kocalmaz – 7 hece x

Sevilen öz yar olsa – 7 hece a (Hoyrat, 2015: 279)

2.2.2.2. Yeni Türk Edebiyatı Nazım Şekli

2.2.2.2.1. Çapraz Uyak

Şairin eser verdiği nazım biçimlerinden biri de çapraz uyaktır. Dört dizeli bentlerle kurulan ve abab, cdcd şeklinde kafiyelenen çapraz uyak her konuda yazılmaya uygun bir nazım biçimidir. Dökmeci şiirlerinde bu nazım biçimin çok fazla tercih

etmemiştir. Bu kategoride üç şiir yazan Dökmeci'nin bu şiirleri aşk, özlem ve yöre sevgisini anlatan şiirlerden oluşmaktadır. Kafiye örgüsü itibariyle örtüşen bu şiirlerin ikisi sekizli, biri de onlu hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Bilinmez aşkın durağı – a 8 hece

Ya düz ova, ya sarp dağdır –b

Şafağın teli duvağı – a

Türküler yakan çırağdır – b (Düşlü Ses, 2015: 157)

2.2.2.3. Serbest Düzenli Nazım Şekilleri

2.2.2.3.1. Eşit Dizeli Nazım Şekilleri

Cenani Dökmeci şiire başladığı ilk yıllardan, yazdığı son şiire kadar serbest nazım biçiminde eserler vermekten geri durmamıştır. Şiir yazdığı hemen her dönemde serbest şiirin kalıplardan uzak, rahat söz söyleme imkânlarından faydalanmak istercesine şiirler yazan şairin, yazdığı yüz kırk dört şiiri içerisinde geleneksel nazım şekilleri dışında altmış dört şiiri bentlerdeki dize sayısı itibariyle aynılık gösteren eşit dizeli nazım şekillerinden oluşmaktadır. Bu şiirler ikilik, üçlük, dörtlük, beşlik ve altılık bent düzeninde yazılan şiirlerdir.

Şiirleri içerisinde en az yer kaplayan nazım biçimi, beyit düzeninde yazılan şiirlerdir. İkilik şeklinde tek bir şiir yazan Dökmeci, bu şiiri 11'li hece ölçüsüyle oluşturmuştur.

Boş artık tirkeşim, kırık ok-yay - im; -11 hece-a

TK. R.

Kırkinci odanın kapısındaim.-11 hece-a

R.

Bu yaşta müşgüller tez çözölmüyor; .-11 hece-b

Ne olsa hep arslan ağzında pay - im. -11 hece-a

TK. R.

Masallara döndü dünden ne varsa; .-11 hece-c

Kafdağı'nda esip tozar her şey - im. -11 hece-a (Kırkinci Yaş, 2015: 183)

TK. R.

Beyit esasına göre yazılan *Kırkıncı Yaş* şiiri, kafiye örgüsü bakımından Divan Edebiyatı nazım şekillerinden gazele benzese de, konu ve vezin olarak gazelden uzak olduğu için, şairin beyit düzenini bilinçli bir tercihten ziyade bir deneme mahiyetinde yazdığı anlaşılmaktadır. Bunun dışında şiirin tamamında düzenli bir kafiye ve redif yapılanması olduğu görülmektedir.

Şairin eşit dizeli bentlerle oluşturduğu diğer serbest nazım şekli üçlüktür. Dökmeci'nin üçlüklerle yazdığı şiir sayısı sekizdir. Bu şiirlerin tamamı ölçüsüz olarak yazılmıştır. Şiirler ölçüsüz olarak yazılsa bile, şiirlerin tümünde düzenli olarak kafiye ve rediflerden faydalanılmıştır. Üçlüklerle yazılan *Yediveren Anılar* şiiri de düzenli bir kafiye örgüsüne sahip olmasının yanında, redifleri de barındırmaktadır.

Hani sabahtı ya.. -a

Ta eski o balkon - **daki** -b

R.

Saksıları sarmıştı yıldız alevi. -b

Odur tutuşturan narlarla -a

Turuncu bahçem - **deki** -b

R.

Yediveren gülleri. -b

Hani bahardı ya.. -a

Ta eski o yol - **daki** -b

R.

Çiçeklerin çaldım güneşini. -b

(Yediveren Anılar, 2015: 230.)

Şair, her ne kadar serbest tarzda şiirler yazsa da yüz iki şiirle, şiirlerinin büyük bir bölümünü oluşturan halk edebiyatı nazım birimi olan dörtlüklerin etkisinden kurtulamamış ve serbest nazım şeklinde olan şiirlerin elli tanesini de yine dörtlüklerle oluşturmuştur. Büyük bir çoğunluğu ölçüden uzak olan bu şiirlerden on biri hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Ahım Şahım şiiri 6'lı hece ölçüsüyle, Bakırı İşlerken adlı şiiri 8'li hece ölçüsüyle; Mevlana, Usandım Diyemem, Yarım Ay ve Dutunu şiirleri 9'lu hece ölçüsüyle, Göz Ağrısı şiiri 10'lu hece ölçüsüyle, Sır şiiri 11'li hece ölçüsüyle ve

Göz Yaşlarım ile Akşam ve Hatıralar şiirleri de 14'lü hece ölçüsüyle yazılmıştır. Hece ölçüsüyle yazılan bu şiirleri gerek kafiye örgüleri bakımından gerekse de işledikleri konu olarak ele aldığımızda, Halk edebiyatı nazım şekillerinden herhangi birine dâhil edemediğimizden, serbest düzenli nazım şekilleri arasında yer vermeyi uygun bulduk. Şairin gerek ölçülü, gerek ölçsüz yazdığı kıta şeklinde kümelenmiş bu şiirlerinin tamamında mutlaka bir kafiye ve redif oluşumu söz konusudur.

Gezdi diyar diyar, 6 hece

Tunç k.

Beni gurbet al - dı. 6 hece

YK. R.

Gönül tahtında yar 6 hece

Tunç k.

Ah'ım, Şah'ım ol - du. 6 hece

YK. R.

Uçurdum tut - amam,

YK. R.

Dilinden öt - emem;

YK. R.

Doldurup at – amam

YK. R.

Bilmem bana n'ol du.

YK. R. (Ahım Şahım, 2015: 148)

Bir uçtan bir uca sıra dağların, 11 Hece

Duman, duman göğsünde dinlenir baş - ı; 12 Hece

YK. R.

Okunmaz adı sisten, 7 Hece

Ağrı Dağı'dır mezar taş - ı. 9 Hece

YK. R.

Ankara Kalesi'nce kalbi;

R.

Fırat gibi atan damarı vatanın.

R.

Adsız, nişansız düşse de yere,

Mutlu konuğudur Hak katının.

R. (Meçhul Asker, 1970, Hisar Dergisi)

Dökmeci'nin beş dizeli bentlerle oluşturduğu şiir sayısı beştir. Bu şiirlerin tamamı ölçüsüzdür. Şairin genel tarzı olarak bir kafiye ve redif yapılanması söz konusudur. Ayrıca Gökkuşığına Bakan Pencere şiirinde de olduğu üzere, kafiye ve redifin yanısıra birçok şiirinde kelime, sözcük gurubu ya da mısra yinelemeleriyle de Dökmeci ayrıca ses ahengini artırma yoluna gitmiştir. Şairin *Gökkuşığına Bakan Pencere* adlı şiirinde “Şarkımızı söylüyorsa” şeklinde tekrarlanan sözcük gurubu, rüzgar yağmur, akşam ve kitap gibi kelimelerle ilişkilendirilerek bu ahenk sağlanmıştır.

Şarkımızı söylüyorsa rüzgarlar,

...

Şarkımızı söylüyorsa yağmurlar,

...

Şarkımızı söylüyorsa akşamlar,

...

Şarkımızı söylüyorsa kitaplar,

...

(Gökkuşığına Bakan Pencere, 2015: 236)

Dökmeci'nin ikilikle beraber en az sayıda yazdığı nazım şekli altılıdır. Tek bir şiirini altılı bentlerle oluşturan şair, bu şiirinde de ölçüden uzak rahat bir söyleyiş sergilemiş, dize sonlarında ve mısra içerisinde “a ve r” seslerinin benzerliğinden faydalanma yoluna gitmiştir.

Hasret şarkıları söyler
 Gönlümün tellerinde üzüntü.
 Her nağme bir hicrandır
 Ta derinden yükselip tüter.
 Kelebekler gibi avere
 İçimde dolaşır üzüntü.

(Geliyorum, 2015: 159)

2.2.2.3.2. Karışık Dizeli Nazım Şekilleri

Dökmeci'nin tüm şiirleri içerisinde eşit dizeli bent düzeni önemli bir yer tutmaktadır. Çok fazla sayıda olmamakla birlikte karışık dizeli bent düzeninde de şiirler yazan şairin bu başlık altında yazdığı dokuz şiiri bulunmaktadır. Hepsi vezinsiz olan bu şiirlere mısra mimarisi açısından bakıldığında on iki ile altmış yedi arasında değişen bir mısra yapılanması olduğu görülmektedir. Her ne kadar karışık dizeli bent düzeni içerisinde kategorize etsek de bu dokuz şiirin altısı yine eşit dizeli bent düzenine oldukça yakındır. Eşitliği bozan hemen hepsinde bir bentteki dize sayısının bir fazlalığı ya da bir eksikliğidir. Bu tarzdaki şiirler genellikle hikâyesi olan bir yapıya sahiptir. Bir konunun tahkiye edilerek anlatılmasıyla beraber, yaşanmış bir olayın şiire aktarımı da söz konusudur. Şair, Efes ve Plevne gibi tarihi bir yaşanmışlık üzerinden şiiri oluşturmasının yanında, Dolmuştaki Kız ve Saim'in Kavağı gibi bireysel yaşanmışlıklar üzerinden de şiir yazma yoluna gitmiştir. Dökmeci hikâye üzerine yoğunlaştığı bu şiirlerinde de kafiye ve redifi feda etmemiş, tüm şiirlerinde mutlaka ses benzerliklerinden faydalanma yoluna gitmiştir. Bentlerdeki dize sayısı 4/4/4/4/3 şeklinde olan Saim'in Kavağı adlı şiir, arkadaşı Saim Bey'in Çemişgezek tarafındaki bahçesinde bulunan kavakların baraj suyu altında kalması üzerine yazılmış bir şiirdir. Şiirin genelinde, -da/-de, -ı/ -i, -u/-ü şeklinde ses benzerliklerinden hareketle redif oluşturulmuştur.

Bir sabah, son kuşu da yitirmişti uyandığında.
 Sular yükseliyorken beli kırılıyordu sanki.
 Balta yemekten beterdi aslında bu,
 Bir baltaya sap olamamışken hele.

Korktu elbette, ürperdi, ama düşmedi.
 Yine dimdik, yine apak, boylu boyunca orada.
 Anımsıyordur kuşları, rüzgârı ve Saim'ini sanırım
 Balıkların gel- git dallarını okşamasında.

Akkavak suların dibinde kaldı.
 Ama doğruluk ölmedi dünyamızda
 Bileç Bağları'nın güzelini sular örttü,
 Ama kuşların konacağı çok kavak var. (Saim'in Kavağı, 2015: 266)

2.2.2.3.3. Blok Şiirler

Dökmeci'nin serbest düzen içerisinde yazdığı blok şiirlerin sayısı on dördtür. Dört ile yirmi sekiz arasında mısra sayısına sahip olan bu şiirlerden Senden, Yılbaşı, Yol, Yolculuk İstanbul'a şiirleri dışındakiler, dört ila on arası mısra sayısına sahip kısa şiirlerdir. Bu tarz şiirleri deneme türü havasında kaleme almış olan şair, birçok konudaki görüş ve düşüncelerini dizeler yoluyla anlatmayı seçmiştir. Farklı dönemlerde yazılan bu blok tarzdaki şiirlerde kafiye ve redif bakımından bir yoğunluk görülmemekle birlikte farklı kafiye türlerine ve redife rastlamaktadır.

Sigaramın duman - ı,

Z.K R.

Ağzımdan burnumdan gel - ir.

Y.K R

Olsa yârin iman - ı,

Z.K R.

Kalbimden geçeni bil - ir. (Kalbimden Geçen, 2015: 163)

Y.K R

TABLO: Serbest Şiirler							
	Eşit Dizeli Bent Düzeni					Karışık Dizeli Bent D.	Blok
	2 Dizeli	3 Dizeli	4 Dizeli	5 Dizeli	6 Dizeli		
1. MEVLANA			√				
2. SENDEN							√
3. BÜYÜYEN AY			√				
4. DOLMUŞTAKİ KIZ						√	
5. GÜNEŞLİ KOYAKLAR			√				
6. KUYRUKLU YILDIZ			√				
7. MARTI							√
8. OH OLSUN		√					
9. TEK BAŞINA						√	
10. YAĞMUR DURAĞI		√					
11. EMİRGÂN YILDIZI			√				
12. MAVİ ŞARKI		√					
13. AHİM ŞAHİM			√				
14. ARAYA GİDER			√				
15. BURSA' YADOĞRU							√
16. GELİYORUM					√		
17. KALBİMDEN GEÇEN							√
18. MELANKOLİ İ		√					
19. USANDIM DİYEMEM			√				
20. YARIM AY			√				
21. YILBAŞI							√
22. GÖZ YAŞLARIM			√				
23. GİDELİM			√				
24. DUTUNU			√				
25. HARPÜT'TA KIŞ			√				
26. BAKIRI İŞLERKEN			√				
27. UYGARLIK KOŞUMUZ			√				
28. NİYETİ GAZA ALLAHÜEKBER			√				
29. MEÇHUL ASKER			√				
30. ÖLÜM						√	
31. ÖMÜR							√
32. KİTALAR			√				

33.	KİM BİLİR			√				
34.	ÖTEDEKİ YAKINLIK			√				
35.	ANILARLA ELELE			√				
36.	ÇOCUKLUK ARKADAŞIMLA							√
37.	KAPILARIN ARDI I			√				
38.	KAPILARIN ARDI II				√			
39.	AĞARAN DÜNYA				√			
40.	AHMET KIZILTANA							√
41.	HATIRALARA						√	
42.	ON KASIM			√				
43.	BALIKÇININ TÜRKÜSÜ			√				
44.	İNSANOĞLU			√				
45.	YEDİVEREN ANILAR		√					
46.	AĞIT		√					
47.	YİTİK DÜŞ			√				
48.	BİTMİYEN KOŞU		√					
49.	BULVAR KUŞLARI			√				
50.	ÇİÇEKLERİMİN BAHÇESİ			√				
51.	GÖKKUŞAĞINA BAKAN PENCERE				√			
52.	OCAK BAŞI			√				
53.	OZAN YONTU			√				
54.	ÜMİT							√
55.	YOL							√
56.	BARİŞ ÇAĞRISI			√				
57.	YİTEN OYUNCAKLAR			√				
58.	GEZGİN SATICI			√				
59.	HABERCİ			√				
60.	IŞIK YOL			√				
61.	SEMA			√				
62.	DÜĞÜN						√	
63.	ÇİZGİMİZ				√			
64.	EFES						√	
65.	PLEVNE						√	
66.	RUMELİNE AKIN			√				
67.	KIRKINCI YAŞ	√						
68.	MELANKOLİ II							√
69.	TRAFİK TEN			√				
70.	GENÇLİK BU						√	

71.	PENCERELER			√				
72.	KARANLIĞI KOVANLAR			√				
73.	SAİM'İN KAVAĞI						√	
74.	ŞİLSİLE KAYALIĞI			√				
75.	ERTELENMİŞ RÜZGÂRLAR			√				
76.	YILDIZ KOŞU			√				
77.	YOLCULUK İSTANBUL'A							√
78.	ŞAH DEMEK							√
79.	ŞİİR HERŞEYİM							√
80.	KUYRUKTAKİ KILÇIK			√				
81.	MUMCU		√					
82.	YOL ARKADAŞLIĞI			√				
83.	DEĞİŞİM			√				
84.	TAPINAK Ve KUŞLAR			√				
85.	VURGUN TAVŞAN			√				
86.	ESKİ PLAK			√				
87.	AKŞAM VE HATIRALAR			√				
88.	SIR							√
89.	GURBETE GİDEN YOL				√			
		1	8	50	5	1	9	14

2.2.3. Vezin, Kafiye, Redif

2.2.3.1. Vezin

Cenani Dökmeci'nin şiir hayatı boyunca yazdığı 144 şiir içerisinde 65 tanesi belirli bir ölçüyle yazılan şiirlerden oluşmaktadır. Dökmeci'nin şiirlerinde kullandığı ölçüler altılı, yedili, sekizli, dokuzlu, onlu, on birli ve on dördü olmakla beraber, ağırlıklı olarak sekizli ve on birli hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır. Çoklukla koşma ve semai türünde eserler vermesi, bu hece ölçüleriyle şiir yazmasının bilinçli bir tercih olduğunu göstermektedir. Altılı ve onlu hece ölçüsüyle yalnız bir eser veren şair, on dördü hece ölçüsüyle iki, dokuzlu hece ölçüsüyle dört eser vermiştir. Yedili hece ölçüsüyle yedi şiiri bulunan şairin, buradaki tercihini de yazdığı maniler belirlemektedir. Ölçülü şiirlerin büyük kısmını oluşturan sekizli hece ölçüsüyle on dokuz ve en fazla eser verdiği on birli hece ölçüsüyle de otuz bir şiir yazmıştır.

Şiire başladığı ilk yıllarda ölçülü şiirler yazmaya başlayan ve şiire verdiği araya kadar dört tane ölçülü şiir yazan Dökmeci'nin, 1957'den sonra şiire tekrar başlamasından sonra, hece ölçüsüyle yazdığı şiirler 1959 ile 1973 arasında toplanmaktadır. Bu tarihler arası şiirler yoğun olarak aşk, özlem, yöre sevgisi gibi

konuların işlendiği şiirlerdir. 1981'deki ölümüne kadar hiçbir ölçülü şiiri bulunmayan şairin, şiir alanında yaşadığı olgunlaşma sonrasında konu ve biçim olarak geleneksel kalıpların dışına çıkma cesaretini göstermesi bundaki en büyük etkidir.

	Altılı	Yedili	Sekizli	Dokuzlu	Onlu	On birli	On dördü
1. MEVLANA				√			
2. YUNUSLAYIN			√				
3. APAYDINLIK			√				
4. HARPUTTA KIRKLAR'A			√				
5. BU AŞK			√				
6. GÖZ YORUMU			√				
7. KURBAN			√				
8. SARIZAMBAK						√	
9. AHİM ŞAHİM	√						
10. BAHAR UYANIŞI			√				
11. BAHAR VAR			√				
12. BANA YETER			√				
13. BİLİRİM						√	
14. DAĞLAR NEYLEYİM			√				
15. DÜŞLÜ SES			√				
16. EBEM KUŞAĞI			√				
17. GEREK		√					
18. GÖZLEM						√	
19. KAÇALIM BALAM			√				
20. MEKİK GÖZLÜM		√					
21. MOR SARMAŞIĞIMA						√	
22. ÖRTÜLÜ SÖZ						√	
23. ÖZLEM						√	
24. SEPETÇİ GÜZELİ						√	
25. SIRMA ÜSTÜNE						√	
26. USANDIM DİYEMEM				√			
27. UZAK BİR SEVGİLİYE						√	
28. UZAKTAKİNE						√	
29. YARIM AY				√			
30. ÖRSELER(YUFKA YÜREK)						√	
31. SİHİRLİ DİL			√				
32. USTAM						√	

33.	SÖYLEŞTİRDİK			√				
34.	GÖZ YAŞLARIM							√
35.	BİZİM DAĞLAR						√	
36.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY I						√	
37.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY II						√	
38.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY III						√	
39.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY IV						√	
40.	BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY V						√	
41.	DUTUNU				√			
42.	HARPUT NAKIŞLARI						√	
43.	HARPUT'TA KIŞ						√	
44.	TÜRKÜLER			√				
45.	FIRATLA SÖYLEŞME						√	
46.	GÖZ AĞRISI					√		
47.	SÖNEN HARPUT						√	
48.	FİKRET MEMİŞOĞLU'NDAN SONRASI						√	
49.	PEMBE DOMURLAR						√	
50.	OYA			√				
51.	YOLLAR						√	
52.	BİR LOKMA İÇİN			√				
53.	İKİNCİ MURADIN RUHU		√					
54.	MALAZGİRT						√	
55.	BAYRAK						√	
56.	DÜŞÜMDE YAVUZ SELİMİ GÖRDÜM						√	
57.	RUMELİNE AKIN		√					
58.	ULUS YOLU						√	
59.	KIRKINCI YAŞ						√	
60.	NEYE KALDI			√				
61.	AKŞAM VE HATIRALAR							√
62.	SIR						√	
63.	HOYRAT		√					
64.	HOYRATLAR		√					
65.	UZUN HOYRATLAR		√					
TOPLAM		1	7	19	4	1	31	2

2.2.3.2. Kafiye, Redif

Dökmeci'nin şiirlerine kafiye ve redif ekseninde baktığımızda, özellikle gelenekten kaynağını alan şiirlerinde yoğun olarak kafiye ve redif kullanımı söz konusudur. Toplam şiirlerinin altmış beş tanesini ölçülü olarak yazan Dökmeci'nin bu

şiiirlerinde belirli bir kafiye örgüsü mutlaka kullanılmıştır. Halk edebiyatında yaygın olarak kullanılan yarım kafiye, Dökmeci'nin şiiirlerinde de sıkça kendine yer bulmuştur. Bunun yanında şair, tam kafiye kullanımına da başvurmuştur.

Koşarak eriştim iz - **ine** – a

Y.K R

Karıştım kışına, yaz - **ına** – a

Y.K R

Ko beni baş koyam diz - **ine** – a

Y.K R

Mevlana! Mevlana! Mevlana – b (Mevlana, 1968, Ufkum)

Mevlana şiiirinden alınan dörtlükte gördüğümüz bu kafiye örgüsü, şiiirin tamamına uygulanarak muntazam bir kafiye düzeni oluşturulmuştur. Ayrıca şair diğer ölçülü şiiirlerinde ağırlıklı olarak yaptığı gibi yarım kafiye kullanımında bulunmuştur. 'l' ünsüzlerinin yarım kafiye olarak kullanıldığı şiiirde, 'ine' ekleri redif olarak kullanılmıştır.

Benim kışım yaza dön - **mez** – a

Y.K R.

Gayrı güle kuşum kon - **maz** – a

Y.K R.

Bu dik yollar düze in - **mez** – a

Y.K R.

Dağlar neyleyim neyleyim - b (Dağlar Neyleyim, 2015: 156)

Yine aynı kafiye örgüsünü, yarım kafiye ve redif kullanımını *Dağlar Neyleyim* şiiirinde de görmekteyiz. Şiiirde 'n' sesleri yarım kafiye olarak kullanılırken, 'mez- maz' ekleri de redif olarak kullanılmıştır.

Dökmeci'nin kullandığı bir başka kafiye türü de tam kafiyedir. Bu tür şiiirlerde de kafiye örgüsü, kafiye ve redif tüm ölçülü şiiirlerinde olduğu gibi kullanılmıştır.

Damla damla **ol - sak da hic** – a

T. K R

Oluk oluk döl - sak da hiç – a

T. K R

Gül gül açıp sol - sak da hiç – a

T. K R

Öte yanda neler gördüm – b (Yunuslayın, 1980, Hisar Dergisi)

Yunuslayın şiirinden aldığımız bu dörtlükte, ‘ol’ sesleri tam kafiye, ‘sak da hiç’ ekleri ise redif olarak şiirin ahengine katkıda bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. CENANİ DÖKMECİ’NİN ŞİİRLERİNDE DİL VE USLUP

3.1 Dil ve Üslup

Cenani Dökmeci, 1943’te yazdığı ilk şiirle başladığı şairlik hayatında, birçok aşamadan geçmiştir. Bu aşamalar şairin dili kullanma biçimine şekil vermiş ve ulaştığı son noktada ulusal karakter taşıyan, kendine özgü imaj dünyasına sahip bir şair olmuştur. Şiir yazmaya başladığı ilk yıllarda, geleneksel olarak yoğun olarak işlediği aşk, yöre sevgisi ve milli şuur gibi temleri anonim sözcük seçimiyle ele alan Dökmeci, bize zengin bir imaj dünyası sunmamaktadır. Yeni başlamışlığın etkisiyle kendisini bir anlamda sınırlandırılmış hisseden şair, bu bağlamda dörtlüklerle oluşturulmuş, ölçülü ve yoğun bir kafiye ve redif örgüsü olan şiirler yazmıştır. Bu şiirlerdeki sözcük seçimi de bir anlamda ‘usta malı’ olarak kabul edilebilecek, özgünlüğü yakalayamamış, alışılmış benzetmelerin dışına çıkamamış dar bir sözcük kadrosu şeklindedir. “Boğum boğum bel, koklanmamış gül”⁷⁸, “Gönlümün telleri”⁷⁹, “Başımda bir rüzgâr eser”⁸⁰, “Gönül derdi gelmiş başa”⁸¹ şeklinde birçok şiirdeki bu kullanım, çok anlamlılıktan uzak, düz bir anlam içermektedir.

Şiirdeki yetkinliğine güvendiği döneme kadar, yerel veya ulusal birçok şairle etkileşim içerisine girse de bu etkileşim daha ziyade konu boyutunda kalmıştır. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Fikret Memişoğlu, Mehmet Çınarlı, Gültekin Samanoğlu ve Süleyman Bektaş gibi şairlerle aynı iklimi teneffüs etmesine karşın, bu şairlerden farklı olarak ne sadece tümenden geleneksel, ne de geleneksel öğelerden tamamen kopmuş modern unsurların yoğun olduğu bir şair olmuştur. Dökmeci’nin bu tarzının oluşmasında Hisar grubunun etkisi olduğu muhakkaktır. Mehmet Çınarlı sayesinde başlayan bu etki, Dökmeci’nin gelenekten beslenerek yüzünü yeniye dönmesine yol açmıştır. Hisar grubuyla beraber milli öğelerin ön plana çıktığı Dökmeci, bu tarzda yazdığı şiirlerle milli bilinci canlı tutmak istemiş, daha milliyetçi, tarihi ve kültürü önceleyen sözcük seçimine özen göstermiştir.

⁷⁸ Kurban, Yeni Fırat, 1963, S.7, s. 7.

⁷⁹ Geliyorum, 2015: 159.

⁸⁰ Bilirim, 2015: 154.

⁸¹ Dağlar Neyleyim, 2015: 156.

Dökmeci'nin üslubunda öne çıkan noktalardan biri de yöresel sözcük seçimidir. Yaşadığı yöreye ait tüm folklorik ve kültürel unsurları şiirine taşıyan şair, bunu yaparken yöresel ağzı kullanmaktan çok, yöreye ait sözcükleri kullanmayı yeterli görmüştür. Büyük bir yöre romantizmi görülen bu tarz şiirlerde, şairin sözcüklere derin bir muhabbet duygusu yüklediği de görülmektedir.

Dökmeci'nin şiirlerinde, konuşma dili örnekleri çok yoğun olmamakla beraber rastladığımız bir husustur. Bu tarzdaki şiirlerin Dökmeci'nin dörtlük ve kafiye yapısından kurtulmaya başladığı, farklı konuları işlediği şiirlerinden olduğu dikkat çekici bir noktadır. “İçimdeki şeytan hişt diyordu ya”⁸², “Çıkarıp sallıyorum birini, ıh”⁸³ şeklindeki kullanımlar gündelik söyleyişleri örnekler niteliktedir.

Dökmeci'nin şiirlerinin kalibresinin artmaya başladığı şiirleri, Hisar Dergisi'nde yayımladığı şiirleri olmuştur. Gerek Hisar'da yayımlanan, gerekse aynı dönemde özgün bir bakışla yazılan bu dönem şiirleri, gerek işlediği temaları, gerek sözcük seçimi ve dili kullanma biçimi, gerekse de kurduğu imaj dünyasıyla, önceki şiirlerden farklı bir yerde durmaktadır. Bu dönemden itibaren dörtlük düzenindeki tutuculuğu kaybolmuş ve ölçü kaygısından uzak bir görüntü veren Dökmeci, ‘Ayışığı mihrabı’⁸⁴, Limon meyhanesinde⁸⁵ gibi ifadelerle, bilinenin dışına çıkarak alışılmamış bağdaştırma yoluna gitmiştir. Duygularını aktarmada bu tür kullanımlarını sıkça gördüğümüz Dökmeci'nin, bu dönem şiirlerinde kullandığı ‘Mask, idol, madonna, yontu, piramit, katedral’ gibi sözcüklerle “Babil sokaklarındaki körler”⁸⁶, “Çözumsuz kıskançlıklara düğümlü bencilliğim”⁸⁷, “Yıldız çeken kantarın altın topu”⁸⁸ gibi imajlar, onun şiirinde ulaştığı olgunluğunun en önemli göstergesidir.

3.1.1 İmaj Dünyası

İmaj kavramı üzerinde ortak bir tasnif ve değerlendirme metodu belirlenememesi, şiirler üzerinde yaptığımız imaj sınıflandırmalarını, bizden önce yapılan çalışmaların izinde çıkarımlar yaparak şekillendirmeye yöneltmiştir. Çalışmamızda Prof. Dr. Tarık Özcan'ın “Şair ve Şölen Süleyman Bektaş” adlı eserinde

⁸² Dolmuştaki Kız, 2015: 137.

⁸³ Melankoli II, 2015: 165.

⁸⁴ Haberci, Hisar, 1976, S. 161, s. 16.

⁸⁵ Ertelenmiş Rüzgârlar, 2015: 265.

⁸⁶ Mumcu, 2015: 269.

⁸⁷ İnsanoğlu, 2015: 228.

⁸⁸ Büyüyen Ay, 2015: 136.

yaptığı tasnif çalışması esas alınmıştır. “İmajlar, kelime ve kelime grupları aracılığıyla dilin dünyasında yeni bir görüntü, yeni bir duygu hali veya yeni bir yaşantı yaratmak maksadıyla yapılır.” (Özcan, 2014: 188) Cenani Dökmeci’nin şiirlerine imaj yapısı açısından baktığımızda, şairin kendine ait bir imaj dünyası olduğunu görmekteyiz. Özellikle ustalık dönemi şiirleri olarak kabul edebileceğimiz son dönem şiirleri, imaj açısından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Şairin aşağıda yer alan *Büyüyen Ay* şiirinde,

O deli fişek yağmur koyaklarda kaldı.

Ver elini diyor şimdi tüten baca,

Doludizgin çatıda ki yel dostça,

Ay girdi aramıza.

İki ceylan koşuştuk gökkuşağında,

Çoğu bize düştü sevilerdeki payın.

Güneş duvarını aştı kuşlar bir daha,

Ay girdi aramıza.

Sızan testiler tüketiyor ırmakları.

Sabahlar boşalıp uzuyor sensizlikten.

Yıldız çeken kantarın altın topu,

Ay girdi aramıza.

(Büyüyen Ay, 2015: 136)

şiirin başlığı olan *Büyüyen Ay* ve şiirdeki, ‘O deli fişek yağmur’, ‘Doludizgin çatıda ki yel’, ‘Koşuş(tuk)mak gökkuşağında’, ‘Güneş duvarı’ ve ‘Yıldız çeken kantarın altın topu’ ifadelerini imaj kavramı etrafında oluşturulmuş söyleyişler olarak değerlendirdiğimizde, hepsinin tabiat unsurları kullanılarak meydana getirildiğini görürüz. Şair, tabiat karşısında ürperir ve bu ürperişlerini ruh dünyasını izah etmek için hayal dünyasından geçirir. ‘Ay, yağmur, yel, gökkuşağı, güneş, yıldız’ gibi göksel sözcükler, şairin dikkatinin yere ait unsurlardan çok göğe ait unsurlara kaydığını gösterir. Ay büyür, yağmur deli fişektir, yel doludizgin hızlanmıştır, iki ceylan gibi gökkuşağında koşuşurlar, güneş bir duvar örmüştür, yıldız adeta bir kantarda tartılır.

Yaratıcı bir ifade biçimi olarak göksel bir varlığın parlaklığı ve ördüğü ı ışık dünyasıyla bir duvar meydana getirişı hayal edilmiştir. Uzayın bilinmeyen sınırları ve karanlıkları içinde Güneş, insanoğlunun tesirinde kaldığı en önemli göksel varlıktır. Onu aşabilmek hayalin sınırlarını aşmak, bilinmeze yol almak demektir. Şiirde ‘büyüyen ay’; iki muhatabın, iki sevgilinin arasına girer. Aslında büyüyen muhayyiledeki imgelerdir. Onları aydınlığa boğar. Mazide kalanlar, yitirilenler, özlemle ama umutsuzluğa düşmeden anılır.

Bu attığım ağılardan uzaklara,
Ne mi çıkacak diyorsun?
Bir deniz kızı apaydınlık;
Lacivert sular hele durulsun.

Geçmiş sayılmaz ki mevsimler.
Günler **güneş dolu koyaklarda.**
Minyatür, şarkı ve baharca,
Gözlerimde duruyorsun.

Sonu gelmez bir yarışta,
Ceylanlar göğüslüyor suyu.
Uçan ellerini anılardaki beyaz,
Toplamakla bitiremiyorsun.

(Güneşli Koyaklar, 1979, Hisar Dergisi)

Yukarıda yer alan *Güneşli Koyaklar* şiirinde, ‘Apaydınlık bir deniz kızı’, ‘Lacivert sular’, ‘Güneş dolu koyaklar’, ‘Gözlerde durmak’, ‘Ceylanların suyu göğüslemesi’ ve ‘Anılardaki uçan beyaz eller’ tamlama ve ibareleri, şiirin imaj örgüsünü oluşturmaktadır. Karşımıza yine tabiata ait imajlar çıkmaktadır. Ayrıca nostaljik çağrışımlı hüznü imajlar kullanılmıştır. Su ile ilgili üç imaj, deniz kızı, lacivert ve ceylan sözcükleri ile somutlaştırılmıştır. ‘Güneş, su, beyaz, apaydınlık’ ifadelerinin de aydınlık imajlar olarak zihinde zengin çağrışımlara yaslandırıldığı gözden kaçırılmamalıdır. Şairin, yine bir mazi çağrışımı ve özlemiyle ‘gözlerde duran’ı ve ‘anılardaki uçan beyaz eller’i hatırlayışı nostaljik yönelimlerini göstermektedir.

Yağmur Durağı şiirinde, şiirin başlığı olan ‘yağmur durağı’ ifadesinin yanı sıra, ‘her penceresi sana açılan ev’, ‘yağmur öpücükleri’, ‘isimsiz duraklar’ imajları, ilk bentte aşk, yalnızlık; ikinci bentte ise ümit temalarını çağrıştırmaktadır. Yağmurun ‘durak, öpücük, sırlısıklam’ sözcükleriyle bağdaştırılmasıyla bekleyiş ve durağanlık beyan edilir.

Gözlerini bıraktığın yerdeyim
O şarkıda fıskiye
Her penceresi sana açılan evdeyim.

İslanma **yağmur öpücüklerinden**
İsimsiz duraklarda sırlısıklam
Bir ötede güneş var.

(Yağmur Durağı, 1977, Hisar Dergisi)

Aşağıda yer verdiğimiz, *Emirgân Yıldızı* şiirinde, ‘Çiçek çalkantısı’, ‘hüzün nilüferi’ şeklinde iki çiçekle kurulmaya çalışılan bu imajlar, tabiatın aynasında insan ruhunun yansımalarını görme çabasıyla oluşturulmuştur. Denizdeki yelkenlinin, durgun suda hüznle bekleyen nilüfer çiçeğine benzetilmesi suretiyle özgün bir imaj yakalanmıştır. Gözlerdeki ıslaklığın sebebinin çiçek çalkantısı olarak tanımlanması kapalı bir imaj biçiminde sunulmuştur.

Yüce dalın gölgesi uçup gittiğinde,
Adımlayıp güneş evleklerini;
Dünlerini anımsayan rüzgârın,
Çiçek çalkantısıydı ıslatan gözlerini.

Sabahların şalı o yanda duruyordu,
Sırması ayın bu yanda;
Hüzün nilüferiydi açılan yelken
Boğaz’ın sularında.

(Emirgân Yıldızı, 1978, Hisar Dergisi)

Halk şiirinin imkânları içerisinde kaleme alınan *Sepetci Güzeli* şiiri, bu bağlamda geleneksel ifade kalıpları ve imajlarla örülmüştür. Şiirde yer alan, ‘kara gül’, ‘ak bahtımın karası’, ‘sürgün boy’, ‘can bağında sorkun gibi sürenim!’ gibi ifadeler, sevgili için benzetme amaçlı kurulmuştur. Bu ifadeler içinde en özgün olanı sevgilinin ‘can bağında bir söğüt fidanı gibi yeşermesi’dir. Şiirde, tabiat unsurları ve geleneksel ifade biçimlerinin kullanılması ile akıcı ve duru bir aşk dili yakalanmıştır.

Kopmuş deli bir fırtına usuldan,
Ta gün doğusunda, günden ileri.
İlettikçe **aydınlığın mustusunu** allanmış,
Bayrak tandan ileri.

Dorukları dolaşmamış aşmışız,
Kartalca bir tutku kanımızda kor.
Uçmuşuz **ak köpüklü yağız atlarımızla**
Yoz tufandan ileri.

(Uygarlık Koşumuz, 1971, Hisar Dergisi)

Yukarıda yer verdiğimiz, milli romantik duyuş tarzıyla yazıldığını söyleyebileceğimiz *Uygarlık Koşumuz* adlı şiirde, kurulan yeni Cumhuriyet’in yeni düzenin coşkusu duyulur. İlk dönemlerin didaktik ve kuru söyleminden uzak ustalıkla bir dille kaleme alınan şiirdeki imajlar genellikle güce ve yüceliğe atıfta bulunur. Deli bir fırtına, kartalca bir tutku, ak köpüklü yağız atlar, çetin günlerin mayası, çorak kalıntılardan arınmak; savaş yıllarından ve bir cihan imparatorluğunun büyük enkazından dirilebilmenin iftihar dolu duygularını yansıtır. Övünç dolu çizgiler hâkimdir. Mücadele dolu yılları ‘aydınlığın mustusu’, ‘aydın yarınlar’ karşılayacaktır.

Sulara gömüldü **dolunay çocukluğumuz**,
Ki ıpslak yansıyor gözlerimize.
Yalnızlığımız büyüyor **gölgeli sularda**,
Boynu bükük sazlarla elele.

(Anılarla Elele, 1973, Hisar Dergisi)

Şiirin hüznü, yalnızlık ve özlem dokusu, ‘dolunay çocukluğumuz’, ‘gölge sular’, ‘boyunu bükük sazlar’ ifadeleriyle örülmüştür. Bir mazi ve çocukluk hasreti apaçık göze çarpar. Yitip giden zaman karşısında ıstırapına yenilen şair, anılarıyla bir ağıt tutuşturur. Çocukluk, dolunay gibi iri ve görkemli aydınlık çehresiyle zaman ırmağının karanlığında ıştır ve nihayetinde sulara gömülür. İnsan zamana mahkûm bir şekilde aynı kaderi paylaşanlarla birlikte yalnızlaşarak yaşayıp gidecek ve yitecektir.

Orada orada işte

Baharı koşan tay

Ceylan yorgunu

Gökkuşağı uzağındaki.

İşte şurada şurada

Altın ok gümüş yay

Karanfil yangınları

Çiçek bayramındaki.

Nerede şimdi nerede

Varını yoğunu harcayan ay

İçtikçe yıldızları yiten ırmak

O elmas avucumuzdaki.

(Yitik Düş, 1977, Hisar Dergisi)

Şairin yitik düşü; çocukluğu, ömrünün yitip giden güzellikleridir. Şairin derin bir melankoliye düşmeden hüznü ve yitimi işaret etmekle yetinmesi, olgunluğun ve hayatın bu olağan akışının kabulünü yansıtır. Cahit Sıtkı Tarancı’nın söylem özelliklerine benzer şekilde; ömrün kayıpları, yalın bir hüznü çerçevesine oturtulur. ‘Bahar, tay, ceylan, altın, gümüş, elmas, çiçek, karanfil, yıldız, ırmak, ay, bayram’, şairin hep bu yaşamanın tadı damağında kalmışlığının eşsiz lezzetini duyurur.

Cenani Dökmeci’nin imaj kültürünü anlamamıza yardımcı olacağını düşündüğümüz için, tüm şiirlerindeki imajları aşağıda yer aldığı şekliyle gruplayarak verme gereği duyduk.

3.1.1.1 Sıfat Tamlaması Halindeki İmajlar

Nur saçan fanus (Yunuslayın, 1980, Hisar Dergisi, S. 277, s. 25)

Kutlu nur (Harput'ta Kırklar'a, 2015, s. 133)

Nur olmuş manâ (Mevlana, 1968, Ufkum, s. 107)

Çinideki yeşil sır / Yorgun pınar (Harput'ta Kırklar'a, 2015, s. 133)

O deli fişek yağmur / Doludizgin çatıda ki yel / Yıldız çeken kantarın altın topu
(Büyüyen Ay, 2015, s. 136)

Lacivert sular / güneş dolu koyaklar / Uçan eller (Güneşli Koyaklar, 1979, S.265, s. 14)

Bir kosmos ümit (Kuyruklu Yıldız, 2015, s. 140)

Her penceresi sana açılan ev / İsimsiz duraklar (Yağmur Durağı, 1977, Hisar Dergisi, S. 168, s. 25)

Çiçeksiz akşamlar (Mavi Şarkı, 2015, s. 146)

Yüreği ezelden yaralı bahar (Sarızambak, 1968, Ufkum, s. 104)

Türküler yakan çırağ / Dağlanır dumanlı dağlar (Düşlü Ses, 2015, s. 157)

Vurulmuş bir kör kilit / Şelve şevle bir umut (Ebem Kuşağı, 2015, s. 158)

Sürgün boy / Kara gülüm / Deli boranım (Sepetçi Güzeli, 2015, s. 168)

Pembe yanaklar / Oyalı yazma (Sırma Üstüne, 2015, s. 169)

Şifalı bir yaprak / Ömrüme doğan bir ay (Yarım Ay, 2015, s. 173)

Ufuktan sızan kanatlar / Uzamış gölgeler / Mor dağlar / Kırmızı kefen / Yılların son ve ilk anları (Yılbaşı, 2015, s. 174)

Karanlık gözler / Yol kesen bakış / Bir aydın gün gibi omuzlar (Yufka Yürek, 1963, Yeni Fırat Dergisi, S. 16, s.8)

Sihirli dildir (Sihirli Dil, 1963, Yeni Fırat Dergisi, S. 15, s. 7)

Sapı düş kakmalı saz (Söyleştirdik, 2015, s. 178)

Acı pınar (Göz Yaşlarım, 2015, s. 179)

Hisli dağlar / Al yeşil giymeler (Bizim Dağlar, 1969, Kürsübaşı Dergisi, S. 2, s. 23)

Bakır tenli vazo (Bakırı İşlerken, 1968, Ufkum, s.105)

Deli bir fırtına / Kartalca bir tutku / Ak köpüklü yağız atlar / Sürülü kurşun / Pusat yüklü kağnılar / Aydın yarınlarından / Çorak kalıntılar (Uygarlık Koşumuz, 1971, Hisar Dergisi, S. 90, s. 24)

Sancakdara uygun serhat çınarları (**Niyeti Gaza Allahüekber, 1979, Hisar Dergisi, S. 260, s 25**)

Köhne kapılar / Ankara Kalesi'nce kalbi / **Fırat gibi atan damarı** vatanın / Yürek vuruşlarımızın döğdüğü kılıç / Uçan ok / Savrulan mızrak / Susan tüfektir (**Meçhul Asker, 1970, Hisar Dergisi, S. 81, s. 17**)

Son şarkı / Susmayan ümitler / Son aşkın rüzgârı (**Ölüm, 2015, s. 211**)

Gökdelenlerden verimli toprağın memesi / Karasabandan sağıla gelen türküler / Vurulmuşluğundan o uzak mutluluğumuz (**Gurbete Giden Yol, 1973, Hisar Dergisi, S. 116, s. 15**)

Kuşkulu bakış / Toprak kokulu yağmur gülü / Karartılmış kentin yıldızlığı / Kurdelalı eski aynalar / Masal uzaklığındaki pınar (**Ötedeki Yakınlık, 2015, s. 216**)

Dolunay çocukluk / Gölgeli sular / Boynu bükük sazlar / O kaybolduğumuz **açık kapılar** (**Anılarla Elele, 1973, Hisar Dergisi, S. 119, s. 17**)

Şehzade yalnızlık (**Kapıların Ardı, 2015, s. 220**)

Altın ufuklar / kurumlu tavalar / Bembeyaz bir yolçatı / Delinen körük (**Ağaran Dünya, 1975, 221**)

İçimdeki ezintileriniz / Kısa günlerin elmasları (**Hatıralara, 2015, s. 223**)

Soylu, şerazat neşve (**Fikret Memişoğlu'ndan Sonrası, 2015, s. 226**)

Satacağım izdüşümlerimiz (**Balıkçının Türküsü, 2015, s. 227**)

Zaman **öten horoz** / Bir **koca kasadır** anahtarsız, umursamazlıkla sırtladığım **soğuk kahkahadır** / **Çözümsüz kıskançlıklara düğümlü bencilliğim** (**İnsanoğlu, 2015, s. 228**)

Bin kollu rüzgâr (**Ağır, 2015, s. 231**)

Baharı koşan tay / Altın ok / Gümüş yay / Varını yoğunu harcayan ay / İçtikçe yıldızları yiten ırmak / Elmas avuç (**Yitik Düş, 2015, s. 232**)

Güvercin ayaklar / Kurulup boşalan yay (**Bitmiyen Koşu, 2015, s. 233**)

Yorgun aydınlık / Gül giysiler / Gurbetçi türküler / Omuzladıkları akşamlar / Yarına çevrilen yaprak (**Bulvar Kuşları, 1978, Hisar Dergisi, S. 174, s.14**)

Şiir akşamlarında uçuşan kelebeklerimiz / Gökkuşağına bakan pencere / Şarkılı bir dal / Bulutlu baş dönmeler (**Gökkuşağına Bakan Pencere, 2015, s. 236**)

Uyuyan kösele (**Ocak Başı, 2015, s. 237**)

Füze atımlık ötelər / Güvercinler yalnızlığı (**Ozan Yontu, 2015, s. 238**)

Siyah ufuklar / Pembe ufuklar (**Yol, 2015, s. 239**)

Ellerimize sığmayan güneşler / Dalı sensin **güvenen balkonumuzun** çiçekli /
İlman pencereler / Bizim ellerimize **yağan türküler** / Çiçekler giyinik dil (**Barış Çağrısı, 2015, s. 240**)

Akça günler / Pembe domurlar / Ömrümün yeşeren ilk ahengi (**Pembe Domurlar, 2015, s. 180**)

Al yeşil giymeler / Mor üç etekler / Şahlanan kırata kurulmuş bey (**Yollar, 2015, s. 242**)

Sonsuz yolculuktaki hiçliğimiz / Yıldızların doluğu bir kutu / Al beyaz kanatlar (**Yürek Aydınlığı, 2015, s. 243**)

Zaman dışı zamanlar / Güneşe yönelen yıldızlar / Yitik Samanyolları / Huzur getiren kervanlar / Tennurelerce can gözü / Gönüllere eş sultanlar / Saydamlaşan dakikalar (**Sema, 2015, s. 246**)

Yanıp sönen şavk / Gizli destan / Altın taneler (**Bir Lokma İçin, 1966, Yeni Fırat Dergisi, S. 27, s.13**)

İri pençeli korsan eli / Sevdanın en hızlı yeri / Üzeri kapalı geniş kaldırımlar (**Efes, 2015, s. 250**)

Ay yıldızlı tan / Akça iman / Azlığı hor gören çoğun gözü / Şaşkın heves (**Malazgirt, 2015, s. 254**)

Kırata yol açan bire kızıl yele / Türkün ak alnından **yanan meşale** / Vatan bağrında **çapraz yürektir** / **Kan terle sulanmış**, bu bir **çiçektir** (**Bayrak, 1964, Yeni Fırat Dergisi, S. 20, s.3**)

Nalların mühriyle süslü yollar / Şahbaz süvari / Yaslı yollar / Pas tutmaz gönüller / Puslu yollar (**Ulus Yolu, 2015, s. 259**)

Kırık güğüm (**Kırkinci Yaş, 2015, s. 183**)

Sancılı yatak / İçen günbatımları (**Trafikten, 2015, s. 260**)

Gümüş kanatlar (**Gençlik Bu, 2015, s. 261**)

İnce bir flüt (**Pencereler, 1975, Hisar Dergisi, S. 136, s. 12**)

Esmer akşamlara / Yüreği kilitli kapılar (**Karanlığı Kovanlar, 2015, s. 263**)

Dengeli tezatlarla oluşmuş güzellik / Boyutsuz zamanlar / Doruk olmanın çılgın gururu / Esmer derin çizgiler / Yüzüne benzer erenlerin yüzyılların hırpaladığı yüzü / Açılmaz mülklerin en sarpı (**Silsile Kayalığı, 2015, s. 272**)

Altın semaver / Ulu sarkacın bitmiyen türküsü (**Yıldız Koşu, 2015, s. 274**)

Terliyen soluklar (**Yol Arkadaşlığı, 2015, s. 276**)

Güllerle küpelenmiş mevsimler / Görkemli gölge (**Eski Plak, 2015, s. 182**)
 Dertli koyun gözü (**Kuyruktaki Kılçık, 2015, s. 268**)
 Babil sokaklarındaki körler (**Mumcu, 2015, s. 269**)
 Şiir’de çeki taşımız (**Neye Kaldı, 2015, s. 270**)
 Sim çeken bir kınalı el (**Oya, 1966, Yeni Fırat Dergisi, S.33, s. 13**)
 Kırmızı kar çiçekleri (**Vurgun Tavşan, 2015, s. 264**)
 Sarhoş arabacı / Pürüzsüz güneşler / Mimosalı çimenlik / Başdöndüren geceler /
 Ertelenmiş rüzgârlar (**Ertelenmiş Rüzgârlar, 2015, s. 265**)
 Keder yüklü tepeler (**Akşam Ve Hatıralar, 2015, s. 181**)

3.1.1.2 İsim Tamlaması Halindeki İmajlar

Öze döndü **can kabuğu** (**Apaydınlık, 1966, Yeni Fırat Dergisi, S. 32, s. 15**)
 Güneş duvarı (**Büyüyen Ay, 2015, s. 136**)
 Yağmur öpücükleri (**Yağmur Durağı, 1977, Hisar Dergisi, S. 168, s. 25**)
 İnsana has bir eylemin yağmura yüklenmesiyle, tabiatla bütünleşmeye çalışan insanın
Hüzün nilüferiydi açılan yelken / **Çiçek çalkantısıydı** ıslatan gözlerini /
 Sabahların şalı (**Emirgân Yıldızı, 2015, s. 144**)
 Keklik burnu (**Bizim Dilden Bizim Köy II, 1966, Yeni Fırat Dergisi, S. 34, s. 15-16-17**)
 Her kulpu bir **sır halkası** / Emek zevki / Vatan harcı (**Bakırı İşlerken, 1968, Ufkum, s.105**)
 Aydınlığın muştusu (**Uygarlık Koşumuz, 1971, Hisar Dergisi, S. 90, s. 24**)
 Tavşan kırı / Yıldız gagası (**Ötedeki Yakınlık, 2015, s. 216**)
 Bahar ülkesinin sultanı / Kapıların ardı (**Kapıların Ardı I, 2015, s. 219**)
 Hitit güneşleri (**Ağaran Dünya, 2015, s. 221**)
 Benlik dağı (**Fikret Memişoğlu’ndan Sonrası, 2015, s. 226**)
 Doğa gizleri / Aydınlığın mayası / Bilinmezin çırası (**İnsanoğlu, 2015, s. 228**)
 Güneş çarşısı / Huzur çiçekleri (**Ağıt, 2015, s. 231**)
 Ceylan yorgunu / Karanfil yangınları / Çiçek bayramı (**Yitik Düş, 2015, s. 232**)
 Bulvar kuşları (**Bulvar Kuşları, 1978, Hisar Dergisi, S. 174, s. 14**)
Ayin tanburundadır mehtabın eli / Gül iklimleri / Güneş düzlüğü
 (**Gökkuşağına Bakan Pencere, 2015, S. 236**)

Bulut haritası (**Ozan Yontu, 2015, s. 238**)

Geceyle gündüzün atı / Ufukların oyunu (**Yürek Aydınllığı, 2015, s. 243**)

Ulu sarkacın bitmez **gel-git türküsü** / Gökyüzünün ağırlığı (**Işık Yol, 2015, s. 245**)

Muradın rengi (**Bir Lokma İçin, 1966, Yeni Fırat Dergisi, S. 27, s.13**)

Güneş kasımpatıları (**Çizgimiz, 2015, s. 249**)

Güneş çiçekleri (**Pencereler, 1975, Hisar Dergisi, S. 136, s. 12**)

Ateş dansı / Işık sağanakları (**Karanlışı Kovanlar, 2015, s. 263**)

Kelebeklerin okşayışları (**Eski Plak, 2015, s. 182**)

Ayın evi / Su arama çubuğunun yaprakları (**Vurgun Tavşan, 2015, s. 264**)

Gül kavuşağı / Kırlangıcın türküsü / Limon meyhanesi (**Ertelenmiş Rüzgârlar, 2015, s. 265**)

Bileç Bağları'nın gelini(**Saim'in Kavağı, 2015, s. 266**)

3.1.1.3 Sıfat ve isim Tamlamalarının Bozulması ve Diğer Kelime Gruplarıyla Kurulan İmajlar

Gözlerimde duruyorsun / Ceylanlar göğüslüyor suyu (**Güneşli Koyaklar, 1979, Hisar, S.265, s. 14**)

Alevken rüzgârlı saçlarının ucu (**Kuyruklu Yıldız, 2015, s. 140**)

Billur şafakların rüzgârı (**Araya Gider, 2015, s. 149**)

Bir körpe inek böceği (**Bahar Uyanışı, 1966, Yeni Fırat Dergisi, S. 29, s. 7**)

Ak bahtımın karası / Yaban gülü (**Sepetçi Güzeli, 2015, s. 168**)

Günler kanatlı (**Söyleştirdik, 2015, s. 178**)

Köpeğin avcılı / Dert üfeliyor (**Bizim Dilden Bizim Köy II, 1966, Yeni Fırat Dergisi, S. 34, s. 15-16-17**)

Çetin günlerin mayası (**Uygarlık Koşumuz, 1971, Hisar Dergisi, S. 90, s. 24**)

İç içe artımlar / Niçinini kavramamış yaşamın (**İnsanoğlu, 2015, s. 228**)

Zaman sekilerinin eskimiyen çiçeği / İç kavrukluğuna seramiklediği (**Haberci, 1977, Hisar Dergisi, S. 161, s.16**)

Kahraman ırkımın usta eli (**Plevne, 2015, s. 257**)

Deli kıratların uğru (**Ulus Yolu, 2015, s. 259**)

Kırkinci odanın kapısındaayım / Şen günlerin şavkı (**Kırkinci Yaş, 2015, s. 183**)

Mevsimlerin el öpmeğe sıra beklediği (**Tapınak Ve Kuşlar, 2015, s. 278**)

Hüzzamda kararı esrik günlerin (**Eski Plak, 2015, s. 182**)

Gecenin sağılır ayışığında sütü / Gözaydını körlerin bilmece (**Vurgun Tavşan, 2015, S. 264**)

Güneşin yorgun başı / Yuvarlanan dalgaların hali (**Akşam Ve Hatıralar, 2015, s. 181**)

3.1.2 Yinelemeler

Yinelemeler, şiirdeki ses ahengini sağlamak adına şairlerin sıkça başvurdukları bir yöntemdir. “Ses düzeyinden başlayarak ek, kelime ve kelime grupları halindeki yinelemelerin gerek anlama katkıda bulunmak gerekse şiirdeki musikal akışı sürdürmek adına önemli görevleri üstlendikleri malumdur.” (Özcan, 2014: 217) Dökmeci de yinelemelere şiirinde sıkça yer veren bir şairdir. Ağırlıklı olarak kafiye ve redif gibi yinelemelerle şiirdeki ahengi ve müzikal yapıyı oluşturmaya çalışmıştır.

3.1.2.1 Ses Birimsel Yinelemeler

Dökmeci, gerek ölçülü ve kafiyeyle yazdığı şiirlerinde, gerekse de bunların olmadığı şiirlerinde seslerin tekrarının şiire kattığı müzikaliteden faydalanma yoluna gitmiştir. Dökmeci’nin şiirlerinde ‘l ve r’ seslerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. *Bahar Uyanışı* şiirinde ‘r’ ünsüzü

Kuşlar, böcekler, arılar,
Arayıp tarıyor seni.
Yeşiller, allar, sarılar,
Sardıkça sarıyor seni.

(Bahar Uyanışı, 1966, Yeni Fırat Dergisi)

şiirin ilk dördlüğünde on bir defa yinelenerek, kafiye ve redifin var olmasına rağmen, şair tarafından kullanılmak istenmiş ve ayrı bir ahenk unsuru yaratılmıştır. Ayrıca sekiz defa ‘l’ ünsüzü kullanılarak da bu amaca hizmet edilmiştir. *Ağaran Dünya* şiiri şairin ölçüsüz olarak kaleme aldığı şiirlerinden biridir. Bir kafiye ve redif unsurunun bulunmadığı şiirde, ahenk ses benzerlikleriyle sağlanmıştır.

Altın ufukları gözlemek hoş,
 Kervanlar dönmüyor gittiği yerlerden.
 Turistlerin elinde şimdi bakır pul pul
 Bakraç, ibrik, kurumlu tavalar,
 Güller açmakta Çadırcılar'da İstanbul.

(Ağaran Dünya, 1975: 221)

Bu şiirde de hâkim ses rengi 'l ve r' şeklindedir. On beş defa 'l' sesinin kullanıldığı şiirde, on iki defa da 'r' sesi tekrarı yapılmıştır.

3.1.2.2 Biçimbirimsel Yinelemeler

3.1.2.2.1 Önyinelemeler

Dökmeci'nin şiirlerinde ön yineleme olarak kabul edebileceğimiz tekrarlarda, Ünsal Özünlü'nün "birbirinin peşi sıra gelen tümcelerın baş tarafındaki sözcük ya da sözcük gruplarının yinelemesiyle yapılır" (Özünlü, 1997: 104) ifadesini baz alırsak, tam bir ön yinelemeden bahsedemeyiz. Ancak Dökmeci'nin şiirlerinde sadece dörtlüklerin son ve ilk dizelerinde ön yineleme kabul edilebilecek tekrarlar mevcuttur. Şairin *Gezgin Satıcı* şiirini bu kullanım biçimine örnek olarak gösterebiliriz.

Eski arabanın üstünden,
 Yıldızların döküldüğü o,
 Gün doğuyordu taptaze,
Geceden kaçan.

Güller, erguvanlar çıkıyordu,
 Kuşları onun vurdukça camlardan.
 Sevgiler sarkıyordu zembil zembil
Geceden artan.

(Gezgin Satıcı, 1978, Hisar Dergisi)

Yukarıdaki dörtlüklerde yapılan 'geceden' yinelemeleri, umutsuzluktan umada geçişi öne çıkarmaktadır. Tüm dörtlüklerin sonunda yapılan bu yinelemelerle, gece

kadar yoğun olan karamsarlıktan kurtulmanın, gecenin bitmesiyle mümkün olacağı anlatılmıştır.

3.1.2.2.2 Ardyinelemeler

Bu tür yinelemeler, birbiri ardınca gelen dizelerin sonundaki sözcük ya da sözcük gruplarının tekrarıyla yapılırsa da, buna Dökmeci'nin şiirlerinde yoğun olarak rastlanmamaktadır.

Öyle uçtu ki martılar birden

Beş **bir yanda**

Üç **bir yanda**

On **bir yanda..**

Sen **bir yanda..** Ben bir yanda..

(Martı, 2015: 141)

Martı şiiri dışındaki dörtlüklerle kurulmuş diğer şiirlerin hepsinde, ilk dörtlükte, ikinci ve dördüncü mısra da bu tür yinelemeler kullanılmıştır.

Vatan tutma gurbet elde

Kapımı çalanım **sen ol.**

Koyma beni gözü yolda

Yaşımı silenim **sen ol.**

Bulut ol yağ ince ince

Gülsün seni içen gonca

Yerin damarı dolunca

Boşanıp gelenim **sen ol.**

(Göz Yorumu, 2015: 138)

Dökmeci'nin, şiirlerindeki hâkim temayı vurgulama ve öne çıkarma adına, dize sonlarında sıkça yaptığı yinelemeler önemli bir noktadır. Alışılmışın aksine “Modern şiirde birbiri peşi sıra gelen tümcelerin sonundaki sözcükler değil, bölüklerin sonundaki sözcükler de yinelenilmektedir.” (Özünü, 1997: 105) Bu bağlamda “Yalnızca ritim

için değil, tümce sonundaki sözcüğün anlamını pekiştirmek ve vurgulamak için de kullanılan” (Özünlü, 1997: 105) bu türdeki yinelemeler, şairde dörtlüklerde sadece dördüncü mısranın sonundaki tekrarlarla sağlanmıştır. Yine *Gözlem* şiirinde de ilk dörtlüğün ikinci ve dördüncü mısrasının sonunda yinelemeler yapılmışken, sonraki dörtlükte sadece son dizede yinelemeye rastlanmaktadır.

Vebalin boynumda oldu kördüğüm,
Di gel tülbindini çözmeğe **tez gel**.
Gönlümde gizli bir sır var sevdiğim,
Eller söz etmeden sezmeğe **tez gel**.

Başımda ağardı dağların karı,
Duman duman çöktü güman rüzgârı.
Gel! Sensin ömrümün gülü baharı
Gül gülşen içinde gezmeğe **tez gel**.

(Gözlem, 2015: 161)

3.1.2.2.3 Diğer Yinelemeler

Dökmeci’nin şiirlerinde önyineleme ve ardyineleme dışında farklı yinelemelerin olduğunu da görülmektedir. Genellikle vezinden ve kafiye den uzak olan bu şiirlerde yapılan tekrarlarla ses ritmi sağlanma yoluna gidilmiştir.

Beklemem tren sesini,
Beklemem müezzini,
...
Artık **beklemem** mehtabı,
Hasret çeken yolları **beklemem**.
...
Beklemem.
...
Artık seni **beklemem**.
...
Daha fazla **beklemem**.

(Ölüm, 2015: 211)

Dökmeci'nin yukarıda geçen yinelemeler dışında kullandığı bir tür yineleme kabul edebileceğimiz nokta da nakaratlardır. Dökmeci, ardyinelemelerde de kullandığı bir tarzla ilk dörtlüğün ikinci mısrasını ve son mısrasını aynı nakarattan oluşturduğu gibi,

Kartal olsam başınızda

Dağlar neyleyim neyleyim.

Kanat çırsam taşınızda,

Dağlar neyleyim neyleyim.

(Dağlar Neyleyim, 2015: 156)

sadece tüm dörtlüklerin son mısrasını aynı nakarat mısradan oluşturabilmektedir.

On ikiden düşürme gözlerini iri iri üstüme

Yumruğunu kaldırma, sevip sıkıttığım elini.

Düşmanımız bir, eşimiz, dostumuz.

Neyi bölüşemiyoruz?

Bizim bölüştüğümüz dizimizdeki azık.

Ellerimize sığmayan güneşlere yazık.

Su kanıp içtiğimiz bir, ekmeğimiz, tuzumuz.

Neyi bölüşemiyoruz?

(Barış Çağrısı, 2015: 240)

Şair, bu tarz şiirlerde ahengi sağlamanın yanı sıra, yaşadığı duyguyu vurgulu bir şekilde okuyucuya geçirmeyi hedeflemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. CENANİ DÖKMECİ’NİN ŞİİRLERİ

MEVLANA

Soyundun libastan, deriden,
Yavaştan yol aldım geriden.
Beni aşk odunda eriten;
Mevlana, Mevlana, Mevlana.

Bilirim sen de yar kulusun,
Erimiş, ermişsin, velisin.
Hülyalar sevdalar dolusun.
Mevlana! Mevlana! Mevlana!

Yemyeşil yapraksın dallarda,
Nur olmuş manâsın hallerde.
Tut beni düşmiyem yollarda,
Mevlana! Mevlana! Mevlana!

Koşarak eriştim izine,
Karıştım kışına, yazına.
Ko beni baş koyam dizine,
Mevlana! Mevlana! Mevlana!

Sıyrıldım çiniden, atlastan,
Yürüdüm Harput’tan, Bitlis’ten.
Bir nida işittim herkesten;
Mevlana, Mevlana, Mevlana.

Gül dalda, sen gülde öz mânâ,
Gül kokun dağılmış dört yana.
İrşad et, kul oldum ben sana;
Mevlana! Mevlana! Mevlana!

(Gündüz, 1968: 107)

YUNUSLAYIN

Yola düşmek kolay değil,
 Bu kervanda neler gördüm,
 Bu toya bu yük tay değil,
 Yorulanda neler gördüm.

Damla damla olsak da hiç,
 Oluk oluk dolsak da hiç,
 Gül gül açıp solsak da hiç,
 Öte yanda neler gördüm.

Uğrum dönük bağrım yanık,
 Dolandım uyur uyanık,
 Aktım bulanık bulanık,
 Durulanda neler gördüm.

Feleğin adı sanı var;
 Dönen dünyanın sonu var,
 Ateşi var, odunu var,
 Bu külhanda neler gördüm.

Bağlar misali bozulup,
 Öz şarap oldum ezilip,
 Bismillâh ile yazılıp,
 Gör, Kuran'da neler gördüm.

Cenani der: Âşık Yunus,
 Yoluma nur saçan fanus.
 Sual etme, dil bağla sus!
 Bu zindanda neler gördüm.

(Hisar Dergisi, 1980, S. 277, s. 25)

APAYDINLIK

Gökten bir ışıklı yağmur,
 Yağar üstüme üstüme,
 Yıldız yıldız bir ince nur,
 Doğar üstüme üstüme,

Baktım apaydınlık ufuklar,
 Ne tufan, ne bora, ne kar...
 Renk renk çiçekleri rüzgar,
 Yığar üstüme üstüme,

Gördüğüm ışıık dolu hal,
 Oldu bir cevapsız sual,
 Gökkuşığı, uğru dal dal,
 Eğer üstüme üstüme,

Akan ne çay, ne dağ yeli;
 Şimdi çağlayan gün seli,
 Aydınlığın mutlu eli,
 Değer üstüme üstüme,

Ayan oldu Hak buyruğu,
 Öze döndü can kabuğu.
 Boşaltmışlar aydınlığı,
 Meğer üstüme üstüme,

(Yeni Fırat Dergisi, 1966, S. 32, s. 15)

HARPUTTA KIRKLAR'A

Gönül gönül alev saçan
 O kutlu nur içimdedir.
 Şol cennete kapı açan,
 Uğurlu yar içimdedir.

Bulutları yara yara
 Uçup karışsam KIRKLAR'a;
 Çinideki yeşil sırta,
 Ermişim SIR içimdedir.

Hak uğruna koymuş seri,
 Şarktan garba vurmuş nuru.
 Akan kanlar duru duru,
 Yorgun pınar içimdedir.

Gönül değil, ok yarası,
 Türbe gibi taş arası.
 Evliyalar evliyası,
 Ulu KIRKLAR içimdedir.

1960

SENDEN

Nice ateş böceği,
 Yanar dönerde bulamaz seni;
 Senden değimli?
 Âlemi görebildiğimce seyrediyorum:
 Aydın gecede yıldızlar,
 Ateş böcekleri...
 Yumak yumak ışıklı geceler,
 Dal dal çiçekli gündüzler;
 Açan her güzellik
 Senden değimli?
 Gözlerim, gözlerimi kapıyorum:
 Varlığım, çıplaklığım,
 Korkum ve sevgim
 Senden değimli?
 Nebi değilim, veli değilim,
 Özgür coşkunluğumu başışla Tanrım!
 Bu coşkunluk bu taşkınlık
 Senden değil mi?

1958

BU AŞK

Diken diken ince ince,
 Bu aşk neler etti bana.
 Çiçek çiçek gonca gonca,
 Bu aşk neler etti bana.

Gör ne ekdim, ne devşirdim
 Gafildim gönül düşürdüm
 İşi gücü hep şaşırdım
 Bu aşk neler etti bana.

Kan'ım, kınalı keklikte
 Sürmeyim nemli kirpikte
 Kâh baştayım, kâh topukta
 Bu aşk neler etti bana.

Yar için hep, söz de, saz da
 Bir naz için bir niyaz da.
 Dört yanım yar, yol çıkmazda,
 Bu aşk neler etti bana.

Kabuk kırıp buldum özü
 Düşe kalka tuttum düzü
 Mevla esirgedi bizi
 Bu aşk neler etti bana.

BÜYÜYEN AY

O deli fişek yağmur koyaklarda kaldı.
 Ver elini diyor şimdi tüten baca,
 Doludizgin çatıda ki yel dostça,
 Ay girdi aramıza.

İki ceylan koşuştuk gökkuşağında,
 Çoğu bize düştü sevilerdeki payın.
 Güneş duvarını aştı kuşlar bir daha,
 Ay girdi aramıza.

Sızan testiler tüketiyor ırmakları.
 Sabahlar boşalıp uzuyor sensizlikten.
 Yıldız çeken kantarın altın topu,
 Ay girdi aramıza.

Hani al, sarı, mor neredeler?
 Renklere yenik düşmez mavi, demiştim.
 Tertemiz paletimizde bir akçıl fırça,
 Ay girdi aramıza.

Uzak kapısında anıların ağaçkakan.
 Saçlarını at gerilere yol et geleyim.
 Biri sen bulutun, biri ben aynı durakta
 Ay girdi aramıza.

DOLMUŞTAKİ KIZ

Benek, benekti mevsimlerin deli alı, deli moru,
 Mini etekli dizlerinde.
 Bir yaz sıcacık geçiyordu kanıma,
 Arka koltukta ikimiz dik yanyana.
 İçimdeki şeytan hişt diyordu ya,
 Gençliğimi ekmek parasına harcadığıma yanıyordum
 Böyle kolay değil geriye gelmesi çocukluğun.
 Gelen iğreti, fukara yazı.

Tastamam hatırlamak mümkün değil doğrusu,
 Gelmedik göz göze, görsem tanımam.
 Belki çirkindi,
 Güzelliği her sözcüğün üstündeydi belki
 Bu önemli değildi hani, başkası da olabilirdi.
 Mademki kalbim kaynıyan kanıma dar
 Sürebildiğince sürsün bu yolculuk isterdim
 Göztepe'den çok ötelere
 Nereye olursa oraya kadar.

1970

GÖZ YORUMU

Vatan tutma gurbet elde
 Kapımı çalanım sen ol.
 Koyma beni gözü yolda
 Yaşımı silenim sen ol.

Bulut ol yağ ince ince
 Gülsün seni içen gonca
 Yerin damarı dolunca
 Boşanıp gelenim sen ol.

Ne haldesin ne yoldasın
 Hem gönülde hem dildesin.
 Kâh yeşilde, kâh aldasın,
 Sözümlü bilenim sen ol.

Sürüp gözlerine kara
 Sektun aklımı zarara
 Di gel şimdi sorup ara
 Uğraşıp bulanım sen ol.

Başak tutup biçime gel
 Lale gülle seçime gel
 Boşalıp dol içime gel
 Bardakta kalanım sen ol.

Doğruca haber az gelir
 Kem söz uzaktan tez gelir.
 Eğri doğru her söz gelir
 Gerçeğim yalanım sen ol.

GÜNEŞLİ KOYAKLAR

Bu attığım ağılardan uzaklara,
Ne mi çıkacak diyorsun?
Bir deniz kızı apaydınlık;
Lacivert sular hele durulsun.

Geçmiş sayılmaz ki mevsimler.
Günler güneş dolu koyaklarda.
Minyatür, şarkı ve baharca,
Gözlerimde duruyorsun.

Sonu gelmez bir yarışta,
Ceylanlar göğüslüyor suyu.
Uçan ellerini anılardaki beyaz,
Toplamakla bitiremiyorsun.

Gelirsen, geceler uyumuşken,
Hani aklına düşerim de,
Anahtar yıldızların altında;
Aklında bulunsun.

KUYRUKLU YILDIZ

Seni aradım, her gece seni, tek;
 Yıldızların içinde, bulutların ardında.
 Bir kosmos ümitle bekledim seni
 Bir yetmiş bin yıl daha mı Kohutek?

Değirmiler ki, ellerin çizmediği bu
 Gelemem bilmediğim uzaklara, gitme!
 Yörüngene senin giremem
 Alevken rüzgârlı saçlarının ucu.

Bulamadığımız böyle, hangi sevgili,
 Yüzünü göremediğimiz bekleyip uzun.
 Hangi bağın tutuşmuş yine
 Hülyamızdaki en güzel gülü?

1974

MARTI

Öyle uçtu ki martılar birden

Beş bir yanda

Üç bir yanda

On bir yanda..

Sen bir yanda..Ben bir yanda..

1968

OH OLSUN

Hangi kitaba sığarmış

Sığacak gibi değil ki

Şu senin ettiklerin.

Onun için almazlar

Antolojilere seni.

Oh olsun.

1968

TEK BAŞINA

Bir boyutlu evrende örümcek
 Çeker bir tek salınır.
 Bu benim ellerim saçlarında.

İki boyutluda kırmızı balıklar
 Bu dudakların.
 Üçüncüde kolsuz kanatsız ben yaşarım,
 Benim gibiler sensiz yarım.

Dördüncüde kutuplar
 Bu özlemine yenikliğim,
 Kalbimin üşüyüşü çaresizlikten,
 Ve uçsuz, bucaksız suskunluğum.

Ender kişilerin gördüğü bir yıldızda sen
 Tek başına.
 U-LA-ŞA-MAM.

YAĞMUR DURAĞI

Hep unutuyorsun beklediğimi böyle
Nasıl kanatlandığını kuşun
Bekle bekle bekle diyorsun.

Gözlerini bıraktığın yerdeyim
O şarkıda fiskiyeli
Her penceresi sana açılan evdeyim.

Islanma yağmur öpücüklerinden
İsimsiz duraklarda sırlısıklam
Bir ötede güneş var.

Hisar Dergisi, 1977, S. 168, s. 25

EMİRGÂN YILDIZI

Yüce dalın gölgesi uçup gittiğinde,
 Adımlayıp güneş evleklerini;
 Dünlerini anımsayan rüzgârın,

Çiçek çalkantısıydı ıslatan gözlerini.

Sabahların şalı o yanda duruyordu,
 Sırması ayın bu yanda;
 Hüzün nilüferiydi açılan yelken
 Boğaz'ın sularında.

İtri ve İsmail Dede içimizdeydi;
 Eskimiyen yağmurla arınıp aklaşıyorduk.
 Gecenin fülütünü üfleyen kuşlarla,
 Uzaklaşıp göğe yaklaşıyorduk.

Şiirin göksel adına, ey sevgili!
 Kırmızıydı, beyazdı güller, buğulu;
 Senin yıldızından ne mutlulukmuş,
 Bir kaybedip bir bulmak İstanbul'u.

1977

KURBAN**Ekrem Uzel'e düğün armağanı**

Kerem oldum yakılası,
 Alev alev tele kurban.
 Kıvrım kıvrım bükülesi,
 Boğum boğum bele kurban.

Ezel baştım, ayak oldum
 Gül dalına dayak oldum.
 Çevresinde yaprak oldum,
 Koklanmamış güle kurban.

Ok değil bu, bir yan bakış,
 İğne iğne gönül yakış.
 Daldalarda nakış nakış,
 Mendil veren ele kurban.

Ne sarhoşum ne de ayık,
 Bir kurt düşmüş içim oyuk.
 Her sitemi bana lâyıık,
 Söyleştiği dile kurban.

Kâh bir içim suya benzer,
 Kâh yol kesen çaya benzer.
 Yeni doğmuş aya benzer,
 Kemend olan kola kurban.

MAVİ ŞARKI

Şeref TARAKÇI 'ya
 Bir oyundu bırakıp gittiğin
 Döneceğim dediğinde yağmurla
 Bölüşmek için sevgiyi.

Biz miyiz uzaklardaki bu,
 Özlemin güzelliği yüzümüzde öyle.
 Bırakmıyalım gel, şarkılarda her şeyi.

Işıyarak bir çift güvercin
 Uçar ki uçar bingöllerde yıkanmış
 Düşlemeğe geleceği.

İniver eteklerden rüzgârlı
 Boş kayıktayım çözülmüş,
 Uykusuz güz körfezindeki

Lambanı da getir ufak ayaklarla
 Çiçeksiz akşamlara tutalım
 Aydınlansın karanlığın yüreği

Her sabah, her akşam böyle
 Geçer gökyüzünden kuşlar
 Alkışlayarak maviyi.

SARIZAMBAK

Bestekâr Yesârî Asım ARSOY 'a

Bir zamanlar bir kız varmış, adı da;
Ne gül nede leylâ, Sarızambak'mış.
Bir gece üpüryan görünüp suda,
Boğazın Yeniköy semtini yakmış.

Kanaryalar susmuş yeşil koruda,
Pancur pancur düşler kalmış yarıda.
Deniz ürperirken pul pul uykuda,
Hülyalar mehtapla süzülüp akmış.

O güzel kokuyla sarhoşken rüzgâr,
Denilmez böyle iç çekecek ne var?
Yüreği ezelden yaralı bahar,
Bir sarızambağı göğsüne takmış.

Şimdi şarkımızda o kız, o mevsim..
Deli rüzgârlara karışmış sesim.
Yanık nağmelerle Yesârî Asım
Gönlümüze tül tül hicran bırakmış.

Reşat Gündüz, 1967: s.104

AHİM ŞAHİM

Gezdi diyar diyar,
 Beni gurbet aldı.
 Gönül tahtında yar
 Ah'ım, Şah'ım oldu.

Uçurdum tutamam,
 Dilinden ötemem;
 Doldurup atamam
 Bilmem bana n'oldu.

İncecikten nakış
 Keklik gibi sekiş
 Yürek yakan bakış
 Beni derde saldı.

Tomur tomur taze,
 Göz değmesin kıza.
 Menekşeden bize
 Yar kokusu geldi.

Balam oğul oğul,
 İçim çağıl çağıl,
 Eğil dağlar eğil,
 Görem nerde kaldı?

ARAYA GİDER

Gülme, gülme!
 Ben görmediğim zaman.
 Billur şafakların rüzgârı
 Araya gider.

Konuşma, konuşma!
 Ben görmediğim zaman.
 Kirazların tadı
 Araya gider.

Yürüme, yürüme!
 Ben görmediğim zaman.
 Ceylanların suya inişi kuşkulu
 Araya gider.

Sorma sorma!
 Bana bir şey ah..
 Söylesem sevdiğimi korkarım
 Araya gider.

1968

BAHAR UYANIŞI

Kuşlar, böcekler, arılar,
 Arayıp tarıyor seni.
 Yeşiller, allar, sarılar,
 Sardıkça sarıyor seni.

Mavi gölde beyaz kuğu,
 Kanadına gönül bağı.
 Bir körpe inek böceği,
 Ördükçe örüyor seni.

Giyindin yeşili, alı;
 Oldun sanki kiraz dalı.
 Kuşların şakıyan dili,
 Sordukça soruyor seni.

Sevgi tatlı, özlem acı;
 Dinmez bağrımındaki sancı.
 Yeşermiş dalların ucu,
 Sürdükçe sürüyor sen.

Gün gibi doldun gözüme,
 Nişan düşürdün özüme.
 Eller çok görüp yüzüme,
 Vurdukça vuruyor seni.

Bir yeşil dal bağlar bizi,
 Ayıramaz dağlar bizi.
 Bu bağın bayırı, düzü.
 Yordukça yoruyor seni.

Ben bir yanda sen bir yanda;
Çift çubuk kaldı harmanda.
Gözler görmemiş cihanda,
Gördükçe görüyor seni.

Çare bul! Gönül derdine,
Çıkalım huzur yurduna.
Gönül efkârlanmış yine,
Kurdukça kuruyor seni.

Yeni Fırat Dergisi, 1966, S. 29, s. 7

BAHAR VAR

Kelebekten arıdan sor
 Dağlarda bahar var gülüm!
 Aldan, mordan, sarıdan sor
 Dağlarda bahar var gülüm!

Kışımız yaza döndü gel!
 Yolumuz düze indi gel!
 Akşam, sabah, ikindi gel!
 Dağlarda bahar var gülüm!

Çayır çimen oldu cihan
 Hem dağ bizim hem de ferman.
 Kuş olup uçalım hemen
 Dağlarda bahar var gülüm!

Dere tepe; ardıç, meşe
 Gözüm gönlüm dalmış düşe.
 Bir hâl olmuş kurda kuşa
 Dağlarda bahar var gülüm!

Gündüz hülya, gece rüya,
 Yurt uğrunda döner dünya.
 Gelincik düşmüş yaylaya
 Dağlarda bahar var gülüm!

Kürsübaşı Dergisi, 1969, s. 24.

BANA YETER

Gül gül açan yüzen kurban!

Sana bakmak bana yeter.

İster açıl ister kapan,

Nazın çekmek bana yeter.

Beylik benim neme gerek,

Her emrine razı yürek

Kölen olsam, baş eyerek,

Yavan ekmek bana yeter.

Her eğilen dalı çırpma

Her gülen yüze göz kırpma

İster su serp, ister serpme,

Yürek yakmak bana yeter.

1960

BİLİRİM

Gördüğüm bu düşü ben neye yorsam,
Başımda bir rüzgâr eser bilirim.
Ben benden geçerim çifte ben görsem
Gözümü karalar basar birlim.

Başımda dolanan dumandan tozdan,
İzini kaybettim şaşırıp tezden.
Dönmüş yar sanki o verdiği sözden,
Ne sorsam söylemez, susar bilirim.

Dilimin altında neler saklıdır,
Gönlümün üstünde kin gam yüklüdür.
Bilirim zulmetse yine haklıdır,
Bende suç bendedir kusur bilirim.

Bu derdi tarife yetmiyor kelam,
Kaşını görünce kırılır kalem.
Sevdiğim gülmezse ben nasıl gülem,
Her olur olmaza küser bilirim.

BURSA' YADOĞRU

Karşıda Uludağ,
Başı duman duman, kar.
Eteklerine doldurmuş
Çini çini Yeşil'i rüzgâr.
Bursa'da aşk başkadır:
Erkek keçi, dişi keçinin
İzine basmaktan bile zevk duyar.

1969

DAĞLAR NEYLEYİM

Kartal olsam başınızda
 Dağlar neyleyim neyleyim.
 Kanat çırsam taşınızda,
 Dağlar neyleyim neyleyim.

Benim kışım yaza dönmez,
 Gayrı güle kuşum konmaz.
 Bu dik yollar düze inmez,
 Dağlar neyleyim neyleyim.

Senin yolun çayır çimen;
 Benimkini tutmuş duman;
 Görünmüyor gayrı güman,
 Dağlar neyleyim neyleyim.

Dağı taşı sarsın neşe
 Gözüm gönlüm düşmüş düşe.
 Gönül derdi gelmiş başa
 Dağlar neyleyim neyleyim.

Gündüz hülyam, gece rüyam,
 Yar uğrunda döner dünyam.
 Yolum sevda yoldaşım gam,
 Dağlar neyleyim neyleyim.

DÜŞLÜ SES

Bilinmez aşkın durağı
Ya düz ova, ya sarp dağdır.
Şafağın teli duvağı,
Türküler yakan çırağdır.

Güzellemeler söylenir,
Seher vakti başka başka;
Sevgililer yâda gelir,
Düşülür yeniden aşka.

“Balam” diye tüllenen ses,
Pul pul olur tan yerinde.
Nefes nefes, heves heves,
Titrer yaprak üzerinde.

Bir yolcu bu, gelip geçen;
Belli doymamış düşüne.
Ufuklara yelken açan,
Düşmüş aşk umut peşine.

Dağlanır dumanlı dağlar,
O ses bendi çözülünce;
Her desteye beste bağlar,
Dil bağıyla ince ince.

Yüz bir yaramı da benim,
Tül tül saran bu seslerdir.
Aydın eden çevre yanımda,
Yanar döner akislerdir.

Gitme Harput uşağı dur!
Gide gide nara yakma.
Tut elimden yara götür,
Beni yüz üstü bırakma.

EBEM KUŞAĞI

O şuh büküşünle sanki,
Çıram yakan kibritsin!
Günümüki yüzün aymıki?
Şelve şevle bir umutsun!

Daldın gözlerin rengine!
Umudum düştü engine.
Sen kalbimin kepengine,
Vurulmuş bir kör kilitsin!

Ebemkuşağı görülür;
Sırma saçların örülür!
Yaram yazmanla sarılır,
Ben şafağım sen bulutsun!

GELİYORUM

Hasret şarkıları söyler
Gönlümün tellerinde üzüntü.
Her nağme bir hicrandır
Ta derinden yükselip tüter.
Kelebekler gibi avare
İçimde dolaşır üzüntü.

Biliyorum gelmesem de olur
Dudaklarımda ıslıkla.
Fakat elde değil ki..
Akıp geçen direklerde gözlerim
Ama gönlüm senin yanında
Sana koşuyorum.

1957

GEREK

Aşk odu yana yana
Başımdan aşkın gerek
Vuslat istemem bana,
Sen değil aşkın gerek.

Yollar seninle ruşen!
Kodun gönlüme nişan.
Olsak ne gam perişan,
Aşkımız pişkin gerek.

Cenani Hak'ka dayan!
Bulur er geç arayan.
Yardan yara çağlayan,
Bendini taşkın gerek.

1968

GÖZLEM

Vebalin boynumda oldu kördüğüm,
 Di gel tülbindini çözmeğe tez gel.
 Gönlümde gizli bir sır var sevdiğim,
 Eller söz etmeden sezmeğe tez gel.

Başımda ağardı dağların karı,
 Duman duman çöktü güman rüzgârı.
 Gel! Sensin ömrümün gülü baharı
 Gül gülşen içinde gezmeğe tez gel.

Sensiz gül gül açıp gülemez oldum,
 Gel! Yolu yordamı bilemez oldum.
 Seni can evimde bulamaz oldum,
 Gözümden gönlüme sızmağa tez gel.

Yar sana kol açtım ben diz çökerek,
 Yürü gel, elden el etek çekerek.
 Toz pembe bir şafak gibi sökerek,
 Ufkumda serpilip tozmağa tez gel.

KAÇALIM BALAM

Dağ taş aşan atımız var
 Seni beni taşır balam!
 Olsa da çevrem dört duvar,
 Sen el versen aşar, balam!

Arada engeller varken,
 Gönlüm sana düştü derken.
 Çağla aşkım olmuş erken,
 Sen topla, sen düşür balam.

Digel söz verdiğin yere,
 En son söze gelsin sıra.
 Fırsat geçer dura dura,
 Ay batar, gün ıştır balam.

İşim yok güneşle, ayla,
 Bahtıma yıldız ol söyle.
 Seveni öldüren böyle,
 Nasıl gamsız yaşar balam.

Sarıl atımın saçına,
 Çıra tut gönül göçüne.
 Aşk sığmazsa yurt içine,
 Yol gurbete düşer, balam.

Yeni Fırat Dergisi, 1963, S.17, s. 23

KALBİMDEN GEÇEN

Sigaramın dumanı,
Ağzımdan burnumdan gelir.
Olsa yârin imanı,
Kalbimden geçeni bilir.

1945

MEKİK GÖZLÜM

Moğol musun, Türk müsün?
 Gözler sürmeli, çekik.
 Dal mısın, yaprak mısın?
 Saçların kokar kekik.

Ovadan yüce yayla;
 Ben duran gel sen söyle!
 Sen gibi var mı böyle
 Ağız badem, göz mekik.

Sana canlar adanmış,
 Başa gelen kadanmış.
 Sevda kurdu dadanmış,
 Gönül tahtımız yıkık.

Yel ol da toza toza,
 Yol olsun geze geze.
 Sen bize gel, ben size,
 Tazelensin hak-hukuk.

Cena'ni sözün belge;
 O bir güneş, sen gölge.
 Saçları dalga dalga,
 Susamış kalbe dökük.

MELANKOLİ I

Ellerimi cebime koyuyorum, olmuyor,
 Çıkarıp sallıyorum birini, ıh.
 Birbirine kenetliyorum, hayır.

Koyacak yer bulamıyorum ellerimi
 Yeni gelmişe döndüm köyden
 Seni seveli.

1979

MOR SARMAŞIĞIMA

Zülfünde kördüğüm olalı gönül,
 Kuşlara karışıp uçamaz oldum.
 Yollar büklüm büklüm, yollar müşgül,
 Yükümü toplayıp göçemez oldum.

Her çevre katlanıp insan sevince,
 Goncanın dikenini batar narince.
 Çok güzeller gördüm ömür boyunca,
 Senden gayrısını seçemez oldum.

Şelvenden gözlerim aydın bu gece,
 Gördüm fal tasında seni gizlice.
 Beyhude okuyup üflemiş hoca,
 Efsunlu sülardan içemez oldum.

Şu Gülan akşamı sana aşığım,
 Yarım ay dedim de yandı ışığım.
 Dolandı boynuma mor sarmaşığım,
 Gönülümü koparıp kaçamaz oldum.

1960

ÖRTÜLÜ SÖZ

-EMRAH'a-

Serseri bir rüzgâr esti başımdan,
 Ayıkken savruk bir mestane oldum.
 Akli yar olanlar gelsin peşimden,
 Yar için ben deli divane oldum.

Gıybet dilim dilim etti dilimi,
 Gurbet bölüm bölüm tuttu yolumu.
 El verdi bir ateş yaktı elimi,
 Zulümden şevk alan pervane oldum.

Derdimi yalnız kurt kuşla bölüştüm,
 Aşkımı gizlemek için çalıştım.
 Anlamı örtülü sözler alıştım,
 İnciler saklı bir virane oldum.

ÖZLEM

Koptu da bağrımdan bir ah, bir ağrı,
Dolandı dört ufku bir uçtan uca.
Sökün etmiş gider sılaya doğru,
Gönül yelleridir inceden ince..

Yaralı bülbüldür göğsümde öten,
Dostun duasıdır derdime yeten.
Benim duman duman başımda tüten,
Firkat halleridir inceden ince...

Muradım gözümde; sormayın neden?
İçimde boy atan yemyeşil fidan.
Dağların boynuna sarılıp giden,
Gurbet yollarıdır inceden ince...

Ah gardaş! Gözüme girmiyor uyku,
Ne çare dolunay süslemez ufku.
Burcu burcu esip gelen bu koku,
Gonca gülleridir inceden ince...

Nedendir gözümde ışıldar güman?
Kar yağmış dağlardan kalkar mı duman?
Anlarsa, anlar tek Sultan Süleyman,
Bu, kuş dilleridir inceden ince...

SEPETCİ GÜZELİ

Yaprak yeşil, çimen yeşil, göz yeşil,
Kara gülüm, benlerin çok, sayamam.
Karacasın, beyaz değil, al değil,
Böğürtlenim tadına hiç doyamam.

Bir gözede dursan n'olur esmerim?
Çadır kursan direk olur eslerim.
Kız bana gel! Ölene tek beslerim,
Dağdan dağa yol sormana kıyamam.

Yalın ayak yaş yerlere pek basma!
El falına dalıp bana çok küsme!
Ak bahtımın karasisin ey yosma!
Bir sözüm var, sen sormasan diyemem.

Uğradığında yaban gülü yetişir,
Durağında çalı kuşu ötüşür.
Bir göz etsen, yüzbin derdim yatıştır,
Seni izler, yâd elinde koyamam.

Sürgün boylum, sele sepet öğrenim!
Can bağında sorkun gibi sürenim!
Benim karayelim, deli boranım!
Yol yol esme, toz-dumana uyamam.

SIR

Gözlerinin üstüne yır söylerim,
 Sevdalanmış karaya nur söylerim.
 Gül gül ettim gönlümü ey baharım:
 Sana bülbül ağzıyla sır söylerim.

1958

SIRMA ÜSTÜNE

Oyalı yazmayı tutup ucundan,
 Pembe yanakların germe üstüne!
 Gönül haberinin telle saçından,
 Türküler yakayım sırma üstüne.

Gün gelip kollarım belini sarsa,
 Başına saçarım elde ne varsa.
 Sık sık kirpiklerin kanıma girse,
 Bilmezlikten gelip, varma üstüne!

Basma ayağımın ucuna yavaş,
 Bir göze geliriz var kenar dolaş.
 Yaralı bağrıma em diye ben taş
 Basmışım; el sürme üstüne!

1969

USANDIM DİYEMEM

Bir ömür boyunca yol aldım,
 Bu yoldan usandım diyemem.
 Bir daldan bir gonca gül aldım,
 Bu gülden usandım diyemem.

Engine götürdü yol beni,
 Bahara yetirdi yol beni.
 Yarlara attı bir sel beni,
 Bu selden usandım diyemem.

Gün vurdu kurudum, kavruldum,
 Yel esti, toz oldum savruldum.
 Böyle, aşk, elinde yoğruldu,
 Bu elden usandım diyemem.

Aşka bel bağlayıp gerek' ten,
 Yara yır söyledim yürekten.
 Kula kul olduğum, felekten,
 Bu kuldan usandım diyemem.

UZAK BİR SEVGİLİYE

Gurbette ayrılık seni sarınca,
 Gönlün alevlenip yeter demez mi?
 Gözlerin ıslanıp buğulanınca,
 Bir hayal onları hep silmez mi?

Uzak ufuklarda akşam olunca,
 İçine istekler, dertler dolunca,
 Hülyanda çiçekler bir bir solunca,
 Acılar yüzünü gölgelemez mi?

Kalbin için için yansa kavrulsa,
 Günler sayfa sayfa düşse savrulsa
 Düşünme önünde Cenânî kalsa,
 Seni kurtarmaya hiç gelmez mi?

UZAKTAKİNE

Ayrılık sarmaz mı ince belinden,
 Gariplik, gönlünü, kız çeemez mi?
 Rüzgârlar gizlice tutup elinden,
 “Dön artık yurduna, yeter” demez mi?

Tanyeri ağarıp sabah olunca,
 Açmaz mı içinde kapanan gonca?
 Gözüne yaş damla damla dolunca,
 Kirpikler yüzünü gölgelemez mi?

Kalbim için için yanıp kavrulsun,
 Yeter ki gül yüzün bana çevrilsin.
 Günler sayfa sayfa dönüp kıvrılsın
 Her satır derdini tazelemez mi?

1945

YARIM AY

Tabibim el sürme yarama,
Şıfalı bir yaprak koydu yar.
Bağrımda sen kurşun arama,
Bana bir bakışla kıydı yar.

Her gece düşümde gördüğüm,
Dalıp da seyrine durduğum,
Hale tek belinden sardığım,
Ömrüme doğan bir aydı yar.

Bakmadı Keremin külüne,
Binmedi Tahirin salına.
Cenani göz yorma falına,
Aslıya, Zühreye uydu yar.

1960

YILBAŞI

Bak!

Şu duvarda

Koparılmış mukavvaya bak

Dökülmüş bir ihtiyar gibi dişleri

Yazılara silinmiş zamanla,

O,

Son olarak konuşuyor

Ölmek üzere bulunuyor.

Gel sevgili,

Şimdi can veren

Günün

Ufuktan sızan kanatlarını içelim.

Görelim, matemli bulutları,

Seyredelim matemli bulutları,

Seyredelim birbirimizin

Uzamış gölgelerini.

Sonra,

Mor dağlara doğru bakalım

Ve bekleyelim.

.... /....

Gün kırmızı kefeniyle gömülsün

Dağların ardına

Ve sen ne zaman istersen

Tenha yollarda el ele

Geri dönelim.

Bekleyelim beraber, yarını

Gece olsun saat tam on iki

Sönsün bütün lambalar

Yaşayalım

Yılların son ve ilk anlarını

Neş'e isteyelim Tanrıdan

Ve saadetimizi hissederek

Sarılalım...

Sevgili sarılalım...

1944

YUFKA YÜREK

Karanlık gözlerde seyre düşeli,
 Beni bir yol kesen bakış örseler.
 Bastığı her yerde halı döşeli,
 Korkarım dizini nakış örseler.

Her gören, uğruna verir varını,
 Bu güne erenler anmaz yarını,
 Bir aydın gün gibi omuzlarını,
 Tel tel saç dağıtış, döküş örseler.

Ne yandan bakınsam yoktur kusuru,
 Gülüşü dalgalı, bakışı duru.
 Lakin şu gönlüme dolan huzuru,
 Ne iştir bu; bir kaş yıkış örseler.

Ördüğü bayramlık sırma, tel işi,
 Bir toy düğün olur çıka gelişi
 Sezip yüzümdeki gizli gülüşü,
 Zulmeder, bir dudak büküş örseler.

Bir yufka yüreğe bu yâr değilmiş,
 Yolunda ser çeken dağlar eğilmiş.
 Gördük her kendinden geçen ayılmış,
 Bizi de bir kadeh tokuş örseler.

Yeni Fırat Dergisi, 1963, S. 16, s. 8

SİHİRLİ DİL

-Ömer kayaoğluna
 Üstadımız Kayaoğlu ,
 Bir şakır bülbüldür bize.
 Gösterdiği “âşık yolu”
 İzlenecek yoldur bize.

Gayrın hayrına uyulmaz,
 Dostun cevrine doyulmaz,
 Hemderd olan el sayılmaz
 Maçka “bizim el”dir, bize.

Kayaoğlu ermiş kişi
 Tatlanmış dilinde ekşi.
 Al yeşil gerçeği, düşü,
 Katmer katmer güldür, bize.

Name sunmuşen üst kata,
 Yunus’layın tüte tüte.
 Deyişi “Kaderden öte”
 Bir sihirli dildir, bize.

Yeni Fırat Dergisi, 1963, S. 7, s. 15

USTAM

-F. Memişoğlu'na-

Bakırđ çekici boş verdim gayrı,
Yepyeni bir tezgâh kurdum ben, ustam.
Bağlayan her kaydı hoş gördüm gayrı,
Onunçün son sözü sordum ben, ustam.

Beni, bir ham bakır gibi tut işle,
Örs olsun yüreğim, hem vur, hem haşla.
Usta olmasak da biz bu gidişle
Çıraklık sırrına erdim ben ustam.

Murada erdiren sele karıştım,
Damla damla dolan göle eriştim,
Bir şiir uğrunda menziller aştım,
Külüngü dağlara vurdum ben, ustam.

Davut yumruğıyla döğmüş demiri,
Rodin adam etmiş tuncu mermeri.
Ben de bir kunt elin oldum hamuru,
Yuğrulup kıvama girdim ben, ustam

Dalğanın yanıkısı sahilden gelir,
Meyline kapılan su, yoldan gelir,
Cevabın tutkunu sualdan gelir,
Her düşü bir hayra yordum ben, ustam.

Yolum düze çıktı, aştım yokuşu,
Bahara ermeden unuttum kışı.
Bir düzen sandım her ince nakışı,
Bir nice gizli sır gördüm ben, ustam.

Karanlık basınca kapına düştüm,
Feyzinden hız alıp dağ, deniz aştım.
Boşalıp elinden bir dolu içtim,
Postu dost uğruna serdim ben, ustam.

SÖYLEŞTİRDİK

Fazlı KINAL'a

Gül dalında şafak söktü
Alı alla söyleştirdik.
Saran avcumuzu yaktı
Eli elle söyleştirdik.

Tüketip tütünü közde
Çekirdek bağladık özde.
Sapı düş kakmalı sazda
Teli telle söyleştirdik.

Her mevsimi bahar sayıp
Gül kokladık gül toplayıp
Sustuk, söze nokta koyup
Hali halle söyleştirdik.

Ariflerden irfan aldık
Gerçeği güzelde bulduk
Bir derin sohbeta daldık
Dili dille söyleştirdik.

Ne küçüldük nefse uyup
Ne yüceldik aşka doyunup
Engin dallarda şakıyıp
Gülü gülle söyleştirdik.

Cenâni, günler kanatlı
Kalan bir tad, acı-tatlı.
Gâhî yaya, gâhî atlı
Yolu yolla söyleştirdik.

GÖZ YAŞLARIM

Bir acı pınar olmuş, durmaz akar gözlerim,
Kurumadı yıllardır, şunların suyu biraz.
Dökülür ıslak ıslak damla damla kederim,
Hicran dolar boşalır, ne bahar durur, ne yaz.

Şakağımdan sıyrılıp aşağı süzülürler,
Üçer, beşer yürüyüp ardarda dizilirler.
Mendilimin altında sildikçe ezilirler,
Ben onlara acırım onlar bana acımaz.

PEMBE DOMURLAR

Nice yardan yara tozup savruldu,
 Nice esen yeller kapımı çaldı.
 Bir taştan bir taşa çarpıp yoruldu,
 Delice akışım duruldu kaldı.

Bu yeni mevsimin eski rengi yok;
 Akça günlerimin bugün dengi yok.
 Ömrümün yeşeren ilk ahengi yok,
 O pembe domurlar açmadan soldu.

Umuttan uzakta, gümandan beri;
 Şaşırp gitgide oldum serseri.
 Benim kaybolalı “gözümün nuru”
 Günlerim bitevi karanlık oldu..

1959

AKŞAM VE HATIRALAR

Güneşin yorgun başı ufuklara düşünce;
Tutuşuyor bulutlar yer yer ve perde perde.
Kuşlar bu biten günü, ta ufka götürünce,
Ürperiyor sessizlik dumanlı sahillerde..

Karşımda, özlediğim bir geminin hayali,
İçimde yuvarlanan dalgaların hali var.
Gönülden seslendiğim günlerimin misali;
Arkamda uzanıyor alevli, tozlu yollar..

Gölgelerle beraber uçuyor hatıralar,
Hülya dolu semaya bu akşam akın akın.
Rüzgârda bir soğukluk, sularda bir telaş var;
Beklediğim yelkenli yolda kalmasın sakın?

Bir gece karışıyor damla damla sulara,
Keder yüklü tepeler uzaklarda ölüyor.
Ve, bir gece siniyor en derin duygulara,
Dağılan bulutlardan rüyalar dökülüyor.

Şu تنها sahil nedir, bu kimsesizlik niçin?
Niçin kendimi bilmem, bu ıssız yere attım.
Ve şimdi martılara arkadaş olmak için,
Kollarımı beyhude çok beyhude uzattım...

ESKİ PLAK

Bir görkemli gölgedir o, ilk sularda
 Kayıp giden derinliklere:
 Petekte gördüğü düş bir, çiçeklerin
 Kelebeklerin okşayışlarından.

Hüzzamda kararı esrik günlerin
 Öpülesi ortasından yüreğinin.
 Güllerle küpelenmiş mevsimler
 Nişanlar bulutlarda Nisanlardan.

Dönen plakla gençleşmek yarım yüzyıl,
 Ve yitince yaşlanmak şarkılar.
 Uçup gidiyor kuşlar yıldızları yakmağa
 Sızısı başlayan bakışlarımızdan.

1975

KIRKINCI YAŞ

Boş artık tirkeşim, kırık ok-yayım;
Kırkınıcı odanın kapısındaayım.

Bu yaşta müşgüller tez çözülmüyor;
Ne olsa hep arslan ağzında payım.

Masallara döndü dünden ne varsa;
Kafdağı'nda esip tozar her şeyim.

Hala şen günlerin şavkı gözümde;
O tatlı demlere olmadı doyum.

Alım morunu el deren oldu;
Beni yâdellerde unuttu köyüm.

Bir demet hatıra bize, bu dünya;
Zaman ipliğinde olduk kördüğüm.

Nice yardan yara aka çağlıya,
Boz bulanık oldu, dupduru çayım.

Ne doldu, ne doydu bu dipsiz ölçek,
Gönül dedikleri, bir kırık güğüm.

Bu mevsim ömrün gün dönümü sanki
Bel büküp iniyor kışa bu eyim.

GİDELİM

Taştan, betondan uzakta yeşil,
 Böceklerin sesi, kuşların, rüzgârın.
 Kır çiçekleri.. Yabangülleri..
 Boyalarımızı atıp gidelim.

Kalabalığın olsun kamburumuz,
 Büyük yollara büyük adımlar gerek.
 Yokmuş bir dinliyen öykümüzü,
 Çalgılarımızı bırakıp gidelim.

Boyutlarımızı yansıtan suya kalaylı;
 Düğünlere, o harman yerindeki halaylı.
 Ve sevimli ellere sıvazlıyan başımızı;
 Başımızı alıp gidelim.

1976

BİZİM DAĞLAR

Bir yanı gölgede, bir yanı günde,
Gönlüm tek alaca, yaşlı bu dağlar.
Rüzgârları sarhoş, eder dört yanda,
Geçitler seçilmez, puslu bu dağlar.

Atlanıp geçilse bile her serhat,
Anılar elinde tutsaklık berbat.
Külünge türküler söylemiş Ferhat.
O sesin zevkiyle hisli bu dağlar.

Gönül eğlemiyor ne şehir, ne köy...
Geçmedi sürdüğüm beş on para pay...
Başımız dumanlı, ne sayarsan say!
Keremce sevmenin aslı bu dağlar.

Al yeşil giymeler, mor üçetekler,
Döküle savrula gör kimi bekler?
Bir bahar rüzgârı bizi itekler,
Çiğdemle, çiçekle süslü bu dağlar.

Kürsübaşı Dergisi, 1969, S. 2, s. 23

BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY İ

Dağ yeşil, taş yalın su çağıl çağıl..
 Dağ başları ferah olur Allah'tan.
 Yaprak hışır hışır, dal gürül gürül
 Tepeler rüzgârsız olmaz essahtan.

Köpeğin avcılı sürer, yalanır;
 Kekliğin kanadı kara belenir.
 Kaval kan ağlayıp sular bulanır,
 Türküler söylenir Dertli, Emrah'tan.

Keklik burnu üzüm gelir tevekten;
 Bal süzülmüş oğul dolu petekten.
 Ayranlar, yoğurtlar taşar külektan;
 Başlanır her işe hep bismillahtan.

Bu köyün damarı elifli mertek;
 Bir yanı Harput'tur, bir yanı Pertek.
 Kimimiz ağayız kimimiz ortak;
 Gönlümüz gözümüz toktur, ferahtan.

Yüksek damda kalın yorgan örtülür;
 Ter dudağa tevek suyu sürtülür,
 Bıyığı terliyen dertten kurtulur;
 Seğirtir burnuna su, tez, gûnahtan.

Ceviz pirlidenin eli karadır;
 Nakışlı tezekler sıra sıradır.
 Nasip, her yıl bize, yazı tura'dır;
 Kutlu gün bellidir doğan sabahtan.

Süyüngün bezeği, kofik dizisi.
 Meleşir koyunun garip kuzusu.
 Boz toprak bu köyün alın yazısı;
 Gülümser yeşilden, ağlar siyahtan.

Çobanın yastığı yaban yamaçtır.
 Çıkında ekmeği, yufka pağaçtır.
 İçi, şirin şerbet dolu güveçtir,
 Geçmez yine dili, ah'tan, eyvah'tan.

Yağmurla ıslanan damlar loğlanır;
 Yaramıza tuzlu pekmez bağlanır.
 Dilek ağacına niyet düğlenir,
 Masal gibi gelir günler siftahtan

Bulutlar yağmurlu, pekmezler damda;
 Orcikler nem kapar boy boy ayvanda.
 Bir çoban ataşı harlar adamda;
 Tad kalmaz damakta gah'tan, guymah'tan.

Delikanlımızda bir kaynar hal var:
 Belde lahur kuşak, dizde mor şalvar.
 Göğsünün üstünde bir deste gül var;
 Porikler dağınık, savruk külahtan.

Tarhana, pirpirim, pilav aşımız;
 Seksene erişsek keser dişimiz.
 “Dam küremek sabah, akşam işimiz”
 Hulkumuz geniştir sözden, mizahtan.

Hüner, kına olup her bir parmakta.
 Somatlar kurulur düğün- dernekte;
 Tad vardır, tandırda pişen ekmekte,
 Soframız uzaktır dertten, firahtan..

Kimimiz yorgunuz tavla, tımarla,
 Kimimiz nahırda gezer liverle;
 Gelin ocaklıkta, kızlar davarla,
 Hoşnudur avrattan, attan, silahtan.

BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY II

Çırpı çırpınların kolları güçlü,
Hamarat gelinler dert üfeliyor.
Dizler çemirlenmiş, eller köpüçlü,
Uzaklardan şakrak sesler yükseliyor.

Bahar geldi, navruz, Leyla gül açtı;
Menevşe gün görüp kokular saçtı;
Keyf ehli demlenip çayını içti,
Turunç çayına da güman kalıyor.

Nur topu çağalar çağala yolar,
Yemlik, körman, yonca çıkına dolar.
Tırtıl tel attıkça, gelincik güler;
Kuzular çırpızda koşup meliyor.

Biri ot verip de biri bükende,
Avuç bol savurur tohum ekende.
İneği moz tutup sütü dökende,
Memeyi kaçırın, bıcık gülüyor.

Bostanı haymada yatıp bekleriz,
Yastığın altına değnek saklarız.
Karpuz biz fiske vurup yoklarız,
Kavunu da göz göz kuşlar deliyor.

Yakan bir mayası var bu toprağın,
Koruğu üzüm döner yaprağın.
Yedigöz, Sugözü, ve Cumabağ'ın.
Her seher bülbülü güle çiliyor.

Çubuktan at yapar, binip koşardık,
 Külbeyle ağaca kortik eşerdik.
 Hep ekmek elden su gölden yaşardık,
 Sanki gün tutulmuş, yıllar soluyor.

Bol sakız kanattık kuru kengenden;
 Pilav kaşıkladık bakır lengerden,
 Meyvasını lecsiz vermez böğürtlen,
 Diken tırmalıyor, yaprak yalıyor.

Çorbamızın süsü yarpuz, anuktur;
 Helva tavaşının dibi yanıktır.
 Hazar Baba, Meryem Ana tanıktır,
 Çoluk çocuk da beş vakti kılıyor.

Bir yanda aluçlar, sarı pişotlar..
 Bir damda salçalar, acı isotlar..
 Yerde eşbabiye, çuvalda dut var,
 Güz geldi mi bütün ev bark doluyor.

Yakacak kütükler kökten sökülmiş,
 Kalkıp ergeceden tandır yakılmış.
 Görülecek ne iş varsa bakılmış,
 Kimi bılık yapıp kimi eliyor.

Analar yatani dürtüp kaldırır;
 Er koşan gözeden güğüm doldurur.
 Köpek kulak dikip sese saldırır,
 İtimiz de hasmı, dostu biliyor.

Hasret Dağı ağlar iğler dökölür,
 Yürekten ah çeksek dağ-taş yıkılır.
 Tutkun aya gece silah sıkılır,
 Karartan pusları sesler siliyor.

Üzerlik asılır eve ardağa;
 Korkuluk dikilir bostana, bağa
 Omuzda nazarlık olur tosbağa,
 Gelinler höllükle kundak beliyor.

Kurbanlar kesilir Hakk’a yakınıp;
 Gözlere yaş dolar mevlüt okunup.
 Günahtan, vebalden herkes sakınıp
 Feth Ahmet Baba’da dilek diliyor.

Kentliye imrenmez cömert köylümüz,
 Yar ve yurt uğruna gönöl türkümüz.
 Titremeyiz olmasa da kürkümüz,
 Çünkü olmıyan da ayre alıyor.

Yeni Fırat Dergisi, 1966, S. 34, s. 15-16-17

BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY III

Yeşertmek için her dalı yaprağı,
 Bir ömür hozana, hobana verdik
 “Sür!” dedi, kader hep kara toprağı,
 Biz de külüngü, mor dağlara vurduk.

Dağlar bizden korkar, çok sert eseriz,
 Üç beş kazma çekip dağı basarız..
 Her yıl bir yamaçta “sekü” keseriz,
 Yüksek ayvanlarda ferah köşk kurduk.

Allah’a şükredip düşmezdik dara,
 Töresini yeren etmez beş para.
 Nimet mübarektir saçılmaz yere;
 Minderde oturup, sinide yerdik.

Kağnı gıcirtısı uzatır sözü..
 Çıngırak sesidir, bulduran izi..
 “Yeşil kurbağalar” ağlatır bizi,
 Son faslı da geçip düşlere girdik.

Sarı kavunları düğler asarız,
 Samanın mereğe saklar, basarız.
 Büyük sözü duymak için susarız,
 Dinleyi dinleyi irfana erdik.

Sıra sıra dutlar “hayratı” köyün.
 Delilo, tamzara bir dizi oyun.
 Beg sırtında gömlek eskimez deyin!
 Biz ala, mor yamar giymeزدik yırtık.

Ekmeği dizinde okumuşların,
 Köyden kende yaz kış koşanı görün:
 Kaç menzil uzakta? okulu sorun!
 Okumaktan fazla, yol tepip durduk.

Deli keçi gibi, düzden gitmezdik;
 Arı yuvasına çöp sokan bizdik.
 Yazın yelyepelek harmanda tozduk,
 Kışın da elele buzda sırpardık.

Kış gecesi ayaz olur, yalınca.
 Şişemiz is tutar fitil dalınca.
 Dındık kullanırken lambadan önce,
 Tavanda oynayan cin, peri gördük.

Yakacak çırpımız kuru hortut'tu;
 Sulağımız geniş suyumuz kıttı.
 Yeyip içtiğimiz pekmez, yoğurttu;
 Ayran bardağını bu yolda kırdık.

İçkınlı yumurta" mevsim yemeği,
 Dilim dolma'mızın şifa sumağı.
 Nimet olsun, diye öküz emeği,
 Karanlık gece de bile gem sürdük.

Kara dutun dala damlar şırası;
 Pembe domurun tez çıkar rüyası.
 Halkın dilindedir "söz"ün en hası,
 Onünçün destanı bu dille ördük.

Biri gider biri gelir mevsimin.
 Gözlerde nem olur o günler bütün.
 Tüter her bacadan bir ince tütün;
 Güne gün ekleyip defteri dürdük.

Köpekler dilini çıkarıp solur;
 Davar dağdan inip avluya gelir.
 Büyük süt selesi tel dolap olur,
 Altına kaymağı yoğurdu korduk.

Ham bağladık hevenk hevenk, bağ bozup,
 İşleri bitirdik sıraya dizip.
 Selamı kelamı bol mektup yazıp,
 Gönüllü gidenden hal hatır sorduk.

Deliktaş'a davar saldı otladı;
 Gıdikler de taştan taşa atladı.
 O günlerin gitmez ağızdan tadı,
 Kaymağı ekmeğe sürüp ısırık.
 Matal değil bunlar kendi köyümüz.
 El ayak dayanmaz soğuk suyumuz,
 Yüzümüz güleçtir, hoştur huyumuz.
 Suçumuz olsaydı saklamaz derdik.

Torbası kırmızı mis kokan etin,
 Yaraya merhemdir yaprağı dutun.
 Başa dolandıkça kıvrılan tütün,
 Gidenin yoluna bakıp göz yorduk.

BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY IV

Ortalık kararıp akşam olunca,
 “Çınar”ın altına sohbet kurulur.
 Yol yorgunu esnaf bir bir gelince,
 Şehirden yeni bir haber sorulur.

Gazete buruşur heybe gözünde,
 Yaşlılar oturup okur dizinde.
 Çok yalan varsa da ellik sözünde,
 Bir yana atılmaz rafa serilir.

Kararan yollarda insanlar nokta..
 Berber Ömer maya söyler uzakta..
 Dilleşen demirle taşır çıkmakta,
 Kav’a kıvılcımla ateş verilir.

Hancıgilin Osman gezip avlanır,
 Kazım gakko yemez içmez tavlanır.
 Memik dayı heye yoğa huylanır,
 Topuğu öfkeden yer yer yarılr.

İster cepte sakla, ister belle, sök!
 Ayrıkotu fırsat bulup sürer kök.
 Ev-bark pırıl pırıl dur da iyi bak!
 Sabah akşam hedik suyu sürülür.

Parmak çalmak için akan ballara,
 Tırmanırdık arı gibi dallara.
 Yaprak arasından bizi kim göre?
 Hıştırtı çıksa da hayra yorulur.

Çıplak ata biner dörtnal sürerdik
 Ufuklardan öte hayâl kurardık.
 Üçlüce yetse de, dörtlü arardık,
 Bir düş için on yoncalık derilir.

Geleni kucaklar suya atardık,
 Çamur Göl'ü birbirine katardık.
 Sonra çayırılıkta takla atardık,
 Şimdi o günler ne uzak görünür.

Deyin'ler cevizi hem yer, hem saklar,
 Çıkçık'lar vurdukça çiğitler çıtlar,
 Bedürüsler büyür, tomurlar pıtlar,
 Ekşi dala, tatlı aşı vurulur.

Lastikli sapanın çatalı ince
 Kuşların dili de perice, cince
 Ayranlı çorbayı tas tas içince
 Miskine can gelir ölmüş dirilir.

Külbenin sapı var gülün dalından
 Şakır dil bülbülün yanık dilinden
 Su için gidip, ta Ozan Gölü'nden
 İçmezseniz tel tel gönlüm kırılır.

Yaz gelip de koyun, keçi kırpılsa,
 Güz gelince ceviz, payam çırpılsa;
 Yamaçlara üçer beşer serpilse
 “Başak” etmemize destur verilir.

Nine eteği sokar beline,
 Anuk süpürgesi alır eline.
 Ufak ufak türkü gelir diline,
 Her türküden bir özleme varılır.
 Erikler değince ne olur? deme!
 Al seleyi çık ki, göresin dama!
 Yiğide gerekmez hiç tapikleme;
 İş başında dalga geçmek yerilir.

Çalı gülü çadır gibi açanda,
 Bülbüller ötüşüp nağme saçanda,
 İboboplar şeytan şeytan uçanda
 Sekülere andal açıp sürülür.

“Gurbet”e dut verip alınır elek,
 Kuzu postu gidip gelir dümbelek,
 Üstü çiğitlerle bezekli çilek,
 Gibi, nakış nakış çorap örülür.

Kuru ot kokusu gelir merekten
 Oynıyan fincik yer arsız kurikten.
 Çile çeker iplik uman çırıktan,
 Kelep iplik “nezük”lere sarılır.

Maşallah demeğe erinen dil var;
 Kapının üstünde bu yüzden nal var,
 Master’da azgın yel, Hasret’te sel var,
 Sanmayın yel diner, seller durulur.

BİZİM DİLDEN BİZİM KÖY V

Nahırın önünde bir beyaz keçi;
Kâh sağa kâh sola dönüp bakmada.
Sürünün hep ona yüklenir suçu,
Meleyi meleyi yoldan çıkmada.

Akşamdan tutar da üzüm yükünü,
Sabahtan er söker yolcu akını.
Göz yolda farkederek ışıyan günü,
Güneş enselere vurup yakmada.

Yedigöz gözenin başı sayılır,
Dallar el uzatıp suya eyilir.
Suyun deli dolu sesi duyulur,
Devrile devrile coşup akmada.

Ak güvercin takla vurur uçarken,
Telli turna haber salar geçerken,
Keklik sükun vakti, kalkıp göçerken,
Avcı meteris'ten tetik çekmede.

Baran baran tevek yatmış sekü'ye,
Kuşlar konup cıvıl cıvıl şakıya.
Nineler seçemez mektup okuya,
Eller de okusa başa kakmada.

Tilkiler üzümü taneler saçar,
Tavşanlar çeperden fırlayıp kaçar.
Gün gelir leylekler gurbete göçer,
Boş kalan yuvayı bora yıkmada

Kışın diş diş donar dağların karı,
 Tipi kar doldurur hendeği, yarı.
 El-ayak olmada çedene moru,
 Soğuklar zemheri diye çökmede.

Allah kulunu hiç bırakmaz darda,
 Karlama şerbetle derman her derde.
 Tebrizi güllerin açtığı yerde,
 Kınalı navruzlar boyun bükmede

Çedene kahvesi köpüklü gelir,
 Feleğin kahrını çekenler bilir.
 Gelecek yıla kim ölür kim kalır,
 Nineler fincanda fala bakmada

Gece olur ses seda hep yatıştır;
 Daldan, dala isak kuşu ötüşür.
 Tanyerimiz dalga dalga tutuşur,
 Güneş ufuklara şeve takmada.

Ordaydı boy atan dalım filizim
 Yumuktu gün görüp açıldı gözüm.
 Dorukta anuğum, suda yarpuzum,
 Yel vurdukça elvan elvan kokmada.

Sırtımı dayadım yalçın kayaya,
 Dilimde tutuştu elezber, maya.
 Uyandı tomurda gizlenen dünya,
 Arışlar dalları belden sıkmada.

Anadolu'm baştan başa böyledir,
Mor sümbül menevşe beni söyletir.
Kokla, sr gözüne selavat getir!
Yurttan uzak düşen zlem ekmede.

CENANİ yürü git doğru yoluna!
Serpine dolanmaz her gl dalına,
Uzun etme; belki kadrin biline,
Dost, ahabap uzayan sözden bıkmada.

Yeni Fırat Dergisi, 1967, S. 36, s. 12 – 13

DUTUNU

Dut dalı, dut için eğilir,
 Silkinir toplanıp yığılır,
 Damakta tad olsun tazesı
 Kurusu sokuda döğölür.

Dutu un ederler tokmakla,
 Doyulmaz, yutkunup bakmakla.
 Dut avuç avuç hep yenilir,
 Dutunu bir kıvrık yaprakla.

Dutunu döğölür, sokuda
 Oturup yenilir seküde.
 Dutu un olanlar anılır,
 Söyleni söyleni türküde.

Tutunu elekte tozmasın,
 Tadına tad katıp bozmasın,
 Gönlümü koydum ben sokuya,
 Döğenler döğmekten bezmesin.

Sunguroğlu, 1968: 238 - 239

HARPUT NAKIŞLARI

Bir devir kapanmış; sanki kaderden..
 Titreşir dökülen her gözyaşında.
 Balak Gazi gibi dönen seferden,
 Yalnız kartallar var kaya başında...

Üçlü eli dolmuş dolukmuş akar,
 O asırlık çınar tarihe bakar,
 Kalenin burcundan bulutlar kalkar,
 Yükselir bir mutlu zaman peşinde.

Tilkilik – taşında kekliktir öten,
 Kalmamış bir ocak dumanı tüten.
 Harabe olsa da vatandır vatan,
 Nice bir el titrer her nakışın da...

1959

HARPUT'TA KIŞ

Bir beyaz çarşaftır Meteriste kar,
 Dar dar sokaklarda kol gezer, rüzgâr,
 Şehriye kesilir her akşam evde,
 Saçları topukta kız yüzük oynar.

Sürütmeler kürer karlı ayvanı,
 Mumların damlası süsler şamdanı,
 Tabanda cengeri yol yol kilimler,
 Sofada al yeşil kürsü yorganı.

Kazığa kar yağar küpler açılır,
 Bademler kırılıp tek tek seçilir.
 Sakal öpüşmeğe gelince sıra,
 Söz kesimi olup şerbet içilir.

Ayva, nar dizilen raflar oymalı,
 Destihan üstünde yeyip doymalı,

Şimdi gönüllerde hasreti derttir,
 O geçen mevsimler yürekte kurttur,
 Nicesi dönmedi Kars'tan, Yemen'den
 Harput uşakları candan cömerttir.

1958

TÜRKÜLER

Yönünü bülbüle dönen,
Güle, “yüzgörümü” bunlar.
Nağme nağme yanıp sönen,
“Çaydaçıra” mumu bunlar.

Gönül yükü kile kile,
Söz anlatmak müşkül dile.
Sıla, göz göz durmuş yola,
Düş’lerin yorumu bunlar.

Ezelden sevdaya dalmış,
Bahtının yıldızı gülmüş.
Yerlerden temennâ almış,
İlkbaharın çimi bunlar.

Bunlar ak üstünde kara,
Gecelere olmuş çıra.
Baş küpten süzülen şıra,
Has bardağın demi bunlar.

Kış burada, yaz burada
Atlı gitmiş, iz burada.
Eme geçer söz burada
Bir masalın tümü bunlar.

Kıt’a kıt’a, pare pare,
Dağılır dertlere çare.
Sevdâdan yük tutup, yâre
Yelken açan gemi bunlar.

Meyva dalındaymış meğer
Rahmet oluk oluk yağar.
Mihrabından ay'lar doğar,
Gönüllerde câmi bunlar.

Tel-duvak, gelin başıdır;
Toy düğün, binek taşıdır;
Acı tatlı gözyaşıdır,
Mendillerin nemi bunlar.

Atalar sesidir türkü.
Serhatlerden gelir belki.
Hepsi de bizdendir; sanki
Dayı, bibi, emi bunlar.

Ağyardan derman sormadan,
Nâmerde ferman vermeden,
Bir hayat akmış durmadan
Baki kalan kumu bunlar.

Yeni Fırat Dergisi , 1966, S. 31, s. 16

FIRATLA SÖYLEŞME

Dur Fırat! Sana bir gizli sorum var:
 Bingöl'den, Harran'dan haber ver bana,
 Ağrıdan yol alıp Mardin'e kadar,
 Geçtiğin her yandan haber ver bana.

Çöllere boşanıp akma, dur artık,
 Sana göz yormaktan solduk, sarardık.
 Işığa dönsün bu çöken karanlık,
 Bir aydın vatandan haber ver bana.

Murada ermektir gönül talebi,
 Sana “Bend” oluşun budur sebebi,
 Akışın Alparslan akını gibi,
 Yeni bir destandan haber ver bana.

Dünyada var mı hiç su gibi aziz?
 Sen vatan koynunda ol bir iç deniz.
 Bir bağıryanıktır Urfa, Elâziz,
 Derdim çok dermandan haber ver bana.

Çağla ki şavkınla dağ- taş uyansın,
 Öz yurdun yaprak gülle donansın.
 Bacalar tütsün hep, ocaklar yansın,
 Dur Fırat! Keban'dan haber ver bana.

Yeni Fırat Dergisi, 1966, S. 28, s. 7

BAKIRI İŞLERKEN

Emek verdim yarım diye,
 Bakır tenli bir vazoya;
 Döver çekiç, okşar eğe,
 Nakışlanır oya oya.

Tezgâhımız, düzenimiz,
 Bize veliler mirası.
 Kırk kulpludur kazanımız,
 Her kulpu bir sır halkası.

Ergenekondan ses verir,
 Körüğümüz çekicimiz.
 Alnımızda tarih erir,
 Efsane dolar içimiz.

Tan yerinin kızıl rengi,
 Teveklerde hevenk hevenk.
 Ses âhengi, ışık cengi,
 “Nay” üstünden sıçrayan renk.

Bize ata yadigârı,
 Bakır dövmek, sim işlemek.
 Bir emek zevkidir kârı;
 Bir vatan harcıdır emek.

Gündüz, 1968: 105

UYGARLIK KOŞUMUZ

Kopmuş deli bir fırtına usuldan,
Ta gün doğusunda, günden ileri.
İlettikçe aydınlığın muştusunu allanmış,
Bayrak tandan ileri.

Dorukları dolaşmamış aşmışız,
Kartalca bir tutku kanımızda kor.
Uçmuşuz ak köpüklü yağız atlarımızla
Yoz tufandan ileri.

Çiftimiz çubuğumuz işlemiş tüm yaylalarda,
Bire bin vermiş yiğitliğimiz, ağılu.
Üç ölçüp bir biçmişiz
Us tırpandan ileri.

Canevimiz saban demirince ısıltılı,
Çetin günlerin mayasından kavruk yüzümüz,
Üçe, beşe, ona karşı her savaş;
Türk cihandan ileri.

Nineler, dedeler bel doğrultup sürülü kurşun olur
Pusat yüklü kağnılar gıcırdamaya görsün.
Özgürlük baştan yüce.
Vatan candan ileri.

Yetti yüzyıllara alın terimiz.
Ne kuşku kaldı, ne yanılğı inancımızda,
Yankır aydın yarınlardan soluğumuz
Her ülküden ileri.

Yüzümüz bilime çevrik, toprak suya, güneşe,
Arındık çorak kalıntılardan,
Uygarlık düzeyinde sürer koşumuz,
Bu gün dünden ileri.

NİYETİ GAZA ALLAHÜEKBER

Tuna, Fırat ve Nil ki
Söylenir türkülerdir değirmenimizde,
Selçuklu kartalı, Osmanlı tuğrası,
Hâlâ nöbettir kapımızda.

Öz sabahımızdan esmişiz,
Has duran mehter duyarlığımızla,
Sancaklara uygun serhat çınarları..
Kemer yok sütun var yapımızda.

Yer aradık ışığımızı koyacak,
O yalvaç acılarından doğan o.
Düşünceler itişmedi zırhlanıp,
Hilâl parıldadı dağ başımızda.

Hisar Dergisi, 1979, S. 260, s. 25

MEÇHUL ASKER

Bir asker kaybolmuş;
En yiğidi, en büyüğü askerin.
Karada, havada, denizde;
Ölümlerin ötesinde.

İlk saflarda yalın kılıç, yalın pala..
Tuğlarla at başıdır dörtnele.
Nal sesleri ufukların kulağında,
Gök gürültülerince yankılanır hâlâ.

Kâh yıldırım gibi inmiş dört yanda karanlığa
Dağlarda dümen tutmuş kâh, fetih gemilerine.
Köhne kapılar gibi açıp kapamış,
Çağları çağların üstüne.

Bir uçtan bir uca sıra dağların,
Duman, duman göğsünde dinlenir başı;
Okunmaz adı sisten,
Ağrı Dağı'dır mezar taşı.

Ankara Kalesi'nce kalbi;
Fırat gibi atan damarı vatanın.
Adsız, nişansız düşse de yere,
Mutlu konuğudur Hak katının.

Yürek gibi taşımışsa da göğsünde inancını,
Şimdi tanıyıp okuyanı yokmuş rûhuna.
Dünya tanıyıp bilmiş ya, yeter;
Varsın adı olsun MEÇHUL ASKER.

O'nun Viyana'larda kalan çevre, yavuklusundan,
 Ve doyulmamış gençliğine baskın vatan kaygısı.
 Yedi denizlerde Barbaros'ca dalgadır coşkunluğu,
 Serpilen alın teridir en güzel çiçeğin tohumu

Palandöken'de yağan kar...
 Süren filiz Sarıkamış'ta...
 Yürek vuruşlarımızın döğdüğü kılıç;
 Parıldayan Allahıekber'le.

Mehterin övüncü o ki, Allah Allah! her sefer,
 Ve davulların, kol çeken hey hey! halayda, barda;
 Destânını dinliyoruz bre şahinin aman!
 Tipide, borada, karda.

Meçhul denilir mi?
 Dumlupınar'ca, Sakarya'ca, Kızılırmak'ca;
 Durulan kanı, bayraklarda,
 Dalgalanan gururu.

Uçan ok, savrulan mızrak, susan tüfektir...
 Kendi gitmiş adı kalmış yadigâr;
 Yiğitliği yere, göğe yazılmış;
 MEHMET'tir.

Hisar Dergisi, 1970, S. 81, s. 17

ÖLÜM

Beklemem tren sesini,
 Beklemem müezzini,
 Öyle hissettim ki;
 Bir sabah verdin son nefesini.
 Artık beklemem mehtabı,
 Hasret çeken yolları beklemem.
 Sana benim yerime
 Böyle bir sabah sema ağlasın.
 Mektupların fişkırsın
 Yeşil duaların ardından
 Üstünde dikenleri okusun rüzgâr.
 Ey benden uzakta
 Ey bana en yakın
 Ey yalnız benim sevdiğim
 Beklemem.
 Şarkılarını terennüm için
 Artık seni beklemem.
 Son şarkım “ölüm” olsun...
 Nasıl gidebildin?
 Nasıl kıydın bana?
 Artık bu beyhude hayatı
 Daha fazla beklemem.
 Şimdi mezarlıkta
 İki tane mezar,
 Biri ben,
 Biri susmayan ümitlerim.
 /
 Sen yaşamakta devan edeceksin.
 Sen ölmedin, ölmeyeceksin.
 Öldüğün şehir bana mabet,
 Ve sen şeyhim olacaksın.

Dualarım sen,
 Çilem sen,
 Tesbihim sen olacaksın.
 Hayır! Ben bir dinsizim.
 Seni alanı inkâr ederim...
 Bahardan başka ağlamak için
 Hiçbir şeyi beklemem.
 Artık sen toprak ve ben bulut oldum.
 İşte böyle bir bahar,
 Son aşkın rüzgârı önünde
 Küme küme başımı alıp
 Diyar diyar giderim.
 Şiirlerimi sana değil
 Gruptan bütün renkler ile
 Yaşayan sevgililere veririm!..
 Ölüm!
 Ne bu iki sözlü kelime
 Ne bu kemik yığını
 Ne bu korku, ürperme...
 Ölüm!
 Sen bütün kıskançlığınla
 Bütün şiddet ve kininle gel.
 Sana güldüğümü
 Sana kollarımı açtığımı göreceksin.
 Fakat acele et,
 Bu beyhude hayatı
 Daha fazla beklemem
 Beni de!.. Beni de!..

ÖMÜR

Hayat kısa bir adım.
 Düşünmeye kalmaz bakarsın bitiverdi.
 Biteviye:
 Perde kalkar, perde iner.
 İçerde dram, dışarıda komedi.
 Biter...
 Sebep arama beyhude
 Ta Âdemden beri böyle gelmiş böyle gider.
 Hayat kısa bir adım
 Düşünme at bir adım...

1952

KITALAR

Aşağı yukarı olduğumuz, hiç.
 Benzeriz, eşiz.
 Sonunda, düşecek toprağa
 Fırlatılmış bir avuç taşız.

 Mumluktan geçip halimiz
 Döne döne ses olmakta.
 En güzel söylemek hüner ya şarkımızı
 Gitgide bayılıyor plak da.

1976

KİM BİLİR

Dünya oldum olası böyle midir?

Kabuğuna sıkıştı dünya.

Oluk oluk sokaklarda insanlar

İnsanlar sokak sokak dolu.

İnsanlar sokaklarda;

Görmiyen, duymıyan, acımıyan insanlar.

Türlü dinde, türlü bayrak altında,

Benim gibi elli ayaklı...

Benim gibi insanlar beni anlamıyor,

Ben de benim gibileri.

Sen biliyorsun yalnız sen!

Aşkınla deli olduktan geri,

Benim gibileri...

1960

GURBETE GİDEN YOL

Bu sığircıklar her güz böyle uçarı;
 Küçücük gözlerinde ehramlar, mavi Nil.
 Umut fırtınasının çığılığı upuzun yollarında,
 Ömür biter bu yol bitmezmiş, ne çıkar!
 Mutlular hep düşler yaşamaksa yanında.

Gökdelenlerden verimli toprağın memesi.
 O kadar bizden, o kadar aktı ana sütünce,
 Karasabandan sağıla gelen türküler;
 Allı morlu anlamını yitirmiyeydi,
 Çoluk çocuğun gözlerindeki.

İndirilen atından üç kıt'a da koca,
 Peri padişahına geçim derdi iş oldu.
 Kan davası değil yüreklerdeki sancı,
 Vurulmuşluğundan o uzak mutluluğumuzun.
 Şimdi yâd ellere düştük paramparça, yabancı

Ayrılmak alışıldan kopmak..
 Kuşlar güneye doğru bizler batıya.
 Aynı türküdür ömür söylenen gurbet yollarında.
 Bir çoğaltıp hızlandırmalıyız ki çarkları daha,
 Uçmasın gönlümüz gurbete kuşlarla yarın da.

Hisar Dergisi, 1973, S. 116, s. 15

ÖTEDEKİ YAKINLIK

Bu böylelikler veriyor onu ele,
Altın tel çekişleri şafağın,
Kuşkulu bakışa ceylanların,
Toprak kokulu yağmur gülü.

Koşuyorduk dört yönde sabahlara,
Karartılmış kentin yıldızlığından,
Şimdi boş balkonlar, acımasız,
Belli ki o çiçek sığmamış saksılara.

Tavşan kırına çaldı saçlarımız,
Kurdelaı eski aynalar yapayalnız,
Yine böyle bir adım ötede gibiydik,
Yine öyle yakınız uzakta.

Yavru kuş topladıkça geceyi saçaktan,
Bir köşeden o, diğerinden ben çıkarım.
Gözgöze oluyoruz diye okudukça,
Fısıldadığım hep o mısralara.

Böylesi daha güzel belki.
Uçması uçurtmamızın pırıltılı
Masal uzaklığındaki pınarda,
İpini koparıp yıldız gagasından.

ANILARLA ELELE

Sulara gömüldü dolunay çocukluğumuz,
 Ki ıpslak yansıyor gözlerimize.
 Yalnızlığımız büyüyor gölgeli sulara,
 Boynu bükük sazlarla elele.

Konuşmayı çığlıktan sonra öğrenmişiz.
 Çığlığın yeniden inandık üstünlüğüne.
 Geçip salt beste olduğumuz hür şarkıları,
 Dar güftelere tıkıldık sözlerle elele.

Çocukluk günlerimiz bizim;
 Sonsuzluk boyunca özlemle duyacağımız.
 O kaybolduğumuz açık kapılara
 Dönebilir miyiz daha, izlerle elele.

Zamanın rengi seçilmiyor yakından;
 Bir demet çiçek uzaklarda, sevdiklerimiz.
 Nemiz var devşirdiklerimizden daha gerçek.
 Düşlü uçurtmalardan, gözlerle elele.

Hisar Dergisi, 1973, S. 119, s. 17

ÇOCUKLUK ARKADAŞIMLA

Dr. Tuğrul ALTANER'e

Bir kış akşamı Yakacık'taki gazinoda,

Tuğrul, Farukçuk, yengemiz..

Ve ben,hasta perhiz..

Ta uzakta sisler içinde

Gözlerim noktalanmış da,

Tutuşmuş yüreğimde Adalar'la deniz.

Soframızda bira, etli bir şey, salata;

Ekmek,tuz..

Ve bir çerez: çocukluğumuz.

1969

KAPILARIN ARDI I

Denize dökölüverdi yıldızların bütününü.
 Martıya vurunca karanlık suda fener.
 Bulunduğumuz setten uzanırken
 O eski akşamlara dalmak için.

Hani ne ırgalamıştık bir zamanlar
 Umut, beşiğini büyüsün diye.
 Ne taşımıştık şehzade yalnızlığını
 Konaktan konağa bir kızı bulmak için.

Kaynaklar artırıyordu susamışlığımızı,
 Yenilerini tatsak da her adımbaşı
 Tepelerde doruklardaydık daha bir,
 Şafaklardan hız almak için.

Gençliğimiz.. Hiç eskimiyecekmiş gibi geçen
 Ne çabuk da gidiyorsun öyle.
 Bahar ülkesinin sultanıyken büyük,
 Kapıların ardında örtük, nereye, ne olmak için.

KAPILARIN ARDI II

Denize dökölüverdi yıldızların bütünü.
 Karanlık suda martıya vurunca fener.
 Daha bir papatyalaştı gözlerde martı,
 Bulunduğumuz setten uzanıyoruz say
 Eski akşamlara dalmak için.

Hani ne ırgalamıştık bir zamanlar
 Umut, beşiğini büyüsün diye.
 Altın anahtarı belimizdeyken yüce kapıların,
 Ne taşımıştık şehzade yalnızlığımızı
 Konaktan konağa bir kızı bulmak için.

Kaynaklar artırıyordu susamışlığımızı
 Yenilerini tadsak da her adımda.
 Serpelemeden yapamıyordu aşk yüreğimizde,
 Tepelerde doruklardaydık daha bir,
 Şafaklardan hız almak için.

Gençliğimiz; hiç eskimiyecekmiş gibi geçen,
 Ne çabuk da gidiyorsun böyle.
 Bahar ülkesinin sultanıyken büyük,
 Kapıların ardında açık örtük;
 Nereye, ne olmak için?

AĞARAN DÜNYA

Altın ufukları gözlemek hoş,
 Kervanlar dönmüyor gittiği yerlerden.
 Turistlerin elinde şimdi bakır pul pul
 Bakraç, ibrik, kurumlu tavalar,
 Güller açmakta Çadırcılar'da İstanbul.

Evire çevire döğerken bakırı şendik.
 İçi boş, sonu boş biçimlenen düşlerimizdi.
 Örsle çekiçe noktalanıp dakikalarımız
 Gönlümüz güvenirdi çalınası tel tel.
 Hitit güneşlerine uzayan ellerimizdi.

Çevremiz şimdi bembeyaz bir yolçatında,
 Saçlarımızca alüminyum, emaye, paslanmaz çelik.
 Güneşler doğup batmıyor raflarımızda.
 Taşımıyor Ergenekon'lara ocaklar bizi
 Yüreğimize üflemiyor delinen körük.

1975

AHMET KIZILTAN'A

Kızıl yer, kızıl gök, kızıl tan,
 Ağardı ufuklar şenlendi vatan.
 Geceler koynundan hür ufuklara,
 Bir al at üstünde uçtu. Kızıltan.

1960

GÖZ AĞRISI

Lâle gül soldu; güz yüze güldü;
 Tanyeli gibi tez geçti bahar.
 Renkten kokudan son yudum kaldı,
 Başımda hâlâ mahmurluğu var.

Pınardan öte düşenler, susuz..
 Özlemi kalan tek, bir yudum su.
 Bu şehirde bir benim uykusuz,
 Bir de sevdam var gönül dolusu.

Şavkı sönse de, dumanı büyür,
 Anılar tütüp gider, tutulmaz.
 Kâsede şarap, kesede mühür...
 İlk göz ağrısı ah. Unutulmaz.

1965

HATIRALARA

Kısa günlerin elmasları!

Niçin içimdeki ezintileriniz.

Yenilenmek hevesine düştüler?

Neden zorluyorlar fısıltıları keşfetmeğe

Siz, bitmiş acıların baş ucunda uyuyunuz.

Bilmem ümitlerim mi var,

Geride?..

Sizlerin uzaklardan gelen elçiler?

Bir bir şekillerinizi

Bu okşamak arzusu neden?

Bir zaman susunuz!

Yeniden macerada başım

Gönlüm sizden sabırlı değil.

ON KASIM

Ayrılık ataşı başka..
 Ayrılık derdi ince..
 Üşünüyor yürekten,
 Havalar böyle esince...

Kolay değilki unutmak;
 Acımız büyük.
 Acımız taze daha,
 Dün'ce...

On Kasım sabahlarının,
 Gözleri yaşlı..
 O günden beri,
 Hüznü derince...

Anıttepe'de bir gök
 İnsanlığa gülümsüyor.
 Meş'aleler yıldızca..
 Atatürk gün'ce...

Varsın Samsuna çıkmasın;
 Sakarya'da savaşmasın yeniden.
 Açtığı yol aydınlık
 Her şey yerli yerince...

Elazığ Gazetesi, 1967, s. 1

SÖNEN HARPUT

Muhterem Babacığma

Toz duman içinde bıraktı felek,
Harput'ta eğlenen gülen kalmadı.
Her Cuma, al ata binip yelekcek,
“Cırt Meydanı” na gelen kalmadı.

Eskiden nice bir nasip paylandı;
“Şehir” de kışlanıp, bağda yaylandı.
Dereden tepeye hoyrat söylendi,
O mutlu günleri bilen kalmadı.

Ustası, çırağı; toyu, ermişi;
Tezgâh başlarında bıraktı işi.
Puşunun yazmanın yok savruluşu;
Bardaktan boşalan, dolan kalmadı.

Minare lal olmuş; sararmış çınar;
Sırrını kaybetmiş ince nakışlar.
Ne “kürsü başı” var, ne yar, ne karar;
Anadan atadan kalan, kalmadı.

Bu günü aşarak aydın düne çık!
Dört yana gözünü kapıyarak bak!
Camilerden taşan şen cemaat yok,
Beş vakit kıldırın, kılan kalmadı.

Artık orciklere pestil dolanmaz;
Çortunlar akıp da sular bulanmaz.
Yâd eli değse de böyle talanmaz,
Talan gerçek oldu, yalan kalmadı.
Kapılar kitlenmiş, çarşılar bomboş;
Ne yazımız yazdır, ne kışımız kış.
Halayı, avreşi unuttuk kardaş!
Oynıyan kalmadı, çalan kalmadı.

FİKRET MEMİŞOĞLU'NDAN SONRASI

Sayın Hafız Osman Öge'ye

Herkes bir arzunun peşine düşmüş,
Şu benlik dağımı aşan görünmez.
Seçim, geçim derdi başlardan aşmış,
İrfan meclisine koşan görünmez.

Salkımı çor almış, küf tutmuş başak,
İyiler seçildi, kalan hırhaşek.
Ne başta bir puşu, ne belde kuşak,
O renkli günlerden nişan görünmez.

Hayri'ler Fikret'ler Haydar'lar gitti,
Nükteli sohbetler şenlikler bitti.
Kader kasırgası tez talan etti,
Toz-duman içine düşen görünmez.

Bir şevkle demlenip yırlamak ayıp;
O soylu, şerazat neşvemiz kayıp.
Cümle ervaha şen mendil sallayıp,
Çayda çıralarla coşan görünmez.

Kürsübaşı Dergisi, 1972, s. 16

BALIKÇININ TÜRKÜSÜ

Deniz satıyorum kulaç kulaç
 Aydınliğıınca gökyüzü.
 Allı morlu bir bulut geçiyor sığmıyan
 Karasına, Karaköy’de gözümün.

Deniz satıyorum buğıulu buğıulu
 Uçarılığıınca martı kanadı.
 Ben miyim sandaldan, inen çıkan
 Balıklar mı alacalı elimdeki.

Deniz satıyorum yosun kokulu,
 Karşılığında gölgen senin tek.
 Satacağım izdüşümlerimiz suda,
 Bir vapur saati buluşuncaya dek.

İNSANOĞLU

Hurşit SAİM'e

Anlara değiyorum geçen
Durdurup bir bir avuçlarımda yokluyorum anları.
Serendip adasından ilk kez bakıyorum yeryüzüne
Ben insanoğlu yalnız evrenin.

Bir avuç balığa ve bir can veren soluğa
Karışır yitiklikte masalım.
Doğuşum günce zamana, geişim ışıka kocaman;
Ben insanoğlu aydınlığın mayası.

Zaman öten horoz, uyarır bilinmezin ırasını
İ içe artımlarla sonsuzlaşmaktayım yoğun.
Doğa gizleriyle sürer savaşım ayrıncasız, hızlı
Ben insanoğlu gerçeğe aç.

Diriyi, uyanığım yakıcı çölde, serin ormanda
Bakınırım, en güzel sese, en güzel duruşa özlemim,
Ve en güzel vuruşu yürekten, selam durmuş,
Ben insanoğlu güzelliğe tutkun.

Bir yarıştayım ki uygarlık yapıp yıktığım.
Geçmişten geleceğe ben varım kitaplarda.
Bir koca kasadır anahtarsız, umursamazlıkla sırtladığım,
Ben insanoğlu niçinini kavramamış yaşamın.

Tavşan evik, tilki kurnaz, kuş ötegendir;
Güven olmaz elbet, it ısırır, katır teper.
Bütün canlıların dışında besbelli, dışında;
Ben insanoğlu içinde alacası.

Tanımlı tanımsız ortamlarda buyruğum geçer.
 Uçurabilirim kuşları, zeytin dalı gagalarında çığlıkla.
 Göklerden yücelikler yağar üstüme sağanak sağanak;
 Ben insanoğlu düşünen yaratık.

Mutluluk aranırım doğaüstü kapıları döğüp,
 Merdivenim dayalı uzağa, bakınırım kuşkulu,
 Saat sarkaçlarınca yüreğim tik tak.
 Ben insanoğlu ölümlü, zayıf, yaprak.

Mühür değil bastığım bir soğuk kahkahadır yarınlara.
 Dünden bugüne çalmakta, öldürmekte, zulmetmekteyim.
 Çözumsuz kıskançlıklara düğümlü bencilliğim,
 Ben insanoğlu günahkâr şaşkın.
 Kan kuser silahlarım ufuk yaygınlarınca,
 Boynu bükük durmasına dayanamazken çocukların.
 Öğünemem, insanlığımdan utanırın gururla başı dönmüş.
 Ben insanoğlu çiğ süt emmiş.

YEDİVEREN ANILAR

Hani sabahtı ya..

Ta eski o balkondaki

Saksıları sarmıştı yıldız alevi.

Odur tutuşturan narlarla

Turuncu bahçemdeki

Yediveren gülleri.

Hani bahardı ya..

Ta eski o yolda ki

Çiçeklerin çaldım güneşini.

Odur ısıtan hâlâ

Karda yağmurdaki

Ağlıyan ellerimi.

AĞIT

Babam için

Bin kollu rüzgârmiş kucaklıyan.

Çalar saatın sustu sesi.

Tatlı türküler söyliylen.

Beyaz zambakların açtığı yoldan,

En yüceye yolcuydu içindeki,

Evreni çiçekliyen.

Öteye koşuyordu gün ışığından,

Umursamadan ağlıyan sesimizi;

Biri var ki daha sevip bekliyen.

Geçti güneş çarşısından..

Gözlerinde huzur çiçekleri

İç görüden dökülen.

Bakmadı ağlıyan gözlerimize

Açıkça anlatıyordu açık elleri

Hiçliğini, her değerini özlem çekilen.

YİTİK DÜŞ

Mehmet ÇINARLI'ya

Orada orada işte

Baharı koşan tay

Ceylan yorgunu

Gökkuşağı uzağındaki.

İşte şurada şurada

Altın ok gümüş yay

Karanfil yangınları

Çiçek bayramındaki.

Nerede şimdi nerede

Varını yoğunu harcayan ay

İçtikçe yıldızları yiten ırmak

O elmas avucumuzdaki.

1976

BİTMIYEN KOŞU

Bakıyordu ürkek ileri
Gölgeli ala gözleri
Arasından uzun kirpikleri.

Kurulup boşalan yayca,
Sıçradı geceden sabaha
Güvercin ayaklarla.

Ceylandı koşuyordu işte
Bakmadan geriye
Belki kurtulurum diye.

1976

BULVAR KUŞLARI

Yaz akşamının on yedi suları..
 Dolduran bir yorgun aydınlık,
 Sıhhiye'den Kızılay'a,
 Gül giysilerle bulvarı.

Hemen üstümüzde gece,
 Kentlerin eski misafirleri;
 Bir yerlerden uçup gelen,
 Saçaklardaki bulvar kuşları.

Ve gurbetçi türkülerle
 Solmıyan rengimizi getirenler.
 Olanca varlıkları bizler,
 Bir de omuzladıkları akşamları.

Hiç biri işini bitirememiştir
 Masada, tezgâhta, evde, sokakta;
 Aşkın ve güzel yaşamın sözünü,
 Umut yarına çevrilen yaprakta.

Hisar Dergisi, 1978, S. 174, s. 14

ÇİÇEKLERİMİN BAHÇESİ

Çocuktum

Çiçek düşüre düşüre koştum.

Hala uçuşuyor sabahlarımdan

Toplıyasınız diye.

Büyüdüm

Çabuk, daha yağmurlardan.

Türkülere gökkuşakları kurdum

Geçesiniz diye.

Çiçeklerim..

Bir gün devşirilecek yıldızlardan

Geceden toplandığını aydınlığın

Bilesiniz diye.

1980

GÖKKUŞAĞINA BAKAN PENCERE

Şarkımızı söylüyorsa rüzgarlar,
Karanlık gecelerimiz yıldızlanır;
Maviler eksiksiz geçer gözlerimizden.
Bakarsın kapımızı çalmakta deniz,
Yelken açar çağrılanan yüreklerimiz.

Şarkımızı söylüyorsa yağmurlar,
Kupkuru saksılar yeşerir kırağı tutmuş;
Açılır gökkuşağına bakan pencere,
Uzakta çiçek şarkılı bir dal ipince,
Gençliğimizdir besbelli kuş seslerince.

Şarkımızı söylüyorsa akşamlar,
Ayın tanburundadır mehtabın eli.
Ceylanlar ilk atlayışta geçer şafağı;
Başlar, bulutlu baş dönmelerimiz,
Belki de gül iklimlerinde sabah ederiz.

Şarkımızı söylüyorsa kitaplar,
Hani seslerimizin yığılmış olduğu;
Güneş düzlüğüne çıkılır geniş.
Birlikte olur, ayrı düşse de gölgelerimiz,
Şiir akşamlarında uçuşan kelebeklerimiz.

OCAK BAŞI

Örste yedi can,
 Çekiçte çatal yürek
 Diziliyor çeyizi toprağın
 Kazma saban demiri kürek.

Yıldız yağmurları vurur geceye,
 Uyanır göğüsteki uyuyan kösele.
 Ele kola sağlık
 Ve ekmek Kezban' a Elif'e.

Vur, çevir, yak düşleri,
 Durmadan dinlenmeden ustam!
 Demir tavına
 Söz düğüne gelsin tam.

Korlaşsın da bir mavi
 Gündüzden gecelere dek.
 Sıçrayıp saçılsın aydınlık,
 Köye, kente giderek.

OZAN YONTU

Ola ki bulut haritasıdır yüzündeki,
 Hüznün çözülüp düğmelendiği,
 En ince tanyerinde o, kentin;
 Yontuya yük değilmiş mermerliği.

Gidip düşmüş tohumu çağlara sesinin,
 Kuşlarla, rüzgârla, duru sularla.
 Uzantısı yüreğinin dudaklardaki,
 Zaman sekilerinin eskimiyen çiçeği.

Gece ne güneşler saklıyor.
 Füze atımlık ötelerde hep, gözbebeği.
 Yıldızı bilmeden bakmamış göğçe;
 Bir düşe dalmış ki tam istediği.

Uçup güvercinler yalnızlığından,
 Beyaz merdivenlerine konar gökyüzünün.
 Denizce, yarası sağlayan ayın okşadığı,
 Sabahlardan haberli sessizliği.

1977

ÜMİT

Penceredeyim:
 Dün, uzaklarda güzel bir yüz.
 Bugün, önümde duru bir göl.
 Yarın, sisli bir zirve.
 Hepsinin üstünde
 Masmavi bir gök..

1945

YOL

Güneş, çoktan battı
 Ufuk karardı...
 Sularda gizli, derin bir sükût var...
 Sonunu görmediğin bir yolda yürüyorsun.
 Ve
 Biten gün kadar yorgun vücudunu
 Yerlere serdin...
 Kalk!
 Sıyrıl bu geceden
 Kılıç gibi çık,
 Durma
 Sorma
 Yürü!
 Buna yol denir.
 Gitmekle tükenir.
 Bütün engelleri kaldır,
 Saldır!
 Kartal pençelerinler yık.
 Yavaş yürü
 Fakat;
 Daima durmadan yürü,
 Elbette bir gün seni
 Özleyen ufuklar
 Kucaklar...
 Haydi yürü!
 Arkadaş yürü!
 Bu siyah ufukların ardında
 Pembe ufuklar var...
 Yü-rü!

BARIŞ ÇAĞRISI

-Gençlerimize-

On ikiden düşürme gözlerini iri iri üstüme
Yumruğunu kaldırma, sevip sıkıttığım elini.
Düşmanımız bir, eşimiz, dostumuz.
Neyi bölüşemiyoruz?

Bizim bölüştüğümüz dizimizdeki azık.
Ellerimize sığmayan güneşlere yazık.
Su kanıp içtiğimiz bir, ekmeğimiz, tuzumuz.
Neyi bölüşemiyoruz?

Geri al gözlerini gece sefalarından
Büyüsün daha, daha usumuz.
İnancımız bir, yolunda öldüğümüz insanımız,
Neyi bölüşemiyoruz?

Uzat ellerini ılıman pencerelerime
Dalı sensin güvenen balkonumuzun çiçekli
Anamız babamız bir, kanımız canımız
Neyi bölüşemiyoruz?

Bizim ellerimize yağın türküler karlı,
Ve ıslandığımız yağmurlar aynalardaki.
Toprağımız bir kentimiz uzak köyüme
Neyi bölüşemiyoruz?

Gel çiçekler giyinik dille kardeşi
Tabağı nar dolu yaz gecelerinden, konuş!
Bayrağımız bir, adımız şanımız.
Neyi bölüşemiyoruz?

GEZGİN SATICI

Eski arabanın üstünden,
Yıldızların döküldüğü o,
Gün doğuyordu taptaze,
Geceden kaçan.

Güller, erguvanlar çıkıyordu,
Kuşları onun vurdukça camlardan.
Sevgiler sarkıyordu zembil zembil
Geceden artan.

Yokuş yukarıydı yolları satıcının.
Limonlar düşüyordu alnından.
Yankıyan sesimizdi işitilmez, sesinde;
Geceyi aşan.

Hepsi satıldı, hepsi bitti..
Bir gün itti arabasını gecenin boşluğuna
Şafaklara attı topunu kantarın, yüreğindeki
Geceyi tartan.

Hisar Dergisi, 1978, S. 254, s. 25

YOLLAR

Bir geçit ararım, d n'de bugün'de,
 Ne çare dağlara yaslıdır yollar.
 Gönül at oynatır sanki her yönde,
 Ne mümkün dağ aşmak pusludur yollar.

Sesem de geemem; bu bir dik serhat.
 Bu yolda geç kalmak, bitevi berbat.
 K l nge türküler söyletmiş Ferhat,
 O sesin şevkiyle hislidir yollar.

Vadide ırmağ'ım, tepede köy' m
 şahlanan kırata kurulmuş bey'ım.
 Falanım filanım neysem hep O'yum,
 O Kerem yolunun aslıdır yollar.

Al yeşil giymeler, mor   etekler,
 Yüz bir renk içinde g r kimi bekler.
 Bir bahar arzusu beni itekler,
 iğdemle iekle süslüdür yollar.

YÜREK AYDINLIĞI

Dudak dudağadır geceyle gündüzün atı
Ufukların oyunu zamanla.
Her varış bir sonraki kalkışa muştı;
Sonsuz yolculuktaki hiçliğimizi anla.

Işığı sığabilirmiş noktaya güneşlerin
Küçük, büyük deme! ölçüler yalan.
Sevgilerle kocaman noktalar
Sevgiler sebil sevgiler talan.

Benim de bir yüreğim var
Ne güçlü, ne geniş, ne de dar,
Yıldızların doluştuğu bir kutu
Şu yumruk kadar.

Uzanıp uzanamadıklarımın öteyim
Düşlerin büyüsü gerçeğe dar.
Ellerim, gözlerim benim yanımda
Yüreğim ötelerde herkes için atar.

Bir rüzgâr içimde ılık
Al beyaz kanatlarla bir uçuş katar katar
Her kimin diken batsa eline küçücük
Büyüğü gözüme batar.

HABERCİ

Güneşi yüklenmiş getiriyordu yüzünde,
Yuvarlak, yorumsuz, içindeki.
Vermek uzakları, daha eksiksiz vermek..
Kan ter koşuyordu haberci.

Çocukluğu yumuk avcundaki,
Yüceltiyordu, yetkinliği kovup.
Ayışığı mihrabında zembereğini
Yalnızlığın, kuruyordu haberci.

Mask, idol yada o madonna..
Yeniye dövme nakış saygın eskiler.
İç kavrukluğuna seramiklediği
Bizi de sarıyordu haberci.

Tek çözüm değildi ki doruklar,
Ellere takılırken nice yontu.
Sizin notalarınıza az verip çok aldığı,
Konuktu bu haberci.

Göllerin diliyle konuşurdu gözbebekleri;
Işıklarla, renklerle sessiz ve güçlü.
Sabahı koyup dudaklarına;
Duy ve Sus! diyordu haberci.

Hisar Dergisi, 1977, S. 161, s. 16

İŞIK YOL

Prof. Cengiz Dökmeci'ye

Karşı sahilden gelir bu rüzgâr,
Piramite, Katedrale, kubbeye,
Çıplak göğü sevmekle erişilir,
Sinan'a Uluğbey'e.

Öte çemberden beri çembere koşu.
Ulu sarkacın bitmez gel-git türküsü.
Düşen elmaları çarpıp bölerek
Ad konulsa da silinmez, ileriye.

Gökyüzünün ağırlığı kendine.
Sabahlar soyulamaz güneşten;
Yazı, kitap üstüne cümle yeminler,
Hint'ten Babil'den beriye.

Sonsuzu çoğaltıyor her çözüm.
Önü gündüz arkası gece şafağın.
Niçin mi acelesi ışığın, en çok,
Aydınlığı yüklenmiş götürüyor öteye.

Çöl yıllar oldu unutalı suyu..
Fener ya da yıldızdan sorulmasın,
Bilim gösterecek giden en güzel yolu,
Mutluluğa kardeşliğe, yeniye.

SEMA

Namık ÇİTÇİ'ye

Ne denizler, durgun karanlık,
Ne de uzaklarda fenerler yanıp sönüyor;
Akreple yelkovanın kovalıyamadığı,
Zaman dışı zamanlar dönüyor.

Şimdi hayâl ufkunda uçuşan,
Beyaz yuvarlaklar yerden göğe;
Güneşe yönelen yıldızlarca bir bir
Pervane misâl canlar dönüyor.

Hoş görü çaprazından çözölmüş,
Uçan güvercin kanatlarınca kollar;
Yitik Samanyolları'ndan sanki
Huzur getiren kervanlar dönüyor.

Düşünce sınırına meydan okuyup,
Açılmakta tennurelerce can gözü.
İç içe mevsimlerle sonsuza açılan kapıda,
Saydamlaşan dakikalar, anlar dönüyor.

Yansıyan gizli, perde perde:
“Gel! Yine gel! Yine gel!”
Neylerin çağrısına uymuş semazenler,
Gönüllere eş sultanlar dönüyor.

BİR LOKMA İÇİN

Sarı öküzün ağzında
Düş ören, bir ince teldir.
Harmana dalmış gözünde
Yanıp sönen şavk, emeldir.

Sapan çizer, tapan düzler,
Toprak satır satır gizler,
Bir gizli destanız bizler,
Göz çift nokta, bel virgüldür.

Yer yanık yanık iç çeker,
Bulut inci inci döker.
Tohum yaka yırtıp çıkar,
Muradın rengi yeşildir.

Sarı başaktadır güman.
Rengi renge katar zaman.
Altın tanelerle harman,
Damla damla dolan göldür.

Bir lokma için bu işler,
Er geç gerçek olur, düşler.
İş bittiği yerde başlar,
Çırpız, sır söyleyen dildir.

Yeni Fırat Dergisi, 1966, S. 27, s. 13

DÜĞÜN

Çiçek

Ağaca dedi beni yücelt

Böcek

Ağaca dedi beni sakla

Meyve

Beni büyüt olgunlaştır

Kuş bana konut ol gecelerde.

Ağaç

Peki dedi beni

Sayısız çoğalt toprağa

Güneşe dedi beni boya

Fırçanla güzelleştir

Rüzgâra beni tara

Ve yağmura beni yıka dedi.

Böylece başladı

Ağacın doğayla

Kuşların böceklerin

Ve kurbağaların

Senfonisinde

İlk yaz günü

Düğünü.

ÇİZGİMİZ

Güneş kasımpatılarda arıyız bir
Sonsuz yapraklı.
Çoğalır ellerimiz
Sınırsızlığında bereketin,
Harmanladığımız.

Hani toplar ya martılar
Gözleriyle denizi.
Rüzgârlar böceklerle elbirlik
Toprağı karar ya
Merhaba diyenimiz en son, en ilk.

Yuvası orada karıncaların
Sapsarı yazılarda.
Bir de bizim evlerimiz.
Kesişir bir ucu çizgimizin tarlada
Bir ucu uzayda.

EFES

Korsan gemileri siyah..
 Korsan gemileri kanlı..
 Armalarında kartal,
 Bayrakları şanlı.
 Bu akşam liman caddesi
 Yüzlerce sarı;
 Mermer döşeli yollar
 Bin kere gamlı.
 Yine kırbaç izleri sırtlarda yol yol.
 Yine yelken yelken şamar yüzlerde.
 Uçup bayraklardaki kartal,
 Pençe atmış herkese,
 Bir korkulu gölge düşmüş EFES'e.

Küpler dolu
 Fıçılar dolu meyhanelerde;
 Kirli, korsanların geçtiği yollar;
 Şarap kokulu.
 Sevdanın en hızlı yerinde
 Çatlak duvarlar ayrılmış birbirinden,
 AŞK EVLERİN'de diş diş;
 Şenlik ta iç SARAY' da
 Bir bıçak darbesiyle kesilmiş.
 Tutmuş da güzellikleri, ötüşen,
 Hoyrat bir el tıkmış kafese,
 Kara bulutlar çökmüş EFES' e.

Üzeri kapalı geniş kaldırımlar ıssız.
 İnanlar taş kesilmiş yollar boyunca,
 Bir sır var dillerde acı,
 Ki ağızlar mühürlü, nefesiz.

Bu akşam esen yelde,
 Bir başka sarhoşluk,
 Bir başka meyil,
 AGORA da konuşulan söz,
 Alış-veriş üstüne değil.
 Bilinir kulak verilse fısıltılı her sese,
 KOR-SAN-LAR girmiş EFES' e.

Meş'alelerin yağı bitmek üzere,
 Taş bölmeler loş. Taş kemerler öksüz.
 Taç kapılı büyük hamamda
 Kubbeler ağır. Kurnalar sessiz,
 Dokunmuyor tas tasa,
 Karışmıyor nefes nefese;
 AR-TE-MİS kaçırılmış dediler EFES 'ten
 Bir daha dönemezmiş EFES' e.

Düşünölmüş de, o kutsal güzeli,
 İri pençeli korsan elinden,
 Neyleyip nasıl alabilmeli?
 Ölçekler dolusu altın,
 Dükkânlar dolusu kumaş,
 Gemiler dolusu buğdayla, yemiş,
 Koca şehir her şeyini vermiş;
 İşte o zamandan kahrolup,
 Yokluğun sırrına ermiş.
 O günden sonra barınamamış kimse,
 Başka ellere göçmüş insanlar.
 ARTEMİS uğruna taş yığını olmuş;
 Meydanlar..Müzik salonları..Tiyatrolar..

Bilinmez böyle,
Kahroluş mu NİNOVA, SUS..
Ayrılırken KLEOPATRA.
Böyle lal olmuş mu KIBRIS,
Kaçınılırken ak köpüklü sularından VENÜS.

Yokluk var, haraplık var şimdi EFES'te
Yollarda ağır taş sütunlar yatar.
Su kanallarında EFES'in nabzı,
AR-TE-MİS! AR-TE-MİS!
Diye atar.

1967

İKİNCİ MURADIN RUHU

507. Fetih yılı için

Haktan sefer göründü,

Atları çekin oğul!

Yine zafer göründü,

Tuğlarla çıkın oğul!

Gönül Hakka ayansa,

Dönülmez dünya yansa,

Sür Bizans'a Bizans'a!

Akın var, akın oğul!

Ağarmadan tan yeri,

Koman dilden tekbiri.

Dolu dizgin ileri,

Surları yıkın oğul!

Akşemsettin, Gürani,

Sormuş: "Müjdemiz hani?"

Desin Murad-ı sani:

Müjdeniz yakın oğul!

Hep and için mestine,

Çıkın fetih kastine.

Gül açsın gül üstüne,

Bayraklar dikin oğul!

Rüzgâr olup esen, bu!

Arşa bayrak asan, bu!

Ulubatlı Hasan bu!

Şu burca bakın oğul!

MALAZGİRT

Düşmana ok gibi daldı kolbaşı
 Ancak Fırat, Dicle böyle gür akar.
 Peçenek Oğuzun öz kan kardaşı
 Çetin günde ayrı sular bir akar.

Küfrü ağartırken ay yıldızlı tan
 Akca imanına büründü sultan.
 Gerçek sahibine kol açtı vatan
 Tuğlar uçan kuştan daha hür akar.

Bugün erlik günü er ve sultan bir
 Azlığı hor gören çoğun gözü kör.
 Rüzgâr kanatlı al, yağız, doru, kır,
 Yelelerden köpük köpük ter akar.

Meydanda savrulan kılıçla kalkan
 Dört yana saçılan döne döne kan.
 Afşin, Balak, Tutuş, Saltuk, Alparslan.
 Bir avuç yiğitle gök ve yer akar.

Hilale yar oldu zafer duası
 Haçın suya düştü şaşkın hevesi
 Arşa yüceldikçe imanın hası
 Yüreklere oluk oluk nur akar.

BAYRAK

Kıbrıs BAYRAK Radyosuna

Bu dalga dalga kan, bu şahlanan hız,

Kırata yol açan bire kızıl yele.

Göklere nakşolan bu ay, bu yıldız,

Türkün ak alnından yanan meşale.

Uçarken akından akına dörtül,

Orduya, odur yol gösteren kartal.

Bakanın alnına kan sıçrar al al,

Olur gül bahçesi, gölgesi bile.

Tarihin burcunda, çıkan en uca,

Gül gibi, sığar mı ele avuca?

Şehitler bağında açan bu gonca,

Uğrunda, verilmiş can güle güle.

Kan terle sulanmış, bu bir çiçektir,

Bu, vatan bağrında çapraz yürektir.

Bazen bin ağızdan kopan bir tekbir,

Onunla iletir ışık yâd ile.

Karanlık gecede, şafak söken bu,

Kafkasta Kıbrıs'a rahmet döken bu.

Yoksa al bayrak mı gönül çeken bu?

Bir elden emanet olan bir ele.

Yeni Fırat Dergisi, 1964, S. 20, s. 3

DÜŞÜMDE YAVUZ SELİMİ GÖRDÜM

YAVUZ bana verip bir sepet elma,
 Diz çöküp şunları say dedi bir bir.
 Ham hayal uğrunda yolundan kalma!
 Kızıl elmaya dek soy dedi bir bir.

Yâdet, yoluna can koduklarımı!
 Şadet, gazi, şehit, sadıklarımı!
 Kulakta küpe et dediklerimi!
 Toplar gürlemeden duy dedi bir bir.

Her mızrak saplanıp bir burcu deldi,
 Bayrak elden ele arşa yükseldi.
 Bahtın açık olsun! Öç günü geldi;
 Çift elle çizmeni giy dedi bir bir.

Bir vatan bıraktık bir de ün size.
 Can verip şan aldık, ne hacet söze.
 Her gece el atıp aya yıldıza,
 Karanlığı yırtıp dey dedi bir bir.

Hak için kılıcı karataşa çal!
 Şimşekleri buda, rüzgarı del!
 Yiğidi çekemez her kapı her yol,
 Kem göze parmak sok, oy dedi bir bir.

Cenani! Bu hızla candan geçerdik!
 Yedi iklim dolu dizgin uçardık.
 Doğudan batıya bayrak açardık,
 Sen de bu uğra baş koy dedi bir bir.

PLEVNE

Tarih on bir eylül bin sekiz yüz yetmiş yedi:

Kılıç sesi nal sesi Plevnede..

Şimşeklerle bilenmiş iman,

Kelle biçmede..

Plevnede:

Yay değil, ok değil, Türkün gücü,

Etten kemikten bu sefer..

Ana, baba, kardaş, bacı,

Vatan için bir destan;

Ufuklardan yükselmede...

Kanlıkaya tabyalarında akan,

Su değil sel değil oğul!

Oluk oluk kan.

Akıncılar sıra dağları delmede...

Yaşa! Bin yaşa!

Koca müşir Gazi Osman Paşa.

Bunu nasip etmez Allah her kuluna,

Verin kılıcını verin!

Kılıç O'na yaraşır,

Kahraman ırkımın usta eline.

1958

RUMELİNE AKIN

Atlayıp at sırtına
 Coşuyor kır atlılar.
 Tufanlaşsa da tuna,
 Aşıyor kır atlılar.

Yalın kılıç ellerde,
 “Allah Allah” dillerde.
 Hak’ka varan yollarda
 Yaşıyor kır atlılar.

Evi kışla, atı yar,
 At üstünde bahtiyar.
 Rumeline sefer var,
 Koşuyor kır atlılar.

Nağraları imandan;
 Sultan Murat kumandan,
 Canı, Hak’ka armağan,
 Taşıyor kır atlılar.

1958

ULUS YOLU

Bakıp da geçilmez, izlere göz göz;
 Nalların mühriyle süslü bu yollar.
 Deli kıratların uğru duman, toz;
 Sarp dağlar bağrına yaslı bu yollar.

Pas tutmaz gönüller coşar akında;
 Er kılıcı yatıp küflenmez kında.
 Kosova'dan Mohaç'a çıkmış yakında,
 Uzağı seçilmez puslu bu yollar.

Şahlanan atıyla uçar, uç beyi;
 Savrulup cepkeni, gerilir yayı.
 Bir kolu Artuklu bir kolu Kayı;
 Türkmen Oğuzların nesli bu yollar.

Arşa bayrak asan şahbaz süvari,
 Tarihe ün salmış ünden ileri.
 Bulmuş at üstünde en üstün yeri,
 Hâlâ dört nallarla sesli bu yollar.

1964

MELANKOLİ II

Neden yalnızım
 Gölge terkedeli beni.
 Kenetli ellerime, yorgun gözlerime,
 Kurmuş keder çadırını;
 Neden...?
 Rüzgarlar bile uzak benden....

1945

TRAFİK TEN

Şükrü Nacak'a

Papatyalar dolaşıyor bembeyaz ya
 Bu düşen tek tek damlalar ne?
 Bir şişeden uzayan hortuma damardaki.
 Ya bu kupkuru geçmiyen zaman dudakta?

Dağılan çenede pamuk, ağız dolusu,
 Bitevi sargılı baş inleyen, allı yastıkta.
 Trafik, trafik, trafikten bu ne çok,
 Ve başkaları iki büklüm, sancılı yatakta.

“Leyla bir özge candır” can da sıkarmış;
 Açtığı radyodan iyileşmeğe yüz tutanların,
 Yemiyorlar, içmiyorlar, ne verilse ıh!
 Böğürtlenden bu mor gözde bacakta.

Başa vurmakta gitgide döndürülen şey;
 Dinlenmiyor gurbet hastanesinde hele
 İçen günbatımlarını gözlerim dolu.
 Yapayalnız adamlar gözleri uzakta.

1975

GENÇLİK BU

Bir pencere açılır
 Ansızın maviliklere.
 Deniz desen değil, ırmak desem değil.
 Dalga dalga aydınlanır dünyam;
 Göller mavidir ışıldar
 Yollar uzundur..
 Gönül beyaz kuğulara,
 Akıl gümüş kanatlara takılır;
 Gönüm yerde başım gökte
 Gençlik bu koşarım işte..

Bir pencere açılır
 Ansızın ufuklara.
 Okunmaz olur elimdeki
 Yaprak yaprak veririm sulara.
 Hülyalı sular götürür beni,
 Oynadığım kıyıdan dönemem geri.
 İnsanlardan uzak perilere yakın,
 Kitaplardan uzak, rüyalara yakın;
 Maviliklere doyamam artık.
 Gençlik bu
 Coşarım işte...

1960

PENCERELER

Süleyman BEKTAŞ'a

Tirşe, ebruli, eflâtun ve ötekiler..

Camların ardında ince bir flüt.

O kadar çok ve başka ki perdeler,

Tüller, balkonlar, pencereler..

Bir çerçevedir uzun, geniş, kısa, dar;

Açılan çevreye gözümüzdeki.

Yokken ağacın siyah olmazdı yaprağı,

Konmasaydı dallarına üzgü kuşları.

Bu sokak, şu meydan, o gök avuçladığımız.

Ben miyim sen misim bakakalan,

Ne fesleğendir, ne kanarya uzayan bu,

Varoluşumuzun tatlı uğultusu.

İtiver perdeleri bir yana

Daha geniş daha, daha.

Bırak sakıncasız dolsun içeri

En uzaklardaki güneş çiçekleri.

Hisar Dergisi, 1975, S. 136, s. 12

KARANLIĞI KOVANLAR

Kışların ardına uçuyor kuşlar, bembeyaz,

O bahar tutkusu var ya...

Bazı şarkılar nasıl götürürse bizi

Alacakaranlıklardan aydınlıklara.

Bir ateş dansıdır her yarış gibi,

Geceyi sarsan yalvaçlarınki,

Işık sağanakları iner gökyüzünden,

İnancı petekleştiren başaklara.

Ceylanlar koşuşurken, soluksuz,

Mağaraların yankılı duvarında;

Çobanlarmış tutuşturan kavallarıyla şafağı,

Yalnızlığı gömüp esmer akşamlara.

Ağlar çekilmeden yıldızlar doğmaz,

Bir gemici feneridir önceleri sevda;

Açıldıkça yüreği kilitli kapıların,

Güneşler yansıyacak duru sulara.

1980

VURGUN TAVŞAN

Su arama çubuğunun yapraklarıydı,
 Yaralı tavşanın kulakları.
 En sona bakıyordu işte
 En içe, en derine, en uzağa.

Duvarlar bitmişti hâlbuki
 Çatıyı kapatmağa gelmişti sıra.
 Fıskıran derinlikte pırıl pırıldı
 Gölün rengi ta uzakta.

Şimdi sessizlik içinde yapayalnız
 Kırmızı kar çiçeklerinde upuzundu.
 Ve avcılar geldiğinde o, çoktan..
 Yumuk gözden kim utanırdı..

1978

ERTELENMİŞ RÜZGÂRLAR

O sarhoş arabacının peşine düştüm
Bilmiyordum gül kavuşağı ötelerdedir;
Ayışığındaki çıplaklığı tomurcuğun,
Pürüzsüz güneşlerin yıkandığı yerededir.

Şafakların gücü yetse de ağartmağa
Karanlığı azaltacak her çiçek;
Mimozalı çimenliğe yıldız yağacak,
Sabah bu bahçede alabildiğinedir.

Çatı hizasındayken kırlangıcın türküsü
Uykularını yitirmiş gecese fası.
Gökkuşağı sarsın eski acıları
Anılar başdöndüren gecelerdedir.

Körkandil yine fayton lambaları
Limon meyhanesinde kapılar çarpıyor,
Ertelenmiş rüzgârlar başladı
Akşamın yıkıntısı üstümüzdedir.

SAİM'İN KAVAĞI

Saim Yumuşak'a

Sallanıp dururdu tellim, mavi saflığında günlerin.
 Bileç Bağları'nın geliniydi, Saim'in kavağı.
 Köke bağlıyken böylesine, kopup kaçmağı düşünmezdi hiç
 Doğmuş büyümüş, Keban nire, baraj nedir bilmezdi.

Bir sabah, son kuşu da yitirmişti uyandığında.
 Sular yükseliyorken beli kırılıyordu sanki.
 Balta yemekten beterdi aslında bu,
 Bir baltaya sap olamamışken hele.

Korktu elbette, ürperdi, ama düşmedi.
 Yine dimdik, yine apak, boylu boyunca orada.
 Anımsıyordur kuşları, rüzgârı ve Saim'ini sanırım
 Balıkların gel- git dallarını okşamasında.

Akkavak suların dibinde kaldı.
 Ama doğruluk ölmedi dünyamızda
 Bileç Bağları'nın güzelini sular örttü,
 Ama kuşların konacağı çok kavak var.

İstanbul'dan selam yollamış Saim
 Balıklarla, kavağına öpülesi.
 Alabildi mi dersiniz?

DEĞİŞİM

Çiçekti yemişı göttü
Güneşti yıldızı çoban.
Sürdükçe uzadı geceyi
Çomağındaki toz.

Döndü birine benzetti
Şekillenmeyen bulutu iyi
Eski aynadaki çocuğa o,
Hepsi yalan hepsi söz.

Ay vuraki su yüzüne
Dünyalılığı tutar ya insanın
Ellerini gördü ki
Gözlerindeki tuz.

Durmaz saatlerin hızı
Evrene uyandı bir gün
Gök durdu baş ucunda
Ne kabuk kaldı ne öz.

1977

KUYRUKTAKİ KILÇIK

Balıkların gözü
Yeni tutulmuş leğendeki.
Dertli koyun gözü
Çaresiz öyleki.

Beni al da der
Beni sal da der
Bencileyin oltaya
Takılmaya da gör.

Acıyı konuşuyorduk
Yalın yalansız öyle.
Kaygan ya da düz
Daracık sağa sola.

Yerilmeseydi acıma
Şaşkın ve çırpıntılı.
Alıp atardım suya
Giysileri allı pullu.

Atlıyor üstünden birbiri
Acelesi var kuyruktan belli
Bana kalırsa bu balık
Ya Ankaralı ya İstanbul'lu

MUMCU

Ayın evi gökyüzü

Aynası denizler

Gecenin sağılır ayışığında sütü.

Gözaydını körlerin bilmece

Ne sağılabilir onlara mumlardan

Onların ki yaşadıkları gece.

Biziz Babil sokaklarındaki körler

Yapılmadan taş tapınaklar biz.

Mumdan mumcudan habersiz.

1974

NEYE KALDI

Ö. Kayaoğlu'nun Hasretine Cevap

Her yoruma razı olduk,
Bu yıl nasip fala kaldı.
Çok şükür el açıp güldük,
Tek duamız mala kaldı.

Her duaya denmez âmin,
Doğru söz istemez yemin;
Huzuru yoksa âlemin,
Ağız tadı bala kaldı.

Ustamız var gezmez ayık,
Kalfamız var kaytan bıyık.
Yama küçük delik büyük
Çıplak omuz çula kaldı.

Kayaoğlu kardamız
Şiir'de çeki taşımız.
Bir nal bulduk uğraşımız
Bir atla üç nala kaldı.

Beri uçtan öte uca,
Uçarız gönlümüz yüce.
Bizim sözümüz doğruca
Yorumu yâd ele kaldı.

Döndü o devran Cenani
Hancı nerde yolcu hani?
Dost eline mektubunu
Ulaştırmak pula kaldı.

OYA

Menekşe, lale, karanfil,
 Kelebek gibi kanatlı.
 Sim çeken bir kınalı el,
 Kaderden ince san'atlı.

Şafaklar tüllemiş renk renk;
 Mehtap dalmış için için;
 Çiçekten, ışıktan çelenk
 Örmüş baş bağlamak için.

Gönülden süzülüp inen,
 Turna teli, keklik kanı.
 Al yanaktan yanıp dönen,
 Can yakışı anı anı...

İğne, ibrişim gülüşüp,
 Tülbende örmüş hülyayı.
 Periler çeyiz bölüşüp
 Baş tacı etmiş oyayı.

Yazılmış inceden ince,
 Yurt yuva destanı güya.
 Göz nuru işlenmiş bunca,
 Yazmalara oya oya...

Öpücük gönderir kuşlar
 Sanki kır çiçeklerine.
 Oyalar uçuşa başlar,
 Kelebeklerin yerine.

SİLSİLE KAYALIĞI

Bakar her mevsim böyle kaskatı yüceden
 Bulutların akına akca, kızılına kızılca Silsile kayalığı
 Yalçın umursamazlıkla kalır arasında yerle göğün
 Söyliyemez türküsünü daha bir dikelmek üstüne.

Aylar, yıllar cümle zaman geçer ve.
 Gök gürültüleri anımsatır aydınlatıp geçmişini uzak.
 İlk doğan günü, ilk batan ayı gördüğünden beri
 Donmuş çözülmezinden yıldızlara degen düşleri.

Kim bilir kaç bin kez ağardı başı çağlar boyu karla.
 Feleğin çemberinden geçti kaç bin kez burç burç.
 Her kovuğu meydan okur kadere kaygısızlıkla.
 O aval kartallar gibi tunç üstüne tunç.

Taşlaşmış anıtı budur tek, soylu duruşun sanki doğada
 Dengeli tezatlarla oluşmuş güzelliği şiirselliğin ya da.
 Bir uzun çınlamadır kulaklarında derinden uğultulu.
 Boyutsuz zamanların yokluktan varlığa yankılanışı.

Doruk olmanın çılgın gururuyla yücelmiş yüceldiğince.
 Açılmaz mülklerin en sarpında tahtı, tacı.
 Yüzüne benzer erenlerin yüzyılların hırpaladığı yüzü
 Esmer derin çizgilerinden okunur nice gün görmüşlüğü.

ŞAH DEMEK

Padişah mı olmak istiyorsun?

Kolay.

Dede Efendi'yi dinle

Sonra Itri'yi

Ve Meregali, Abdülkadir'in

Kâr-ı Muhteşemini,

Yeter.

Hükümdarlığını ilan edebilirsin.

1974

ŞİİR HERŞEYİM

Korku, yaşadığımız çağın tufanı;

Barut, duman dünyamızın her yanı.

Nuh barış gemisinde olsa,

El ver

Beni de al derim.

Oysa şiiirden artmazki elim,

Ne uzatabilirim?

1968

YILDIZ KOŞU

Cengiz DÖKMECİ'ye

Ta nerelerden bu fırtına ..
 Piramit'e, katedrale, kubbeye.
 Ta nerelerden kanatlanmış kuşlar,
 Sinan'a, Uluğbey'e.

Sonsuzu çoğaltmakta her çözüm,
 Döne döne çınlayıp gider sesimiz.
 Altın semaver kaynayıp gelir
 Hint'ten, Babil' den beriye.

Güneşi damıtmaktır geceye karşı,
 Ustan yana olup usu aşmak yarışı.
 Düşümünden bilim yasası çıkarmak elmanın
 Ad koymak silinmez, ileriye.

Gerçeğin simgesidir gel-gitlerde,
 Ulu sarkacın bitmiyen türküsü.
 Çarpıp bölmekten yoksa yıldızları,
 Ne çıkar, ne artardı geriye

1975

YİTEN OYUNCAKLAR

Yıldızından tutmuş
Kuyruklu gecenin
Dolaşıyor çocuk
Saçlarınca gecenin.

Bıraksa ellerini
Düşeceği gece
Gitse tutabildiğince
Bitmiyecek gece.

Oysa ki gündüzler
Bittiği yerde gecenin
Gece var uzak yakın
Gittiği yerde gecenin.

Arama oyuncaklarını
O çiçekler içinde senin
Güneşi sendedir çocuğum
Her karanlık gecenin.

1977

YOL ARKADAŞLIĞI

Daha ne isteriz nice olsun hızımız?
 Rayına oturmuşken cümle âleme koşut.
 Bizimle de olsun diye aydede,
 İvip uyarırken kampanadaki boyut.

Çiçekleniyor ıslığı yıldızların bulutlarda
 Camlarda portresi terliyen solukların.
 Derin tünellerden geçtik ki umutlarla
 Beraberiz upuzun gündüzlerde de yarın.

Kuşkusuna yer yok ilk tanışanların
 İşte, karşılıklı düşmüş yerimiz.
 İkinci biletiyle birincide birinciyle üçüncüde
 Gidenlerden çektiklerimiz.

1975

YOLCULUK İSTANBUL'A

Üç beş sekiz. üç beş sekiz. üç beş sekiz.
 Sayarken tren
 Dolaşır biletcı Eskişehir'de inecek! diye.
 Tatvan Ankara H. Paşa
 (Vangölü ekspresi)
 Çınlatır ortalığı uzun bir düdük sesi
 Işıklı direkler geçer geriye geriye.
 Vakıt sabaha yakın yarı geceden ileri;
 Seçilir ferah genişlikte ESKİŞEHİR garı.
 (Müdür)(Hareket memurluğu)(Bekleme odası)
 Üç beş sekiz. Üç beş. Üç üç deyip
 Durur tren çeşmeden az beri.
 Karşı vitrin aydınlık
 Beyaz lüle taşları, boncuk, tesbih.
 Gazteci!! Koşuşan,
 Flama, yıldız, kırmızı şapka
 Pişmaniyeci önce
 Sonra gri havlu, bardaklar(salepcii!)
 Çıtır çıtır baş üstünde simitler.
 Üç bavul.beş sepet.sekiz adam orta halli.
 Ortalıkta portakal kabukları.
 İnenleri, binenler acele
 Kapanan son kapı
 Güle güle. Uğurlar ola..
 Havada düdük sesi
 Yolculuk İstanbula.

TAPINAK VE KUŞLAR

Bir yumak bulut, üç beş kuş tüyü..
 Ufukların mutlu sabahlara giydirdiği.
 Sarmış anıt kubbeleri altın gökyüzü,
 Büyük rüzgârların getirdiği.

Gölgenin derinliği ölçülemiyor;
 Yazılı taşların ötesindeki yalnızlıkta.
 Toprakların soluğu sonsuz.
 Çiçeklerin sayısızmış yüreği.

Kuşlar da sığınır tapınaklara.
 Avlular serindir, saçak güvenli daha.
 Oturmuş köşesinde çınar, tesbihli,
 Mevsimlerin el öpmeğe sıra beklediği.

Konuklayınca gökkuşağı renkli
 Türlü sorulara yerle gök arasındaki
 Cevap olur her nakış, çini mermerdeki su
 Ve beyaz sütunlar yılların eskitemediği.

Tek bir aydınlıktır içimizde kıpırdayan
 Yıldızlar şadırvanlara komşu.
 Mevlâna eşiğinden Şems ışığından
 Tamamlanır gönüllerin eksikliği.

HOYRAT

Kına beni kına beni
 Yer beni; kına beni.
 Havanda döğ de un et
 Yak el'en kına beni.

Yar olsa, yar olsa
 Dönülmez, yol yar olsa.
 Seven gönül kocalmaz,
 Sevilen öz yar olsa.

Yaz görem yaz görem
 Derdin nedir yaz görem.
 Gül ki gönül açılsın
 Bahar görem yaz görem.

El tutmaz el tutmaz
 Ayak tutmaz, el tutmaz
 Yele ver ele verme
 Yel sır tutar, el tutmaz.

Ben miyim ben miyim
 Yanık Kerem ben miyim
 Nokta oldum yüzünde
 Döğün müyüm ben miyim.

HOYRATLAR

Halımızı halımızı

Kim bilir halımızı

Bir çözer, bin düğümler

Yar dokur halımızı.

Dizidir dizidir

Kelep dizi dizidir

Bahtıyar olanların

Yastığı yar dizidir.

1965

UZUN HOYRATLAR

Dile beni dile beni
 Dilek tut dile beni
 Sen de beni uğrun sev
 Düşürme dile beni.
 Gayri dilek dilersem
 Kes, doğra, dile beni.

Düzene düzene
 İnci mercan düzene
 Derdim düğle olsun
 Düzüm düzüm düzene.
 Bileydim yad olduğum
 Düşmezdim bu düzene.
 Gönlü karışan girmez
 Ölenetek düzene.

Kanatmış kanatmış
 Tan yerine kan atmış
 Sevdiğim uçarı kuş
 Tek beden çüt kanatmış,
 Gayrıdan em dilemem
 Yaramı yar kanatmış

1966

SONUÇ

Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri'nde Hisar grubu içerisinde kendisine yer bulan Cenani Dökmeci, Halk şiirinden etkilenmeyle başladığı şiir yolculuğunda, ulaştığı son nokta itibarıyla, kendisine ait bir dili ve imaj dünyası olan usta bir şair haline gelmiştir.

Geleneğe yaslanarak şiir yazmaya başladığı ilk dönemlerde, Halk şiiri etkisini yoğun olarak gördüğümüz Cenani Dökmeci, bu dönem şiirlerinde daha sade, basit bir dil kullanmıştır. Ölçülü olarak kaleme alınan bu şiirler, belirli bir kafiye ve redif yapısına yaslanılarak oluşturulmuş şiirlerdir. Dökmeci, yapı itibarıyla Halk şiiri nazım biçimlerini kullanmış olmasının yanında, serbest nazım biçiminden de faydalanmıştır.

Yerelden ulusala, bireyselden toplumsala uzanan çizgide, şiirlerdeki tematik değişim bu durumu destekler niteliktedir. Başlangıçta aşk, hüzn, özlem, ölüm gibi konuların ele alındığı şiirler, daha sonra yerini, milli şuur, toplumsal eleştiri ve varoluş temalarını işleyen şiirlere bırakmıştır. Bu değişim şiirin yapısını da etkileyerek, Dökmeci'nin serbest düzende şiirler yazmasına yol açmıştır. Vezin ve kafiye kaygısından uzak olarak yazılan bu şiirlerde, ses ahengini sağlamak adına rediflerden faydalanılmıştır. Son dönem şiirleri olarak kabul ettiğimiz bu şiirler, daha kapalı, zengin bir imaj dünyası ve kendine özgü bir dili olan şiirler haline gelmiştir.

Dökmeci'nin şiir kültürünün oluşmasında Hisar hareketinin etkisi oldukça fazladır. Bu etkiyle ideoloji saplantısı olmadan şiirler yazmış ve her görüşe eşit mesafede kalmaya gayret göstermiştir. Hisar etkisi, onun milli bilinci yüksek bir şair haline gelmesine sebep olmuş ve bu etkiyle okurlarına bu milli farkındalığı aşılama çalışmıştır. Yahya Kemal çizgisinde ırkçı olmayan kültürel milliyetçilik esasına dayanan bu anlayış, İslami çizgiden de uzak değildir.

Şair kimliğinin yanı sıra sanatın tüm dallarında uğraş veren Dökmeci; resim, heykel, müzik gibi güzel sanatlara özel bir ilgi duymuş ve bazı küçük denemelerde de bulunmuştur. Ayrıca yayınlanmış gezi yazıları da bulunmaktadır.

Birkaç dergide yayınlanmış şiirleri dışında herhangi bir kitabı olmayan ve yaşadığı dönemde ve sonrasında hak ettiği değeri bulamayan Dökmeci'nin, yaptığımız bu çalışmayla bilinirliğinin artması neticesinde, Türk edebiyatında kıymetinin anlaşılacağına inanmaktayız.

KAYNAKLAR

A. Genel Kaynaklar

- AKSAN, Doğan (2004)**, Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- AKTAŞ, Şerif (1984)**, “Milli Romantik Duyuş Tarzıyla Yahya Kemal ve Ziya Gökalp” (Doğumunu Yüzüncü Yılında Yahya Kemal Beyatlı), Marmara Üniversitesi Yayınları Nu: 415, ss. 13-14, İstanbul.
- ATAÇ, Nurullah (1998)**, Karalama Defteri, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- BAYRAK, Özcan (2013)**, Tevfik Fikret’in Şiirlerinde Mekân ve Algı, Kesit Yayınları, İstanbul.
- ÇETİN, Nurullah (2014)**, Şiir Çözümleme Yöntemi, Öncü Basımevi, Ankara.
- ÇETİŞLİ, İsmail (2010)**, Metin Tahlillerine Giriş 1, Akçağ Yayınları, Ankara.
- DEVECİ, Mutlu (2012)**, Varoluş ve Bireyleşme Açısından Ferit Edgü Anlatılarında Yapı ve İzlek, Akçağ Yayınları, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1999)**, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, 5. Baskı, TDK., Ankara.
- EMİROĞLU, Öztürk (2009)**, “Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar”, Turkish Studies, Volume 4 /1-II Winter, s.1309-1331, Ankara.
- GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım (1973)**, Malazgirt Destanı, Ötüken Yayınevi, İstanbul.
- GÜNDÜZ, Reşat (1968)**, Ufkum, San Matbaası, Ankara.
- HAŞİM, Ahmet (1928)**, Piyale, İkdam Matbaası, İstanbul.
- İNCE, Özdemir (2001)**, Şiir ve Gerçeklik, Türkiye İş Bankası Yayınları, Şefik Matbaası, İstanbul.
- KAPLAN, Mehmet (1975)**, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- KAYA, Doğan (1999)**, Anonim Halk Şiiri, Akçağ Yayınevi, Ankara.
- KORKMAZ, Ramazan (2008)**, Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri, Grafiker Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Ramazan; ÖZCAN, Tarık (2007)**, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (Editör: Ramazan Korkmaz), Grafiker Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara.
- ÖZCAN, Tarık (2005)**, Şair ve Sözün Mahşeri Oktay Rifat, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÖZCAN, Tarık (2012)**, “Tanpınar’ın Şiirlerinde Zaman Anlayışı”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 22, S. 1, s. 75-84, Ocak/Şubat, Elazığ.

- ÖZCAN, Tarık (2014)**, Şair ve Şölen Süleyman Bektaş, Manas Yayıncılık, Elazığ.
- ÖZÜNLÜ, Ünsal (1997)**, Edebiyatta Dil Kullanımları, Doruk Yayınevi, Ankara.
- SAMANOĞLU, Gültekin (1983)**, Uzun Vuran Gölge, Baha Matbaası, İstanbul.
- SUNGUROĞLU, İshak (1968)**, Harput Yollarında, C. 4, s. 238- 239, Özyayın Matbaası, İstanbul.
- ŞAHİN, Veysel (2012)**, “Necip Fazıl’ın Şiirlerinde Ben ve Öteki Yalnızlık Trajedisi, Türk Dili, S. 723, ss. 249- 259, Ankara.
- ŞAHİN, Veysel (2006)**, “Tahsin Yücel’in Öykülerinde Böyle Buyurdu Aşk / Aşk Temi, Ada, S.6, ss.47–51, Kış–Trabzon.
- TOPÇU, Nurettin (1999)**, Var Olmak, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- TUNALI, İsmail (2011)**, Estetik, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- WELLEK, Rene; WARREN, Austin (2005)**, Edebiyat Teorisi, (Çev.: Ömer Faruk Huyugüzel), Akademi Kitabevi, İzmir.

B. Cenani Dökmeci’yle İlgili Kaynaklar

1. Dergilerde ve Gazetelerde Yayımlanmış Şiirleri

- DÖKMECİ, Cenani (1970)**, “Meçhul Asker”, Hisar, C. 10, S. 81, s. 17, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1971), “Pencereler”, Hisar, C. 11, S. 90, s. 24, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1973), “Anılarla Elele”, Hisar, C. 13, S. 119, s. 17, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1973), “Gurbete Giden Yol”, Hisar, C. 13, S. 116, s. 15, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1975), “Pencereler”, Hisar, C. 15, S. 136, s. 12, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1975), “Balıkçının Türküsü”, Hisar, C. 15, S.143, s. 25, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1976), “Gidelim”, Hisar, C. 16, S. 154, s. 16, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1976), “Büyüyen Ay”, Hisar, C.16, S. 149, s. 21, Şark Matbaası, Ankara.

- _____, _____ (1977), “Haberci”, Hisar, C. 17, S. 161, s. 16, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1977), “Pencereler”, Hisar, C. 17, S. 157, s. 22, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1977), “Yağmur Durağı”, Hisar, C. 17 S. 168, s. 25, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1978), “Bulvar Kuşları”, Hisar, C. 18, S.174, s. 14, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1978), “Gezgin Satıcı”, Hisar, C. 18, S.254, s. 25, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1978), “Ozan Yontu”, Hisar, C. 18 S. 170, s.28, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1978), “Emirgan Yıldızı”, Hisar, C. 18, S. 172, s.27, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1979), “Mavi Şarkı”, Hisar, C. 19,S. 262, s. 24, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1979), “Güneşli Koyaklar”, Hisar, C. 19, S. 265, s.14, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1979), “Niyeti Gaza Allahüekber”, Hisar, C. 19, S. 260, s. 25, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1979), “Ötedeki Yakınlık”, Hisar, C. 19, S. 264, s. 13, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1980), “Yunuslayın Ay”, Hisar, C.20, S. 277, s. 25, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1980), “Karanlığı Kovanlar”, Hisar, C. 20, S. 271, s. 16, Şark Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1962), “İkinci Muradın Ruhu”, Yeni Fırat Dergisi, S. 2, s.13, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1963), “Kurban”, Yeni Fırat Dergisi, S. 7, s.7, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1963), “Bu Aşk”, Yeni Fırat Dergisi, S. 18, s. 10, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul

- _____, _____ (1963), “Göz Yorumu”, Yeni Fırat Dergisi, S. 12, s.3, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1963), “Kaçalım Balam”, Yeni Fırat Dergisi, S. 17, s.23, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1963), “Örseler”, Yeni Fırat Dergisi, S. 16, s. 8, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1963), “Sihirli Dil”, Yeni Fırat Dergisi, S. 7, s. 15, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1963), “Ustam”, Yeni Fırat Dergisi, S. 13, s. 22, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1964), “Bayrak”, Yeni Fırat Dergisi, S. 20, s. 3, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1965), “Dutunu’dan Türkü”, Yeni Fırat Dergisi, S. 25, s.22, Turan Basımevi, Elazığ.
- _____, _____ (1966), “Apaydınlık”, Yeni Fırat Dergisi S. 32, s. 15, Bingöl Matbaası, Elazığ.
- _____, _____ (1966), “Bahar Uyanışı”, Yeni Fırat Dergisi S. 29, s.7, Bingöl Matbaası Elazığ.
- _____, _____ (1966), “Bir Lokma İçin”, Yeni Fırat Dergisi, S. 27, s. 13, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul.
- _____, _____ (1966), “Bizim Dilden Bizim Köy I”, Yeni Fırat Dergisi, S. 26, s. 8-9, AjansTürk Matbaası, Ankara.
- _____, _____ (1966), “Bizim Dilden Bizim Köy II”, Yeni Fırat Dergisi, S. 34, s. 15- 16-, Bingöl Matbaası, Elazığ.
- _____, _____ (1966), “Fıratla Söyleşme”, Yeni Fırat Dergisi S. 28, s. 7, Bingöl Matbaası, Elazığ.
- _____, _____ (1966), “Bizim Dilden Bizim Köy III”, Yeni Fırat Dergisi, S. 34, s. 16- 17, Bingöl Matbaası, Elazığ.
- _____, _____ (1966), “Oya”, Yeni Fırat Dergisi, S. 33, s. 13, Bingöl Matbaası, Elazığ.
- _____, _____ (1966), “Türkülerimiz”, Yeni Fırat Dergisi, S. 31, s. 16, Bingöl Matbaası, Elazığ.

- _____, _____ (1967), “Bizim Dilden Bizim Köy VI”, Yeni Fırat Dergisi, S. 36, s. 12- 13, Bingöl Matbaası, Elazığ.
- _____, _____ (1967), “Bizim Dilden Bizim Köy V”, Yeni Fırat Dergisi, S. 36, s. 12- 13, Bingöl Matbaası, Elazığ.
- _____, _____ “On Kasım”, Elazığ Gazetesi, 10 Kasım 1967, s. 1, Elazığ.
- _____, _____ (1969), “Bahar Var”, Kürsübaşı Dergisi, s. 24, Elazığ.
- _____, _____ (1972), “Fikret Memişoğlu’ndan Sonrası”, Kürsübaşı Dergisi, s. 16, Özaydın Matbaası, İstanbul.
- _____, _____ “Dutunu”, Turan Gazetesi, 7 Temmuz 1965, s. 3, Elazığ.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Muhammet Özcan
Öğrenci Numarası	121213109
Enstitü Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Tarık ÖZCAN
Tez Başlığı (Türkçe)	Cenani Ölmeci'nin şiirlerinde göç ve temas

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 519... sayfalık kısmına ilişkin, 26/05/2015 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 50...% 50'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Tarık Özcan
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Mustafa BUBAN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

¹ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

Ek 2. Cenani Dökmeci'nin vesikalik fotoğrafı.

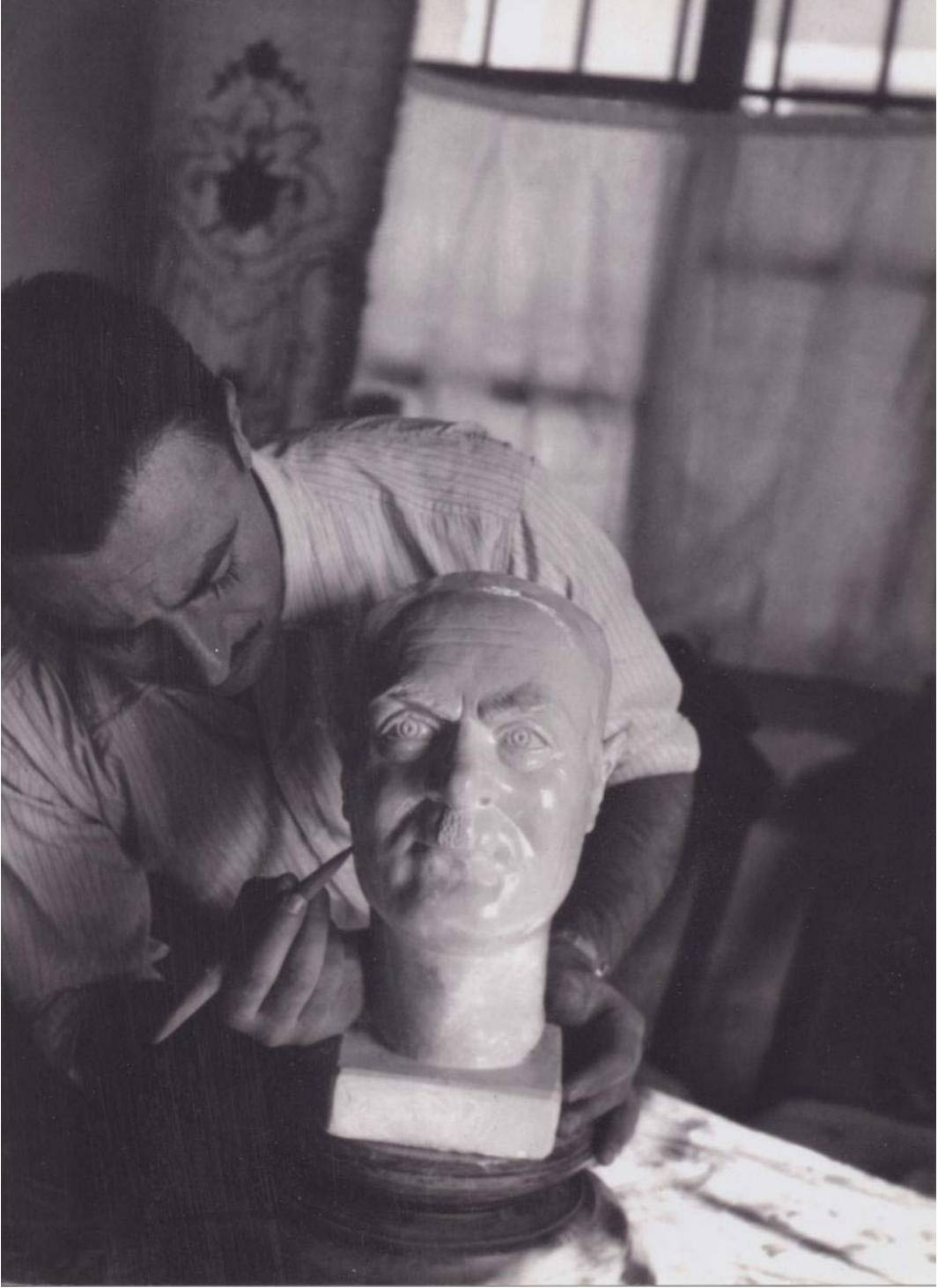
Ek 3. Cenani Dökmeci'nin vesikalık fotoğrafı.

Ek 4. Cenani Dökmeci'nin vesikalik fotoğrafı

Ek 5. Cenani Dökmeci'nin heykel çalışması yaparken çekilmiş fotoğrafı

Ek 6. Cenani Dökmeci'nin lise diploması

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MAARİF VEKÂLETİ
DEVLET LİSE DIPLOMASI

DIPLOMA NUMARASI: 195

Mehmet ^{Oğlu} Cenani Dökmeci

Edebiyat

kolundan Devlet Lise imtihanı geçirmiş ve 3 yıl derece ile diploma almağa hak kazanmıştır. 20 Eylül / 1956

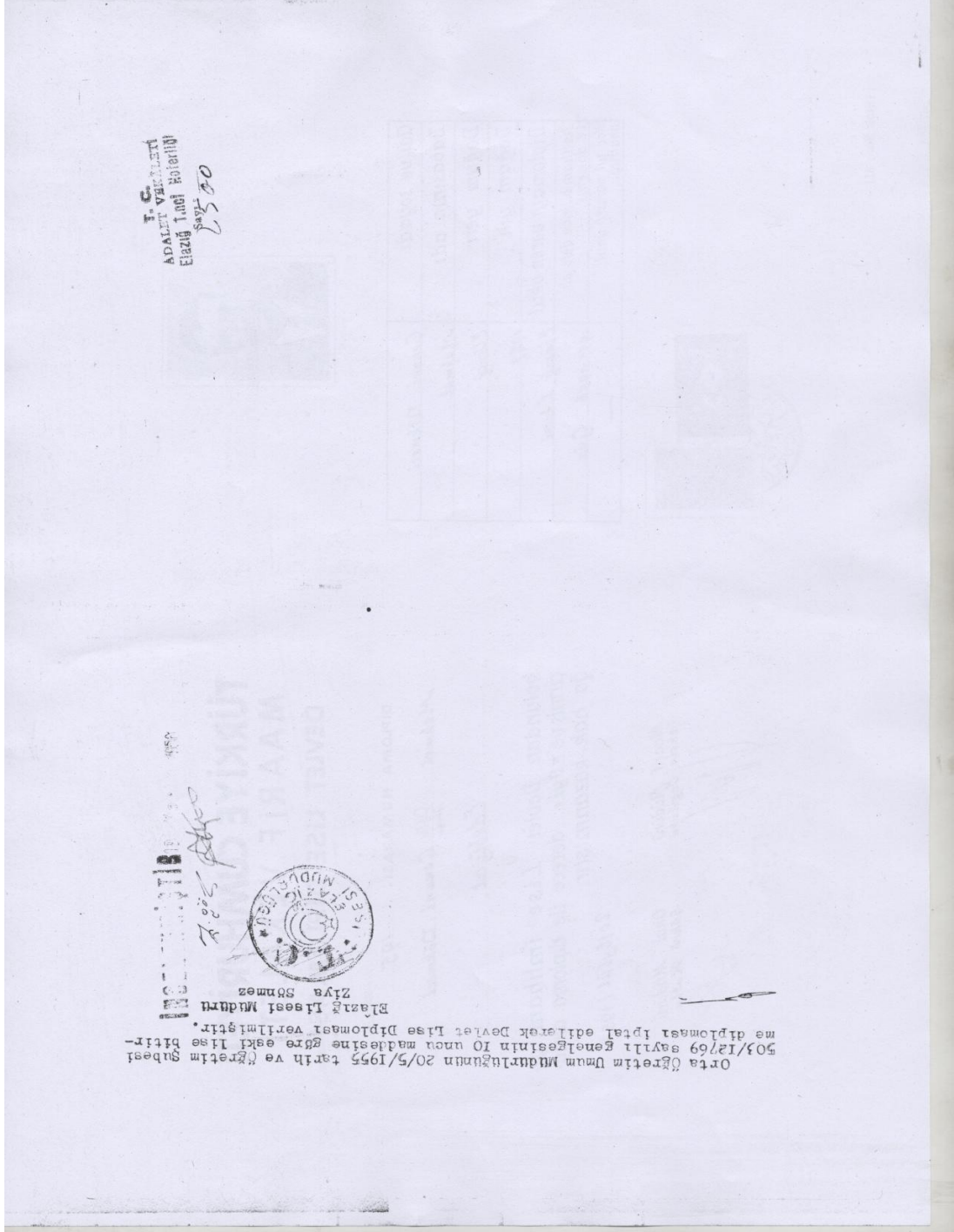
Maarif Müdürü
Tahsin Başgözü

Okul Müdürü
Şükrü Kulu

Adı ve soyadı	Cenani Dökmeci
Babasının adı	Mehmet
Doğum yeri	Elazığ
Doğum yılı	1927
Diplomayı veren okul	Elazığ Lisesi
İmtihani bitirme ders yılı ve dönemi	1955-1956 Güz
Xaç yıl parasız yatılı okuduğu	~

(Stok No. : 81)

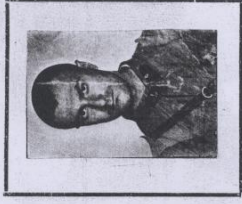
Ek 7. Cenani Dökmeci'nin eski lise diploması iptal edildiğinden 1956 yılında bu diploma verilmiştir.

Ek 8. Cenani Dökmeci'nin yedek subaylık okulunu bitirme belgesi

F. C.

Derecesi : Jyi.
Yaka No. : 2587
Kayıt No. : 81900

Sınıfı : Topçu
Eldi Soyadı : Cenani Tarak
Baba adı : Mehmet
Memleketi : 1927
Doğumu : Elazığ

Yukarda künyesi yazılı ve fotoğrafı bulunan öğrenci Yd. Sh. Okulunun 28. dönemi öğrenim ve eğitimi başarı ile bitirmiştir.

21 / Ekim / 1948

Yedek subay Okulu K.
Tüm.
Selâhattin Selâh
A. Akşep

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında Elazığ'da doğdum. İlk, orta ve lise eğitimimi Elazığ'da tamamladım. 1994 yılında lisans eğitimime başladığım Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1999 yılında mezun oldum. Mezuniyet sonrasında 1999 yılından itibaren Gaziantep, Eskişehir ve Elazığ illerinde öğretmenlik yaptım. Halen Elazığ Aziz Gül Ortaokulu'nda görevime devam etmekteyim. Evli ve iki çocuk babasıyım.

Muhammet Özcan